

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

**Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης
και Καταπολέμησης της Φτώχειας**

Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030

Αθήνα, Φεβρουάριος 2022

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	2
ΣΧΗΜΑΤΑ/ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	3
ΠΙΝΑΚΕΣ	3
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021-2030	5
3. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ.....	7
3.1 Το ΝΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	7
3.2 Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ 12ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2021 ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ	11
3.3 ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΩΣ ΤΟ 2030 ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ	12
3.4 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021-2027.....	15
4. Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
4.1 ΟΙ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
4.2 Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΎΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ 2011-2020.....	25
4.3 ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ 2011-2020	27
5. Η ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ 2021 - 2030.....	35
5.1 Το ΌΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	35
5.2 ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	36
5.3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	40
5.4 ΠΥΛΩΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	42
5.5 ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ.....	47
6. ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030.....	48
6.1 ΕΠΙΤΕΛΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030.....	48
6.2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	49
6.3 ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	56
6.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030.....	59
6.5 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ.....	111
6.6 ΈΚΤΑΚΤΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID-19	117
6.7 ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030 ΜΕ ΛΟΙΠΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ	117
6.8 ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030 ΚΑΙ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ.....	124
7. ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ 2021-2027	132
7.1 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	133
7.2 ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.....	133
7.3 ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	134
7.4 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΕΙΚΤΩΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	134
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	139
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ	139
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ	142
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ. ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ – ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ	143
ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ.....	143
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΡΟΜΑ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ	164
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V. ΣΥΝΘΕΤΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΠΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΡΟΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2011 – 2020	172
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2011 – 2020	178
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΗΣ ΣΤΟΧΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ	184

Σχήματα/Διαγράμματα

ΣΧΗΜΑ 1. Η ΝΕΑ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ 2021-2030	7
ΣΧΗΜΑ 2. ΟΡΙΖΟΝΤΙΟΙ ΚΑΙ ΤΟΜΕΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ, ΤΗΝ ΎΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΩΣ ΤΟ 2030.....	8
ΣΧΗΜΑ 3. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2011-2020.....	26
ΣΧΗΜΑ 4. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ 2017-2021	27
ΣΧΗΜΑ 5. ΟΙ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030.....	43
ΣΧΗΜΑ 6. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΒΡΑΧΙΟΝΕΣ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	55

Πίνακες

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. ΓΕΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΆΜΕΣΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΎΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ	13
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΈΤΟΥΣ 2017	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΟΙΚΙΣΜΩΝ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΈΤΟΥΣ 2017	19
ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑΓΕΓΡΑΜΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΈΤΟΥΣ 2017	20
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟ ΚΑΤΟΙΚΩΝ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΈΤΟΥΣ 2021	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΡΟΜΑ 2021 ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ.....	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΜΑ 2021 ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΕ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΔΙΑΣΠΑΡΤΑ	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΠΟΣΟΣΤΟ ΠΕΡΙΟΧΩΝ (ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΥΠΟΥ Ι,ΙΙ,ΙΙΙ & ΔΙΑΣΠΑΡΤΑ) ΜΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ - ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΈΤΟΥΣ 2021	22
ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΜΗΤΡΑ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΣΤΟΧΩΝ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2011 – 2020 ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΜΑ	30
ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΜΗΤΡΑ ΣΥΝΑΦΕΙΑΣ ΣΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ 2017 – 2021 ΜΕ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΜΑ	31
ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΠΡΟΟΔΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΕΙΚΤΕΣ ΎΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	32
ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	38
ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΜΕΤΡΑ ΑΝΑ ΠΥΛΩΝΑ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030.....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΣΥΝΔΕΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΡΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 – 2030	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ – ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΑΝΑ ΠΥΛΩΝΑ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021-2030	66
ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ/ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΡΑΣΗΣ 2021 – 2030	137

1. Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια η κοινωνική ένταξη των Ρομά παραμένει σημαντικό θέμα για την ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και για πολλά από τα κράτη μέλη της. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρά τις προσπάθειες, οι Ρομά βιώνουν ακόμη διακρίσεις, ανισότητες, περιθωριοποίηση και πολλαπλές μορφές αποστέρησης και αποκλεισμού από τα θεμελιώδη δικαιώματα της εκπαίδευσης, της εργασίας, της αξιοπρεπούς στέγασης και των βασικών υπηρεσιών υγείας. Οι διακρίσεις και ο ρατσισμός σε βάρος των Ρομά αποτελούν μία από τις βαθύτερες αιτίες κοινωνικού αποκλεισμού τους, ενώ είναι επιζήμιες για το σύνολο της κοινωνίας¹. Η αντιμετώπιση της οικονομικής και κοινωνικής περιθωριοποίησης των Ρομά δεν αποτελεί μόνο ηθικό καθήκον που συνάδει με τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε., αλλά και υποχρέωση που προκύπτει από τις δεσμεύσεις της Πολιτείας για τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βάσει διεθνών συνθηκών.

Παράλληλα, η κοινωνική ένταξη των Ρομά αναμένεται να επιφέρει μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη για τις γηράσκουσες ευρωπαϊκές κοινωνίες. Τον τελευταίο καιρό, η πανδημία της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 αποτελεί ένα ακόμα πλήγμα για τις ήδη επιβαρυνμένες περιθωριοποιημένες ομάδες, όπως οι Ρομά, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα ελλιπούς πρόσβασης σε πληροφόρηση σχετικά με ζητήματα δημόσιας υγείας, καθώς και σε βασικές υπηρεσίες, ενώ τα προϋπάρχοντα θέματα υγείας, το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, τα προβλήματα στέγασης και ο κοινωνικός αποκλεισμός μπορούν να τους εκθέσουν σε σοβαρούς κινδύνους και τους επηρεάζουν δυσανάλογα λόγω των μέτρων που λαμβάνονται για τον περιορισμό της νόσου του κορωνοϊού COVID-19.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εκτιμάται ότι, μακροπρόθεσμα, η αποτελεσματική κοινωνική ένταξη των Ρομά θα επιφέρει δημοσιονομικά, ατομικά και κοινωνικά οφέλη. Μεταξύ αυτών είναι η αύξηση εισφορών στον κρατικό προϋπολογισμό, η μείωση της χρήσης κοινωνικών παροχών, ο θετικός αντίκτυπος στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στην αγορά εργασίας, μέσω της μείωσης των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και της βελτίωσης της αποδοτικότητας, καθώς και της απασχολησιμότητας².

Στην Ελλάδα, οι συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο και επίπεδο υγείας, καθώς και το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής στην εκπαίδευση και την απασχόληση, παρά τις προσπάθειες βελτίωσης από την Πολιτεία, αποτελούν μέχρι και σήμερα σημαντικά εμπόδια για την κοινωνική ένταξη, συμπερίληψη, ίση κοινωνική συμμετοχή και ευημερία των Ρομά.

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030) αντανακλά τις αρχές του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους με στόχο την προώθηση αναπτυξιακά προσανατολισμένων πολιτικών πρόληψης και καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Με βάση τις θεμελιώδεις αξίες της Ε.Ε. για μια κοινωνία ίσης μεταχείρισης, ίσων δικαιωμάτων και ευκαιριών για όλους, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021- 2030 εστιάζει στην κοινωνική ένταξη, την ομαλή συνύπαρξη, τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης και ικανοποιητικής συμμετοχής των Ρομά στον κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό ιστό της χώρας. Επικεντρώνεται στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ενεργή συμμετοχή των Ρομά στα κοινωνικά δρώμενα ως Ελλήνων και Ευρωπαίων πολιτών και για την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών τους στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ζωή τους. Βασικός της πυρήνας είναι η ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ενεργούς πολιτικότητας, της άρσης των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων.

¹Heather McGhee, 2021, *The Sum of Us: What racism costs everyone and how we can prosper together*, One World imprint of Random House, 355 pages, Penguin Random House, New York

Lisa D. Cook, Racism Impoverishes the Whole Economy (While the targets unquestionably suffer the most, denying people equal opportunities diminishes the finances of millions of Americans), 18 November 2020, The New York Times

²COM (2018) 785 τελικό.

Ειδικότερα, στόχος της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι πολλαπλές μορφές αποστέρησης που βιώνουν οι Ρομά και να προωθηθεί η ολοκληρωμένη ένταξή τους στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό ιστό της χώρας, με στοχευμένες (targeted) παρεμβάσεις στους τομείς της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης και της ενίσχυσης της πρόσβασης σε γενικές (mainstream) πολιτικές ένταξης. Η καταπολέμηση φαινομένων χωρικού διαχωρισμού, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, η στεγαστική αποκατάσταση, καθώς και η πρόσβαση σε βασικά κοινωνικά αγαθά αποτελούν κομβικούς στρατηγικούς στόχους. Επίσης, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενδυνάμωση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των Ρομά, ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων ομάδων, όπως οι γυναίκες και οι νέοι, αποβλέποντας στην ενεργή συμμετοχή τους στην τοπική κοινωνία. Επιπλέον, προωθείται η θέσπιση ρεαλιστικών και μετρήσιμων δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης των μέτρων και δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

2. Μεθοδολογία εκπόνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030

Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 εκπονήθηκε από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως επιτελικού φορέα για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο (π.δ. 84/2019 – Α'123, π.δ.134/2017 – Α' 168) και ως Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά. Αποτελεί το αποτέλεσμα εις βάθος μελέτης με την επιστημονική υποστήριξη του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ), σε συνέχεια αποτίμησης και επικαιροποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 είναι ο νέος θεσμικός οδικός χάρτης της Ελληνικής Πολιτείας, που συστηματοποιεί τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία, στη βάση της ισότιμης και αποτελεσματικής άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Η διαμόρφωση του πλαισίου της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 - 2030 αποτέλεσε μία σύνθετη συμμετοχική διαδικασία οριοθέτησης αρχών, στόχων και κοινωνικοπολιτικών προτεραιοτήτων, λαμβάνοντας υπόψη τα πορίσματα ανάλυσης των βασικών αξόνων του εσωτερικού και εξωτερικού της περιβάλλοντος (όπως καταγράφηκαν με την χρήση της ανάλυσης PESTEL [P(olitical), E(conomic), S(ocio-cultural), T(echnological), E(nvironmental), L(egislative)] μέσω:

- ❑ της προκαταρκτικής διαβούλευσης με επιλεγμένους φορείς (βλ. το Παράρτημα Ι) και αντιπροσωπευτικές οργανώσεις της κοινότητας των Ρομά (βλ. το Παράρτημα ΙΙ),
- ❑ της μελέτης των κύριων εμποδίων και μορφών κοινωνικού αποκλεισμού της ομάδας στόχου στην Ελλάδα (μέσω δικτυακής ανάλυσης/βιβλιογραφικής έρευνας / έρευνας πεδίου),
- ❑ της αποτίμησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021,
- ❑ της κριτικής αξιοποίησης κρίσιμων συμπερασμάτων από την εφαρμογή των θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της ένταξης των Ρομά σύμφωνα με το πλαίσιο της ΕΕ για τις Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά 2011-2020,
- ❑ της ενσωμάτωσης των νέων κατευθύνσεων, προτεραιοτήτων και στόχων σύμφωνα με το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030,
- ❑ της ανάλυσης SWOT [S(trengths), W(eaknesses), O(pportunities), T(hreats) analysis].

Επιπλέον, ελήφθησαν υπόψη οι γενικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις προς την κατεύθυνση της ανασυγκρότησης της χώρας και της αναβάθμισης του κοινωνικού της ιστού, οι νέες στρατηγικές προτεραιότητες για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και οι νέοι στόχοι και γενικές κατευθύνσεις της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 αποτελεί **αναγκαίο πρόσφορο όρο (enabling condition)** στο πλαίσιο της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 για τον ειδικό στόχο **“Πρώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά”** του ΕΚΤ. Η παρούσα Στρατηγική βασίζεται στη συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία και φορείς, καθώς και τις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Τομεακών Προγραμμάτων.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες που έχουν τεθεί στο ευρωπαϊκό στρατηγικό πλαίσιο για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, 2020-2030³, στη Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 (2021/C 93/01)⁴, καθώς και στις αρχές και στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων⁵.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 αποτυπώνει και τεκμηριώνει τις στρατηγικές επιλογές του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με στόχο την αντιμετώπιση των διαπιστωμένων και χρόνιων ζητημάτων κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά στην Ελλάδα. Επιπλέον, για να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις εθνικές και ευρωπαϊκές προκλήσεις που μπορεί να ανακύψουν και οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τις μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες και δράσεις στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης, η νέα Στρατηγική έχει δυναμικό χαρακτήρα: προβλέπει στοχευμένα μέτρα μη εξαντλητικού χαρακτήρα ανά κατηγορία παρέμβασης, παρέχοντας τη δυνατότητα για αναγκαίες τροποποιήσεις ή και προσθήκη νέων παρεμβάσεων και διασφαλίζει την επίκαιρη προσαρμογή της νέας Στρατηγικής στις εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες προς όφελος της ομάδας στόχου. Εν τέλει, η νέα ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 μετουσιώνει σε στοχευμένες δράσεις και στόχους τη βούληση της Πολιτείας να αντιμετωπίσει ουσιαστικά και ριζικά όλα τα ανωτέρω.

Η νέα ΕΣΚΕ Ρομά διαρθρώνεται σε τέσσερις Πυλώνες που οριοθετούν τις βασικές προτεραιότητες δράσης της ελληνικής Πολιτείας την περίοδο 2021-2030:

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι. «Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. «Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά»

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙV. «Πρώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή».

³ «A Union of Equality: EU Roma Strategic Framework for Equality» https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_el

⁴ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύσταση του Συμβουλίου της 12^{ης} Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά (2021/C 93/01) , [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)&from=EL)

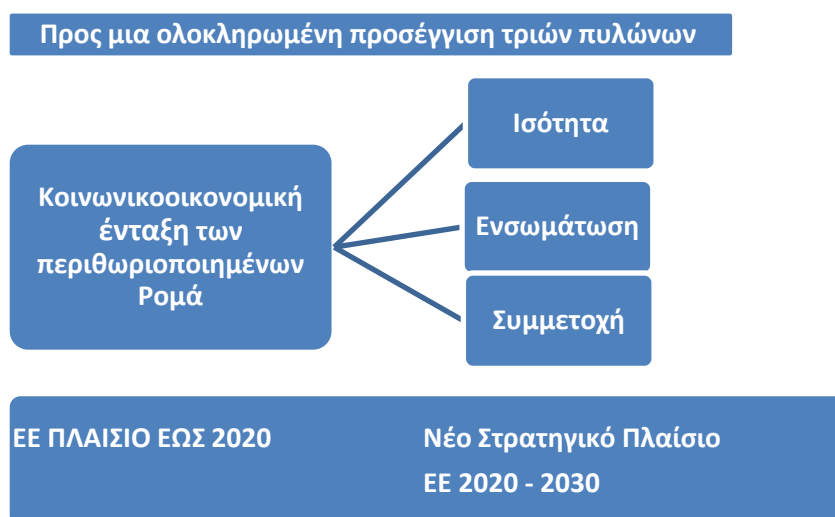
⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών- Σχέδιο Δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (COM/2021/102 final), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=COM%3A2021%3A102%3AFIN&qid=1614928358298>

3. Η Κοινωνική Ένταξη των Ρομά στην Ευρώπη

3.1 Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021 – 2030

Το νέο Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030 εγκαινιάστηκε με την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 7ης Οκτωβρίου 2020 «Μια Ένωση Ισότητας - Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά»⁶. Το νέο πλαίσιο βασίζεται στο προηγούμενο πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά έως το 2020 και ανανεώνει και ενισχύει τη δέσμευση της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, μέσω μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης για την κοινωνικοοικονομική ένταξη των περιθωριοποιημένων Ρομά, δίνοντας επιπλέον έμφαση στην προώθηση της ισότητας και ενίσχυσης της συμμετοχής.

Σχήμα 1. Η νέα προσέγγιση του Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2021-2030

Η Επιτροπή θέτει επτά στόχους σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την περίοδο έως το 2030:

- Τρεις νέους οριζόντιους στόχους στους τομείς της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής.
- Τέσσερις τομεακούς στόχους στους τομείς της εκπαίδευσης, της απασχόλησης, της στέγασης και της υγείας.

Στόχος του νέου δεκαετούς πλαισίου για τη στήριξη των Ρομά στην ΕΕ είναι η επίτευξη της πλήρους ισότητας, θέτοντας ελάχιστους ποσοτικούς στόχους για το 2030 σε ευρωπαϊκό επίπεδο με βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στο προηγούμενο πλαίσιο 2011 - 2020.

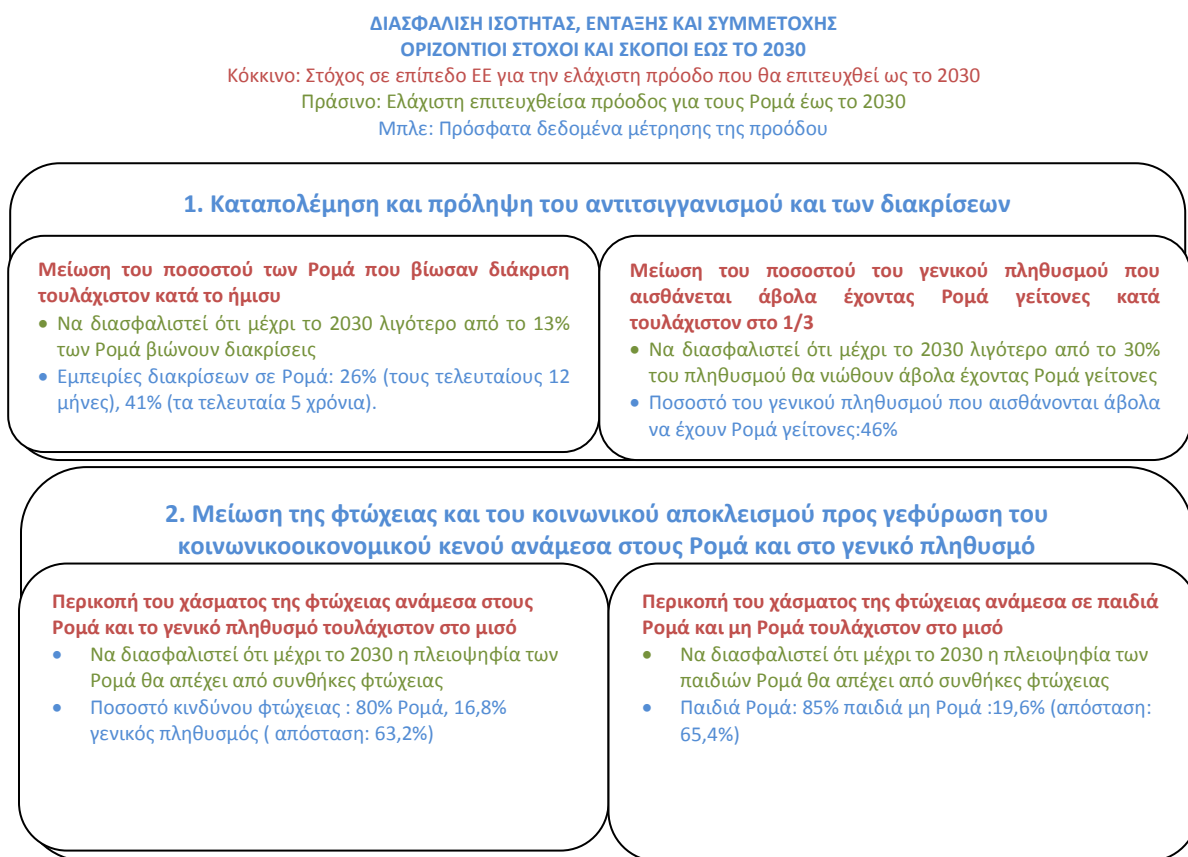
Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι εξής:

- Μείωση του ποσοστού των Ρομά που έχουν υποστεί διακρίσεις τουλάχιστον κατά το ήμισυ.
- Διπλασιασμός του ποσοστού των Ρομά που προβαίνουν σε καταγγελία όταν αντιμετωπίζουν διακρίσεις.
- Μείωση του χάσματος φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού τουλάχιστον κατά το ήμισυ.
- Μείωση του χάσματος όσον αφορά τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση τουλάχιστον κατά το ήμισυ.

⁶ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της 7ης Οκτωβρίου 2020 «Μια Ένωση Ισότητας - Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά», COM/2020/620, {SWD(2020) 530, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/DOC/?uri=CELEX:52020DC0620&from=EL>

- Μείωση του ποσοστού των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε διαχωρισμένα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά το ήμισυ στα κράτη μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά⁷
- Μείωση του χάσματος απασχόλησης και του χάσματος μεταξύ των φύλων στην απασχόληση τουλάχιστον κατά το ήμισυ⁷
- Μείωση του χάσματος όσον αφορά στο προσδόκιμο ζωής τουλάχιστον κατά το ήμισυ⁷
- Μείωση του χάσματος στη στέγαση τουλάχιστον κατά ένα τρίτο⁷
- Εξασφάλιση ότι τουλάχιστον το 95 % των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο/ πόσιμο νερό.

Σχήμα 2. Οριζόντιοι και τομεακοί Στόχοι του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030⁷

⁷ Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Ένταξη, την Ισότητα και τη Συμμετοχή των Ρομά, 2021-2030, σελ 4-5. Άλλοι δείκτες ερευνώνται. Η διερεύνηση επιπλέον δεικτών είναι σε εξέλιξη από την ομάδα εργασίας για τους δείκτες των Ρομά και τις εκθέσεις που συντονίζονται από τον FRA. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030_0.pdf

ΤΟΜΕΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

4. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική βασική εκπαίδευση

Μείωση του χάσματος με τη συμμετοχή από προσχολική ηλικία στην εκπαίδευση και την φροντίδα τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 70% των παιδιών Ρομά θα συμμετέχουν στη προσχολική εκπαίδευση
- Προσχολική εκπαίδευση και κέντρα φροντίδας (3+): Ρομά 42%, γενικός πληθυσμός 92.2% (απόσταση 50.2 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος στην ολοκλήρωση της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τουλάχιστον στο 1/3

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των νέων Ρομά θα ολοκληρώσει τουλάχιστον τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση
- Ολοκληρωμένη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή ανώτερη: Ρομά 28%, γενικός πληθυσμός 83.5% (απόσταση 55.5 ποσοστιαίες μονάδες)

Να εργαστούν για την εξάλειψη του διαχωρισμού, μειώνοντας τουλάχιστον στο μισό το ποσοστό των παιδιών Ρομά που φοιτούν σε ξεχωριστά δημοτικά σχολεία (σε Κράτη Μέλη με σημαντικό πληθυσμό Ρομά)

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερα από ένα στα πέντε Ρομά παιδιών θα φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά
- Τα παιδιά Ρομά που φοιτούν σε σχολεία όπου τα περισσότερα ή όλα τα παιδιά είναι Ρομά: 44%

5. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση

Περικοπή στο εργασιακό χάσμα τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 60% των Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Αμειβόμενη απασχόληση: Ρομά 43%, γενικός πληθυσμός 73.1% (απόσταση 30.1 ποσοστιαίες μονάδες.)

Μείωση του εργασιακού χάσματος των φύλων τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 τουλάχιστον το 45% των γυναικών Ρομά βρίσκονται σε καθεστώς αμειβόμενης εργασίας
- Εργασιακό χάσμα φύλων- Ρομά: 27π.μ. (γυναίκες:29%, άντρες: 56%)· χάσμα γενικού πληθυσμού:11.7 π.μ. (γυναίκες:67.2%, άντρες 78.9%)

Μείωση του χάσματος στον δείκτη NEET τουλάχιστον στο μισό

- Να διασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 λιγότερο από ένας στους τρεις νέους Ρομά δεν βρίσκεται σε καθεστώς εκπαίδευσης, εργασίας ή κατάρτισης
- Δείκτης NEET (16-24 χρονών): Ρομά 62%· γενικός πληθυσμός 10.1% (απόσταση 51.9 ποσοστιαίες μονάδες)

6. Βελτίωση της υγείας των Ρομά και ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 γυναίκες και άνδρες Ρομά θα ζουν 5 (πέντε) χρόνια περισσότερο
- Χάσμα προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση (γενικός πληθυσμός έναντι Ρομά): Γυναίκες Ρομά 10.4 χρόνια άνδρες Ρομά 10.2 χρόνια

7. Ενίσχυση ισότιμης πρόσβασης σε επαρκή μεικτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες

Μείωση του χάσματος αποστέρησης της στέγασης τουλάχιστον στο 1/3

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν αντιμετωπίζει έλλειψη στέγασης
- Έλλειψη στέγασης: Ρομά 61%· γενικός πληθυσμός 17.9% (απόσταση: 43.1 ποσοστιαίες μονάδες)

Μείωση του χάσματος του υπερπληθυσμού τουλάχιστον στο μισό

- Να εξασφαλιστεί ότι μέχρι το 2030 η πλειοψηφία των Ρομά δεν διαβιεί πλέον σε πολυπληθή νοικοκυριά
- Υπερπληθυσμός: Ρομά 78%· γενικός πληθυσμός 17.1% (απόσταση:60.9 ποσοστιαίες μονάδες)

Να διασφαλιστεί ότι τουλάχιστον το 95% των Ρομά έχουν πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό
Πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό στην κατοικία: Ρομά 70%, γενικός πληθυσμός:97.7%

Το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο προωθεί ,επίσης, τη συλλογή δεδομένων, την υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση και προτείνει μια νέα δέσμη δεικτών, διευκρινίζοντας ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν δείκτες από ένα χαρτοφυλάκιο δεικτών για τη μέτρηση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά, το οποίο έχει καταρτισθεί από κοινού από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Ο βασικός μηχανισμός προώθησης των οριζόντιων και τομεακών στόχων του νέου Πλαισίου είναι η εκπόνηση και εφαρμογή Εθνικών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά με βάση τις εθνικές ιδιαιτερότητες και κοινωνικοπολιτικές επιλογές των κρατών μελών. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι για πρώτη φορά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη με σημαντικούς πληθυσμούς Ρομά να συμπεριλάβουν στο Εθνικό τους Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις, σύμφωνα με τις οποίες:

- α) θα προβλέψουν ένα σχέδιο ή σύνολο μέτρων για την πρόληψη και την καταπολέμηση των διακρίσεων, του διαχωρισμού στην εκπαίδευση και τη στέγαση και των προκαταλήψεων και στερεοτύπων σε βάρος των Ρομά,
- β) θα ενσωματώνουν στις γενικές πολιτικές την ισότητα και την ένταξη των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο,
- γ) θα αξιοποιήσουν τα ενωσιακά και εθνικά κονδύλια και χρηματοδοτικά μέσα για μεταρρυθμίσεις γενικών πολιτικών με στόχο την ενσωμάτωση και τη λήψη στοχευμένων μέτρων.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να υποβάλουν τις Εθνικές Στρατηγικές τους έως τον Σεπτέμβριο του 2021 και να υποβάλουν έκθεση σχετικά με την εφαρμογή τους ανά διετία. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο για την επίτευξη των στόχων για το 2030, αντλώντας στοιχεία από τις τακτικές δημοσκοπήσεις του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και από πληροφορίες Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Θα υπάρξει, επίσης, σε βάθος ενδιάμεση αξιολόγηση του νέου δεκαετούς σχεδίου στο σύνολό του.

Το νέο στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά συνδέεται με το έργο της Επιτροπής σε άλλους τομείς, όπως το Σχέδιο Δράσης της ΕΕ κατά του Ρατσισμού 2020-2025⁸, τη Στρατηγική για τα Δικαιώματα των Θυμάτων⁹ και τη Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων¹⁰.

Μαζί με το νέο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για τους Ρομά 2021-2030, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση νέας Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά, η οποία συμπληρώνει το νέο πλαίσιο με συγκεκριμένα μέτρα που πρέπει να λάβουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ.

⁸Σχέδιο Δράσης της ΕΕ κατά του ρατσισμού 2020-2025 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1654

⁹Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_20_1168

¹⁰Στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_20_358

3.2 Η Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά

Η νέα Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά(2021/C 93/01)¹¹ αντικαθιστά τη Σύσταση του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 2013 και προωθεί αποτελεσματικά μέτρα ένταξης των Ρομά στα κράτη μέλη, με βάση τους νέους στόχους του στρατηγικού πλαισίου της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά 2020-2030, εστιάζοντας στο ζήτημα της άρσης των διακρίσεων και του αντιτισιγανισμού¹².

Η Σύσταση παρέχει νέες και ενισχυμένες κατευθυντήριες γραμμές για τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων από τα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις ισχύουσες εθνικές συνθήκες και ανάγκες και εστιάζοντας στους τέσσερις τομείς κοινωνικοοικονομικής ένταξης: την εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία και τη στέγαση. Αντικατοπτρίζει και επιβεβαιώνει τη προσήλωση που επιδεικνύει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις πολιτικές ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για την προστασία και την υποστήριξη ομάδων που αντιμετωπίζουν υψηλό κίνδυνο διακρίσεων ή κοινωνικού αποκλεισμού και στο πλαίσιο του δικτύου εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, του δικτύου της ΕΕ για τους Ρομά, της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για τους Ρομά, της προπαρασκευαστικής δράσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την παρακολούθηση της Κοινωνίας των Πολιτών και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Φορέων για την Ισότητα (Equinet). Η νέα Σύσταση συμβάλλει, επίσης, στη βιώσιμη ανάπτυξη ισότιμων και συμπεριληπτικών δημοκρατικών κοινωνιών, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Επιπλέον, η Σύσταση συνδέεται με και ενισχύει τον αναγκαίο όρο διαμόρφωσης ενός Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για τους Ρομά που τέθηκε για το ΕΚΤ+ 2021-2027 και την υλοποίηση προγραμμάτων από τα κράτη μέλη για την κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά.

Η Σύσταση θέτει οριζόντιους και τομεακούς στόχους με έμφαση στην ισότητα, την ένταξη και συμμετοχή των Ρομά και συνοπτικά προτρέπει τα κράτη μέλη για τα εξής:

- Καταπολέμηση των ανισοτήτων και των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος των Ρομά, του αντιτισιγανισμού, των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, της ρητορικής μίσους και της βίας κατά των Ρομά, του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού, του κινδύνου της φτώχειας και της υλικής και κοινωνικής στέρησης των Ρομά.
- Θέσπιση και υλοποίηση μέτρων για την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και δημιουργία θετικών αφηγημάτων και προτύπων ρόλων σχετικά με τους Ρομά μέσα από τα ΜΜΕ, τα σχολικά προγράμματα καθώς και μέσα από καμπάνιες πολυπολιτισμικής ευαισθητοποίησης στα σχολεία, δράσεις κατάρτισης εκπαιδευτικών, ευαισθητοποίησης δημόσιων υπαλλήλων και φορέων, και προώθησης της κουλτούρας, της γλώσσας και της ιστορίας των Ρομά.
- Θέσπιση και υλοποίηση μέτρων για την καταπολέμηση της φτώχειας και της υλικής αποστέρησης των Ρομά, με έμφαση στην εξασφάλιση επαρκών επενδύσεων για ανάπτυξη υποδομών και στέγασης καθώς και πολιτικών κοινωνικής συνοχής, την πρόσβαση σε συστήματα κοινωνικής προστασίας και εισοδηματικής στήριξης σε συνδυασμό με μέτρα προώθησης της συμμετοχής των Ρομά στην αγορά εργασίας και στήριξης της απασχόλησης, καταπολέμησης της διαγενεακής φτώχειας, στήριξης των παιδιών Ρομά και των οικογενειών τους και προώθησης χρηματοοικονομικού προγραμματισμού για νεαρούς ενήλικες και οικογένειες Ρομά.
- Μέτρα ενίσχυσης της διαβούλευσης της Κοινωνίας των Πολιτών των Ρομά και ενεργού συμμετοχής τους στα κοινά, προωθώντας την ισότιμη κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική συμμετοχή τους, καθώς και

¹¹ Σύσταση του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2021 για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά(2021/C 93/01)[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H0319(01)&from=EL)

¹² Το Συμβούλιο της Ευρώπης ορίζει τον αντιτισιγανισμό ως μια «ειδική μορφή ρατσισμού, μια ιδεολογία που βασίζεται στη φυλετική ανωτερότητα, μια μορφή απάνθρωπης μεταχείρισης και θεσμικού ρατσισμού που αναπτύχθηκε από ιστορικές διακρίσεις και η οποία εκφράζεται, μεταξύ άλλων, με βία, ρητορική μίσους, εκμετάλλευση, στιγματισμό και με το πλέον κατάφωρο είδος διάκρισης». COM(2017) 458 final, 2008/913/ΔΕΥ.

τη συμμετοχή τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων και χάραξης πολιτικής για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στρατηγικών για την ισότητα και την ένταξη των Ρομά.

- Οριζόντια πρόβλεψη για τη στήριξη των ευάλωτων/μη προνομιούχων Ρομά, όπως γυναίκες, νέοι, παιδιά, ΛΟΑΤΚΙ+, ηλικιωμένοι, Ρομά με αναπηρία και νομάδες, ταξιδευτές Ρομά στην ΕΕ.
- Έμφαση σε τομεακούς στόχους και μέτρα που αφορούν:
 - Πρόσβαση σε ποιοτική και συμπεριληπτική εκπαίδευση σε όλες τις μορφές και τα στάδια της, από την προσχολική εκπαίδευση και την παιδική φροντίδα μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης δεύτερης ευκαιρίας, της εκπαίδευσης ενηλίκων και της δια βίου μάθησης.
 - Πρόσβαση σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση.
 - Υγεία και πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικές υπηρεσίες.
 - Πρόσβαση σε κατάλληλη και χωρίς διαχωρισμούς στέγαση και βασικές υπηρεσίες.
- Ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των κρατών μελών μέσα από την υποστήριξη των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά, τη συνεργασία και συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων σε εθνικό επίπεδο για την προώθηση ίσης μεταχείρισης των Ρομά, την κινητοποίηση ενδιαφερόμενων φορέων και συνεργειών σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, τη συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών και τη διεύρυνση της διακρατικής συνεργασίας και αμοιβαίας μάθησης ως προς τα ζητήματα της ισότητας, ένταξης και συμμετοχής των Ρομά.
- Βέλτιστη χρήση και αξιοποίηση ενωσιακών και εθνικών πηγών χρηματοδότησης για την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της καταπολέμησης των διακρίσεων σύμφωνα με τις πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων των Ρομά και κάλυψη αναγκών χρηματοδότησης σε τοπικό επίπεδο για τη στήριξη των μετακινούμενων Ρομά στην ΕΕ.
- Θέσπιση Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων με ολοκληρωμένες δέσμες μέτρων πολιτικής για τους Ρομά και κοινοποίησή τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή έως τα τέλη Σεπτεμβρίου 2021, συμπεριλαμβάνοντας εθνικούς ποσοτικούς ή/και ποιοτικούς στόχους καθώς και δείκτες βάσει του χαρτοφυλακίου δεικτών που έχει αναπτύξει ο FRA με τη συμμετοχή των εθνικών σημείων επαφής. Εν συνεχεία, απαιτείται παρακολούθηση και αξιολόγηση των Εθνικών Στρατηγικών Πλαισίων, γνωστοποίηση στην Επιτροπή τυχόν μέτρων που λαμβάνονται κατ' εφαρμογή της παρούσας Σύστασης έως τον Ιούνιο του 2023 και υποβολή εκθέσεων παρακολούθησης ανά διετία. Ο FRA θα διενεργήσει τακτική έρευνα για τους Ρομά για τα έτη 2020, 2024 και 2028, αποτυπώνοντας τυχόν αλλαγές στην κατάσταση των Ρομά στην ΕΕ.

3.3 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ ως το 2030 και Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

Το Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030, που υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2015, περιλαμβάνει 17 Στόχους και 169 υπό-στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης ως το 2030 (Sustainable Development Goals – SDGs) και αποτελεί ορόσημο για τη διεθνή κοινότητα καθώς για πρώτη φορά τέθηκαν «οικουμενικοί» ειδικοί και γενικοί στόχοι για την επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας χωρίς αποκλεισμούς, την αντιμετώπιση της φτώχειας και των ανισοτήτων καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων προς όφελος των σημερινών και των μελλοντικών γενεών. Στο πλαίσιο αυτό, η κοινωνική ένταξη των Ρομά εμπίπτει ιδίως στους ακόλουθους γενικούς και ειδικούς στόχους που τέθηκαν στο Θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη 2030:

Πίνακας 1. Γενικοί και Ειδικοί στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ που συνδέονται άμεσα με την κοινωνική ένταξη των Ρομά

Γενικοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι
Γενικός στόχος 1: Μηδενική φτώχεια	Ειδικός στόχος 1.1. Έως το 2030, εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα. Ειδικός στόχος 1.2. Έως το 2030, μείωση του ποσοστού των ανδρών, γυναικών και παιδιών κάθε ηλικίας που ζουν σε συνθήκες φτώχειας —σε όλες τις διαστάσεις της σύμφωνα με τους εθνικούς ορισμούς— τουλάχιστον στο μισό. Ειδικός στόχος 3. Υλοποίηση εθνικά κατάλληλων συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, περιλαμβανομένων ελάχιστων επιπέδων κατώτατος 2030, επίτευξη ευρείας κάλυψης των φτωχών και ευάλωτων.
Γενικός στόχος 2: Μηδενική Πείνα	Ειδικός στόχος 2.1. Έως το 2030, τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ειδικός στόχος 2.2. Έως το 2030, τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.
Γενικός Στόχος 3: Καλή υγεία και Ευημερία	Ειδικός Στόχος: 3.5 Ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ. Ειδικός Στόχος: 3.7 Έως το 2030, διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα. Ειδικός Στόχος: 3.8 Επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας από οικονομικούς κινδύνους, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια. Ειδικός Στόχος 3.9 Έως το 2030 διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.
Γενικός Στόχος 4. Εξασφάλιση συμπεριληπτικής και δίκαιης ποιότητας εκπαίδευσης και προώθηση ευκαιριών δια βίου μάθησης για όλους	Ειδικός στόχος 4.5. Μέχρι το 2030 εξάλειψη των ανισοτήτων των φύλων στην εκπαίδευση και εξασφάλιση ίσης πρόσβασης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των ευάλωτων παιδιών. Ειδικός στόχος 4.7. Μέχρι το 2030 διασφάλιση ότι όλοι οι μαθητές αποκτούν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται μέσω της εκπαίδευσης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης και του βιώσιμου τρόπου ζωής, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ισότητας των φύλων, της προώθησης μιας κουλτούρας ειρήνης και απουσίας βίας, της παγκόσμιας πολιτεότητας, της εκτίμησης της πολιτιστικής πολυμορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.
Γενικός Στόχος 5. Επίτευξη της ισότητας των φύλων και ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών	Ειδικός στόχος 5.1. Εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων εις βάρος όλων των γυναικών και των κοριτσιών σε όλους τους τομείς. Ειδικός στόχος 5.2. Εξάλειψη κάθε μορφής βίας εναντίον όλων των γυναικών και κοριτσιών στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εξάλειψης της εμπορίας, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης καθώς και άλλων μορφών εκμετάλλευσης. Ειδικός στόχος 5.3. Εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως του παιδικού, του πρώιμου και του αναγκαστικού γάμου και του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων.

Γενικός στόχος 6: Διασφάλιση της πρόσβασης σε ύδρευση και αποχέτευση για όλους.	Ειδικός στόχος 6.1. Έως το 2030 επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό για όλους. Ειδικός στόχος 6.2. Έως το 2030 επίτευξη ισότιμης πρόσβασης σε επαρκείς υποδομές αποχέτευσης και υγιεινής για όλους και τερματισμός της αφόδευσης στο ύπαιθρο, με ιδιαίτερη μέριμνα για τις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και κάθε ευάλωτου ατόμου.
Γενικός Στόχος 7. Εξασφάλιση πρόσβασης σε προσιτή, αξιόπιστη, βιώσιμη και σύγχρονη ενέργεια για όλους.	Ειδικός Στόχος 7.1 Έως το 2030 εξασφάλιση καθολικής πρόσβασης σε οικονομικές, αξιόπιστες και σύγχρονες ενεργειακές υπηρεσίες.
Γενικός στόχος 8: Προαγωγή της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς, της απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.	Ειδικός στόχος 8.5. Έως το 2030 επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους τους άνδρες και όλες τις γυναίκες, μη εξαιρουμένων των νέων και των ατόμων με αναπηρία καθώς και ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας. Ειδικός στόχος 8.6. Έως το 2030, σημαντική μείωση του ποσοστού των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Ειδικός στόχος 8.8. Προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.
Γενικός στόχος 10: Μείωση των ανισοτήτων εντός και μεταξύ χωρών.	Ειδικός στόχος 10.1. Έως το 2030 προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού. Ειδικός στόχος 10.2. Έως το 2030 ενίσχυση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας, οικονομικής ή άλλης κατάστασης. Ειδικός στόχος 10.3. Διασφάλιση ίσων ευκαιριών με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων, με κατάργηση νόμων, πολιτικών και πρακτικών που εισάγουν διακρίσεις και προώθηση της κατάλληλης νομοθεσίας, πολιτικών και δράσεων σε αυτό το πεδίο.
Γενικός στόχος 11: Επίτευξη ασφαλών, ανθεκτικών, βιώσιμων και χωρίς αποκλεισμούς πόλεων.	Ειδικός στόχος 11.1. Έως το 2030 διασφάλιση πρόσβασης σε επαρκή, ασφαλή και προσιτή στέγη για όλους καθώς και στις βασικές υπηρεσίες και αναβάθμιση των «παραγωγικών».
Γενικός στόχος 16: Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί	Ειδικός Στόχος 16.1. Σημαντική εξάλειψη των ποσοστών όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού. Ειδικός Στόχος 16.2. Τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά. Ειδικός Στόχος 16.3. Προαγωγή του κράτους δικαίου σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους. Ειδικός Στόχος 16.4. Έως το 2030 σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής παρانونίμως αφαιρεθέντων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος. Ειδικός Στόχος 16.7. Διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα. Ειδικός Στόχος 16.9 Έως το 2030 παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.

3.4 Δυνατότητες ενίσχυσης των παρεμβάσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά την περίοδο 2021-2027

Σύμφωνα με τη Διακήρυξη των Ηγετών της ΕΕ της Ρώμης της 25ης Μαρτίου 2017, ενισχύεται η δέσμευση για μια ισχυρή κοινωνική Ευρώπη, που δίνει έμφαση, μεταξύ άλλων, στις ίσες ευκαιρίες για όλους και μάχεται την ανεργία, τις διακρίσεις, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια. Στο πλαίσιο του στρατηγικού σχεδιασμού της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, μεταξύ των στόχων πολιτικής στους οποίους θα εστιάσουν οι σχετικές επενδύσεις της Ε.Ε., συμπεριλαμβάνονται οι δράσεις που υλοποιούν τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για τη στήριξη της ποιοτικής απασχόλησης, της εκπαίδευσης, των δεξιοτήτων και της κοινωνικής ένταξης, με την οικονομική υποστήριξη του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου (ΠΔΠ) 2021-2027 καθώς και του Προγράμματος NextGeneration EU¹³, όπως διαμορφώνεται στο πλαίσιο των Εθνικών Σχεδίων Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας δυνάμει του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF) και σύμφωνα με τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) παραμένει το βασικό μέσο της Ε.Ε. για επενδύσεις στο ανθρώπινο δυναμικό και για την εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, το ΕΚΤ μετονομάζεται σε ΕΚΤ+, με συγχώνευση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) και του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας στους Απόρους (ΤΕΒΑ/FEAD), στοχεύοντας στη βελτίωση της διαχείρισης, της συνοχής και των συνεργειών μεταξύ των συμπληρωματικών μέσων της ΕΕ¹⁴. Ο απώτερος στόχος της οικοδόμησης μιας αποδοτικότερης και πιο ανθεκτικής «Κοινωνικής Ευρώπης» θα επιδιωχθεί από το ΕΚΤ+ μέσω πολιτικών και προτεραιοτήτων που δίνουν έμφαση μεταξύ άλλων, στη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης, την ανάπτυξη δεξιοτήτων, την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Για την ανάγκη ενίσχυσης της κοινωνικής διάστασης της Ευρώπης, τουλάχιστον το 25% (εικοσιπέντε τοις εκατό) των εθνικών πόρων του ΕΚΤ+ θα διατεθεί για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την καταπολέμηση της φτώχειας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διαθέσουν τουλάχιστον το 2% των πόρων του ΕΚΤ+ για μέτρα που στοχεύουν σε άπορους. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι μια ελάχιστη ποσότητα πόρων διοχετεύεται σε άτομα που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας.

Στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 4 για «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — εφαρμογή του Ευρωπαϊκού πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων», το ΕΚΤ+ στηρίζει Ειδικούς Στόχους στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης, οι οποίοι μεταξύ άλλων, εστιάζουν στην κοινωνικοοικονομική ένταξη ευάλωτων ομάδων, ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά. Στόχος είναι η προώθηση της **ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης**, ιδίως για ομάδες σε μειονεκτική θέση, η **βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση**, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, η ενίσχυση της προσβασιμότητας των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και υγειονομικής περίθαλψης και η **προώθηση της ενεργού ένταξης**, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας. Για την επίτευξη των Ειδικών Στόχων είναι απαραίτητη η συμπληρωματικότητα και συνέργεια του ΕΚΤ+ με άλλα Ταμεία και Προγράμματα που επενδύουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου [ΕΤΠΑ, ΤΣ, ΕΤΘΑ, ΤΑΜΕ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, το πρόγραμμα Erasmus+ και Ευρωπαϊκό Σώμα Αλληλεγγύης, καθώς και τα προγράμματα Ορίζων Ευρώπη (Horizon Europe), Ψηφιακή Ευρώπη (Digital Europe) και Πρόγραμμα Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων (ΠΣΔΜ)].

Οι Ειδικοί στόχοι του ΕΤΠΑ, στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 4, περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων: α) βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης **χωρίς αποκλεισμούς** μέσω της ανάπτυξης υποδομών· β) **ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και ομάδων σε μειονεκτική θέση**, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων, τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες· γ) **εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην**

¹³ https://europa.eu/next-generation-eu/index_el

¹⁴ Πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), {SEC(2018) 273 final} - {SWD(2018) 289 final}, Κεφ. 3.

υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης·

Σύμφωνα με το Άρθρο 11 του Κανονισμού του ΕΚΤ+ στην προγραμματική περίοδο 2021-2027, η **Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη των Ρομά αποτελεί θεματικό αναγκαίο πρόσφορο όρο**¹⁵ που έχει εφαρμογή για τον **Ειδικό Στόχο “Πρώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά” του ΕΚΤ+.** Ως κριτήριο πλήρωσης του εν λόγω όρου ορίζεται η εφαρμογή Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη των Ρομά, η οποία περιλαμβάνει:

- μέτρα για την επίσπευση της ένταξης των Ρομά και την πρόληψη και εξάλειψη του διαχωρισμού·
- συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου και της κατάστασης των νέων Ρομά·
- καθορισμό βασικών και μετρήσιμων ορόσημων και στόχων·
- ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και την επανεξέταση·
- ρυθμίσεις για την ενσωμάτωση μέτρων για την ένταξη των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο·
- ρυθμίσεις ώστε να διασφαλίζεται ότι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η επανεξέταση των Εθνικών Στρατηγικών Ένταξης των Ρομά διενεργούνται σε στενή συνεργασία με την Κοινωνία των Πολιτών των Ρομά και όλους τους σχετικούς ενδιαφερομένους σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Επιπρόσθετοι αναγκαίοι πρόσφοροι όροι που συνδέονται άμεσα με τις παρεμβάσεις στήριξης της κοινωνικής ένταξης των Ρομά στα Επιχειρησιακά Προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 είναι:

- Η **Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και τη Μείωση της Φτώχειας** (θεματικός αναγκαίος πρόσφορος όρος), αναφορικά με την ενίσχυση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων μέσω ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων, στη στέγαση, την αντιμετώπιση του χωροταξικού και εκπαιδευτικού διαχωρισμού, την περιορισμένη πρόσβασης σε βασικές κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές (ΕΤΠΑ) καθώς και την ενεργητική ένταξη με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής και βελτίωση της απασχολησιμότητας (ΕΚΤ).
- Αποτελεσματική **εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ** (οριζόντιος αναγκαίος πρόσφορος όρος), αναφορικά με την εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών για τη διασφάλιση, επαλήθευση και παρακολούθηση της συμμόρφωσης με το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.
- **Υλοποίηση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (UNCRPD)** σύμφωνα με την Απόφαση 2010/48/ΕΚ του Συμβουλίου (οριζόντιος αναγκαίος πρόσφορος όρος), αναφορικά με την εφαρμογή εθνικού πλαισίου για την εφαρμογή της UNCRPD, το οποίο περιλαμβάνει μετρήσιμα ορόσημα, συλλογή δεδομένων και μηχανισμό παρακολούθησης, καθώς και αναγκαίες ρυθμίσεις που διασφαλίζουν ότι η πολιτική, η νομοθεσία και τα πρότυπα προσβασιμότητας αντανakλώνται δεόντως στην προετοιμασία και την υλοποίηση των προγραμμάτων.
- Λοιποί θεματικοί αναγκαίοι πρόσφοροι όροι, στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 4 για την Κοινωνική Ευρώπη, που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη των Ρομά είναι οι ακόλουθοι:
 - Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας
 - Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την ισότητα των φύλων
 - Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για το σύστημα εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα
 - Στρατηγικό Πλαίσιο Πολιτικής για την υγεία

Για την αντιμετώπιση της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, επιπλέον στήριξη για την πρόσβαση στην απασχόληση των πληθυσμιακών ομάδων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση ή υπό-εκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των Ρομάνων, των οικονομικά μη ενεργών, των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης και των γυναικών, παρέχεται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο μέσω προσωρινής στήριξης για τον

¹⁵ Στην προγραμματική περίοδο 2021-2027 για το ΕΚΤ+ προβλέπονται «**αναγκαίοι πρόσφοροι όροι**», **οριζόντιοι** που είναι εφαρμοστέοι για όλους τους Ειδικούς Στόχους και **θεματικοί** που έχουν εφαρμογή σε επιμέρους στόχους πολιτικής και ειδικούς στόχους. Αφορούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για την αποτελεσματική και αποδοτική υλοποίηση των Ειδικών Στόχων, οι οποίοι θα εποπτεύονται και θα εφαρμόζονται καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, ενώ τα κράτη μέλη δεν θα είναι σε θέση να δηλώνουν δαπάνες που σχετίζονται με ειδικούς στόχους μέχρι την πλήρωση του αναγκαίου πρόσφορου όρου.

μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE)¹⁶ αλλά και στο πλαίσιο της Σύστασης της Επιτροπής σχετικά με την αποτελεσματική ενεργό στήριξη της απασχόλησης μετά την κρίση της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19)(EASE)¹⁷. Προβλέπονται συνεκτικές δέσμες μέτρων πολιτικής και διαθέσιμης χρηματοδότησης για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας, της αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανειδίκευσης με στόχο την προώθηση της χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψης, της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της διευκόλυνσης των μεταβάσεων από παρακμάζοντες τομείς σε οικονομικές δραστηριότητες με υψηλότερο αναπτυξιακό δυναμικό και στρατηγική αξία στο πλαίσιο της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

Το πρόγραμμα **Erasmus+ 2021-2027**¹⁸, με συνολικό προϋπολογισμό άνω των 26 δισ. ευρώ, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνική ένταξη, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για τις πράσινες και ψηφιακές μεταβάσεις και στην προώθηση της συμμετοχής των νέων στη δημοκρατική ζωή. Το Erasmus+ 2021-2027 επίσης υποστηρίζει τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και εφαρμόζει τη Στρατηγική της ΕΕ για τη Νεολαία 2019-2027. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης, η νέα πρωτοβουλία «Δρόμοι προς τη σχολική επιτυχία» (PathwaystoSchoolSuccess)¹⁹ θα συμβάλει επίσης στην αντιμετώπιση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης καθώς και στην αποσύνδεση του μορφωτικού επιπέδου και των εκπαιδευτικών επιδόσεων από την κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική κατάσταση.

Η καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων στην απασχόληση, την κατάρτιση, την εκπαίδευση, την κοινωνική προστασία, τη στέγαση και την υγεία απαιτεί αποφασιστική δράση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο από τους κοινωνικούς εταίρους, τους εθνικούς φορείς ισότητας, τις εταιρείες και την Κοινωνία των Πολιτών. Η δράση αυτή μπορεί να υποστηριχθεί με κονδύλια της ΕΕ, όπως το ΕΚΤ+, το ΕΤΠΑ, το πρόγραμμα **«Δημιουργική Ευρώπη 2021-2027»**²⁰ και το νέο Erasmus+. Επίσης, το Ταμείο της ΕΕ για τη Δικαιοσύνη, τα Δικαιώματα και τις Αξίες για την περίοδο 2021-2027²¹, το οποίο αποτελείται από το πρόγραμμα **«Δικαιώματα και αξίες»** με συνολικό προϋπολογισμό ύψους 1,55 δισ. ευρώ και το πρόγραμμα **«Δικαιοσύνη»** με προϋπολογισμό 305 εκατ. ευρώ, θα προωθήσει την ισότητα των φύλων, την ίση μεταχείριση και τα ίσα δικαιώματα για όλους, με στόχο να προαχθούν πιο δημοκρατικές, ποικιλόμορφες, ανοιχτές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνίες. Επίσης, θα υποστηριχθεί η διευκόλυνση της αποτελεσματικής και χωρίς διακρίσεις πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους, η καταπολέμηση της βίας, καθώς και η συμμετοχή όλων των πολιτών στη δημοκρατική ζωή της Ένωσης με τη στήριξη των οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών.

Τέλος, στο πλαίσιο των αναγκών για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων υγείας, αλλά και τη βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη για όλους και τη μείωση των κοινωνικών, εδαφικών και οικονομικών ανισοτήτων στην υγεία²², το νέο πρόγραμμα **«Η ΕΕ για την Υγεία 2021-2027» (EU4Health)**²³ με προϋπολογισμό ύψους 5,1 δισ. ευρώ θα στηρίξει την οικοδόμηση ανθεκτικότερων και προσβασιμότερων συστημάτων υγείας στην ΕΕ.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/financial-assistance-eu/funding-mechanisms-and-facilities/sure_el

¹⁷ <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/eb732c47-7faf-11eb-9ac9-01aa75ed71a1/language-el>

¹⁸ https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/about_en

¹⁹ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/pathways-school-success_sv

²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/creative-europe-2021-2027>

²¹ <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2021/04/19/justice-rights-and-values-council-adopts-programmes-of-up-to-1-8-billion-for-2021-2027>

²² COM (2020) 724 final της 11ης Νοεμβρίου 2020.

²³ https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_el

4. Η Κοινωνική Ένταξη των Ρομά στην Ελλάδα

4.1 Οι Ρομά στην Ελλάδα

Αποτύπωση πληθυσμού Ρομά

Οι Ρομά που διαβιούν στην Ελλάδα είναι κυρίως Έλληνες πολίτες και σε μικρότερο ποσοστό πολίτες της Ε.Ε. ή τρίτων χωρών. Οι Έλληνες Ρομά αποτελούν ιστορικά αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού πληθυσμού, υπάγονται στο Σύνταγμα και τους νόμους του Ελληνικού Κράτους και απολαμβάνουν όλων των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται για τους Έλληνες πολίτες.

Ως Έλληνες πολίτες, οι Ρομά δεν απογράφονται με βάση την πολιτισμική τους ταυτότητα (cultural identity). Όμως, λόγω των ιδιαίτερων κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών βάσει νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων, κάποιοι εξ' αυτών ή μερικοί εξ' αυτών προσδιορίζονται:

- είτε ως ειδική κοινωνική ομάδα²⁴
- είτε ως ομάδα που διαβιώνει/διαβιεί σε καταυλισμούς ή σε οικισμούς με χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού²⁵
- είτε ως ευάλωτη ομάδα με ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά²⁶
- είτε ως ευάλωτη κοινωνική ομάδα²⁷
- είτε ως πληθυσμός περιθωριοποιημένων ειδικών κοινωνικών ομάδων²⁸

Για τον προσδιορισμό των ωφελούμενων Ρομά σε διάφορες πράξεις συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ή άλλων διαδικασιών π.χ. υποτροφίες ΕΚΟ, φοίτηση στο σχολείο, εξυπηρέτηση εισερχομένων στα Παραρτήματα Ρομά κλπ. εφαρμόζεται το χωρικό κριτήριο ή/και αυτοπροσδιορισμός ή/και η γνώση των κοινωνικών χαρακτηριστικών της ομάδας ή/και της διαλέκτου Ρομανί.

Η στατιστική αποτύπωση του αριθμού και των συνθηκών ζωής των Ρομά στην Ελλάδα είναι δύσκολη. Υφιστάμενες έρευνες και καταγραφές σε εθνικό επίπεδο καθώς και ευρωπαϊκές έρευνες και εκτιμήσεις οριοθετούν το πλαίσιο στόχευσης για τις ανάγκες υλοποίησης στρατηγικών συγχρηματοδοτούμενων παρεμβάσεων τις τελευταίες δεκαετίες.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης υπολογίζει κατά μέσο όρο τους Ρομά στην Ελλάδα σε **175.000 άτομα**²⁹ (αντιστοιχεί στο **1,55% του συνολικού πληθυσμού της χώρας**), αριθμό που λαμβάνει υπόψη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην πρόσφατη Ανακοίνωση «Μια Ένωση Ισότητας - Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την

²⁴ Ενδεικτικά την παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 3448/2006 (Α' 57) «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης», που προβλέπει ότι: «Στην έννοια των ειδικών κοινωνικών ομάδων της παρ. 11 του άρθρου 13 του ν. 3212/2003 (Α' 308), για την εκτέλεση επειγόντων στεγαστικών προγραμμάτων αποκατάστασης τους, περιλαμβάνονται και οι Έλληνες Τσιγγάνοι»)

²⁵ παρ. 1 του άρθρου 18 του Ν. 4449/2017 «Άσκηση υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων, εκσυγχρονισμός της επιμελητηριακής νομοθεσίας και άλλες διατάξεις» (Α' 7).

²⁶ παρ. 8 του άρθρου 2 του Ν. 4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» (Α' 205)

²⁷ παρ. 2 του άρθρου 42 του Ν. 4430/2016 «Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και ανάπτυξη των φορέων της και άλλες διατάξεις» (Α' 205) (αν και δεν έχουν υπαχθεί στο γενικό καθεστώς των «ευάλωτων κοινωνικών ομάδων» της χώρας, όπως προσδιορίζονται και κατηγοριοποιούνται στην παρ. 2 του άρθρου 33 του Ν. 4368/2016 – Α' 21)

²⁸ σχετική ορολογία στις Πράξεις για την αύξηση της απασχολησιμότητας, την προώθηση στην απασχόληση και γενικότερα την ενσωμάτωση στο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον Ρομά των τομεακών και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020.

²⁹ Συμβούλιο της Ευρώπης (2012), «Estimates and official numbers of Roma in Europe», επικαιροποιήθηκε στις 2 Ιουλίου 2012.

ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά» (2020), κατατάσσοντας τη χώρα μας στα **κράτη μέλη της ΕΕ με σημαντικούς πληθυσμούς Ρομά**.

Στην Ελλάδα, πρώτη επίσημη **καταγραφή του πληθυσμού Ρομά διενεργήθηκε το 2017** από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων με την ενεργή συμμετοχή της Ομάδας Υποστήριξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού (ΟΥ ΕΟΠ) της ΜΟΔ Α.Ε. Συγκεκριμένα, διενεργήθηκε **χαρτογράφηση όλων των οικισμών και καταυλισμών της χώρας και τυπολογική κατάταξη αυτών βάσει των συνθηκών διαβίωσης**, η οποία στηρίχθηκε στη συλλογή στοιχείων και δεδομένων από: (α) την προϋπάρχουσα βάση δεδομένων του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) –εισροές-αποτυπώσεις-δήμων, (β) τις Περιφερειακές Στρατηγικές για τους Ρομά και (γ) τα Τοπικά Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά των δήμων. Η τυπολογική ανάλυση βασίστηκε κυρίως στο «στεγαστικό-οικιστικό κριτήριο». Το κριτήριο αυτό αφορά στον τύπο οικισμού και στη σχέση με ορισμένες βασικές παραμέτρους όπως τη σύνδεση με τον αστικό ιστό, την ένταξη ή μη στο σχέδιο πόλεως, τον τύπο των κτισμάτων, των παραπηγμάτων ή /και των πρόχειρων κατασκευών, την οδοποιία και την πεζοδρόμηση, το αποχετευτικό δίκτυο και το δίκτυο όμβριων υδάτων, τη σύνδεση των νοικοκυριών με τα δίκτυα κοινής ωφελείας, την απόσταση από την πλησιέστερη δημόσια συγκοινωνία, την αποκομιδή απορριμμάτων κλπ. Επιπλέον, η χαρτογράφηση αξιοποίησε και ορισμένες επιπρόσθετες/συμπληρωματικές παραμέτρους με στόχο τη διαμόρφωση μιας σφαιρικής εικόνας για κάθε καταυλισμό και περιοχή διαβίωσης των Ρομά. Οι επιπρόσθετες παράμετροι αφορούσαν στον συνολικό πληθυσμό, στην απασχόληση, στις υποδομές υγείας, στην κοινωνική φροντίδα και αλληλεγγύη, καθώς και στην εκπαίδευση. Εντοπίστηκαν συνολικά 354 περιοχές διαβίωσης Ρομά με **συνολικό πληθυσμό 104.210 κατοίκους**, οι οποίοι συγκεντρώνονται κυρίως στις περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου Κεντρικής Μακεδονίας, Αττικής, Στερεάς Ελλάδας και Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης (Πίνακες, 2, 3,4).

Πίνακας 2. Περιοχές διαβίωσης ανά τύπο και αριθμό κατοίκων – Καταγραφή έτους 2017

	ΠΕΡΙΟΧΕΣ	ΚΑΤΟΙΚΟΙ
Τύπου Ι «Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές» Συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές με καλύβια, παραπήγματα και απουσία βασικών υποδομών.	76	8.582
Τύπου ΙΙ «Μικτός καταυλισμός» Ανάμιξη σπιτιών με πρόχειρες κατασκευές (παραπήγματα, σκηνές /τσαντίρια, λυόμενες κατασκευές (container) με μόνιμη, συνήθως, χρήση και μερική υποδομή (ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, οδοποιίας), συνήθως στις παρυφές κατοικημένης περιοχής.	159	59.292
Τύπου ΙΙΙ «Γειτονιά» «Γειτονιά» σε μόνιμη χρήση, συχνά σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού (κυρίως σπίτια, κανονική οικοδομή - διαμερίσματα ή μονοκατοικίες και κάποιες λυόμενες κατασκευές (container)).	119	36.336
Σύνολο	354	104.210

Πηγή: Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021³⁰

Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνεται αναλυτικά η κατανομή των τύπων των οικισμών ανά περιφέρεια καθώς και κατ' εκτίμηση πληθυσμιακά δεδομένα.

Πίνακας 3. Αριθμός οικισμών και τύποι οικισμών ανά Περιφέρεια – Καταγραφή έτους 2017

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΙ			ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	% επί του συνόλου Οικισμών
		Τύπου Ι	Τύπου ΙΙ	Τύπου ΙΙΙ		
ΑΤΤΙΚΗ	30.363	12	13	19	44	12,4%

³⁰ https://egroma.gov.gr/roma_integration_action_plan_2017-2021

ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	16.435	5	9	18	32	9,0%
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	15.374	11	22	14	47	13,3%
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	15.898	9	30	26	65	18,4%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.534	2	7	4	13	3,7%
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	4.958	9	16	11	36	10,2%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	1.661	7	40	6	53	15,0%
ΗΠΕΙΡΟΣ	1.500	4	4	3	11	3,1%
ΚΡΗΤΗ	1.211	2	1	7	10	2,8%
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	755	4	9	6	19	5,4%
ΙΟΝΙΑ	639	6	6	3	15	4,2%
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	554	3	1	2	6	1,7%
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	328	2	1	0	3	0,8%
ΣΥΝΟΛΟ	104.210	76	159	119	354	100%

Πηγή:Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021

Πίνακας 4. Καταγραφή πληθυσμού στις καταγεγραμμένες περιοχές ανά τύπο και περιφέρεια – Καταγραφή έτους 2017

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΤΥΠΟΣ 1 Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές	ΤΥΠΟΣ 2 Μικτός καταυλισμός	ΤΥΠΟΣ 3 Γειτονιά	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΣΥΝΟΛΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΜΑ
ΑΤΤΙΚΗ	2632	12347	15384	30363	29,1
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	345	11922	4168	16435	15,8
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	838	10315	4221	15374	14,8
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	771	7659	7468	15898	15,3
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	346	12469	1719	14534	13,9
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	1705	1902	1351	4958	4,8
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	155	1339	167	1661	1,6
ΗΠΕΙΡΟΣ	249	330	921	1500	1,4
ΚΡΗΤΗ	90	556	565	1211	1,2
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	330	200	225	755	0,7
ΙΟΝΙΑ	440	135	64	639	0,6
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	413	58	83	554	0,5
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	268	60	0	328	0,3
ΣΥΝΟΛΟ	8582	59292	36336	104.210	100,0
ΠΟΣΟΣΤΟ % ανά τύπο επί του συνόλου	8,2	56,9	34,9	100,0	

Πηγή: Χαρτογράφηση οικισμών και καταυλισμών 2018, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Η επικαιροποίηση της καταγραφής οικισμών και πληθυσμού Ρομά διενεργήθηκε το 2021 από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, κατά την οποία επιτεύχθηκε η μεγάλη συμμετοχή των Δήμων και η άντληση περισσότερων ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων. Η καταγραφή του πληθυσμού και η αποτύπωση των κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών του βασίστηκε κυρίως στο «στεγαστικό-οικιστικό κριτήριο», καθώς κάθε Δήμος κλήθηκε να καταγράψει τους Οικισμούς τύπου I, II, III στην περιοχή αρμοδιότητάς του σύμφωνα με τα κριτήρια τυπολογικής κατάταξης που είχαν οριστεί στην καταγραφή του 2017. Επιπρόσθετα, για πρώτη φορά, επιχειρήθηκε η καταγραφή περιοχών στις

οποίες Ρομά διαβιούν διάσπαρτα, εκτός οργανωμένων Οικισμών, ήτοι σε μεμονωμένα σπίτια, διαμερίσματα, παραπήγματα κλπ. Το γεγονός αυτό βοήθησε ώστε να υπάρχει καλύτερη αποτύπωση του υφιστάμενου πληθυσμού. Έτσι, η καταγραφή **οικισμών και πληθυσμού Ρομά έτους 2021** εντόπισε συνολικά **462 περιοχές διαβίωσης Ρομά**, εκ των οποίων οι 266 είναι οικισμοί (τύπου I, II και III) και οι 196 είναι περιοχές όπου διαβιούν διάσπαρτα. Ο πληθυσμός Ρομά ανέρχεται σε **117.495** μόνιμους κατοίκους και αποτελεί το **1,13%** του μόνιμου πληθυσμού της Χώρας. Υψηλότερα ποσοστά συγκέντρωσης παρατηρούνται στις Περιφέρειες Αττικής (25%), Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (17%), Θεσσαλίας (14%), Δυτικής Ελλάδας (13%).

Πίνακας 5. Περιοχές διαβίωσης ανά τύπο και αριθμό κατοίκων – Καταγραφή έτους 2021

1	ΟΙΚΙΣΜΟΙ	Σύνολο Περιοχών Διαβίωσης	Πληθυσμός Ρομά
	Τύπου I «Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές» Συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές με καλύβια, παραπήγματα και απουσία βασικών υποδομών.	77	12.216
	Τύπου II «Μικτός καταυλισμός» Ανάμιξη σπιτιών με πρόχειρες κατασκευές (παραπήγματα, σκηνές /τσαντρία, λυόμενες κατασκευές (container) με μόνιμη, συνήθως, χρήση και μερική υποδομή (ύδρευσης, ηλεκτροδότησης, οδοποιίας), συνήθως στις παρυφές κατοικημένης περιοχής.	122	46.838
	Τύπου III «Γειτονιά» «Γειτονιά» σε μόνιμη χρήση, συχνά σε υποβαθμισμένες περιοχές του αστικού ιστού (κυρίως σπίτια, κανονική οικοδομή - διαμερίσματα ή μονοκατοικίες και κάποιες λυόμενες κατασκευές (container)).	67	34.741
2	ΔΙΑΣΠΑΡΤΑ : Διαβίωση εκτός Οικισμών (Τύπου I,II,III)	196	23.700
	ΣΥΝΟΛΟ	462	117.495

Πηγή.: Καταγραφή οικισμών και πληθυσμού Ρομά, 2021, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Στους παρακάτω πίνακες αποτυπώνεται αναλυτικά η κατανομή των τύπων των οικισμών ανά περιφέρεια καθώς και κατ' εκτίμηση πληθυσμιακά δεδομένα.

Πίνακας 6. Καταγραφή πληθυσμού και περιοχών διαβίωσης Ρομά 2021 ανά τύπο και περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΡΟΜΑ 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνόλου Περιοχών Διαβίωσης Ρομά	ΟΙΚΙΣΜΟΙ 2021			
			Τύπου I	Τύπου II	Τύπου III	Διάσπαρτα
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	20.129	10%	5	9	23	10
ΑΤΤΙΚΗ	29.360	11%	10	18	1	20
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	570	3%	3	0	0	9
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	15.080	23%	8	38	15	47
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	680	1%	3	0	1	2
ΗΠΕΙΡΟΣ	1.768	4%	3	5	3	9
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	16.553	3%	1	6	6	2
ΙΟΝΙΑ	1.242	3%	2	7	0	4
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	14.225	11%	7	14	13	17
ΚΡΗΤΗ	1.594	2%	3	2	0	6
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	340	2%	3	0	0	5
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8.800	17%	17	9	0	53
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	7.154	9%	12	14	5	12

ΣΥΝΟΛΟ	117.495		77	122	67	196
--------	---------	--	----	-----	----	-----

Πηγή: Καταγραφή οικισμών και πληθυσμού Ρομά, 2021, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Πίνακας 7. Καταγραφή πληθυσμού Ρομά 2021 ανά περιφέρεια σε Οικισμούς και Διάσπαρτα

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΡΟΜΑ 2021	Ποσοστό (%) επί του Συνολικού Πληθυσμού Ρομά	ΟΙΚΙΣΜΟΙ 2021			Διάσπαρτα
			Τύπου Ι	Τύπου ΙΙ	Τύπου ΙΙΙ	
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ- ΘΡΑΚΗ	20.129	17%	1.325	5.488	12.196	1.120
ΑΤΤΙΚΗ	29.360	25%	3.787	15.816	73	9.684
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	570	0,5%	260	0	0	310
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	15.080	13%	1.239	6.135	5.510	2.196
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	680	1%	293	0	347	40
ΗΠΕΙΡΟΣ	1.768	2%	111	369	918	370
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	16.553	14%	98	9.270	7.055	130
ΙΟΝΙΑ	1.242	1%	46	781	0	415
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	14.225	12%	1.079	2.831	6.681	3.634
ΚΡΗΤΗ	1.594	1%	111	668	0	815
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	340	0,3%	200	0	0	140
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8.800	7%	1.771	4.031	0	2.998
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	7.154	6%	1.896	1.449	1.961	1.848
ΣΥΝΟΛΟ	117.495		12.216	46.838	34.741	23.700

Πηγή: Καταγραφή οικισμών και πληθυσμού Ρομά, 2021, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Οι 462 περιοχές διαβίωσης παρουσιάζουν **χαμηλή διαθεσιμότητα βασικών υποδομών διαβίωσης**. Συγκεκριμένα διαθέτει πόσιμο νερό μόλις το 84% των περιοχών, δίκτυο αποχέτευσης το 54%, ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο το 63%, δίκτυο ηλεκτροδότησης το 67%, δίκτυο ύδρευσης το 76%, κάδους απορριμμάτων το 85%.

Πίνακας 8. Ποσοστό περιοχών (Οικισμοί Τύπου Ι,ΙΙ,ΙΙΙ & Διάσπαρτα) με υποδομές - Καταγραφή έτους 2021

ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΤΥΠΟΥ Ι,ΙΙ,ΙΙΙ ΜΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΔΙΑΣΠΑΡΤΑ ΜΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	Σύνολο περιοχών με υποδομές (Οικισμοί Τύπου Ι,ΙΙ,ΙΙΙ & Διάσπαρτα)	% περιοχών (Οικισμοί Τύπου Ι,ΙΙ,ΙΙΙ & Διάσπαρτα) με υποδομές στο σύνολο των 462 περιοχών
ΠΟΣΙΜΟ ΝΕΡΟ	222	165	387	84%
ΔΙΚΤΥΟ ΥΔΡΕΥΣΗΣ	189	160	349	76%
ΔΙΚΤΥΟ ΗΛΕΚΤΡΟΔΟΤΗΣΗΣ	176	134	310	67%
ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ	128	120	248	54%
ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΜΕΝΟ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	145	144	289	63%
ΚΑΔΟΙ ΑΠΟΡΡΙΜΑΤΩΝ/ΣΥΧΝΗ ΑΠΟΚΟΜΙΔΗ	224	169	393	85%

Πηγή: Καταγραφή οικισμών και πληθυσμού Ρομά, 2021, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Κοινωνικο - οικονομική κατάσταση

Παρά τις παρεμβάσεις που έχουν υλοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, η συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα υφίσταται διαχρονικά πολλαπλές μορφές διακρίσεων και αποστέρησης καθώς και χωρικό και κοινωνικό-οικονομικό αποκλεισμό, στους τομείς της στέγασης, της υγείας, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης. Σημαντικός αριθμός Ρομά αντιμετωπίζει διαχρονικά προβλήματα πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην αγορά εργασίας καθώς και στις κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες. Τα κύρια εμπόδια που δυσχεραίνουν την κοινωνική ένταξη ενός μέρους του πληθυσμού των Ρομά στην Ελλάδα συνοψίζονται στα εξής:

- Υποβαθμισμένες και ακραία στερητικές συνθήκες διαβίωσης σε περιοχές αποκομμένες από τον κοινωνικό ιστό με βασικές ελλείψεις σε τεχνικές και κοινωνικές υποδομές και δυσκολία πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.
- Χαμηλό εισόδημα, το οποίο στη συντριπτική πλειονότητα είναι πολύ κάτω από το όριο της φτώχειας³¹.
- Αστικοδημοτικά προβλήματα λόγω έλλειψης πιστοποιητικών (π.χ. ληξιαρχικής πράξης γέννησης, αστυνομικής ταυτότητας κλπ.) ή/και εγγραφής στα δημοτολόγια.
- Χαμηλή πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, διακρίσεις και ελλιπής πληροφόρηση σε θέματα πρόληψης και αγωγής υγείας που οδηγεί στην αμέλεια και κακή κατάσταση της υγείας και σε χαμηλότερο προσδόκιμο ζωής (κατά δέκα χρόνια σε σύγκριση με το γενικό πληθυσμό).
- Χαμηλή συμμετοχή στην εκπαίδευση, ανεπαρκής ή διακοπτόμενη φοίτηση στο σχολείο, υψηλά ποσοστά μαθητικής διαρροής και μη ολοκλήρωσης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης καθώς και πρόωρης παιδικής εργασίας λόγω ανάγκης συμπλήρωσης του οικογενειακού εισοδήματος.
- Υψηλό ποσοστό αναλφαριθμητισμού (ειδικά σε μεγαλύτερες ηλικίες) και χαμηλό επίπεδο κατανόησης και ορθής χρήσης της Ελληνικής γλώσσας.
- Υψηλό ποσοστό νέων Ρομά εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs).
- Περιθωριοποίηση και απώλεια ευκαιριών εκπαίδευσης και εργασίας ειδικά για τις γυναίκες Ρομά, εξαιτίας παραδοσιακών στερεοτύπων που προάγουν τους πρώιμους γάμους.
- Ψηφιακός αποκλεισμός και ανισότητες λόγω αδυναμίας πρόσβασης στις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) που δυσχεραίνει την διεκπεραίωση των συναλλαγών τους με το κράτος (π.χ. υποβολή αιτήσεων για επιδόματα, εγγραφή μαθητών στο σχολείο, αιτήσεις για εργασία, συμμετοχή στην τηλεεκπαίδευση κλπ.).
- Εποχιακή απασχόληση ή επαγγελματικές δραστηριότητες αποκομμένες από την τυπική αγορά εργασίας, κυρίως στον αγροτικό τομέα ή στον τομέα του εμπορίου.
- Περιθωριοποίηση, ρατσισμός, προκατάληψη, διακρίσεις και απόρριψη που υφίστανται από την κοινωνία εν γένει λόγω της ταυτότητας, της κοινωνικής τους προέλευσης και κουλτούρας που οδηγεί σε αμυντική στάση κοινωνικής εσωστρέφειας.

Σύμφωνα με το FRA³², (EUMIDIS II, 2016) αναφορικά με τις **συνθήκες διαβίωσης**, το 11% των Ρομά στην Ελλάδα δεν έχει πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια και το 9% δεν έχει πρόσβαση σε καθαρό πόσιμο τρεχούμενο νερό εντός της οικίας του μέσω σύνδεσης σε δημόσια προσβάσιμο σύστημα ύδρευσης. Ακόμη υψηλότερο είναι το ποσοστό των Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς εσωτερική τουαλέτα και ντους ή λουτρό (29%). Επιπλέον, η έρευνα διαπίστωσε ότι σε ποσοστό 18%, οι Ρομά ζουν σε κατοικίες με στέγη που στάζει, υγρασία στους τοίχους ή άλλα δομικά προβλήματα και το 28% αντιμετωπίζουν σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα (ρύπανση, αιθάλη, σκόνη, δυσσομία ή ρυπασμένα ύδατα).

³¹Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ ως κίνδυνος φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (δηλαδή συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών επιδομάτων και των συντάξεων στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) ορίζεται το ποσοστό των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά, των οποίων το συνολικό ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι χαμηλότερο του 60% του εθνικού διάμεσου ισοδύναμου διαθέσιμου εισοδήματος.

³²Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016) Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις - επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά, (EU-MIDIS II report) Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_el.pdf

Οι Ρομά στην Ελλάδα γνωρίζουν ότι καλύπτονται από το εθνικό καθεστώς βασικής ασφαλιστικής κάλυψης για ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε ποσοστό 79%, ενώ το 13% αντιμετωπίζει χρόνιο πρόβλημα υγείας με περιορισμό (σοβαρό ή μη) των καθημερινών δραστηριοτήτων τους (FRA EUMIDISII, 2016). Παρόλα αυτά, το χαμηλό επίπεδο υγείας των Ρομά έχει άμεση σχέση με κοινωνικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της υγείας και με διακρίσεις και εμπόδια στην **πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας**³³, όπως ιδίως οι ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με την πρόληψη των ασθενειών, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τις διαδικασίες διεκδίκησης παροχών, η γεωγραφική απομόνωση και η αδυναμία φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες, η έλλειψη πληροφόρησης καθώς και γλωσσικά και επικοινωνιακά εμπόδια³⁴.

Σχετικά με την **πρόσβαση των Ρομά στην εκπαίδευση**, κυρίαρχα είναι τα φαινόμενα του αναλφαριθμητισμού των ενηλίκων, της απουσίας παρακολούθησης της προσχολικής εκπαίδευσης, των χαμηλών ποσοστών εγγραφής και καθυστερημένης έναρξης συμμετοχής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, της μαθητικής διαρροής πριν την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης και των χαμηλών ποσοστών συμμετοχής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σύμφωνα με το FRA (EUMIDISII, 2016), το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού των Ρομά στην Ελλάδα είναι χαμηλό, καταγράφοντας το υψηλότερο ποσοστό Ρομά χωρίς επίσημη εκπαίδευση και στις τρεις ηλικιακές ομάδες, μεταξύ των εννιά (9) κρατών μελών ΕΕ της έρευνας, ήτοι 42% στα άτομα ηλικίας 16 - 24 ετών, 56% στις ηλικίες 24 - 44 ετών και 82% στις ηλικίες άνω των 45 ετών. Το ποσοστό παιδιών Ρομά σε ηλικία υποχρεωτικής εκπαίδευσης, τα οποία φοιτούν σε σχολείο αντίστοιχης εκπαιδευτικής βαθμίδας ανέρχεται σε 69 % (72% των αγοριών Ρομά και το 66% των κοριτσιών Ρομά). Παρόλα αυτά, η υστέρηση των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση συγκριτικά με το γενικό πληθυσμό είναι σημαντική, ενώ το ποσοστό των νέων ηλικίας 18-24 ετών που έχουν εγκαταλείψει πρόωρα το σχολείο είναι το υψηλότερο μεταξύ των 9 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετέχουν στη σχετική έρευνα, φτάνοντας το 92%. Επίσης, μόλις το 9% των παιδιών Ελλήνων Ρομά φοιτούν στο Λύκειο (ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Το χαμηλό επίπεδο συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης κοινωνικών, εκπαιδευτικών και πολιτισμικών παραγόντων, όπως οι μετακινήσεις της οικογένειας για εργασία, η αδυναμία της μεταφοράς των παιδιών στο σχολείο από τους γονείς, η ύπαρξη ανήλικων γονέων, η φτώχεια, η θυματοποίηση των παιδιών Ρομά στο σχολείο λόγω ρατσιστικών συμπεριφορών, η απουσία κατάλληλης υποστήριξης των μαθητών Ρομά και των οικογενειών τους και ο αναλφαριθμητισμός των γονέων. Βασικό εμπόδιο στη συμμετοχή τους στη προσχολική εκπαίδευση είναι η γλώσσα. Τα παιδιά Ρομά προσχολικής ηλικίας σε μεγάλο βαθμό μιλούν συχνά τη διάλεκτο Ρομανί, γεγονός που δυσχεραίνει τη συμμετοχή τους σε παιδικούς σταθμούς ή νηπιαγωγεία όπου οι εκπαιδευτικοί μιλούν ελληνικά. Οι συνθήκες διαβίωσης, η ελλιπής γνώση ελληνικών και το χαμηλό οικονομικό επίπεδο οδηγούν στην παιδική εργασία, την περιθωριοποίηση αλλά και τους πρώιμους γάμους με αποτέλεσμα την πρόωρη σχολική εγκατάλειψη³⁵³⁶. Το γεγονός αυτό στερεί από τους νέους Ρομά και ειδικά από τις γυναίκες και τα κορίτσια τη δυνατότητα για αναβάθμιση της ποιότητας ζωής τους εν γένει.

Ιδιαίτερα είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά στην **πρόσβαση στην εργασία**, ως αποτέλεσμα της ύφεσης των παραδοσιακών τους επαγγελμάτων, της έλλειψης εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών δεξιοτήτων, των διακρίσεων και των εμποδίων στην εύρεση εργασίας. Τα προβλήματα αυτά οδηγούν στην αποκοπή των Ρομά από την τυπική αγορά εργασίας, εγκλωβίζοντάς τους σε χαμηλό οικονομικό επίπεδο, σε εργασίες εποχιακού χαρακτήρα, χαμηλής ειδίκευσης και χαμηλών αμοιβών χωρίς βιώσιμες οικονομικά

³³ WHO, *Barriers and facilitating factors in access to health services in Greece*, 2015.

³⁴ Κοτρώτσιου Σ. & Σκεντέρης Ν. (2014) «Οι πεποιθήσεις των Ρομά για την υγεία και η επίπτωση αυτών στη φροντίδα υγείας», Διεπιστημονική Φροντίδα Υγείας, Τόμος 6, Τεύχος 1, 18-23.

³⁵ Βλέπε και Ασημόπουλος, Χ., Κομπότη, Δ., Κοντογιάννη, Ε., Θέμελη, Χρ. (2016), Έκθεση πολιτικών κοινωνικής υποστήριξης Ρομά στην Περιφερειακή Ενότητα Δυτικής Αττικής, Πρόγραμμα έρευνας παρέμβασης: Διερεύνηση ψυχοκοινωνικών αναγκών Ρομά Δυτικής Αττικής και καλών πρακτικών στήριξης και προαγωγής της κοινωνικής ένταξης, ΤΕΙ Αθήνας.

³⁶ Βλέπε και Παπαδιαμαντάκη Γ. (2019) Τελική έκθεση ερευνητικών πορισμάτων της έρευνας πεδίου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πράξη «Επιστημονική υποστήριξη σχεδιασμού εξειδίκευσης δράσεων ΠΕΣ» - MIS5001036, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Δια βίου Μάθηση 2014-2020»

προοπτικές. Σύμφωνα με το FRA (EUMIDISII, 2016), το ποσοστό απασχόλησης των Ρομά στην Ελλάδα ανέρχεται σε 43%, στο οποίο περιλαμβάνεται υψηλό ποσοστό αυτοαπασχολούμενων και περιστασιακά εργαζόμενων. Το ποσοστό σε αμειβόμενη εργασία των γυναικών Ρομά ανέρχεται σε 22% έναντι 82% των ανδρών Ρομά, γεγονός που αναδεικνύει το μέγεθος του αποκλεισμού των γυναικών από την πρόσβαση στην εργασία, ενώ το 81% των γυναικών Ρομά ηλικίας 16-24 ετών βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης έναντι ποσοστού 38% των νεαρών ανδρών Ρομά.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ποσοστό φτώχειας είναι ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό (96% των Ρομά έναντι 22% του γενικού πληθυσμού)³⁷, το 74% των Ρομά δηλώνει ότι αντιμετωπίζει μεγάλη δυσκολία στην κάλυψη των μηνιαίων εξόδων του νοικοκυριού, ενώ το 13% των ερωτηθέντων Ρομά ζει σε συνθήκες πείνας, δηλαδή σε νοικοκυριά στα οποία παρατηρήθηκε ότι τουλάχιστον ένα μέλος τερμάτιζε την ημέρα του νηστικού τον τελευταίο μήνα (δηλ. τουλάχιστον 4 φορές).

Τέλος, ένας ακόμα παράγοντας που δυσχεραίνει τη συμπερίληψη και κοινωνική ένταξη των Ρομά σχετίζεται με την **περιθωριοποίησή τους εξαιτίας του ρατσισμού και των διακρίσεων**. Οι Ρομά αντιμετωπίζονται με προκατάληψη για τον τρόπο ζωής και τις επιλογές τους, ενώ υφίστανται σε μεγάλο ποσοστό ρατσιστικές συμπεριφορές, διακρίσεις, προκαταλήψεις και παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Πρόσφατες έρευνες³⁸ έδειξαν ότι οι Ρομά στην Ελλάδα αντιμετωπίζονται με αρνητική στάση, προκαταλήψεις και στερεότυπα από μεγάλο ποσοστό δημοτικών υπάλληλων, εκπαιδευτικών και υγειονομικών, γεγονός που επιδρά αρνητικά στην πρόσβαση σε αναγκαίες για αυτούς υπηρεσίες, ενώ γενικά θεωρούνται ως «άτομα προς αποφυγή»³⁹. Σύμφωνα με το FRA (EUMIDISII, 2016), κατά την τελευταία πενταετία, 61% των Ελλήνων Ρομά δήλωσαν ότι ήταν θύματα διακρίσεων λόγω της καταγωγής τους: στην αναζήτηση εργασίας (63%), στην εργασία (38%), στην εκπαίδευση (προσωπικά ή ως γονιός) (20%), στην υγειονομική περίθαλψη (44%), στη στέγαση και άλλες δημόσιες ή ιδιωτικές υπηρεσίες, όπως στη δημόσια διοίκηση, εστιατόρια ή μπαρ, δημόσια μέσα μαζικής μεταφοράς, καταστήματα (52%). Χαρακτηριστικό είναι ότι σε ποσοστό 88% οι Ρομά στην Ελλάδα δεν γνωρίζουν την ύπαρξη υπηρεσιών ή οργανώσεων που προσφέρουν υποστήριξη ή συμβουλές σε θύματα διακρίσεων.

4.2 Η Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά 2011-2020

Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020) εκπονήθηκε τον Δεκέμβριο του 2011 από ομάδα εργασίας στελεχών των Υπουργείων Εργασίας και Εσωτερικών με τη συνδρομή της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΥΣΕΚΤ), αξιοποιώντας:

- τα πορίσματα υλοποίησης του «Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων (2001-2008)»,
- τις εισηγήσεις της Μελέτης «Καταγραφή Υφιστάμενης Κατάστασης των ΡΟΜΑ στην Ελλάδα. Απολογισμός Δράσεων και Εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την 4η Προγραμματική Περίοδο», που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ ΑΝΑΔ 2007-2013,

³⁷ FRA, EU-MIDIS II 2016, Ρομά: Eurostat, EU-SILC 2014.

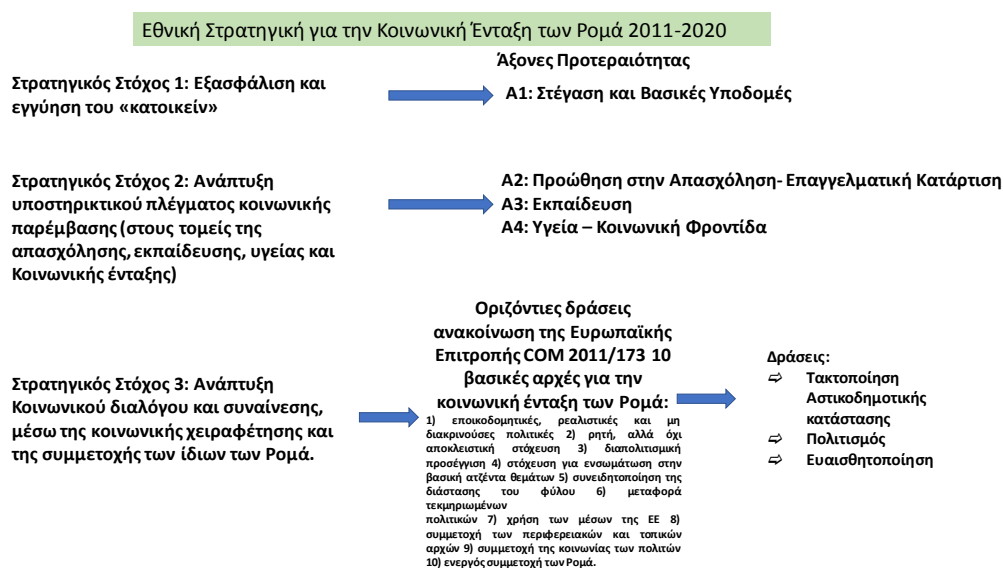
³⁸ Βλ. C. Asimopoulos, S. Martinaki, E. Kontogianni and D. Kompoti, "Public services employees' attitudes towards Roma in Greece: The need for a social work response", *Journal of Sociology and Social Work*, 2019, 7(2), 105-114.

³⁹ Βλ. C. Asimopoulos, S. Martinaki, D. Kompoti, E. Kontogianni and G. Gouga, "Anti-Roma prejudice in Greece: A challenge for social work", *Comunitania: International Journal of Social Work and Social Sciences*, 2019, 18, 85-100.

- Ο τις σχετικές πρωτοβουλίες της ΕΕ (τα κοινοτικά όργανα υιοθέτησαν το 2009 τις *Κοινές Βασικές Αρχές για την ένταξη των Ρομά* και το 2011 το αυτοτελές *Πλαίσιο για Εθνικές Στρατηγικές Ένταξης των Ρομά μέχρι το 2020*).

Ο γενικός στόχος της ΕΣΚΕ Ρομά 2011 - 2020 ήταν η προώθηση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης των Ρομά στην ελληνική κοινωνία μέσω παρεμβάσεων προώθησης της πρόσβασής τους στη στέγαση, στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την υγειονομική περίθαλψη. Οι επιμέρους στρατηγικοί στόχοι που ετέθησαν ήταν οι εξής: α) Εξασφάλιση και εγγύηση του «κατοικείν», β) Ανάπτυξη υποστηρικτικού πλέγματος κοινωνικής παρέμβασης (στους τομείς της απασχόλησης, εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής ένταξης), γ) Ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης, μέσω της κοινωνικής χειραφέτησης και της συμμετοχής των ίδιων των Ρομά.

Σχήμα 3. Η Αρχιτεκτονική της ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020

Το 2017 υιοθετήθηκε το **Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021** το οποίο διαρθρώθηκε σε τρεις Άξονες:

1. Χωρικές παρεμβάσεις για τη στέγαση.
2. Οριζόντιες τομεακές πολιτικές για την εκπαίδευση-υγεία-απασχόληση.
3. Συνοδευτικές υποστηρικτικές πολιτικές για την ευαισθητοποίηση και ενεργή συμμετοχή του πληθυσμού.

Αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των Ρομά κατέθεσαν υπομνήματα με εισηγήσεις, ιδίως για θέματα απασχόλησης, ενδυνάμωσης του ρόλου των διαμεσολαβητών υγείας και εκπαίδευσης.

Κατ' αντιστοιχία των στόχων της ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020, το Σχέδιο Δράσης επικεντρώθηκε στην προώθηση τριών ειδικών στρατηγικών στόχων.

Α. Στρατηγικός στόχος 1: Εξάλειψη της εξαθλίωσης - βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ολοκλήρωση των βασικών υποδομών, ώστε να είναι εφικτή η σταδιακή κοινωνική ένταξη και η αρμονική συνύπαρξη όλων σε τοπικό επίπεδο, με ένα σύνολο μέτρων και δράσεων κατ' αντιστοιχία τριών τύπων οικισμών.

Β. Στρατηγικός Στόχος 2: Ανάπτυξη τομεακών παρεμβάσεων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης, μέσω της ανάπτυξης ενός πλέγματος πολιτικών σε όλους τους συναφείς τομείς: εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, και υποστηρικτικών παρεμβάσεων κοινωνικής μέριμνας. Για την επίτευξη

του Στόχου προβλέφθηκαν ενέργειες παροχής εξατομικευμένης υποστήριξης, καθώς και συστημικές παρεμβάσεις.

Γ.Στρατηγικός Στόχος 3: Ενδυνάμωση και ενεργοποίηση τοπικής κοινότητας -Ρομά και μη Ρομά πολιτών- για ενεργή συμμετοχή στα τοπικά, κοινωνικά δρώμενα, με στόχο να διαμορφωθούν οι απαραίτητες συνθήκες για την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης, μέσω δράσεων κοινωνικής χειραφέτησης, ενδυνάμωσης και ίσης συμμετοχής Ρομά και μη-Ρομά πολιτών. Για την επίτευξη του Στόχου προβλέφθηκαν ενέργειες δημιουργίας τοπικών δικτύων οργάνωσης (grassroots organizations - οργάνωσης της βάσης - τοπικών κοινωνιών), με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή / ενεργοποίηση των νέων και των γυναικών Ρομά.

Σχήμα 4. Στρατηγικοί Στόχοι του Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης 2017-2021

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1	Εξάλειψη της εξαθλίωσης - βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ολοκλήρωση των βασικών υποδομών
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2	Ανάπτυξη τομεακών παρεμβάσεων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3	Ενδυνάμωση και ενεργοποίηση τοπικής κοινότητας -Ρομά και μη Ρομά πολιτών- για ενεργή συμμετοχή στα τοπικά, κοινωνικά δρώμενα

Η εφαρμογή τόσο της ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020 όσο και του Σχεδίου Δράσης 2017-2021 υλοποιήθηκε μέσα από ένα πλέγμα θεσμικών πρωτοβουλιών καθώς και προγραμμάτων που συγχρηματοδοτήθηκαν από πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ), του ΕΣΠΑ 2007-2013 και ΕΣΠΑ 2014-2020, προγραμμάτων της ΕΕ και του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού 2014-2021 του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ 2014-2021). Επιπλέον, οι Ρομά υπήρξαν ωφελούμενοι δράσεων στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη 2014-2020.

Παράλληλα, αναπτύχθηκαν και θεματικές παρεμβάσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που υποστηρίχθηκαν ιδίως από πόρους των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2014-2020, στο πλαίσιο των Σχεδίων των Περιφερειών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τα οποία εκπονήθηκαν την περίοδο 2014-2015 ως «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά» ή «Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά».

4.3 Αποτίμηση της εφαρμογής των παρεμβάσεων της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020

Με στόχο την τεκμηριωμένη αναθεώρηση και τον ανασχεδιασμό των υφιστάμενων παρεμβάσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής 2011-2020, εκπονήθηκε τον Οκτώβριο του 2020 «Έκθεση αποτίμησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά στην Ελλάδα» με την επιστημονική υποστήριξη του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ)⁴⁰. Η έκθεση αποτίμησης περιλαμβάνει:

⁴⁰ Το έργο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «Τεχνική Υποστήριξη Επιτελικής Δομής Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Τομέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης» με κωδικό ΟΠΣ (MIS)5006640,ΣΑΕ3341,κωδικόςΠΔΕ2017ΣΕ33410002,Υποέργο3, «Γενικά Έξοδα Λειτουργίας», με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης(Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-ΕΚΤ).

- τη συστηματική καταγραφή και αποτύπωση του θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά στην Ελλάδα,
- την αποτύπωση και αποτίμηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021.

Η μεθοδολογία βασίστηκε σε:

1. *Θεσμική έρευνα* (νομοθεσία, διοικητικές πράξεις και ερμηνευτικές εγκύκλιοι) για την καταγραφή α) των υφιστάμενων θεσμικών ρυθμίσεων για την άσκηση πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά, β) των φορέων της κεντρικής διοίκησης (Υπουργεία και εποπτευόμενα νπδδ και νπιδ), της αποκεντρωμένης διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης (περιφέρειες και δήμοι) που εμπλέκονται εκ των προτέρων στην υλοποίηση πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά, γ) του υφιστάμενου συστήματος διακυβέρνησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά.
2. *Βιβλιογραφική έρευνα* (deskresearch) για την καταγραφή των πλέον αντιπροσωπευτικών πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά.
3. *Ποιοτική έρευνα πεδίου* για την καταγραφή των αντιλήψεων των συλλογικών οργάνων των Ρομά.
4. *Έρευνα γραφείου* για την αποτύπωση και αποτίμηση α) της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και β) του Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021, που αξιοποίησε για τη συλλογή κρίσιμων δεδομένων βιβλιογραφικές πηγές, θεσμικά κείμενα, εκθέσεις της κεντρικής διοίκησης και δημιουργικές συναντήσεις μεταξύ της Ομάδας Έργου και της ηγεσίας και των αρμόδιων στελεχών της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Η εξωτερική αξιολόγηση που εκπονήθηκε από την Ομάδα Έργου του ΠΑΔΑ εξέτασε τον τρόπο υλοποίησης και διαχείρισης των δράσεων και της εκτίμησης για την επιτυχία υλοποίησης των στόχων της Στρατηγικής και του Επιχειρησιακού Σχεδίου, με βάση το αρχικό όραμα και τους στόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, σχεδιάστηκε ένα μοντέλο θεματικής αξιολόγησης (Thematic Evaluation), το οποίο αναγνωρίζει την εξέλιξη υλοποίησης των δράσεων ως προς τους αρχικούς στόχους και τη συνάφεια, αναδεικνύει την προσαρμογή των παρεμβάσεων στις μεταβολές του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος, μελετά την επιλογή των χρηματοδοτικών εργαλείων, εκτιμά τη χρησιμότητα των δεικτών στην υλοποίηση των δράσεων και αποτυπώνει τις διαδικασίες και το μηχανισμό παρακολούθησης της υλοποίησης των δράσεων. Ως κριτήρια αξιολόγησης επιλέχθηκαν: η αποτελεσματικότητα (effectiveness), η συνάφεια (relevance), η αποδοτικότητα (efficiency) και η συνέπεια (consistency).

Η αποτίμηση ανέδειξε ότι οι μέχρι σήμερα κύριες θεσμικές ρυθμίσεις για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά διακρίνονται σε τρεις θεματικές κατηγορίες:

- ☐ Γενικές ρυθμίσεις για την κοινωνική ένταξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού από τις οποίες μπορούν να επωφεληθούν (εφόσον πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις) και οι Ρομά.
- ☐ Γενικές ρυθμίσεις που περιλαμβάνουν και τους Ρομά ως ομάδα στόχο.
- ☐ Ειδικές ρυθμίσεις για την κοινωνική ένταξη αποκλειστικά των Ρομά.

Οι **γενικές ρυθμίσεις** για την κοινωνική ένταξη των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού από τις οποίες μπορούν να επωφεληθούν (εφόσον πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις) και οι Ρομά, περιλαμβάνουν (α) προγράμματα τακτικής ή έκτακτης επιδότησης ατόμων ή οικογενειών που βρίσκονται σε κατάσταση ακραίας φτώχειας χωρίς επαρκείς πόρους συντήρησης ή με αυξημένες ανάγκες, (β) προγράμματα πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες και (γ) προγράμματα εργασιακής ενεργοποίησης. Οι γενικές ρυθμίσεις που

περιλαμβάνουν και τους Ρομά ως διακριτή ομάδα στόχο αφορούν συγκεκριμένους άξονες παρεμβάσεων στα εξής: πρόσβαση σε μόνιμη κατοικία, προστασία της υγείας, πρόσβαση σε δωρεάν τρόφιμα, άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω υπαίθριου εμπορίου, άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων μέσω φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ), ενίσχυση της πρόσβασης και αξιοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Οι **ειδικές ρυθμίσεις** για την κοινωνική ένταξη των Ρομά αφορούν συγκεκριμένους άξονες παρεμβάσεων για την πρόληψη και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής των παιδιών Ρομά, την πρόσβαση στην υγεία, την πρόσβαση σε μισθωμένη κατοικία, την πρόσβαση σε προσωρινή κατοικία, την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, την ενίσχυση της πρόσβασης και αξιοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης. Το επιχειρησιακό μοντέλο διακυβέρνησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά 2011-2020 διαρθρώθηκε σε τρία επίπεδα ανάπτυξης (κεντρική διοίκηση, περιφέρειες):

- α) επίπεδο της κεντρικής διοίκησης (Εθνικό Σημείο Επαφής για τους Ρομά). Ο συντονισμός υλοποιείται από τα συναρμόδια Υπουργεία σε συνεργασία με το Εθνικό Σημείο Επαφής στο πλαίσιο του σχεδιασμού των πολιτικών. Κατανέμονται οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες και αναπτύσσονται τομεακά Σχέδια Δράσης. Ο συντονισμός σε κεντρικό επίπεδο για την υλοποίηση των αποφάσεων επιτυγχάνεται με διυπουργική συνεργασία που πραγματοποιείται και σε υπηρεσιακό επίπεδο.
- β) επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης Β' βαθμού (Περιφέρειες), οι οποίες εξειδικεύουν τις κατευθύνσεις της εθνικής πολιτικής σε πολυτομεακά σχέδια δράσης ανά περιφέρεια. Οι περιφέρειες έχουν καθοριστικό και κύριο ρόλο στην εξειδίκευση και στην ανάπτυξη των πολιτικών για τους Ρομά, με γνώμονα τόσο τα χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες της περιφέρειας, όσο και των Ρομά που δραστηριοποιούνται σε αυτές. Μέσω των σχεδίων δράσης σχεδιάζονται, παρακολουθούνται και υποστηρίζονται οι παρεμβάσεις σε τοπικό επίπεδο.
- γ) επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης Α' βαθμού (Δήμοι). Στο τρίτο επίπεδο η ευθύνη βρίσκεται στους δήμους και περιλαμβάνεται η εξειδίκευση και η εφαρμογή των ολοκληρωμένων τοπικών παρεμβάσεων με τον συντονισμό των αρμόδιων περιφερειών.

Σε οριζόντιο επίπεδο αναφέρεται η διαβούλευση με κοινωνικούς εταίρους και εκπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών και η συμμετοχή των Ρομά.

Σύμφωνα με την έκθεση αποτίμησης, εκτιμάται ότι η ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020 και το Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης 2017-2021 παρουσιάζει συνάφεια με τις εκτιμώμενες ανάγκες του πληθυσμού στόχου, ενώ συμπληρωματικά λειτουργεί μια σειρά χρηματοδοτικών μέσων του ΕΣΠΑ 2007-2013 και του ΕΣΠΑ 2014-2020. Υψηλή προτεραιότητα παρουσιάζουν οι χωρικές παρεμβάσεις και τα ζητήματα βελτίωσης των υφιστάμενων υποδομών διαβίωσης, με παράλληλη ενίσχυση της δυνατότητας μετεγκατάστασης μέσα στον αστικό ιστό με την επιδότηση ενοικίου. Επιπλέον, η διενέργεια εκθέσεων υγειονομικής αναγνώρισης και ελέγχου σε καταυλισμούς και περιοχές διαβίωσης Ρομά σε δήμους της χώρας αποτελούν σημαντικές ενέργειες για την καταγραφή των περιβαλλοντικών συνθηκών διαβίωσης των καταυλισμών, των υγειονομικών προβλημάτων και των ελλείψεων σε βασικές υποδομές ή/και πρόσβασης σε βασικά αγαθά κοινής ωφέλειας, βοηθώντας στον εντοπισμό των αναγκών/ επειγόντων μέτρων. Σημαντικές παρεμβάσεις εντοπίζονται στην ενίσχυση της εγγραφής των παιδιών Ρομά στις υποχρεωτικές βαθμίδες εκπαίδευσης, μέσω συγχρηματοδοτούμενων εξατομικευμένων και ομαδικών παρεμβάσεων εντός των κοινοτήτων Ρομά καθώς και μέσω παρεμβάσεων υποστήριξης σχολικών μονάδων, στελεχών εκπαίδευσης και εκπαιδευτικών. Εξίσου σημαντικές παρεμβάσεις εντοπίζονται στη σύνδεση της τοπικής κοινότητας και οικογενειών Ρομά με σχολεία. Στον άξονα της απασχόλησης, επιχειρήθηκε η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, η προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας στις κοινότητες των Ρομά, η ανάπτυξη νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων μέσω της κατάρτισης, η διευκόλυνση της πρόσβασης σε μικροπιστώσεις και η υποστήριξη της ανάπτυξης υπαίθριων αγορών με τη συνδιοργάνωση δήμων και συλλόγων Ρομά, καθώς και δράσεις κοινωνικής διαμεσολάβησης, ένταξης και συμβουλευτικής υποστήριξης.

Στον άξονα «Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα», η πρόσβαση γυναικών και παιδιών Ρομά στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας καθώς και η υλοποίηση προγραμμάτων αγωγής υγείας κρίνονται ικανοποιητικά. Προωθήθηκαν, επίσης, σημαντικές θεσμικές και νομοθετικές παρεμβάσεις σχετικά με την προσωρινή μετεγκατάσταση σε οργανωμένους χώρους, τη διευθέτηση ζητημάτων αστικοδημοτικής κατάστασης και τη διαδικασία πιστοποίησης διαλέκτου Ρομανί για τους διαμεσολαβητές Ρομά. Η ανάδειξη της αναγκαιότητας του ρόλου των διαμεσολαβητών Ρομά και η απασχόλησή τους στα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων συνέβαλαν στη δημιουργία αποτελεσματικού διαύλου επικοινωνίας με τις κοινότητες Ρομά. Ουσιαστική παρέμβαση για την αντιμετώπιση της φτώχειας των Ρομά αποτελεί η πανελλαδική εφαρμογή (από τον Φεβρουάριο του 2017) του «Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος». Ωστόσο, η δυσμενής κοινωνικοοικονομική κατάσταση της ομάδας στόχου συνεχίζει να υφίσταται, λόγω των επιπτώσεων της οικονομικής, αλλά και της τρέχουσας υγειονομικής κρίσης. Η ανάπτυξη περιφερειακών στρατηγικών για τους Ρομά καθώς και Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά από δήμους λειτούργησε θετικά για την αντιμετώπιση τοπικών αναγκών. Επιπλέον, αρχικά η σύσταση της Ειδικής Γραμματείας για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και στη συνέχεια η μεταφορά των σχετικών αρμοδιοτήτων στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας έδωσε την ευκαιρία για μία συνολική θεώρηση της Εθνικής Στρατηγικής, προκαταρκτική αποτίμηση των προηγούμενων πολιτικών, βελτίωση του συντονισμού και ενίσχυση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των δράσεων στο πλαίσιο άλλων συναφών στρατηγικών στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων.

Βασικό έλλειμμα της εφαρμογής των παρεμβάσεων της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 αποτελεί ο χαμηλός βαθμός συντονισμού μεταξύ των συναρμόδιων Υπουργείων και φορέων⁴¹ και η απουσία ενός συστήματος δεικτών και συλλογής δεδομένων για τη συστηματική παρακολούθηση των παρεμβάσεων που υλοποιούνται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και την εκτίμηση των εκροών, των αποτελεσμάτων και της αποδοτικότητας τους σε ό,τι αφορά στην άρση των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και αποστέρησης του πληθυσμού Ρομά. Αυτό έχει ως συνέπεια την ελλιπή παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής της Στρατηγικής και των υλοποιούμενων δράσεων. Η παρακολούθηση θα μπορούσε να ενισχυθεί με διεύρυνση και συστηματικοποίηση των διαδικασιών διαβούλευσης, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, με εκπροσώπους της Περιφερειακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εκπροσώπους Ρομά (συλλόγους, σωματεία, ομοσπονδίες και συνομοσπονδίες), οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών με εμπειρία σε ένταξη Ρομά. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση τοπικών διαβουλεύσεων με την ενεργή συμμετοχή των Ρομά, καθώς και σε θέματα ενδυνάμωσης και ενεργοποίησης των νέων και των γυναικών Ρομά. Στο πλαίσιο των ανωτέρω, τόσο η εθνική βάση δεδομένων χαρτογράφησης των οικισμών και περιοχών διαβίωσης Ρομά⁴² όσο και η πλατφόρμα ενημέρωσης και διαβούλευσης για θέματα Ρομά⁴³ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων θα πρέπει να ενισχυθούν.

Πίνακας 9. Μήτρα Συνάφειας στόχων ΕΣΚΕ Ρομά 2011 – 2020 με τις ανάγκες του πληθυσμού Ρομά

Στρατηγικοί Στόχοι/Ανάγκες	Ανάγκες σε στέγαση και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης	Ανάγκες σε Απασχόληση	Ανάγκες για κοινωνική ένταξη	Ανάγκες σε εκπαίδευση	Ανάγκες πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας	Ανάγκες σε κοινωνική φροντίδα
<i>Γενικός στόχος 1: Εξασφάλιση και εγγύηση του «κατοικείν»</i>						

⁴¹ Η Διυπουργική Επιτροπή για θέματα Ρομά βάσει του άρθρου 64 του πδ 63/2005 (Α' 98) και ΠΥΣ 38/2015 (Α'137), το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων του αρ. 48 του ν.4430/2016, καθώς και ο Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά που είχε τεθεί σε λειτουργία από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ), (πρώην Εθνικό Σημείο Επαφής για τους Ρομά), είτε δεν ενεργοποιήθηκαν είτε λειτούργησαν περιορισμένα και δεν απέδωσαν τα αναμενόμενα.

⁴² <http://database.roma-ekka.gr>

⁴³ <https://egroma.gov.gr>

Άξονας Προτεραιότητας 1: Στέγαση	✓		✓			
<i>Γενικός στόχος 2: Ανάπτυξη υποστηρικτικού πλέγματος κοινωνικής παρέμβασης</i>						
Άξονας Προτεραιότητας 3: Εκπαίδευση		✓	✓			
Άξονας Προτεραιότητας 2: Απασχόληση			✓	✓		
Άξονας Προτεραιότητας 4: Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα			✓			✓
<i>Γενικός στόχος 3: Ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης μέσω της κοινωνικής χειραφέτησης Και της συμμετοχής των ίδιων των Ρομά.</i>						
Οριζόντιες δράσεις όπου αναφέρονται ως δράσεις: α) Τακτοποίηση Αστικοδημοτικής Κατάστασης β) Πολιτισμός γ) Ευαισθητοποίηση			✓			

Πίνακας 10. Μήτρα Συνάφειας στόχων του Επιχειρησιακού Σχεδίου 2017 – 2021 με τις ανάγκες του πληθυσμού Ρομά

Ανάγκες Στρατηγικοί Στόχοι	Ανάγκες σε στέγαση & αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης	Ανάγκες σε απασχόληση	Ανάγκες κοινωνικής ένταξης	Ανάγκες σε εκπαίδευση	Ανάγκες πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας	Ανάγκες σε κοινωνική φροντίδα
Στρατηγικός στόχος 1: Εξάλειψη της εξαθλίωσης-βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ολοκλήρωση των βασικών υποδομών	✓		✓			
Στρατηγικός Στόχος 2: Ανάπτυξη τομεακών παρεμβάσεων και υποστηρικτικών υπηρεσιών για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης		✓	✓	✓	✓	✓
Στρατηγικός Στόχος 3: Ενδυνάμωση και ενεργοποίηση τοπικής κοινότητας Ρομά και μη Ρομά πολιτών για ενεργή συμμετοχή στα τοπικά κοινωνικά δρώμενα		✓	✓		✓	✓

Πηγή: ΠΑΔΑ (2020) Έκθεση αποτίμησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά στην Ελλάδα.

Όσον αφορά στην εξυπηρέτηση των Ρομά σε θέματα κοινωνικής ένταξης, **ο στόχος που είχε τεθεί για την εξυπηρέτηση 33.885 Ρομά έως το 2020 (ποσοστό 30,80% επί του καταγεγραμμένου πληθυσμού Ρομά) επετεύχθη, καθώς στις Περιφέρειες που λειτουργούν Παραρτήματα Ρομά ο συνολικός αριθμός των εξυπηρετούμενων για την τριετία 2017 – 2020 ήταν 49.520 (ποσοστό 45.02%)⁴⁴.**

Οι απόψεις των εκπροσώπων συλλογικών οργάνων Ρομά⁴⁵ επιβεβαίωσαν την περιορισμένη συμμετοχή τους σε διαδικασίες διαβούλευσης σχετικά με την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020 και το Εθνικό Σχέδιο Δράσης Κοινωνικής Ένταξης Ρομά 2017-2021. Πάντως, αναφέρεται ότι

⁴⁴ Τα στοιχεία προκύπτουν από την Έκθεση με τίτλο «Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2019» (Φεβρουάριος 2021) που εκπόνησε η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, συμπεριλαμβάνοντας ειδικό ερωτηματολόγιο για τα Παραρτήματα Ρομά, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού του ν.4445/2016 (Α' 236). Τα αναφερόμενα στοιχεία έχουν προκύψει από τις απαντήσεις των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά στο ερωτηματολόγιο της έρευνας που διεξήγαγε κατά τα έτη 2017, 2018, 2019 η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας στο πλαίσιο της αποτίμησης της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας.

⁴⁵ Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε τον Νοέμβριο 2020 με α) τη χορήγηση ερωτηματολογίου ανοιχτών ερωτήσεων και β) την πραγματοποίηση ημιδομημένων συνεντεύξεων. Στην διαδικασία συμμετείχαν εκπρόσωποι της Πανελλαδικής Συνομοσπονδίας Ελλήνων Ρομ «ΕΛΛΑΝΠΑΣΣΕ», της Ένωσης Ελλήνων Ρομά Διαμεσολαβητών και Συνεργατών και του Hellenic Roma Action (HEROMACT).

εκπρόσωποι Ρομά προέβησαν σε πολυάριθμες παρεμβάσεις με υπομνήματα και εκθέσεις για τη γνωστοποίηση διάφορων άμεσων ζητημάτων και αναγκών σε αυτό το πεδίο, μεταφέροντας προβλήματα και προτείνοντας άμεσες και εφικτές λύσεις, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες και τις ανάγκες κοινοτήτων Ρομά διάφορων περιοχών. Αναδείχθηκε η ανάγκη η ΕΣΚΕ Ρομά να βασίζεται σε επικαιροποιημένα και αξιόπιστα ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα για τους Ρομά, ειδικά για θέματα εκπαίδευσης, ανεργίας, αστικοδημοτικά ζητήματα, συνθήκες στέγασης, επιδημιολογικά στοιχεία αναφορικά με την υγεία κλπ. Επιπλέον, επισημάνθηκε ο σημαντικός ρόλος της συμπερίληψης των Ρομά στη διαδικασία εφαρμογής και υλοποίησης των δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά καθώς και η ανάγκη θεσμοθέτησης και πιστοποίησης του επαγγέλματος του διαμεσολαβητή Ρομά με συνεχή κατάρτιση και επιμόρφωση, ώστε να αποτελεί χρήσιμο και αποτελεσματικό εργαλείο επικοινωνίας και συντονισμού ενεργειών. Σχετικά με την αποτίμηση περιφερειακών στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2014-2020, παρά την περιορισμένη και πάλι συμμετοχή σε διαδικασίες διαβούλευσης, διαπιστώθηκε ότι σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις αυτές συνέβαλαν στον σχεδιασμό δράσεων σε περιφερειακό επίπεδο που αφορούσαν στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγεία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και στην υποστήριξη πρωτοβουλιών για τη μείωση τοπικών αντιθέσεων και συγκρούσεων. Επιπλέον, επισημάνθηκε η ανάγκη για ολιστική προσέγγιση των ζητημάτων κοινωνικής ένταξης των Ρομά, με στόχο την προαγωγή της ουσιαστικής συμμετοχής της κοινότητας των Ρομά και την αντιμετώπιση της κοινωνικής ανισότητας και των διακρίσεων.

Επίσης, σύμφωνα με την έκθεση αξιολόγησης του πλαισίου της ΕΕ για τις Εθνικές Στρατηγικές ένταξης των Ρομά ως το 2020⁴⁶, τον πίνακα δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard (2011-2016))⁴⁷ και με βάση και τα στοιχεία της έρευνας EUMIDISII (2016)⁴⁸ αναδεικνύονται κρίσιμες διαπιστώσεις για την ΕΣΚΕ Ρομά 2011-2020, οι οποίες λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό της νέας στρατηγικής.

Πίνακας 11. Πρόοδος ως προς τους δείκτες ένταξης των Ρομά στην Ελλάδα

Ελλάδα: Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016				
Εκπαίδευση	2011	Πρόοδος	2016	
Ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας έως 4 ετών που ξεκινούν στην υποχρεωτική ηλικία την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και παρακολουθούν την προσχολική εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών (%)	8	↑	28	
Ποσοστό παιδιών Ρομά σε ηλικία για υποχρεωτική εκπαίδευση που φοιτούν στην εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών, 5-17 (ανάλογα με τη χώρα) (%)	56	↑	69	
Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, μέλη νοικοκυριών, 18-24 (%)	96	~	92	
Ποσοστό ατόμων Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομά καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, όταν ήρθαν σε επαφή με το σχολείο (ως γονέας ή μαθητής), ερωτηθέντες, 16+ (%)	31	↓	20	
Ποσοστό παιδιών Ρομά, 6-15 ετών, που παρακολουθούν μαθήματα όπου «όλοι οι συμμαθητές είναι Ρομά» όπως ανέφεραν οι ερωτηθέντες, μέλη νοικοκυριών 6-15 στην εκπαίδευση (%)	8	~	13	
Απασχόληση	2011	Πρόοδος	2016	
Ποσοστό Ρομά που επικαλέστηκαν ως κύρια ασχολία την «αμειβόμενη εργασία» (συμπεριλαμβανομένου της πλήρους απασχόλησης, της μερικής απασχόλησης, των ειδικών θέσεων εργασίας, της αυτοαπασχόλησης), μέλη νοικοκυριών, 16+ (%)	40	~	43	
Ποσοστό νέων Ρομά, ηλικίας 16-24 ετών με την τρέχουσα κύρια ασχολία ούτε στην απασχόληση, στην εκπαίδευση ή στην κατάρτιση, μέλη νοικοκυριών (%)	61	~	60	

⁴⁶ Report on the evaluation of the EU Framework for National Roma Integration Strategies up to 2020, COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, SWD(2018) 480 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0480&from=EN>

⁴⁷ Roma integration indicators scoreboard (2011-2016) COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT, Accompanying the document Communication to the European Parliament and the Council Midterm review of the EU framework for national Roma integration strategies, SWD(2017) 286 final <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0286&rid=1>

⁴⁸ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016) Δεύτερη έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις μειονότητες και τις διακρίσεις - επιλεγμένα πορίσματα για τους Ρομά, (EU-MIDIS II report) Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2016-eu-minorities-survey-roma-selected-findings_el.pdf

Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, ψάχνοντας εργασία, ερωτηθέντες, 16+ (%)	67	~	63
Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, στο χώρο εργασίας τους, ερωτηθέντες, 16+ (%)	30	↑	38
Υγεία	2011	Πρόοδος	2016
Ποσοστό Ρομά που αξιολογούν την υγεία τους γενικά ως «Πολύ καλή» ή «Καλή», ερωτηθέντες, 16+ (%)	67	↑	83
Ποσοστό Ρομά με ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ερωτηθέντες, 16+ (%)	46	↑	79
Στέγαση	2011	Πρόοδος	2016
Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στο νοικοκυριό (χωρίς την κουζίνα)	0.6	~	0.6
Ποσοστό Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς τρεχούμενο πόσιμο νερό εντός της κατοικίας, μέλη νοικοκυριών (%)	15	↓	10
Ποσοστό Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά που δεν έχουν ούτε τουαλέτα, ούτε ντους, ούτε μπάνιο εντός της κατοικίας, μέλη νοικοκυριών (%)	29	~	30
Ποσοστό Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά με παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, μέλη νοικοκυριού (%)	88	~	88
Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, όταν έψαχναν για σπίτι/κατοικία διαμονής, ερωτηθέντες, 16+ (%)	(42)	44
Φτώχεια	2011	Πρόοδος	2016
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (κάτω του 60% του διάμεσου ισοδύναμου εισοδήματος μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις), μέλη νοικοκυριού (%)	83	↑	96
Ποσοστό Ρομά σε νοικοκυριά όπου τουλάχιστον ένα άτομο έπρεπε να τερματίσει την ημέρα του νηστικό τουλάχιστον μία φορά τον τελευταίο μήνα, μέλη νοικοκυριών (%)	54	↓	48
<div> <div> </div> <div>Βελτίωση</div> </div> <div> <div>~</div> <div>Καμία αλλαγή</div> </div> <div> <div> </div> <div>Επιδείνωση</div> </div> <div>... Δεν μπορεί να αποτυπωθεί η τάση λόγω του μικρού αριθμού δείγματος.</div>			
Η κατεύθυνση του θέλους εξαρτάται από τον τύπο του δείκτη - «θετικό» (π.χ. Ποσοστό παιδιών Ρομά που έχουν εγγραφεί) ή «αρνητικό» (π.χ. ποσοστών νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης απασχόλησης).			

Πηγή: Roma integration indicators scoreboard 2011-2016, SWD(2017) 286 final

Η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των χωρών της ΕΕ με την πιο εμφαντική βελτίωση στον τομέα της εκπαίδευσης, με αύξηση της συμμετοχής των Ρομά στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Ωστόσο, το ποσοστό συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση σε σύγκριση με τον γενικό πληθυσμό αλλά και με άλλες χώρες της ΕΕ, παραμένει χαμηλό (28%), ενώ παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά εξίσου τα ποσοστά μαθητικής διαρροής και νέων εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs). Επίσης, χρειάζεται να ενισχυθεί η έμφαση σε εθνικούς στόχους ένταξης των Ρομά αναφορικά με τη μείωση του χάσματος στην απασχόληση μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού, τη μείωση της φτώχειας και τη βελτίωση συνθηκών διαβίωσης.

Τέλος, η έκθεση αξιολόγησης φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών για την υλοποίηση των Εθνικών Στρατηγικών για την Ένταξη των Ρομά στην Ελλάδα⁴⁹ περιλαμβάνει συστάσεις για τη βελτίωση του σχεδιασμού μέτρων κοινωνικής ένταξης των Ρομά υπό το πρίσμα της ολιστικής προσέγγισης και την υλοποίησή τους υπό τον χαρακτήρα ολοκληρωμένης στρατηγικής. Ως «οριζόντια» προϋπόθεση επιτυχίας, η

⁴⁹ Η Έκθεση εκπονήθηκε το 2018 ως τμήμα του πιλοτικού Έργου Roma Civil Monitor(RCM) «Ανάπτυξη ικανοτήτων των Ρομά φορέων της κοινωνίας των πολιτών και ενίσχυση της εμπλοκής τους στην παρακολούθηση των Εθνικών Στρατηγικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά» για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών). Συντονίστηκε από το Κέντρο Μελετών Πολιτικής του Central European University (CEUCPS), σε συνεργασία με το European Roma Grassroots Organisations Network (ERGONetwork), το European Roma Rights Centre (ERRC), το Fundación Secretariado Gitano (FSG) και το Roma Education Fund (REF) και υλοποιήθηκε από περίπου 90 ΜΚΟ και εμπειρογνώμονες από 27 Κράτη – Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Ελλάδα αξιολόγησε την πρόοδο στα τέσσερα βασικά πεδία πολιτικής της Εθνικής Στρατηγικής από μία ένωση φορέων που περιλάμβανε τους εξής: "HEROMACT"(HellenicRomaAction–ΣυντονιστήςΦορέας), «Ένωση Ελλήνων Ρομά Διαμεσολαβητών», «Μέγας Αλέξανδρος»(Ομοσπονδία Συλλόγων Ελλήνων Τσιγγάνων), «Σύλλογος Γυναικών Ρομά Δενδροποτάμου Θεσσαλονίκης», «Ρομά Χωρίς Σύνορα», «Πολιτεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων».

Βλ. <https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/attachment/basicpage/3034/rcm-civil-society-monitoring-report-2-greece-2018-eprint-gr.pdf>

Έκθεση υποδεικνύει την ουσιαστική συμμετοχή των Ρομά μέσω των εκπροσώπων, των διαμεσολαβητών και εμπειρογνομόνων τους, σε όλα τα στάδια, δηλαδή στον σχεδιασμό, στην υλοποίηση, στην παρακολούθηση και στην αξιολόγηση όλων των σχετικών μέτρων και δράσεων. Επιπλέον, προτείνονται στοχευμένες παρεμβάσεις για την προώθηση των Ρομά στην αγορά εργασίας σε τομείς υψηλής ζήτησης, με την αξιοποίηση της κοινωνικής οικονομίας και των δεξιοτήτων και γνώσεων που διαθέτουν οι Ρομά, την επίλυση στεγαστικών προβλημάτων και βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης, την ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας, την αντιμετώπιση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και ενίσχυσης της συμμετοχής των γυναικών και νέων Ρομά στην δια βίου μάθηση. Επίσης, αναδεικνύεται η ανάγκη για τη συντονισμένη υποστήριξη των συναρμόδιων υπουργείων και φορέων (ΟΑΕΔ, περιφερειακή διοίκηση, δήμοι), καθώς και των Συλλογικών Οργανώσεων και Κοινοτήτων Ρομά, στοχεύοντας στην επιτάχυνση της κοινωνικής ένταξης.

5. Η νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030

5.1 Το Όραμα της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά⁵⁰ της περιόδου 2021-2030 (εφεξής ΕΣΚΕ Ρομά 2021 - 2030) αποτελεί ένα εμβληματικό κείμενο κατευθυντήριων αρχών και μηχανισμών της ελληνικής πολιτείας. Εντάσσεται στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας. Περαιτέρω, οριοθετεί και συστηματοποιεί τις πρωτοβουλίες για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία, ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η δέσμευση της ελληνικής πολιτείας για τον σεβασμό και την ενεργή προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 συμβαδίζει με το νέο 10ετές σχέδιο για τη στήριξη των Ρομά στην ΕΕ⁵¹ και εφαρμόζει αναλογικά και σύμφωνα με τις εθνικές προτεραιότητες τη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ισότητα, την ενσωμάτωση και τη συμμετοχή των Ρομά⁵² αντικατοπτρίζοντας τους γενικούς και τομεακούς στόχους της. Εμπνέεται δε, από την Ατζέντα και τους σχετικούς Στόχους για την Βιώσιμη Ανάπτυξη του ΟΗΕ για το 2030⁵³ καθώς και τις αρχές και στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων⁵⁴.

Η επιχειρησιακή διαχείριση και τα προτεινόμενα μέτρα σχεδιάστηκαν μετά από διαβούλευση και σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους φορείς και εκπροσώπους Ρομά. Είναι εναρμονισμένα με το εθνικό και το ενωσιακό δίκαιο, συναφή προς τους διαθέσιμους πόρους και αντικατοπτρίζουν τις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής των Ρομά στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψη τις πολιτισμικές και κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων κοινοτήτων Ρομά που ζουν στην ελληνική επικράτεια. Η πλειονότητα των Ρομά στην Ελλάδα αντιμετωπίζει τον κίνδυνο της φτώχειας⁵⁵ και του κοινωνικού αποκλεισμού. Παράλληλα, στερεότυπα, αναχρονιστικές συνήθειες και ρατσιστικές συμπεριφορές επηρεάζουν τη σχέση τους με την υπόλοιπη κοινωνία, καθώς και τις δομές τους κράτους και δυσχεραίνουν την εφαρμογή μέτρων ένταξης και στήριξης.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 δίνει έμφαση στην **ολιστική προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης των Ρομά**, με στόχο την προώθηση της ισότιμης μεταχείρισης, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ενεργούς συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική ζωή και στις δράσεις που τους αφορούν. Συνδυάζει στοχευμένες παρεμβάσεις κοινωνικής ένταξης των Ρομά⁵⁶ με μέτρα που εξασφαλίζουν την ισότιμη συμμετοχή τους σε εθνικές πολιτικές για την κοινωνική ένταξη, απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία, στέγαση κλπ.

⁵⁰ Σε συμφωνία με την ορολογία των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων Διεθνών Οργανισμών, ο όρος «Ρομά» που χρησιμοποιείται στο κείμενο της ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ καλύπτει διάφορες ομάδες (όπως Ρομά, Σίντι, Καλέ, Τσιγγάνους, Αθίγγανους, Ρουντάρι, Ασκαλί, Αιγύπτιους, Γιενίς, Ντομ, Λομ, Ρομ και Αμπντάλ), ενώ περιλαμβάνει και τους νομάδες/ταξιδευτές (travellers).

⁵¹ https://ec.europa.eu/info/files/union-equality-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation_el

⁵² COUNCIL RECOMMENDATION on Roma equality, inclusion and Participation, Brussels, 2 March 2021 (OR. en) - 6070/21, Interinstitutional File: 2020/0288 (NLE) <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6070-2021-INIT/en/pdf>>

⁵³ Γενική Γραμματεία Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων | Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: Ελλάδα (gslegal.gov.gr)

⁵⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-action-plan_el

⁵⁵ Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι ο πληθυσμός που στερείται τουλάχιστον 4 από 9 αγαθά και υπηρεσίες ή που διαβιεί σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας. Η γραμμή (κατώφλι) φτώχειας υπολογίζεται ως σχετική έννοια (φτωχός σε σχέση με άλλους). Ορίζεται στο 60% του διάμεσου ισοδύναμου συνολικού διαθέσιμου εισοδήματος του νοικοκυριού, με βάση την τροποποιημένη κλίμακα ισοδυναμίας του ΟΟΣΑ και διαφοροποιείται από την έννοια κινδύνου απόλυτης φτώχειας (στέρξη βασικών μέσων επιβίωσης). ΕΛΣΤΑΤ (2020).

⁵⁶ Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο δεν περιλαμβάνει κάποια οριζόντια ρύθμιση που προσδιορίζει το καθεστώς «κοινωνικής ένταξης» ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, αλλά ειδικές ρυθμίσεις που περιορίζονται στο αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής κάθε νόμου, όπως π.χ. η παρ. 7 του άρθρου 2 του Νόμου 4430/2016, η οποία ορίζει ως «κοινωνική ένταξη» την «δημιουργία των προϋποθέσεων για την ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες και τις ειδικές ομάδες».

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 αναγνωρίζει, επίσης, τις ιδιαίτερες επιπτώσεις της πανδημίας της νόσου COVID-19 και των σχετικών μέτρων σε πολλές κοινότητες Ρομά και λαμβάνει υπόψη την ανάγκη συμμετοχής τους στα σχετικά μέτρα⁵⁷ που υλοποιεί η ελληνική πολιτεία. Προωθεί συναινέσεις και συνέργειες μεταξύ του κράτους (κεντρική διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση), της αγοράς, της Κοινωνίας των Πολιτών και των ίδιων των Ρομά μέσω διαδικασιών διαβούλευσης και κοινωνικού διαλόγου καθώς και περιφερειακών και τοπικών μηχανισμών και δικτύων παρέμβασης.

Το περιεχόμενο της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 αντανακλά ένα ανθρωποκεντρικό υπόδειγμα δημόσιων πολιτικών **για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής όλων των Ρομά στην ελληνική κοινωνία**, που στηρίζεται σε τρία (3) συγκεκριμένα αξιώματα:

1. Οι Ρομά στην Ελλάδα δεν αποτελούν μία ομοιογενή ομάδα και αντιμετωπίζουν διαφορετικά προβλήματα ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση, το μορφωτικό τους επίπεδο και τις συνθήκες διαβίωσης τους.
2. Οι Ρομά που ζουν σε περιθωριοποιημένες συνθήκες δεν συμμετέχουν αποτελεσματικά στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της χώρας εξαιτίας διακρίσεων, αρνητικών στερεοτύπων και προκαταλήψεων σε βάρος τους από την πολιτεία, την αγορά και άλλους πολίτες.
3. Η ελληνική πολιτεία έχει υποχρέωση να διασφαλίσει τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ισότιμη οικονομική και κοινωνική συμμετοχή.

Με βάση τα παραπάνω η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 θέτει το στρατηγικό πλαίσιο και ταυτόχρονα υποδηλώνει τη βούληση της Πολιτείας για τον σχεδιασμό εστιασμένων ενεργειών προκειμένου να ικανοποιήσει μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τις σύνθετες και πολυδιάστατες ανάγκες των Ρομά.

5.2 Προκλήσεις της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 εστιάζει στον αποτελεσματικό ανασχεδιασμό και στην ενίσχυση των παρεμβάσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και προτεραιότητες που έχουν τεθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω.

Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 εξειδικεύει:

- τα αναγκαία μέτρα για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, με έμφαση στους τομείς της στέγασης, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της υγείας, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη τη διάσταση του φύλου και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των νέων Ρομά,
- τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την εξασφάλιση της παρακολούθησης, αξιολόγησης και επανεξέτασης των μέτρων και δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά,
- τις αναγκαίες ρυθμίσεις που θα διασφαλίσουν ότι ο σχεδιασμός, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των μέτρων είναι σε στενή συνεργασία με την κοινωνία των πολιτών των Ρομά και με τους εμπλεκόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 δίνει έμφαση σε στοχευμένες τομεακές και οριζόντιες παρεμβάσεις μέσω των ευρύτερων πολιτικών ένταξης, στους τομείς της εκπαίδευσης, της στέγασης, της υγειονομικής περίθαλψης και της απασχόλησης **με βάση την αρχή της εξειδικευμένης, αλλά όχι αποκλειστικής, στόχευσης αυτής της ευάλωτης πληθυσμιακής ομάδας**. Στόχος είναι η άρση των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού και η δημιουργία των προϋποθέσεων για την υπέρβαση των εμποδίων προς τη σταδιακή πορεία της πλήρους κοινωνικής ένταξης. Ακόμα, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 εστιάζει στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της επείγουσας υγειονομικής και κοινωνικοοικονομικής κρίσης, η οποία έχει επιτείνει τις κοινωνικές ανισότητες

⁵⁷ Βλ. ενδεικτικά την επιχορήγηση 98 Δήμων από το Υπουργείο Εσωτερικών για την λήψη μέτρων αποφυγής και διάδοσης της νόσου Covid-19 σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά (Μάρτιος 2020).

και τα ήδη υπάρχοντα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Ρομά, με γνώμονα τον σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Ειδικότερα, σύμφωνα και με την αποτίμηση των υφιστάμενων παρεμβάσεων στην Ελλάδα ως το 2020, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 στοχεύει στην περαιτέρω αντιμετώπιση των προκλήσεων που παραμένουν διαχρονικά επίκαιρες, με έμφαση στα εξής:

- Ενίσχυση των παρεμβάσεων μετεγκατάστασης και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, ένταξη στον ευρύτερο αστικό ιστό (διασπορά στον αστικό ιστό ή πλήρης σύνδεση με την πλησιέστερη πόλη).
- Ανάπτυξη στοχευμένων υποστηρικτικών κοινωνικών παρεμβάσεων για τη διασφάλιση και τη βελτίωση της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στις δομές της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας, της πρόληψης, της πρώιμης διάγνωσης, της θεραπείας και της αποκατάστασης της ψυχικής υγείας και των χρόνιων παθήσεων, της απεξάρτησης από τις διαφορετικές μορφές εξαρτήσεων, της ενίσχυσης των υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης και κοινωνικής φροντίδας.
- Ενίσχυση της πρόσβασης και παραμονής στην εκπαίδευση με συμπληρωματικά μαθησιακά κίνητρα/ έμφαση στη βιωματική μάθηση και στην αποδοχή της διαφορετικότητας/ σύνδεση της εκπαίδευσης με τον πολιτισμό και τις τέχνες, δίνοντας το έναυσμα για την προσέγγιση κοινωνικών θεμάτων μέσα στην τάξη/ έμφαση στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την κατάλληλη υποδοχή των μαθητών/τριών από τις σχολικές μονάδες.
- Αντιμετώπιση αποκλεισμού από τις τυπικές μορφές εργασίας και των κινδύνων που δημιουργεί η εργασία σε συνθήκες επισφαλούς απασχόλησης (π.χ. αδυναμία εξασφάλισης σταθερού και επαρκούς εισοδήματος), με στόχο τη δημιουργία βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης και την εν γένει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.
- Επίλυση αστικοδημοτικών ζητημάτων και της έλλειψης εγγράφων (π.χ. μη εγγραφή ή πλημμέλειες στην εγγραφή στα δημοτολόγια, μη κατοχή δελτίου ταυτότητας, προβλήματα στην απόδοση ΑΦΜ ή ΑΜΚΑ), γεγονός που επιτείνει τον κοινωνικό αποκλεισμό των Ρομά και δυσχεραίνει την πρόσβαση σε εισοδηματικούς πόρους, αγαθά και υπηρεσίες.
- Εστίαση στην ενδυνάμωση της συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή.
- Διαμόρφωση συνθηκών για την ανάπτυξη κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης μέσω της κοινωνικής χειραφέτησης, αξιοποίησης τοπικών δικτύων διαβούλευσης και της ενεργού συμμετοχής των ίδιων των Ρομά και ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών στα κοινωνικά δρώμενα.
- Ενίσχυση της ομαλής κοινωνικής συνύπαρξης των Ρομά στην τοπική κοινωνία με ανάδειξη των βασικών προβλημάτων και πιθανών τρόπων διαχείρισης καθώς και των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων στο πλαίσιο της κοινής συνύπαρξης.
- Κινητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης και παροχή γενικών κατευθυντήριων αρχών ώστε να γίνεται συστηματική χαρτογράφηση και εντοπισμός των αναγκών των Ρομά σε τοπικό επίπεδο και να ενθαρρύνεται συντονισμένα η ανάπτυξη συγκεκριμένων τοπικών και εθνικών πολιτικών και παρεμβάσεων βάσει δεδομένων για την ανταπόκριση στις καταγεγραμμένες ανάγκες των Ρομά (evidence based policy).
- Καταπολέμηση των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά και στοχευμένες παρεμβάσεις για την ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού των δημόσιων υπηρεσιών και υποστηρικτικών δομών του κράτους.
- Ενδυνάμωση νέων και γυναικών Ρομά μέσω δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων και συμβουλευτικής για την επαγγελματική, κοινωνική και προσωπική ανάπτυξη, με έμφαση στην ευαισθητοποίησή τους στα θέματα της ισότητας των φύλων, των πρώιμων γάμων και της κοινωνίας των πολιτών (civic competence and engagement) και την ένταξη των νέων και γυναικών Ρομά στην τοπική κοινωνία.
- Καταπολέμηση των αιτιών της παραβατικότητας σε περιοχές που διαβιών Ρομά καθώς και της χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών ιδιαίτερα σε νεαρές ηλικίες.

- Καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού και ψηφιακή ενσωμάτωση των Ρομά μέσα από δράσεις που θα συμπεριλαμβάνουν τον ψηφιακό «εγγραμματισμό» των νέων Ρομά.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη διαμόρφωση ενός πλαισίου για τη συστηματική αποτίμηση των παρεμβάσεων βάσει πλαισίου δεικτών διαδικασίας και αποτελεσμάτων για την καλύτερη παρακολούθηση της υλοποίησης δράσεων που αφορούν στους Ρομά, σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου 2020-2030 και του FRA για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή και την πρόταση Σύστασης του Συμβουλίου για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά.

Η ανάλυση SWOT αναδεικνύει τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία καθώς και τις ευκαιρίες/προκλήσεις και απειλές της νέας ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030, όπως αυτές αποτυπώθηκαν μέσω διαβουλεύσεων και προτάσεων των εμπλεκόμενων φορέων και εκπροσώπων Ρομά.

Πίνακας 12. Ανάλυση SWOT της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> ❑ Ισχυρό ενδιαφέρον των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινότητας των Ρομά για τη συμμετοχή τους στην εκπόνηση και υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Ισχυρή βούληση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για την υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Ισχυρή δέσμευση των συναρμόδιων Υπουργείων και φορέων για την υποστήριξη της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Υψηλή τεχνογνωσία των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. ❑ Υψηλή τεχνογνωσία των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Τομεακών ΕΠ και των ΠΕΠ του ΕΣΠΑ 2014-2020/ 2021-2027 για την χρηματοδοτική υποστήριξη πολιτικών και δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά (π.χ. ΕΥΣΕΚΤ, ΜΟΔ, ΕΥΔ κ.α.) ❑ Δραστηριοποίηση των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού στην άσκηση πολιτικών ένταξης των Ρομά μέσω ιδίως πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020/ 2021-2027. ❑ Υψηλή τεχνογνωσία των Ανεξάρτητων Αρχών (Συνήγορος του Πολίτη) και των Εθνικών Επιτροπών (Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) στο πεδίο καταπολέμησης των διακρίσεων. ❑ Αυξημένη δραστηριοποίηση οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. ❑ Δραστηριοποίηση της ακαδημαϊκής και ερευνητικής κοινότητας της χώρας στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Δυσχέρειες στατιστικής καταγραφής των Ρομά στην Ελλάδα. ❑ Δυσκολίες στην ολοκληρωμένη αποτύπωση του προφίλ και χαρτογράφησης των αναγκών της ομάδας στόχου. ❑ Περιορισμένη εφαρμογή διαδικασιών παρακολούθησης και αξιολόγησης της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Περιορισμένη διοικητική και διαχειριστική επάρκεια των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινότητας των Ρομά. ❑ Γραφειοκρατικές καθυστερήσεις στην προώθηση κρίσιμων παρεμβάσεων από τους φορείς της κεντρικής διοίκησης. ❑ Έλλειψη αποκλειστικών αρμοδιοτήτων και αυτοτελών πόρων των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού για την άσκηση πολιτικών ένταξης των Ρομά. ❑ Περιορισμένη δικτύωση και συνέργεια μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών και της κοινότητας των Ρομά. ❑ Περιορισμένη συμμετοχή της αγοράς στις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης των Ρομά.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ

<ul style="list-style-type: none"> ❑ Αξιοποίηση των δυνατοτήτων στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής ατζέντας για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. ❑ Σύνδεση της ΕΣΚΕ Ρομά με ένα ευρύτερο πλαίσιο στρατηγικών και μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους στην Ελλάδα. ❑ Ανάδειξη των στόχων προώθησης της ισότητας και ενίσχυσης της συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία. ❑ Χρήση της ΕΣΚΕ Ρομά ως μηχανισμού προώθησης άλλων γενικών ή ειδικών πολιτικών (π.χ. κοινωνική κατοικία, κοινωνική επιχειρηματικότητα, ενίσχυση των ικανοτήτων της Κοινωνίας των Πολιτών). ❑ Προώθηση εμβληματικών πρωτοβουλιών της Κεντρικής Διοίκησης για την καταπολέμηση της φτώχειας, συμπεριλαμβανομένων και των Ρομά (π.χ. μέτρα ενεργοποίησης των ληπτών Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος). ❑ Δημιουργία εθνικού πλαισίου δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της ΕΣΚΕ Ρομά, με σκοπό την ανάπτυξη πολιτικών κοινωνικής ένταξης βάσει δεδομένων για την ανταπόκριση στις εκάστοτε πραγματικές ανάγκες των Ρομά (evidence based policy). ❑ Ανάπτυξη στρατηγικών συνεργασιών και συμπράξεων με φορείς του δημόσιου, ιδιωτικού και εθελοντικού τομέα στην υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Αξιοποίηση πρωτοβουλιών Διεθνών Οργανισμών (UNICEF, Συμβούλιο της Ευρώπης κλπ,) για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. ❑ Αξιοποίηση παρεμβάσεων υπερεθνικών Δικτύων και διεθνών καλών πρακτικών και προσαρμογή τους στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής πραγματικότητας ❑ Ενίσχυση της ομαλής κοινωνικής συνύπαρξης των Ρομά στην τοπική κοινωνία. ❑ Εστίαση στην ενδυνάμωση και κοινωνική χειραφέτηση των νέων και γυναικών Ρομά. ❑ Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών για τα ζητήματα κοινωνικής ένταξης των Ρομά. 	<ul style="list-style-type: none"> ❑ Επιδείνωση παραγόντων κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά (υπερχρέωση, ανεργία, αδήλωτη απασχόληση, ακραία φτώχεια) λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. ❑ Ανάγκη επίτευξης καλύτερου συντονισμού και συνεργειών με άλλες Εθνικές Στρατηγικές. ❑ Μονοδιάστατη επικέντρωση της υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά στην αντιμετώπιση επιμέρους στόχων (π.χ. προβλημάτων απόλυτης φτώχειας / στέρησης των Ρομά). ❑ Δυσκολίες στην εφαρμογή ενιαίου συστήματος δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της ΕΣΚΕ Ρομά σύμφωνα με τους εθνικούς στόχους και προτεραιότητες. ❑ Περιορισμένη αξιοποίηση ανθρώπινων πόρων της κεντρικής διοίκησης και των ΟΤΑ Α' και Β' Βαθμού με εμπειρία στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. ❑ Περιορισμένη εφαρμογή μηχανισμών ολοκληρωμένης πληροφόρησης των ενδιαφερομένων για τις δράσεις της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Περιορισμένη συμμετοχή των φορέων της αγοράς της Κοινωνίας των Πολιτών και των κοινοτήτων Ρομά στις διαδικασίες δικτύωσης, διαβούλευσης και υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Επίτευξη υψηλού βαθμού συναίνεσης και εσωτερικής συμφωνίας μεταξύ των κοινοτήτων Ρομά στο πλαίσιο των στρατηγικών στόχων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά. ❑ Καταπολέμηση «εγκατεστημένων» διακρίσεων ρατσισμού και στερεοτύπων εις βάρος των Ρομά και ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών, των δημόσιων λειτουργών και του γενικού πληθυσμού, με στόχο την προώθηση της ισότητας και αποδοχής της διαφορετικότητας των Ρομά. ❑ Δυσκολία εξεύρεσης/ διάθεσης ακινήτων για υλοποίηση στεγαστικών προγραμμάτων. Ανάγκη δημιουργίας τράπεζας γης και ακινήτων για δράσεις κοινωνικής κατοικίας. ❑ Δυσκολίες προερχόμενες από τις επιπτώσεις των περιοριστικών μέτρων της εξάπλωσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19.
--	--

5.3 Βασικές αρχές και στόχοι της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 θα ιεραρχήσει την υλοποίηση των δράσεων με γνώμονα την κάλυψη των βασικών αναγκών στέγασης, απρόσκοπτης παρακολούθησης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, εύρεσης βιώσιμης και επαρκώς αμειβόμενης εργασίας, πρόσβασης στο σύστημα υγείας και καταπολέμησης διακρίσεων. Επίσης, θα εστιάσει σε παρεμβάσεις για την επίλυση αστικοδημοτικών ζητημάτων, την προώθηση της ενεργήσπολιτειότητας και τη συμμετοχή των Ρομά στην κοινωνική, πολιτική, οικονομική και πολιτιστική ζωή.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 εκπληρώνει την υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας να σέβεται, να προστατεύει και να προωθεί τα ανθρώπινα και θεμελιώδη δικαιώματα, τα οποία διασφαλίζονται από τις διεθνείς συνθήκες και την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, με τις οποίες έχει εναρμονιστεί η ελληνική έννομη τάξη. Η ΕΣΚΕ Ρομά και το Σχέδιο Δράσης 2021-2030 αντανακλούν τη στροφή που γίνεται σταδιακά σε αρκετές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το παραδοσιακό προνοιακό σύστημα της μονοδιάστατης αντιμετώπισης των ακραίων φαινομένων στέρησης της κοινότητας των Ρομά προς την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής τους, βασιζόμενη ιδίως στην **ολιστική προσέγγιση της ενεργητικής ένταξης των Ρομά**, που συνδυάζεται με ευρύτερες παρεμβάσεις για την ανθρωποκεντρική προάσπιση των ατομικών, κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων τους (human rights based approach)⁵⁸. Ειδικότερα, η ΕΣΚΕ Ρομά αποτελείται τόσο από στοχευμένες πολιτικές κοινωνικής ένταξης (targeted) των φτωχών ατόμων και οικογενειών Ρομά με βάση την αρχή της στοχευμένης αλλά όχι αποκλειστικής στόχευσης όσο και γενικές πολιτικές (mainstreaming) από τις οποίες οι Ρομά θα ενισχυθούν ώστε να μπορούν να επωφεληθούν και πολιτικές προώθησης της ισότητας και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά ανεξαρτήτως από την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση **με βάση την αρχή της εξειδικευμένης, αλλά όχι αποκλειστικής στόχευσης αυτής της ευάλωτης κοινωνικής ομάδας**.

Η υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά και του Σχεδίου Δράσης 2021 – 2030 βασίζεται στην **αρχή της ενεργούς συμμετοχής τους**, που αποτελεί και οριζόντιο στόχο της σχετικής Σύστασης του Συμβουλίου. Η συμμετοχή στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση δράσεων κοινωνικής ένταξης ενδυναμώνει τον πολίτη, ενισχύοντας την αντίληψη ενός πλαισίου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, σύμφωνα με το οποίο οι ενδιαφερόμενοι θεμελιώνουν δικαιώματα λήψης παροχών και υπηρεσιών, αλλά παράλληλα αναπτύσσουν τη δυνατότητα να καλύπτουν μόνοι τους τις ανάγκες τους για να απεξαρτηθούν σταδιακά από δημόσιες παροχές. Παράλληλα, η ενεργητική συμμετοχή των Ρομά ενισχύει την αντίληψη μιας «κοινής ευθύνης» για την επίτευξη θετικού αποτελέσματος.

Βασικός πυρήνας των αρχών της *ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030* είναι η ουσιαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά μέσω θεσμικών, επιχειρησιακών και χρηματοδοτικών παρεμβάσεων για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής τους στην ελληνική κοινωνία. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αρχές της Στρατηγικής αφορούν τρία επίπεδα:

- το θεσμικό επίπεδο
- το κοινωνικοπολιτικό επίπεδο
- το επιχειρησιακό επίπεδο.

Η ΕΣΚΕ Ρομά υιοθετεί επιχειρησιακά τις ακόλουθες αρχές:

(α) Η αρχή της επικουρικότητας αναφέρεται στις παρεμβάσεις της πολιτείας που στοχεύουν στη διευθέτηση των κοινωνικών ζητημάτων των Ρομά στο πιο άμεσο και κατάλληλο επίπεδο για την επίλυσή τους - περιφερειακό ή τοπικό - με στόχο τη λήψη αποφάσεων όσο το δυνατόν πιο κοντά στους πολίτες και σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

⁵⁸ UN Human Rights Regional Office for Europe (OHCHR): *Lessons Learned: Views in the Context of Mid-Term Review of Implementation of the EU Framework for National Roma Integration Strategies 2012 - 2020*, 2017.

(β) Η αρχή της εξατομίκευσης επιβάλλει την προσαρμογή των προγραμμάτων υποστήριξης των Ρομά σε σχέση με την εξειδίκευση των αναγκών των ενδιαφερομένων. Η εφαρμογή της θα συμβάλλει ουσιαστικά στην τυποποίηση της κοινωνικής και οικονομικής ανάγκης, ύστερα από την αντικειμενική στάθμιση των επιλογών του ενδιαφερόμενου αναφορικά με τη μορφή και την έκταση της κοινωνικής κάλυψης, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τους ακόλουθους παράγοντες: i. οικογενειακή, επαγγελματική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση του ατόμου, ii. αίτια που έχουν οδηγήσει στην εμφάνιση ή παράταση της συγκεκριμένης ανάγκης, iii. δυνατότητα του ατόμου να καλύψει την αντίστοιχη ανάγκη (αυτοβοήθεια), iv. αποτελεσματική υποστήριξη του ατόμου μέσω τεχνικών που θα αμβλύνουν τις πιθανότητες κοινωνικού στιγματισμού στο ευρύτερο περιβάλλον του.

(γ) Η αρχή της ενεργοποίησης απορρέει από την ανάγκη άμεσης ένταξης της κοινότητας των Ρομά στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της χώρας (και ιδίως στο επίπεδο της κοινότητας που ζουν)⁵⁹, μέσω τεχνικών ενθάρρυνσης των ενδιαφερομένων ώστε αφενός να απεγκλωβισθούν από ενδεχόμενες «παγίδες της φτώχειας» (επιλογές προνοιακής επιδότησης σε σχέση με την άσκηση απασχόλησης ή τυπικής οικονομικής δραστηριότητας), αφετέρου να ενδυναμώσουν τις δεξιότητες κοινωνικής και οικονομικής συμμετοχής τους, για να μην εξελιχθούν σε εφ' όρου ζωής παθητικά υποκείμενα δημόσιας συνδρομής.

(δ) Η αρχή της κοινωνικής λογοδοσίας εστιάζει στη διατήρηση της επιτελικής αρμοδιότητας λήψης αποφάσεων στα όργανα του κράτους (κοινοβούλιο, διοίκηση), που σχεδιάζουν και ρυθμίζουν το περιεχόμενο της Στρατηγικής. Η εφαρμογή των μέτρων / δράσεων / έργων της Στρατηγικής ανατίθεται σε δημόσιους φορείς (αποκεντρωμένα νπδδ και νπιδ, περιφέρειες και δήμοι), σε ιδιωτικούς φορείς (επιχειρήσεις) και φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών. Οι δράσεις όλων αυτών των φορέων διέπονται από ένα οριζόντιο πλαίσιο υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που περιλαμβάνει μηχανισμούς διαβούλευσης, συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης.

(ε) Η αρχή της δικτύωσης επιβάλλει τη διαμόρφωση ευέλικτων δικτύων οριζόντιας και κάθετης συνεργασίας με «εταίρους» φορείς που έχουν εύλογο ενδιαφέρον για την επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων της ΕΣΚΕ Ρομά. Βασικοί άξονες εστίασης της δικτύωσης είναι:

- η εμπέδωση της «κοινής ευθύνης» για την επίτευξη θετικού αποτελέσματος,
- η ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων (π.χ. υπηρεσίες της κεντρικής / αποκεντρωμένης διοίκησης, υπηρεσίες των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, εθελοντικές οργανώσεις, φορείς συλλογικής εκπροσώπησης της κοινότητας των Ρομά, κοινωνικοί εταίροι, ακαδημαϊκοί και ερευνητικοί φορείς, η Εκκλησία της Ελλάδας, κ.λπ.),
- η επίτευξη προστιθέμενης αξίας μέσω του εντοπισμού και της αξιοποίησης πρόσθετων πόρων (χρηματοδότηση, δεξιότητες, ισχύς) που χωρίς την δικτύωση δεν θα ήταν διαθέσιμοι.

(στ) Η αρχή της πολυδιάστατης προσέγγισης της κοινωνικής καινοτομίας εστιάζει στην υιοθέτηση διαβαθμισμένων κατευθυντηρίων και εργαλείων για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών των Ρομά, δίνοντας παράλληλα έμφαση σε πρωτοβουλίες της ίδιας της κοινότητας των Ρομά και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 υιοθετεί **μακροπρόθεσμους στρατηγικούς στόχους**, οι οποίοι μετουσιώνονται σε στοχευμένα μέτρα που αφορούν αποκλειστικά τους Ρομά σε συνδυασμό με την ισότιμη συμμετοχή τους σε γενικά μέτρα υφιστάμενων και σχεδιαζόμενων στρατηγικών που αφορούν στις ευάλωτες ομάδες, αλλά και το γενικό πληθυσμό.

⁵⁹ Η συγκεκριμένη αρχή αντανάκλα υποδείγματα ενίσχυσης του κοινωνικού και εργασιακού ήθους των πολιτών που χρησιμοποιούν προγράμματα κοινωνικής προστασίας, δημιουργώντας ένα πλαίσιο αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, σύμφωνα με το οποίο οι ενδιαφερόμενοι θεμελιώνουν δικαιώματα λήψης παροχών / υπηρεσιών, αλλά παράλληλα είναι υποχρεωμένοι να αναπτύσσουν σταδιακά επιλογές αυτοτελούς κάλυψης των αναγκών τους για να περιορίσουν τους κινδύνους εξάρτησης (dependency) από τις δημόσιες παροχές.

Πίνακας 13. Στρατηγικοί στόχοι της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021 - 2030

- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.
- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει επικουρική πρόσβαση σε δημόσια προγράμματα εισοδηματικής ενίσχυσης.
- Κάθε παιδί Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε προσχολική αγωγή και υποχρεωτική σχολική εκπαίδευση.
- Κάθε νέος/α Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται για να αποκτή επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση καθώς και ανώτατη εκπαίδευση.
- Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται στην πρόσβαση σε απασχόληση και άσκηση οικονομικών δραστηριοτήτων.
- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας.
- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει ισότιμη πρόσβαση σε επαρκή και βιώσιμη στέγαση μέσω δημόσιων πολιτικών κοινωνικής κατοικίας.
- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες στέγασης (ύδρευση, ενέργεια, αποχέτευση).
- Κάθε Ρομά πρέπει να υποστηρίζεται σε διαδικασίες διεκδίκησης των δικαιωμάτων του σε περιπτώσεις διακρίσεων σε βάρος του/της.
- Κάθε Ρομά πρέπει να έχει πρόσβαση σε διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχής σε ζητήματα ενδιαφέροντος του/της.

5.4 Πυλώνες και μέτρα της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 ενσωματώνει τις κατευθύνσεις, προτεραιότητες και στόχους που έχουν τεθεί για την κοινωνική ένταξη των Ρομά στο Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο ως το 2030, στη Σύσταση της 12ης Μαρτίου 2021, καθώς και στις αρχές και στόχους του Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Διαρθρώνεται σε τέσσερις (4) πυλώνες, οι οποίοι αντικατοπτρίζουν την εθνική στόχευση, τις προτεραιότητες και στρατηγικούς στόχους, τα μέτρα πολιτικής και τις θεσμικές παρεμβάσεις για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά σε εθνικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

- ⇒ ΠΥΛΩΝΑΣ Ι. «Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά»
- ⇒ ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά»
- ⇒ ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. «Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά»
- ⇒ ΠΥΛΩΝΑΣ ΙV. «Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή»

Σχήμα 5. Οι Πυλώνες της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Ειδικότερα:

ΠΥΛΩΝΑΣ I. «Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά»

Ο Πυλώνας I εστιάζει στην προστασία των ατόμων και οικογενειών Ρομά που βιώνουν συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού⁶⁰ και είτε βρίσκονται σε κατάσταση απόλυτης στέρησης⁶¹ είτε αδυνατούν να εξασφαλίσουν μέσω της χρήσης ιδίων πόρων (εισόδημα από απασχόληση, οικονομικές δραστηριότητες, περιουσία) αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Η συγκεκριμένη ομάδα του πληθυσμού των Ρομά αποτελεί κατηγορία υψηλής προτεραιότητας της ΕΣΚΕ Ρομά, καθώς εμφανίζει τον υψηλότερο βαθμό κινδύνου και την επιτακτικότερη ανάγκη υποστήριξης από τις οργανωμένες κοινωνικές υπηρεσίες, ιδίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και έκτακτων συνθηκών (όπως π.χ. η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19). Η στόχευση των μέτρων επικεντρώνεται κατ' αρχήν στην ισότιμη πρόσβαση των ενδιαφερομένων Ρομά σε γενικά προγράμματα κοινωνικής προστασίας για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Προβλέπονται όμως και ειδικές παρεμβάσεις αποκλειστικής στόχευσης σε Ρομά για την επιτάχυνση της κοινωνικής ένταξης.

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά»

Ο Πυλώνας II εστιάζει στην ισότιμη πρόσβαση των Ρομά στις βασικές υπηρεσίες και αγαθά που συμβάλλουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στην παροχή κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών κοινωνικής ασφάλισης, απασχόλησης και επαγγελματικής κατάρτισης, κοινωνικής κατοικίας,

⁶⁰ Η κατηγορία αυτή αφορά σύμφωνα με την κρατούσα στατιστική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής άτομα, τα οποία α) είτε θεωρούνται φτωχοί (δηλαδή το διαθέσιμο εισόδημα τους δεν υπερβαίνει το 60% του μέσου εθνικού εισοδήματος, β) είτε ζουν σε κατάσταση στέρησης (δηλαδή στερούνται βασικά καταναλωτικά αγαθά ή αδυνατούν να ανταπεξέλθουν σε στοιχειώδεις υποχρεώσεις), γ) είτε ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας. Το 2019 περίπου 3.100.000 άτομα (30% του πληθυσμού) βρίσκονταν σε κίνδυνο φτώχειας ή / και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα σύμφωνα με τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών 2020 (με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το 2018).

⁶¹ Η ΕΣΚΕ Ρομά θα επικεντρωθεί σε αυτές τις ακραίες μορφές υλικής στέρησης όχι μόνο γιατί σε αρκετές περιπτώσεις απειλούν την ίδια την επιβίωση του ατόμου, αλλά και επειδή η ανεπαρκής διατροφή και η έλλειψη βασικών αγαθών δυσχεραίνουν τα άτομα να ξεφύγουν από τη φτώχεια και τον αποκλεισμό και να επωφεληθούν από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας.

παιδικής φροντίδας, μακροχρόνιας φροντίδας και κοινωνικής πρόνοιας⁶². Συγκεκριμένα, προωθείται η ανάπτυξη τομεακών μέτρων στους ακόλουθους τομείς:

- ❑ Γενική και επαγγελματική εκπαίδευση
- ❑ Ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση
- ❑ Υπηρεσίες υγείας
- ❑ Υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης και φροντίδας
- ❑ Επαρκής μη διαχωρισμένη στέγαση και σχετικές βασικές υπηρεσίες.

Η στόχευση των τομεακών μέτρων επικεντρώνεται κατ' αρχήν στην ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε γενικές υπηρεσίες, προγράμματα και παρεμβάσεις (mainstreaming) που εξυπηρετούν το σύνολο του πληθυσμού. Προβλέπονται, όμως, και ειδικές παρεμβάσεις αποκλειστικής στόχευσης σε Ρομά (όπως, ενδεικτικά, η πρόληψη και καταπολέμηση της σχολικής διαρροής των παιδιών Ρομά, πρόγραμμα υποτροφιών για Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες⁶³ κλπ.), που επιδιώκουν να ενισχύσουν την κοινωνική ένταξη.

ΠΥΛΩΝΑΣ III. «Πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των Ρομά»

Ο Πυλώνας III εστιάζει σε παρεμβάσεις πρόληψης και καταπολέμησης των διακρίσεων κατά των Ρομά στις σχέσεις τους με το κράτος, την αγορά και την Κοινωνία των Πολιτών. Οι Ρομά που πλήττονται από τον ρατσισμό αφενός, βιώνουν τον αντίκτυπο του ως προς την ισότιμη πρόσβασή τους στην απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη, τη στέγαση, την κοινωνική φροντίδα και την εκπαίδευση, ενώ συχνά αντιμετωπίζουν και κρούσματα βίας ή καταπάτησης των δικαιωμάτων τους. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο γίνεται λόγος για τον αντιτσιγγανισμό (antigypsyism), μία διακριτή μορφή ρατσισμού⁶⁴ με ιστορικές ρίζες που εκδηλώνεται σε θεσμικό, κοινωνικό και διαπροσωπικό επίπεδο και απορρέει από αρνητικά, κατά βάση, στερεότυπα για τους Ρομά. Σύμφωνα με τον FRA, ο αντιτσιγγανισμός αποτελεί κύριο εμπόδιο στις προσπάθειες βελτίωσης των ευκαιριών, της διαβίωσης και της κοινωνικής ένταξης των Ρομά⁶⁵.

Στο πλαίσιο της νέας ΕΣΚΕ Ρομά2021 – 2030, τα ζητήματα αυτά προσεγγίζονται διακριτά, δεδομένου ότι αποτελούν διαχρονικά κύριο παράγοντα ενίσχυσης και συντήρησης της περιθωριοποίησης των Ρομά και αντιμετώπισής τους με προκατάληψη και διαχωρισμό. Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας του Ειδικού Ευρωβαρόμετρου 493/2019 «Διακρίσεις στην ΕΕ», το 82% του δείγματος στην Ελλάδα πιστεύει ότι η ιδιότητα του Ρομά αποτελεί παράγοντα διακρίσεων (σε σχέση με το 61% του κοινοτικού μέσου όρου). Στο πλαίσιο του Πυλώνα III, προβλέπονται ειδικά θεματικά μέτρα με στόχο την πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων, των εγκλημάτων και της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος των Ρομά. Επιπλέον, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις με στόχο την ευαισθητοποίηση της κοινής

⁶² Οι Κοινωνικές Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας ή Κοινωνικές Υπηρεσίες Γενικού Συμφέροντος (Social Services of General Interest - SSGI) συνιστούν βασικό εργαλείο για την επίτευξη κρίσιμων στόχων της Ε.Ε. και των Κρατών Μελών, όπως η κοινωνική, οικονομική και εδαφική συνοχή, τα υψηλά ποσοστά απασχόλησης, η κοινωνική ένταξη και η οικονομική ανάπτυξη. Βλ. σχετικά την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Εφαρμογή του κοινοτικού προγράμματος της Λισσαβώνας: Κοινωνικές Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», Βρυξέλλες, 26.4.2006 COM(2006) 177 και την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών «Υπηρεσίες Γενικού Συμφέροντος, περιλαμβανομένων των Κοινωνικών Υπηρεσιών Γενικού Συμφέροντος - Μια νέα Ευρωπαϊκή Δέσμευση» (Συνοδευτικό Έγγραφο της Ανακοίνωσης «Μια Ενιαία Αγορά για τον 21ο αιώνα»), Βρυξέλλες, 20.11.2007 COM(2007) 725.

⁶³ Υλοποιείται από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών.

⁶⁴ Σύμφωνα με την Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας, ρατσισμός «νοείται η πεποίθηση ότι ένας λόγος, όπως η “φυλή”, το χρώμα, η γλώσσα, η θρησκεία, η ιθαγένεια ή η εθνική ή εθνοτική καταγωγή, δικαιολογεί την περιφρόνηση ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων, ή την αίσθηση ανωτερότητας ενός προσώπου ή μιας ομάδας προσώπων».

⁶⁵ Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2018) Ένα πρόβλημα που δεν έχει λυθεί: η αθιγγοφοβία εμπόδιο στην ένταξη των Ρομά <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/persisting-concern-anti-gypsyism-barrier-roma-inclusion>

γνώμης σε θέματα αποδοχής της διαφορετικότητας και της κουλτούρας των Ρομά, την ανάδειξη θετικών προτύπων καθώς και την προβολή τωνιδιαίτερων πολιτισμικών και ιστορικών στοιχείων των Ρομά.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. «Πρώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή»

Ο Πυλώνας IV επικεντρώνεται σε παρεμβάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι Ρομά σε σχέση με την ουσιαστική συμμετοχή τους στον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση κρίσιμων δημόσιων πολιτικών. Παράλληλα, προωθεί ένα μοντέλο ενδυνάμωσης και ανάπτυξης ικανοτήτων της κοινότητας των Ρομά, των δημόσιων αρχών και της Κοινωνίας των Πολιτών με την οικοδόμηση συνεργασίας και εμπιστοσύνης. Ο Πυλώνας IV περιλαμβάνει μέτρα με ανάλογες δράσεις για την ενίσχυση της ενδυνάμωσης των Ρομά και ειδικά των νέων και των γυναικών Ρομά, με στόχο την ενεργό δραστηριοποίησή τους στα κοινωνικά δρώμενα, καθώς και για την πρώθηση της συμμετοχής των Ρομά και της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας με την τοπική κοινωνία και υπηρεσίες. Επιδιώκεται η ενίσχυση της αυτοδιαχείρισης και κοινωνικής χειραφέτησης των Ρομά ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή. Επιπλέον, επιχειρείται η περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση συνθηκών κοινωνικού διαλόγου, διαβούλευσης και συναίνεσης για την ομαλή κοινωνική συνύπαρξη των Ρομά και μη Ρομά στην τοπική κοινωνία.

Οι τέσσερις Πυλώνες της ΕΣΚΕ Ρομά προωθούνται με μέτρα, τα οποία καλύπτουν τους κομβικούς τομείς παρέμβασης στο πλαίσιο της στρατηγικής στόχευσης. Τα μέτρα αναλύονται σε στοχευμένες δράσεις, συνθέτοντας το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030.

Πίνακας 14. Μέτρα ανά Πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

ΠΥΛΩΝΑΣ 1	Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά
Μέτρο 1.1.	Πρόσβαση των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους (1 ^{ος} πυλώνας ΕΕΕ)
Μέτρο 1.2.	Πρόσβαση των Ρομά στο ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας
Μέτρο 1.3.	Πρόσβαση των Ρομά σε οικονομικές διευκολύνσεις ατόμων εκτός αγοράς εργασίας ή εργαζομένων σε επισφαλή θέση εργασίας
Μέτρο 1.4.	Πρόσβαση των Ρομά σε παροχές οικονομικής στήριξης της μητρότητας /οικογένειας.
Μέτρο 1.5.	Πρόσβαση των Ρομά με αναπηρία σε επιδοματικές παροχές ΑμεΑ.
Μέτρο 1.6.	Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης φοιτητών
Μέτρο 1.7.	Πρόσβαση των Ρομά σε ευνοϊκές φορολογικές και δημοσιονομικές ρυθμίσεις/ ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση ιδιωτικού χρέους
Μέτρο 1.8.	Πρόσβαση των Ρομά σε βασικά είδη διαβίωσης
Μέτρο 1.9.	Πρόσβαση των Ρομά σε ηλεκτρική ενέργεια
Μέτρο 1.10	Πρόσβαση των Ρομά σε διευκολύνσεις μετακίνησης και χρήσης Μέσων Μαζικής Μεταφοράς
ΠΥΛΩΝΑΣ 2	Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)
	Εκπαίδευση/ Κατάρτιση / Δια βίου μάθηση
ΜΕΤΡΟ 2.1	Υποστηρικτικές δράσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την μείωση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης.

METPO 2.2	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στη γενική εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ανώτατη εκπαίδευση & δια βίου μάθηση.
	Απασχόληση
METPO 2.3	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε διαθέσιμες υποστηρικτικές υπηρεσίες ένταξης στην αγορά εργασίας.
METPO 2.4	Πρόσβαση ανέργων και ευάλωτων Ρομά σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης γενικού πληθυσμού και ευάλωτων ομάδων.
METPO 2.5	Εξειδικευμένες υποστηρικτικές δράσεις για την ενίσχυση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση και ανάπτυξη δεξιοτήτων απασχολησιμότητας.
METPO 2.6	Προγράμματα ενεργητικής ένταξης Ρομά/ ευάλωτων ομάδων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο
	Υγεία
METPO 2.7	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και σε ποιοτικές υπηρεσίες και φροντίδας υγείας.
METPO 2.8	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε προγράμματα Αγωγής Υγείας και παρεμβάσεις πρόληψης και προαγωγής Υγείας στο γενικό πληθυσμό με έμφαση στα παιδιά και ευάλωτες ομάδες.
METPO 2.9	Πρόσβαση των Ρομά στο Εθνικό πρόγραμμα Προσυμπτωματικού Ελέγχου και στο Εθνικό Πρόγραμμα συστηματικού Προγεννητικού και Περιγεννητικού Ελέγχου
METPO 2.10	Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων
METPO 2.11	Επείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19)
	Κοινωνική ένταξη και φροντίδα
METPO 2.12	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά στις υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης και φροντίδας.
METPO 2.13	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε υπηρεσίες παιδείας, δημιουργικής απασχόλησης, πολιτισμού, τουρισμού και αναψυχής
	Στέγαση
METPO 2.14	Πρόσβαση των Ρομά σε μη διαχωρισμένη στέγαση και σχετικές διευκολύνσεις.
ΠΥΛΩΝΑΣ 3	Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά
METPO 3.1	Δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού, των εγκλημάτων μίσους και των διακρίσεων εις βάρος των Ρομά.
ΠΥΛΩΝΑΣ 4	Πρωώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή
METPO 4.1	Ενίσχυση της ενδυνάμωσης των Ρομά, με έμφαση σε νέους και γυναίκες Ρομά.
METPO 4.2	Ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά και της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας.

5.5 Ωφελούμενοι

Ωφελούμενοι της Στρατηγικής είναι οι Ρομά οι οποίοι διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα⁶⁶. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις εξής ομάδες:

- Ρομά που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,
- παιδιά και νέοι Ρομά,
- Ρομά εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs),
- γυναίκες Ρομά,
- αλλοδαποί Ρομά⁶⁷.

⁶⁶ Συγκεκριμένα, Ρομά που διαθέτουν την ελληνική ιθαγένεια, Ρομά πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν το δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης.

⁶⁷ Συνέργειες με το πεδίο παρέμβασης της μεταναστευτικής πολιτικής για αλλοδαπούς Ρομά.

6. Σχέδιο Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Το Σχέδιο Δράσης εξειδικεύει τα μέτρα ανά πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά σε γενικές (mainstream) και στοχευμένες/ειδικές (targeted) δράσεις και παρεμβάσεις, με βάση τις υφιστάμενες ανάγκες της ομάδας στόχου και τους διαθέσιμους πόρους. Οι δράσεις αυτές θα εξειδικευτούν προγραμματικά στη συνέχεια υπό την εποπτεία των αρμόδιων φορέων που θα εμπλακούν στις σχετικές διαδικασίες υλοποίησής της. Συγκεκριμένα, το Σχέδιο Δράσης περιλαμβάνει την υλοποίηση εμβληματικών δράσεων και συστημικών παρεμβάσεων που θέτουν τις βάσεις για την ισότιμη ένταξη και συμπερίληψη των Ρομά, ενώ πλαισιώνεται από στρατηγικές συνεργασίες και συνέργειες με φορείς κομβικής σημασίας για την αντιμετώπιση ειδικών ζητημάτων ένταξης των Ρομά. Η συμμετοχή, διαβούλευση και ευαισθητοποίηση σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και σε συνεργασία με συλλογικούς φορείς των Ρομά και την Κοινωνία των Πολιτών διασφαλίζεται σε όλα τα επίπεδα σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αναθεώρησης του Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030.

Βασικοί συντελεστές του Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 αποτελούν οι φορείς και τα όργανα που διαδραματίζουν επιτελικό ή συμβουλευτικό ρόλο στον επιχειρησιακό σχεδιασμό, διαχείριση και υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030. Παρακάτω παρουσιάζεται ο επιτελικός φορέας σχεδιασμού καθώς και η επιχειρησιακή διαχείριση της ΕΣΚΕ και του Σχεδίου Δράσης.

6.1 Επιτελικός φορέας σχεδιασμού και επιχειρησιακής υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (στο εξής Γενική Γραμματεία), είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος φορέας (π.δ.84/2019, π.δ.134/2017) για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο και αποτελεί το Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά.

Η Γενική Γραμματεία ως το Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για την προώθηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά συμμετέχει στις εργασίες της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Ρομά της ΕΕ και στις συναντήσεις των Εθνικών Σημείων Επαφής, συμπεριλαμβανομένης της ομάδας εργασίας για την κατάρτιση δεικτών του Νέου Ευρωπαϊκού Πλαισίου για την Κοινωνική Ένταξη, την Ισότητα και τη Συμμετοχή των Ρομά 2020-2030 που συντονίζει για την ΕΕ ο FRA (Roma working party). Επιπλέον, η Γενική Γραμματεία συμμετέχει στην Επιτροπή Εμπειρογνομώνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για Ρομά και Ταξιδευτές (Committee of Experts on Roma and Travellers Issues (ADI-ROM)). Επιπρόσθετα, είναι μέλος του δικτύου EUROMA network, του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά μέσω των Ευρωπαϊκών Διαθρωτικών Ταμείων (EUroma Network–European Network on Roma Inclusion under ESI Funds).

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ενεργεί για την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης ως προς την ωρίμανση σχετικών παρεμβάσεων στον τομέα της στέγασης και την υποβολή προτάσεων εκ μέρους των δήμων, λόγω εγγύτητας και επικουρικότητας, με έμφαση στην εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται συστηματικά επισκέψεις και αυτοψίες σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά και συναντήσεις εργασίας, τόσο με φορείς και εκπροσώπους Ρομά όσο και με τις δημοτικές αρχές σε όλη την επικράτεια, προκειμένου να προωθηθούν σχετικές παρεμβάσεις μετεγκατάστασης ή βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης και υποδομών ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες. Επιπλέον, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας προβαίνει σε συστηματοποίηση των διαδικασιών καταγραφής των οικισμών και καταυλισμών Ρομά, καθώς και σε στρατηγικές συνεργασίες με φορείς που δραστηριοποιούνται στους

κομβικούς τομείς κοινωνικής ένταξης των Ρομά με στόχο την προώθηση συνεργειών και στοχευμένων παρεμβάσεων.

6.2 Επιχειρησιακή διαχείριση

Οι βασικοί επιχειρησιακοί βραχίονες του Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 διαρθρώνονται σε τρία επίπεδα, κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό τα οποία αναλύονται ως εξής:

ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η **Κυβερνητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά**: συστήνεται και συγκροτείται με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου σύμφωνα με τα άρθρα 4, 5, 8, 9 και της παρ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133). Η Επιτροπή συγκροτείται από τα εξής μέλη:

- α) Τον Γενικό Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ως Πρόεδρο,
- β) τον Γενικό Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων,
- γ) τον Γενικό Γραμματέα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων,
- δ) τον Γενικό Γραμματέα Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων,
- ε) τον Γενικό Γραμματέα Δημόσιας Υγείας του Υπουργείου Υγείας,
- στ) τον Γενικό Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας,
- ζ) τον Γενικό Γραμματέα Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη,
- η) τον Γενικό Γραμματέα Αντεγκληματικής Πολιτικής του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη,
- θ) τον Γενικό Γραμματέα Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης,
- ι) τον Γενικό Γραμματέα Εσωτερικών και Οργάνωσης του Υπουργείου Εσωτερικών και
- ια) τον Γενικό Γραμματέα Ενημέρωσης και Επικοινωνίας της Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Η **Κυβερνητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά** έχει ως κύρια αρμοδιότητα τον πολιτικό προγραμματισμό καθώς και την επικαιροποίηση ή αναθεώρηση των προτεραιοτήτων και στόχων της ΕΣΚΕ και Σχεδίου Δράσης Ρομά 2021-2030 και τον αποτελεσματικό συντονισμό όλων των εμπλεκόμενων Υπουργείων και φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ως προς την αποτελεσματική υλοποίηση μέτρων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Η επιτροπή συνεδριάζει για θέματα που αφορούν στην επίτευξη συνεργειών ως προς τις σχεδιαζόμενες δράσεις, την προετοιμασία νομοθετικών ρυθμίσεων και τη λήψη μέτρων για τη βελτίωση του σχεδιασμού της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, καθώς και για τον προγραμματισμό παρεμβάσεων που κρίνονται απαραίτητες για την υλοποίηση της Ε.Σ.Κ.Ε. και του Σχεδίου Δράσης 2021-2030 αυτής. Επίσης εξετάζει εισηγήσεις και προτάσεις που υποβάλλονται από την Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά αναφορικά με τα πεδία της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ενεργούς συμμετοχής των Ρομά. Η Επιτροπή εγκρίνει την Έκθεση Προόδου της Ε.Σ.Κ.Ε. των Ρομά 2021-2030, η οποία συντάσσεται από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. Αφορά στην πρόοδο της επίτευξης των στόχων της και της υλοποίησης των παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης αυτής και εντάσσονται στους πυλώνες της, τον εντοπισμό και την επίλυση προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση της Ε.Σ.Κ.Ε., την αποτίμηση του αντίκτυπου των μέτρων γενικής πολιτικής στους κρίσιμους τομείς ένταξης «εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση» και τη βελτίωση των δεικτών κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Η Έκθεση υποβάλλεται ανά δύο (2) έτη στον Υπουργό Εργασίας και

Κοινωνικών Υποθέσεων, και δύναται να παρουσιάζεται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής στη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων και την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Επιτροπή συνεδριάζει, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία περιλαμβάνει τα θέματα της ημερήσιας διάταξης, τακτικά μία (1) φορά ανά έξι (6) μήνες και εκτάκτως, όταν το κρίνει αναγκαίο ο Πρόεδρος. Στις συνεδριάσεις της Επιτροπής δύνανται να μετέχουν, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της, και άλλα μέλη της Κυβέρνησης, Υφυπουργοί, Γενικοί και Ειδικοί Γραμματείς, σύμβουλοι, εμπειρογνώμονες, υπηρεσιακοί παράγοντες και εκπρόσωποι περιφερειακών ή δημοτικών αρχών. Για την υποβολή του έργου της, η Επιτροπή συστήνει ομάδες εργασίας από εξειδικευμένο προσωπικό του δημόσιου τομέα, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014 (Α' 143) ή και ιδιώτες εμπειρογνώμονες, ορίζει τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους και τις αρμοδιότητές τους και παρακολουθεί το έργο τους.». Η Επιτροπή υποστηρίζεται διοικητικά από τις υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά: Συστήνεται και συγκροτείται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 3 περίπτωση 'β του Νόμου 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133), σε συνδυασμό με τα ΠΔ 134/2017 και το ΠΔ 84/2019 άρθρο 7 παρ. 5. Η εν λόγω επιτροπή έχει ως αρμοδιότητες την προώθηση του κοινωνικού διαλόγου στα πεδία της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά. Στην Επιτροπή δύναται να συμμετέχουν (ενδεικτικά) :

- ❑ εκπρόσωποι συναρμόδιων φορέων και οργανισμών
- ❑ εκπρόσωποι Ανεξάρτητων Αρχών και Εθνικών Επιτροπών, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη (εθνική ανεξάρτητη αρχή για την προάσπιση και προαγωγή της αρχής της ίσης μεταχείρισης), η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)
- ❑ εκπρόσωποι των ενώσεων ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (ΕΝΠΕ, ΚΕΔΕ)
- ❑ εκπρόσωποι της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)
- ❑ εκπρόσωπος του Εθνικού Συμβούλιου κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας⁶⁸
- ❑ εκπρόσωποι της ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ, Ένωσης Διαμεσολαβητών Ρομά
- ❑ εκπρόσωπος του Φόρουμ Ρομά
- ❑ εκπρόσωποι της ακαδημαϊκής κοινότητας, διεθνών οργανισμών (π.χ. UNICEF, FRA κ.α.), εμπειρογνώμονες στα πεδία κοινωνικής ένταξης των Ρομά

Η Επιτροπή λειτουργεί ως συμβουλευτικό σώμα για τη διατύπωση εισηγήσεων, προτάσεων και απόψεων προς την Κυβερνητική Επιτροπή για την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά, αναφορικά με την πορεία υλοποίησης και τις ανάγκες αναθεώρησης στο πλαίσιο των πυλώνων, επιχειρησιακών στόχων, μέτρων και παρεμβάσεων του Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030. Στόχος είναι η προώθηση του διαλόγου και των συνεργειών μεταξύ των συναρμόδιων φορέων για ζητήματα υψηλής προτεραιότητας ως προς τα πεδία της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά.

⁶⁸ Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ΕΣΡΜ) συστάθηκε με τα άρ. 15 – 19 του ν. 4356/2015 (Α' 181) και αποτελεί ένα συλλογικό συμβουλευτικό – γνωμοδοτικό όργανο και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Έχει ως αντικείμενο το σχεδιασμό πολιτικών κατά του ρατσισμού, το συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων και υπηρεσιών για την εναρμόνιση του δικαίου με διεθνείς και ευρωπαϊκούς κανόνες και βέλτιστες πρακτικές και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών σε όλο το φάσμα της Διοίκησης με σκοπό την αποτελεσματικότερη προστασία ατόμων και ομάδων που στοχοποιούνται λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, κοινωνικής προέλευσης, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Αποτελείται από εκπροσώπους των συναρμόδιων Υπουργείων, της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, της Ύπατης Αρμοστείας των ΗΕ για τους Πρόσφυγες, του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας, της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία, του Συνηγόρου του Πολίτη και άλλων σημαντικών φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών. Μία εκ των κύριων αρμοδιοτήτων του είναι η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής κατά του ρατσισμού, της μισαλλοδοξίας και των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά.

Τμήματα για την παρακολούθηση της Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά: Τα αρμόδια υφιστάμενα τμήματα για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά⁶⁹ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας αποτελούν το Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά και έχουν την ευθύνη για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τη διενέργεια ερευνών πεδίου και μελετών των συνθηκών διαβίωσης της ως άνω ευάλωτης κοινωνικής ομάδας και των προβλημάτων συναφών με θέματα στέγης, εκπαίδευσης, υγείας και εργασίας, τη σύσταση και ανάπτυξη γεωπληροφοριακού συστήματος για την τεκμηρίωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση των σχετικών πολιτικών και την παράλληλη χαρτογράφηση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού των Ρομά, που διαβιεί σε καταυλισμούς και οικισμούς αποκομμένους από το γενικότερο αστικό ιστό, τη συλλογή και επεξεργασία ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων παρεμβάσεων υπέρ της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, τόσο από υπηρεσίες Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, όσο και από ιδιωτικούς φορείς (Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις κ.λπ.) και την τήρηση, διαχείριση και ενημέρωση των εθνικών βάσεων δεδομένων για τα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού των Ρομά και η παρακολούθηση των παρεμβάσεων σε όλους τους τομείς της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά. Τα ως άνω δεδομένα προσδιορίζονται σε στοιχεία γεωγραφικού χαρακτήρα, στοιχεία ως προς την τυπολογία οικισμού και ως προς τα χαρακτηριστικά των κελυφών κατοικίας, πληθυσμιακά δεδομένα ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία, στοιχεία ως προς την κατάσταση των οικισμών των Ρομά και ως προς την προσβασιμότητα σε εκπαιδευτικές και υγειονομικές υποδομές. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους τα τμήματα της Γενικής Γραμματείας για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά υποστηρίζουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030. Στόχος είναι η παραγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και δεδομένων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων παρεμβάσεων. Στόχος είναι η ανάπτυξη του εθνικού οικοσυστήματος ενίσχυσης των πολιτικών στα πεδία της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά, με τη συνεργασία κομβικών συναρμόδιων φορέων και τη συμμετοχή εκπροσώπων Ρομά ανά τομέα παρέμβασης και σε συνέργεια με τον Εθνικό Μηχανισμό Συντονισμό, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής. Η παρακολούθηση της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 υλοποιείται σε συνέργεια με το έργο του Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά και αποτελεί μηχανισμό παραγωγής τεχνογνωσίας για τις ανάγκες αντικειμενικής και τεκμηριωμένης υποστήριξης κρίσιμων παρεμβάσεων της Κεντρικής Διοίκησης στους τομείς της ΕΣΚΕ Ρομά για την περίοδο 2021-2030, μέσα από τις ακόλουθες ενδεικτικές ενέργειες:

- ❑ Σχεδιασμός και υποστήριξη της τεκμηρίωσης σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση πληθυσμού και κοινοτήτων Ρομά σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.
- ❑ Εκπόνηση και υποστήριξη συστήματος παρακολούθησης, συλλογής δεδομένων και πληροφοριών στο πλαίσιο των πυλώνων, επιχειρησιακών στόχων, μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ❑ Εισήγηση περί σύστασης ειδικών Ομάδων Εργασίας στην ΓΓΚΑΦ για την μελέτη και τεκμηρίωση θεμάτων ειδικού ενδιαφέροντος ανά πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ❑ Σχεδιασμός και εκπόνηση ειδικών ερευνών σε σχέση με τα ζητήματα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε συνέργεια με τις ειδικές Ομάδες Εργασίας ανά πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ❑ Άντληση δεδομένων από υπάρχοντα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης για την άντληση δεδομένων και πληροφοριών για την ένταξη των Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό

⁶⁹ Τα αρμόδια Τμήματα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας για την κοινωνική ένταξη των Ρομά είναι: α) Τμήμα Σχεδιασμού, Συντονισμού και Παρακολούθησης και β) Τμήμα Τεκμηρίωσης, Αξιολόγησης, Υποστήριξης και Εξειδίκευσης (ΠΔ 134/2017 & ΠΔ 84/2019).

επίπεδο καθώς και άλλα υφιστάμενα παρατηρητήρια π.χ. Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Ε.Σ.Α.μεΑ, Παρατηρητήριο Συνηγορίας και Προάσπισης των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ρομά.

- ❑ Παρακολούθηση των κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων σε κρίσιμους τομείς που επηρεάζουν την στοχοθεσία των μέτρων της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ❑ Χαρτογράφηση των φορέων και των υπηρεσιών προς Ρομά (stakeholders' mapping).
- ❑ Ανάπτυξη μεθοδολογιών και εργαλείων ανίχνευσης αναγκών.
- ❑ Ανάπτυξη δράσεων στο πλαίσιο της κοινωνικής καινοτομίας.⁷⁰
- ❑ Ανάπτυξη αποθετηρίου καλών πρακτικών από χώρες της Ευρώπης και τεχνογνωσίας των Διεθνών Οργανισμών που δραστηριοποιούνται στους τομείς της ΕΣΚΕ Ρομά (π.χ. ΟΗΕ, UNICEF, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, ΟΟΣΑ, Συμβούλιο της Ευρώπης, Παγκόσμια Τράπεζα).
- ❑ Ανάδειξη και διάχυση καλών πρακτικών της ΕΣΚΕ Ρομά στην Ελλάδα, σε άλλες χώρες, σε Διεθνείς Οργανισμούς και σε Διεθνή / Διακρατικά Δίκτυα.

Η Επιτροπή Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων: Έχει συγκροτηθεί στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων για την εξέταση των αιτημάτων των δήμων για μετεγκατάσταση ευάλωτων ειδικών ομάδων Ρομά, σε κατάλληλα οργανωμένους χώρους με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Κατ' εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας⁷¹ η Επιτροπή, συνεπικουρούμενη σε τεχνικά ζητήματα από την Τεχνική Ομάδα Υποστήριξης, εξετάζει αιτήματα δήμων για μετεγκατάσταση ειδικών κοινωνικών ομάδων, Ρομά, σε κατάλληλα οργανωμένους χώρους με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης και εισηγείται προς τους συναρμόδιους υπουργούς εργασίας και κοινωνικών υποθέσεων, οικονομίας και ανάπτυξης, υγείας, εσωτερικών, περιβάλλοντος και ενέργειας την έκδοση κοινής υπουργικής απόφασης.

Το Φόρουμ Ρομά: Συστήνεται και συγκροτείται Επιτροπή με την ονομασία «**Φόρουμ Ρομά**» με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας σύμφωνα σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 3 περίπτωση β' του Νόμου 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133), σε συνδυασμό με τα ΠΔ 134/2017 και το ΠΔ 84/2019 άρθρο 7 παρ. 5. Αποτελείται από εκπροσώπους αντιπροσωπευτικών οργανώσεων και συλλογικοτήτων των Ρομά. Το «Φόρουμ Ρομά» έχει συμβουλευτικό ρόλο με τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- ⇒ Διατυπώνει εισηγήσεις προς τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης για συζήτηση στην Κυβερνητική Επιτροπή για την Εθνική Στρατηγική Ένταξης των Ρομά σχετικά με κομβικά πεδία στρατηγικής ανά τομέα της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030.
- ⇒ Εκπροσωπείται στη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και ειδικά σε ό,τι αφορά στις διαδικασίες παρακολούθησης της υλοποίησης των μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030.
- ⇒ Προετοιμάζει και διεξάγει διαδικασίες διαβούλευσης και μέσω της ηλεκτρονικής Πλατφόρμας Διαβούλευσης της Γενικής Γραμματείας αναφορικά με νέες προτεραιότητες και παρεμβάσεις για την προώθηση της ισότητας, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης και της ουσιαστικής συμμετοχής των Ρομά στην ελληνική κοινωνία.

⁷⁰ Το νέο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 ορίζει την «κοινωνική καινοτομία» ως ένα πλέγμα δραστηριοτήτων που είναι κοινωνικές τόσο ως προς τον σκοπό τους όσο και ως προς τα μέσα που χρησιμοποιούν, οι οποίες αφορούν συγκεκριμένα την ανάπτυξη και εφαρμογή νέων ιδεών (όσον αφορά προϊόντα, υπηρεσίες και πρότυπα) που, ταυτόχρονα, ικανοποιούν κοινωνικές ανάγκες και δημιουργούν νέες κοινωνικές σχέσεις ή συνεργασίες, ωφελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο την κοινωνία και ενισχύοντας την ικανότητα της να αναλαμβάνει δράση. Βλ. σχετικά την παρ. 16 του άρθρου 2 της Πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) 2018/0206 COD [COM(2018) 382] της 30.5.2018.

⁷¹ παρ. 3 του άρθρου 159 του Ν. 4483/17 (Α' 107).

- ⇒ Προωθεί και ενισχύει τον ειδικό θεσμό της διαμεσολάβησης για τους Ρομά.
- ⇒ Συμμετέχει στις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας για τους Ρομά (European Platform for Roma), η οποία θα αποτελέσει την περίοδο 2021-2030 σημείο συνάντησης για τις εθνικές κυβερνήσεις, τα όργανα της ΕΕ, Διεθνείς Οργανισμούς και εκπροσώπους της κοινότητας Ρομά με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας και της ανταλλαγής εμπειριών⁷².

Στο πλαίσιο της λειτουργίας της επιτροπής «Φόρουμ Ρομά» και με σκοπό την προώθηση της ευρείας διαβούλευσης για θέματα υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 (Bottom up approach) προβλέπεται η διοργάνωση **ετήσιας συνδιάσκεψης** από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας σε συνεργασία με τριτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και πρωτοβάθμιες οργανώσεις των Ρομά που δραστηριοποιούνται σε εθνικό, περιφερειακό, δημοτικό και τοπικό επίπεδο. Επιδιώκεται η ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στα κοινωνικά δρώμενα, καθώς και η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και ευρύτερης αποδοχής των Ρομά ως ενεργά μέλη της ελληνικής κοινωνίας.

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 τροφοδοτεί τον στρατηγικό σχεδιασμό των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027. Βάσει της νέας στρατηγικής στόχευσης τίθενται οι βασικές προτεραιότητες δράσεων των Περιφερειών στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες, ισχύουσες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε Περιφέρειας (bottom – up approach). Στόχος είναι ο σχεδιασμός έργων και δράσεων περιφερειακής κλίμακας, αξιοποιώντας τα τοπικά πλεονεκτήματα και τη συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ+) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για την πλέον ορθή στόχευση, συνέργεια, και συντονισμό των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030. Ενθαρρύνεται δε η εκπόνηση Περιφερειακών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά καθώς και τοπικών ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, λαμβάνοντας υπόψη σε περιφερειακό επίπεδο τους στόχους και τις προτεραιότητες που τίθενται με βάση τις αρχές του Ευρωπαϊκού Στρατηγικού Πλαισίου και της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας θα παράσχει υποστήριξη κατά τη διαδικασία κατάρτισης και εναρμόνισής τους με τη νέα ΕΣΚΕ Ρομά, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συμβατότητα ως προς τον σχεδιασμό και τη στόχευσή τους. Για τον σκοπό αυτό, προβλέπεται η ενίσχυση της συνεργασίας με τα Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης και η σύσταση και η λειτουργία Περιφερειακών Ομάδων Δράσης και Περιφερειακών Σημείων Επαφής, όπως περιγράφονται παρακάτω:

Οι **Περιφερειακές Ομάδες Δράσης**⁷³: Συστήνονται και εποπτεύονται από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας για την υποστήριξη και εξειδίκευση των παρεμβάσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αλλά και την ενδυνάμωση μέσω της ενίσχυσης της συμμετοχής των κοινοτήτων Ρομά. Συντονίζονται από μια πενταμελή Κεντρική Ομάδα αποτελούμενη από κοινωνικούς επιστήμονες, νομικό, πολιτικό μηχανικό, οικονομολόγο και διαμεσολαβητή/-τρία Ρομά με έδρα τη Γενική Γραμματεία και λειτουργούν πιλοτικά σε τέσσερις (4) Περιφέρειες (Αττική, Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Ελλάδα) με υψηλή συγκέντρωση Ρομά. Κάθε περιφερειακή ομάδα δράσης στελεχώνεται από τέσσερις (4) εμπειρογνώμονες (κοινωνικούς επιστήμονες, οικονομολόγους, παιδαγωγούς) και έναν/μία (1) διαμεσολαβητή/-τρία Ρομά.

⁷² Βλ. σχετικά https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/roma-and-eu/european-platform-roma-inclusion_el

⁷³ Με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα ΧΜ ΕΟΧ 2014-2021 «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά» έως το 2024, ενώ προβλέπεται η επέκταση της λειτουργίας τους κατόπιν αξιολόγησης και αποτίμησης της αποτελεσματικότητάς τους.

Τα **Περιφερειακά Σημεία Επαφής (Πε.Ση.Ε.)**: Συστήνονται σημεία επαφής στις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων (ΠΕΔ) με στόχο την ενεργοποίηση της συμμετοχής των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού σε κάθε Περιφέρεια ή Περιφερειακή Ενότητα στο σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων για τους Ρομά, την υποστήριξη των Δήμων στην υλοποίηση και παρακολούθηση των δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά καθώς και την καλύτερη σύνδεση της ΕΣΚΕ Ρομά με τα περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης και τις ΕΥΔ των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), ενισχύοντας την bottom-up προσέγγιση και την ανάδειξη των τοπικών αναγκών και ιδιαιτεροτήτων επιμέρους ομάδων και κοινοτήτων Ρομά στο εσωτερικό κάθε Διοικητικής Περιφέρειας. Το συντονισμό αναλαμβάνει η ΚΕΔΕ σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και τη συνέργεια της Ελληνικής Εταιρίας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.). Ο ρόλος των Πε.Ση.Ε. αφορά στην τροφοδότηση στοιχείων προς το Παρατηρητήριο της ΕΣΚΕ Ρομά καθώς και στην προώθηση ενεργειών για την σύσταση Περιφερειακών Στρατηγικών Ένταξης των Ρομά, με την εμπλοκή συναρμόδιων φορέων κάθε Περιφέρειας (κοινωνικούς εταίρους, επιχειρήσεις, επιμελητήρια, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, αντιπροσωπευτικές οργανώσεις Ρομά) καθώς και την εκπόνηση Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά από κάθε Δήμο με σημαντικό πληθυσμό Ρομά, βάσει ανίχνευσης των αναγκών της ομάδας στόχου και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

ΤΟΠΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ιδιαίτερα κομβικός ως προς την υλοποίηση και ωρίμανση σχετικών παρεμβάσεων κυρίως στον τομέα της στέγασης με έμφαση στην εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης, αλλά και της εκπαίδευσης, της υγείας και της απασχόλησης. Η ένταξη των Ρομά στις τοπικές κοινωνίες απαιτεί ολοκληρωμένες τοπικές προσεγγίσεις, και την ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ όλων των βαθμίδων διοίκησης και την ενεργό συμμετοχή Ρομά από τις τοπικές κοινότητες. Επιδιώκεται η σύσταση Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά με βάση τις υφιστάμενες ανάγκες και χαρακτηριστικά των τοπικών κοινοτήτων. Για τον λόγο αυτό προβλέπεται η συγκρότηση δικτύου ΟΤΑ α' βαθμού με υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά και εκπροσώπους Ρομά καθώς και η ενίσχυση της λειτουργίας των Παραρτημάτων Ρομά, όπως περιγράφεται παρακάτω.

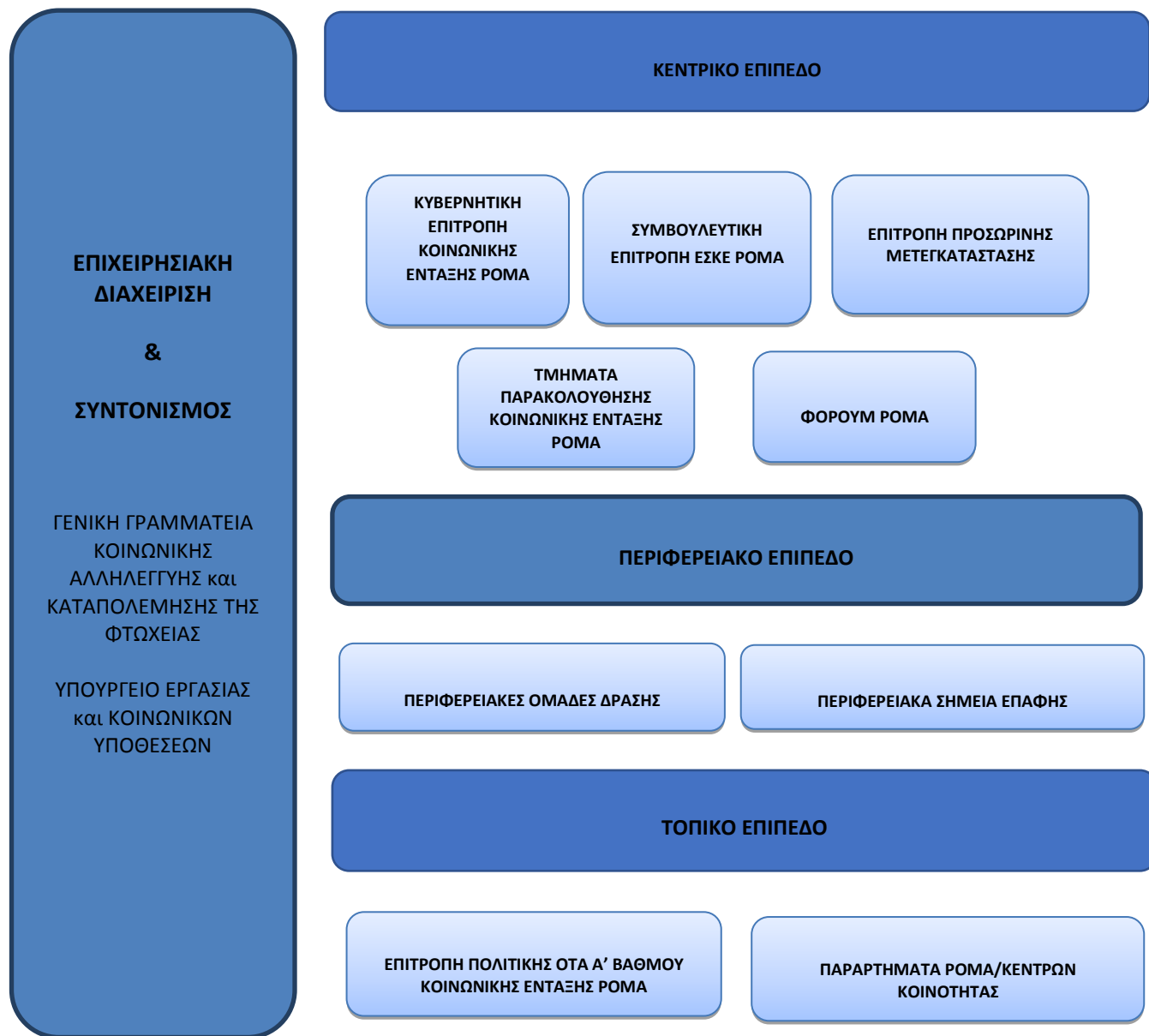
Επιτροπή Πολιτικής ΟΤΑ α' βαθμού για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά: Συστήνεται Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, βάσει του άρθρου 35 του προεδρικού διατάγματος υπ αριθμ 75 (ΦΕΚ Α 182 22.8.2011), από την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Ε.) με τη συμμετοχή Δημάρχων ή αρμόδιων Αντιδημάρχων από περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά και εκπροσώπους Ρομά. Στόχος της επιτροπής είναι η διαμόρφωση πολιτικών η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πρακτικών και η προώθηση συνεργειών και ειδικών παρεμβάσεων σε κομβικά τοπικά ζητήματα για την κοινωνική ένταξη των Ρομά καθώς και για την αντιμετώπιση των αστικο-δημοτικών θεμάτων. Επιπλέον, η επιτροπή θα συμβάλλει στην παρακολούθηση της υλοποίησης και της αποτελεσματικότητας των τοπικών σχεδίων δράσης και των εφαρμοζόμενων παρεμβάσεων, καθώς και τον εντοπισμό νέων αναγκών στο πλαίσιο των πυλώνων, επιχειρησιακών στόχων, μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 σε τοπικό επίπεδο.

Παραρτήματα Ρομά των Κοινωνικών Κέντρων των ΟΤΑ α' βαθμού: Ενισχύεται η λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά των υφιστάμενων Κέντρων Κοινότητας των ΟΤΑ α' βαθμού, τα οποία επεκτείνονται και μετεξελισσονται σε Κοινωνικά Κέντρα⁷⁴. Τα Παραρτήματα Ρομά διαδραματίζουν κομβικό ρόλο στην

⁷⁴ Τα Κέντρα Κοινότητας λειτουργούν σύμφωνα με το ν. 4368/2016 (Α' 21), την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. Δ23/ΟΙΚ. 14435/1135/2016 (Β'854) του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και την κοινή υπουργική απόφαση με αρ.Δ14/15834/237/2019 (Β' 1344) του Υπουργού Εσωτερικών και της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και την Μείωση της Φτώχειας 2021 – 2027 τα Κέντρα Κοινότητας επεκτείνονται και μετεξελισσονται σε Κοινωνικά Κέντρα, τα οποία θα λειτουργούν στους ΟΤΑ α' βαθμού, ως δομές συμπληρωματικές των Κοινωνικών Υπηρεσιών τους και θα εποπτεύονται από αυτές. Το Κοινωνικό Κέντρο, ως ενιαία πλέον δομή θα παρέχει, σε επίπεδο Δήμου, τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που έως σήμερα παρέχονται τόσο από τα Κέντρα Κοινότητας όσο και από τις

υλοποίηση των δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030, συμπεριλαμβανομένων των τοπικών σχεδίων δράσης. Λειτουργούν ήδη 56 Παραρτήματα Ρομά σε Δήμους της χώρας με αυξημένη συγκέντρωση Ρομά, στα οποία προσφέρονται υπηρεσίες υποδοχής, υποστήριξης και διασύνδεσης στο πλαίσιο των οριζόντιων πολιτικών προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Σχήμα 6. Επιχειρησιακοί βραχίονες του Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Δομές Φτώχειας. Στόχος είναι η συγκέντρωση διαφορετικών και κατακερματισμένων υπηρεσιών σε μια δομή σε επίπεδο Δήμου και η απλοποίηση της πρόσβασης των πολιτών στις διαθέσιμες παροχές και υπηρεσίες καθώς και η πληρέστερη ενημέρωση για τις πολιτικές που εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο.

6.3 Συστημικές Δράσεις

6.3.1 Συστηματοποίηση της καταγραφής οικισμών - καταυλισμών Ρομά

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας προχώρησε στο σχεδιασμό και υλοποίηση πανελλαδικής καταγραφής οικισμών Ρομά, με στόχο την συλλογή επικαιροποιημένων στοιχείων αναφορικά με την υφιστάμενη κοινωνικοοικονομική κατάσταση στις περιοχές της χώρας που διαμένουν κοινότητες Ρομά. Η καταγραφή διενεργήθηκε από τον Ιούλιο ως το Οκτώβριο του 2021 σε όλους τους δήμους της χώρας και θα επικαιροποιείται ανά διετία. Τα νέα στοιχεία καταγραφής των Ρομά στην Ελλάδα θα αξιοποιηθούν για την περαιτέρω εξειδίκευση των παρεμβάσεων στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής και Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 και της νέας Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027. Επίσης, θα αποτελέσουν τη βάση για την έγκυρη και αξιόπιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση των παρεμβάσεων της νέας Εθνικής Στρατηγικής στο πλαίσιο του συστήματος δεικτών παρακολούθησης των πολιτικών και δράσεων ένταξης των Ρομά⁷⁵. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Γενικής Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2021, η Γενική Γραμματεία προχώρησε σε συστηματική συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και για πρώτη φορά οι καταυλισμοί στους οποίους διαμένουν Ρομά θα απογραφούν με ειδικούς απογραφείς, με τη συνδρομή Ρομά από τις τοπικές κοινότητες.

6.3.2 Ενίσχυση της διασύνδεσης με τον Εθνικό Μηχανισμό Παρακολούθησης, Συντονισμού και Αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, ως επιτελικός φορέας σχεδιασμού και επιχειρησιακής υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030, θα οριστεί οργανωτικά και λειτουργικά ως όργανο κυβερνητικού επιπέδου του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής.

Ειδικότερα, με νομοθετική ρύθμιση η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας θα οριστεί όργανο κυβερνητικού επιπέδου, επιφορτισμένο, με την παρακολούθηση και τροφοδότηση του Ενιαίου Γεωπληροφοριακού Συστήματος (Ε.ΓΠ.Σ.) του Εθνικού Μηχανισμού με δεδομένα και στοιχεία στατιστικής φύσεως και αναφορές που άπτονται της εφαρμογής των μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030. Ο ορισμός της και η συγκρότηση Παρατηρητηρίου της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 θα γίνει με νομοθετική ρύθμιση.

Ακολουθώντας, ειδικά εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας θα αναλάβουν την εισαγωγή δεδομένων, αναφορών και στατιστικών στοιχείων που αφορούν σε πολιτικές κοινωνικής ένταξης, κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής συνοχής των Ρομά, με σκοπό την παρακολούθηση των κοινωνικών και πολιτικών προτεραιοτήτων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 καθώς και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των συναφών παρεμβάσεων σε κυβερνητικό και αυτοδιοικητικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, οι ειδικά εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι θα είναι αρμόδιοι για:

- τη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων, που αναφέρονται στον κοινωνικό αποκλεισμό και την υλική αποστέρηση των Ρομά (όπως εισόδημα - φτώχεια, απασχόληση - ανεργία, εκπαίδευση και κατάρτιση, στέγαση, υγεία και κοινωνική φροντίδα, τοπικό περιβάλλον),

⁷⁵ Θα αξιοποιηθεί και η σχετική εμπειρία και τεχνογνωσία της Ομάδας Υποστήριξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού (ΟΥ ΕΟΠ) της ΜΟΔ Α.Ε. τόσο κεντρικά όσο και περιφερειακά για την αποτίμηση των περιφερειακών στρατηγικών, τη χαρτογράφηση, τους δείκτες κ.ά.

- τη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων, τα οποία άπτονται της εφαρμογής των πολιτικών κοινωνικής ένταξης στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030, των αποτελεσμάτων και επιπτώσεών τους,
- την υποστήριξη του στρατηγικού σχεδιασμού των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά και την σύνταξη τεκμηριωμένων εισηγήσεων μέσω της διαχείρισης και επεξεργασίας του συνόλου των σχετικών δεδομένων,
- τη συγκέντρωση και τεκμηρίωση της αναγκαίας τεχνογνωσίας και πληροφόρησης για τη διαμόρφωση των προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των Ρομά (όπως θεματικές μελέτες, νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο),
- την εισήγηση κανονιστικών ρυθμίσεων, οι οποίες συμβάλλουν στην εφαρμογή της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030,
- τη συνεργασία με αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες, προκειμένου να προσδιοριστεί η μορφή και ο τρόπος εισαγωγής πληροφοριών, αναφορών και δεδομένων στο Ε.ΓΠ.Σ.

Στόχος της συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων αυτών είναι η προάσπιση του κοινωνικού δημόσιου συμφέροντος, ο δημόσιος έλεγχος των κοινωνικών και προνοιακών παροχών, η χρηστή, αποτελεσματική και αποδοτική διαχείριση των κοινωνικών πόρων και η διασφάλιση της μέγιστης κάλυψης των αναγκών των ωφελούμενων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030.

Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας υποδεικνύει τις απαιτήσεις αναβάθμισης της υφιστάμενης βάσης δεδομένων χαρτογράφησης των οικισμών και περιοχών διαβίωσης Ρομά <https://database.roma-ekka.gr>, ως κύριο εργαλείο του Παρατηρητηρίου της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030. Η βάση και τα δεδομένα αυτής θα ληφθούν στη συνέχεια υπόψη και θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο της σύνταξης μελέτης που θα εκπονηθεί, στο προσεχές διάστημα, με σκοπό την ανάδειξη και προδιαγραφή του συνόλου των νέων λειτουργικών και τεχνικών απαιτήσεων που κρίνονται απαραίτητες για την εφαρμογή του Μηχανισμού II. Πιο συγκεκριμένα, η μελέτη θα προσδιορίσει τις απαιτήσεις του αναβαθμισμένου πλέον Ε.ΓΠ.Σ., καθώς και τον τρόπο επίτευξης της λειτουργικής διασύνδεσης της εθνικής βάσης με τα επιμέρους μητρώα και υποσυστήματα του Ε.ΓΠ.Σ του Εθνικού Μηχανισμού, συμπεριλαμβανομένων και των δεδομένων της ΕΣΚΕ Ρομά. Στόχος είναι ο βέλτιστος συντονισμός της ΕΣΚΕ Ρομά με τις ευρύτερες πολιτικές κοινωνικής ένταξης και συνοχής, η επίτευξη βελτιωμένων συνεργειών με τους συναρμόδιους φορείς και υπηρεσίες κοινωνικής πολιτικής, η αποτύπωση δεδομένων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά και η άντληση στοιχείων από περιφερειακά συστήματα δομών κοινωνικής ένταξης, βάσει του πλαισίου δεικτών της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030.

6.3.3. Θεματικές ομάδες εργασίας και έρευνας

Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας δύναται να συστήνονται ειδικές ομάδες εργασίας στην ΓΓΚΑΚΦ για τη μελέτη και τεκμηρίωση θεμάτων ειδικού ενδιαφέροντος ανά πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά. Στις ομάδες εργασίας συμμετέχουν εκπρόσωποι αρμόδιων φορέων, εμπειρογνώμονες, ακαδημαϊκοί και Ρομά. Οι θεματικές τους αφορούν κομβικά πεδία ενδιαφέροντος στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά, όπως:

- Μαθητική διαρροή και πρόωρη σχολική εγκατάλειψη
- Έμφυλη διάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά - ενδυνάμωση και συμμετοχή γυναικών
- Ανάδειξη θετικών προτύπων νέων Ρομά/ ανάδειξη έργου εκλεγμένων-αιρετών και επιστημόνων, επιτυχημένων επαγγελματιών και επιχειρηματιών Ρομά ή Ρομά σε θέσεις ευθύνης, με έμφαση σε νέους και γυναίκες Ρομά
- Ρομά με αναπηρία

- Αστικοδημοτικά ζητήματα και αντιμετώπιση της έλλειψης εγγράφων⁷⁶ (π.χ. μη εγγραφή ή πλημμέλειες στην εγγραφή στα δημοτολόγια, μη κατοχή δελτίου ταυτότητας, προβλήματα στην απόδοση ΑΦΜ ή ΑΜΚΑ)
- Στερεότυπα και διακρίσεις
- Βελτίωση του επιπέδου υγείας των Ρομά και της πρόσβασής τους σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης
- Ανάπτυξη δεξιοτήτων, ψηφιακή κατάρτιση και νέες ευκαιρίες απασχόλησης
- Ανάπτυξη/ συμπλήρωση επαγγελματικού περιγράμματος διαμεσολαβητή/-τρία Ρομά
- Ομαλή κοινωνική συνύπαρξη των Ρομά στην τοπική κοινωνία και ενεργή συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή.

Τα αποτελέσματα και παραδοτέα των Ομάδων Εργασίας θα αποτελέσουν τη βάση ερευνών και μελετών και δράσεων της ως προς την κοινωνική ένταξη των Ρομά (π.χ. διεξαγωγή πανελλαδικής έρευνας για το επίπεδο υγείας των Ρομά, μελέτη σχετικά με ζητήματα ενδοσχολικής βίας, διακρίσεων και ψυχοκοινωνικών προβλημάτων παιδιών Ρομά και τρόπους αντιμετώπισης, έρευνα συμμετοχής Ρομά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, έρευνα αποτίμησης της αποτελεσματικότητας υλοποιημένων παρεμβάσεων τόσο στις διάφορες κοινότητες Ρομά, όσο και στις σχέσεις των Ρομά με τον γενικό πληθυσμό κλπ.)

6.3.4. Τοπικά ολοκληρωμένα Σχέδια Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά

Οι δήμοι σε συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους εμπλεκόμενους φορείς, συμπεριλαμβανομένων των οργανώσεων Ρομά και της κοινωνίας των πολιτών, σχεδιάζουν και υλοποιούν τοπικά ολοκληρωμένα σχέδια κοινωνικής ένταξης των Ρομά λαμβάνοντας υπόψη την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση της περιοχής. Τα Σχέδια αυτά, βασίζονται σε πρόσφατη καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, των κοινωνικών χαρακτηριστικών και των αναγκών των τοπικών κοινοτήτων Ρομά και στοχεύουν στην ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση, την απασχόληση, την υγειονομική περίθαλψη και την βελτίωση συνθηκών διαβίωσης αξιοποιώντας γενικευμένες και στοχευμένες πολιτικές ένταξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, αλλά και δράσεις κοινωνικής καινοτομίας. Επιπλέον, τα Τοπικά Σχέδια Δράσης περιλαμβάνουν και δράσεις ευαισθητοποίησης και καταπολέμησης των διακρίσεων και των στερεοτύπων. Αναπόσπαστο μέρος των Τοπικών Σχεδίων Δράσης αποτελεί η συστηματική παρακαλούθηση και η αξιολόγηση των δράσεων κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε τοπικό επίπεδο.

⁷⁶ Θα αξιοποιηθούν τα πορίσματα της Ομάδας Διοίκησης Έργου για την αστική και δημοτική τακτοποίηση των Ρομά που συγκροτήθηκε με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 43420/2017 του Υπουργού Εσωτερικών, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργού Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Β' 4603),. Ειδικότερα, κατά το 2018, η Ομάδα Εργασίας διερεύνει το εύρος και τη φύση των αστικοδημοτικών προβλημάτων των Ρομά με σκοπό να προτείνει τον πιο κατάλληλο διοικητικό τρόπο για την επίλυση και τακτοποίησή τους. Αξιοποιήθηκαν στοιχεία από τα τοπικά σχέδια δράσης των Δήμων και ανατροφοδότηση από τα Παραρτήματα Ρομά αλλά και ζητήματα βεβαίωσης μονίμου κατοικίας για όσους διαμένουν σε καταυλισμούς/ ακατάλληλα καταλύματα και συναντούν εμπόδια κατά την πρόσβασή τους σε δημόσιες υπηρεσίες λόγω μη προσκόμισης της συγκεκριμένης βεβαίωσης, συνιστώντας σοβαρούς παράγοντες κοινωνικού αποκλεισμού και περιθωριοποίησης.

6.4 Επιχειρησιακοί στόχοι, Μέτρα και Δράσεις της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά ως το 2030, η νέα Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030 επικεντρώνονται στην ορθολογική ανάπτυξη ενός πλέγματος παρεμβάσεων, οι οποίες:

- ⇒ καλύπτουν συνολικά τις ομάδες Ρομά σε υψηλό κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, αλλά και άλλες κατηγορίες Ρομά που απειλούνται εξαιτίας άλλων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων,
- ⇒ στοχεύουν στην κάλυψη άμεσων προτεραιοτήτων πρόσβασης των Ρομά σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, αλλά και στη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης μέσω απασχόλησης και τυπικής οικονομικής δραστηριότητας,
- ⇒ συμβάλλουν στην ανάπτυξη των κοινωνικών διαστάσεων του νέου αναπτυξιακού υποδείγματος της χώρας που προωθεί την προώθηση βασικών ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του πληθυσμού μέσω ολοκληρωμένων παρεμβάσεων πρόληψης και καταπολέμησης των διαρθρωτικών ανισοτήτων
- ⇒ αναγνωρίζουν τις κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών διαβίωσης των Ρομά, διασφαλίζοντας την κάλυψή τους από σχετικά γενικά και ειδικά μέτρα,
- ⇒ βασίζονται στη βελτιωμένη συνεργασία, συντονισμό και συνέργειες μεταξύ των υπηρεσιών της κεντρικής διοίκησης και τοπικής αυτοδιοίκησης, της αγοράς, της Κοινωνίας των Πολιτών και των κοινοτήτων Ρομά μέσω διαδικασιών διαβούλευσης και κοινωνικού διαλόγου, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 διαρθρώνονται σε τέσσερις Πυλώνες που οριοθετούν τις βασικές προτεραιότητες δράσης της ελληνικής πολιτείας για την επόμενη δεκαετία. Οι Πυλώνες της ΕΣΚΕ Ρομά προωθούνται με θεματικά μέτρα που περιλαμβάνουν στοχευμένες δράσεις (targeted) για τους Ρομά αλλά και σε γενικευμένες (mainstreaming) δράσεις, δηλαδή δράσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο γενικών πολιτικών και παρεμβάσεων από τις οποίες μπορούν να επωφεληθούν και οι Ρομά ανά πυλώνα πολιτικής προτεραιότητας. Οι Δράσεις αποτυπώνονται σε ένα πλέγμα γενικών ή ειδικών παρεμβάσεων/ δράσεων και έργων που προσδιορίζονται σε πρώτη φάση στο Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά και θα εξειδικεύονται προγραμματικά στη συνέχεια υπό την εποπτεία των επιτελικών οργάνων της από τους φορείς που θα εμπλακούν στις σχετικές διαδικασίες υλοποίησης.

Στο πλαίσιο των Πυλώνων της ΕΣΚΕ Ρομά τίθενται διακριτοί επιχειρησιακοί στόχοι ανά τομέα παρέμβασης, οι οποίοι επιδιώκεται να επιτευχθούν μέσω επιλεγμένων μέτρων, στοχευμένων και γενικών δράσεων, ως εξής:

Επιχειρησιακοί Στόχοι ανά πυλώνα/ τομέα παρέμβασης

ΠΥΛΩΝΑΣ 1: Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά

- ⇒ Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.
- ⇒ Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και φτώχειας μεταξύ των παιδιών Ρομά και μη Ρομά.
- ⇒ Ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε επιδοματικές παροχές και οικονομικές διευκολύνσεις για το γενικό πληθυσμό.
- ⇒ Στήριξη των Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού.

ΠΥΛΩΝΑΣ 2: Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ/ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

- ⇒ Εξάλειψη του διαχωρισμού των παιδιών Ρομά στο σχολείο και ενίσχυση της συμπεριληπτικής γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και δια βίου μάθησης.
- ⇒ Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική υποχρεωτική εκπαίδευση (νηπιαγωγεία)
- ⇒ Αύξηση της συμμετοχής των Ρομά στη γενική εκπαίδευση, ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ), ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.
- ⇒ Πρόσβαση στα υποστηρικτικά και συμπληρωματικά μέσα της εκπαίδευσης, όπως υποτροφίες, βραβεία, εξειδικευμένα προγράμματα.
- ⇒ Μείωση της μαθητικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης των Ρομά από την εκπαίδευση και την ΕΕΚ.
- ⇒ Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά με αναπηρία στην εκπαίδευση.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

- ⇒ Προώθηση της ενεργής συμμετοχής των Ρομά στην τυπική αγορά εργασίας.
- ⇒ Βελτίωση της απασχολησιμότητας των Ρομά.
- ⇒ Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση.
- ⇒ Μείωση του εργασιακού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.
- ⇒ Μείωση του έμφυλου εργασιακού χάσματος για τις γυναίκες Ρομά.
- ⇒ Μείωση των Ρομά εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs).

ΥΓΕΙΑ

- ⇒ Βελτίωση του επιπέδου υγείας των κοινοτήτων Ρομά.
- ⇒ Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.
- ⇒ Καταπολέμηση των ανισοτήτων και βελτίωση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.
- ⇒ Μείωση έκθεσης των Ρομά σε παράγοντες που συνδέονται με νοσήματα (δημόσια υγεία/ πρωτογενής πρόληψη)
- ⇒ Κάλυψη των Ρομά από παρεμβάσεις έγκαιρης διάγνωσης νόσων (δευτερογενής πρόληψη - προσυμπτωματικός έλεγχος, προγεννητική και περιγεννητική πρόληψη, μείωση βρεφικής/παιδικής και μητρικής θνησιμότητας)
- ⇒ Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων και κοινωνικής επανένταξης/ μείωση της βλάβης από τη χρήση ουσιών και τον περιορισμό των μεταδιδόμενων ασθενειών.
- ⇒ Προστασία των Ρομά σε έκτακτες υγειονομικές συνθήκες.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

- ⇒ Βελτίωση της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στις δομές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής φροντίδας.
- ⇒ Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική αγωγή, δημιουργική απασχόληση και φροντίδα.
- ⇒ Επαρκής υποστήριξη των ευάλωτων Ρομά.
- ⇒ Δημιουργία πολλαπλών ευκαιριών για ουσιαστική κοινωνική ένταξη των Ρομά στην τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινότητα (π.χ. σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, καλλιέργεια αθλητικής νοοτροπίας και υγιούς μοντέλου ζωής κλπ.).

ΣΤΕΓΑΣΗ

- ⇒ Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (επαρκής και ποιοτική μη διαχωρισμένη στέγαση, πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό και βασικές υποδομές, εξάλειψη διαβίωσης σε πολυπληθή νοικοκυριά).

- ⇒ Ένταξη των Ρομά στον αστικό ιστό σε τοπικό επίπεδο ώστε να είναι εφικτή η σταδιακή κοινωνική τους ένταξη, συμμετοχή και συμπερίληψη στα κοινωνικά δρώμενα.

ΠΥΛΩΝΑΣ 3: Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά

- ⇒ Εξάλειψη των εγκλημάτων και της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος Ρομά.
- ⇒ Μείωση του ποσοστού των Ρομά που βιώνουν διακρίσεις.
- ⇒ Προώθηση της ομαλής κοινωνικής συνύπαρξης των Ρομά και μη Ρομά στην τοπική κοινωνία - Μείωση του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα έχοντας Ρομά γείτονες.
- ⇒ Διασφάλιση της δυνατότητας των Ρομά να καταγγέλλουν διακρίσεις.
- ⇒ Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα αποδοχής της διαφορετικότητας και της κουλτούρας των Ρομά.
- ⇒ Προβολή των πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων των Ρομά.

ΠΥΛΩΝΑΣ 4: Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή

- ⇒ Ενίσχυση της αυτοδιαχείρισης και κοινωνικής χειραφέτησης των Ρομά ως προς τα δικαιώματα και υποχρεώσεις τους στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή.
- ⇒ Ανάπτυξη συνθηκών κοινωνικού διαλόγου, διαβούλευσης και συναίνεσης στην τοπική κοινωνία.
- ⇒ Ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά και ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών στα κοινωνικά δρώμενα.
- ⇒ Διασφάλιση συμμετοχής των Ρομά στις επιτροπές και όργανα σχεδιασμού και παρακολούθησης της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ⇒ Ενίσχυση της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών και των ΜΚΟ στα θέματα της ΕΣΚΕ Ρομά.
- ⇒ Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην πολιτική ζωή σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η σύνδεση των επιχειρησιακών στόχων ανά πυλώνα με τα αντίστοιχα μέτρα, τα οποία εξειδικεύονται περαιτέρω σε δράσεις στο Σχέδιο Δράσης που ακολουθεί.

Πίνακας 15. Σύνδεση Επιχειρησιακών Στόχων και Μέτρων του Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΥΛΩΝΑΣ 1	Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού. ⇒ Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και της φτώχειας μεταξύ των παιδιών Ρομά και μη Ρομά. ⇒ Ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε επιδοματικές παροχές και οικονομικές διευκολύνσεις για το γενικό πληθυσμό. ⇒ Στήριξη των Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού. - 	Μέτρο 1.1.	Πρόσβαση των Ρομά σε Επαρκείς Εισοδηματικούς Πόρους (1 ^{ος} πυλώνας ΕΕΕ)
	Μέτρο 1.2.	Πρόσβαση των Ρομά στο ενιαίο σύστημα κοινωνικής ασφάλειας
	Μέτρο 1.3.	Πρόσβαση των Ρομά σε οικονομικές διευκολύνσεις ατόμων εκτός αγοράς εργασίας ή εργαζομένων σε επισφαλή θέση εργασίας
	Μέτρο 1.4.	Πρόσβαση των Ρομά σε παροχές οικονομικής στήριξης της μητρότητας /οικογένειας.
	Μέτρο 1.5.	Πρόσβαση των Ρομά με αναπηρία σε επιδοματικές παροχές ΑμεΑ.
	Μέτρο 1.6.	Πρόσβαση των Ρομά σε ευνοϊκές Προγράμματα οικονομικής ενίσχυσης φοιτητών
	Μέτρο 1.7.	Πρόσβαση των Ρομά σε ευνοϊκές Φορολογικές και Δημοσιονομικές ρυθμίσεις/ ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση ιδιωτικού χρέους

	Μέτρο 1.8.	Πρόσβαση των Ρομά σε βασικά είδη διαβίωσης
	Μέτρο 1.9.	Πρόσβαση των Ρομά σε ηλεκτρική ενέργεια
	Μέτρο 1.10	Πρόσβαση των Ρομά σε διευκολύνσεις μετακίνησης και χρήσης Μέσων Μαζικής Μεταφοράς
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΥΛΩΝΑΣ 2	Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Εξάλειψη του διαχωρισμού των παιδιών Ρομά στο σχολείο και ενίσχυση της συμπεριληπτικής γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) και δια βίου μάθησης. ⇒ Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική υποχρεωτική εκπαίδευση (νηπιαγωγεία). ⇒ Αύξηση της συμμετοχής των Ρομά στη γενική εκπαίδευση, ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ), ανώτατη εκπαίδευση & δια βίου μάθηση. ⇒ Πρόσβαση στα υποστηρικτικά και συμπληρωματικά μέσα της εκπαίδευσης, όπως υποτροφίες, βραβεία, εξειδικευμένα προγράμματα. ⇒ Μείωση της μαθητικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης των Ρομά από την εκπαίδευση και την ΕΕΚ. ⇒ Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά με αναπηρία στην εκπαίδευση. 	ΜΕΤΡΟ 2.1	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στη γενική εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση.
	ΜΕΤΡΟ 2.2	Υποστηρικτικές δράσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την μείωση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης.
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ		
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Προώθηση της ενεργής συμμετοχής των Ρομά στην τυπική αγορά εργασίας. ⇒ Βελτίωση της απασχολησιμότητας των Ρομά. ⇒ Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση. ⇒ Μείωση του εργασιακού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού. ⇒ Μείωση του έμφυλου εργασιακού χάσματος για τις γυναίκες Ρομά. ⇒ Μείωση των Ρομά εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs). 	ΜΕΤΡΟ 2.3	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε διαθέσιμες υποστηρικτικές υπηρεσίες ένταξης στην αγορά εργασίας.
	ΜΕΤΡΟ 2.4	Πρόσβαση ανέργων και ευάλωτων Ρομά σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης γενικού πληθυσμού και ευάλωτων ομάδων.
	ΜΕΤΡΟ 2.5	Εξειδικευμένες υποστηρικτικές δράσεις για την ενίσχυση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση και ανάπτυξη δεξιοτήτων απασχολησιμότητας.
	ΜΕΤΡΟ 2.6	Προγράμματα ενεργητικής ένταξης Ρομά/ ευάλωτων ομάδων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.
ΥΓΕΙΑ		

<p>⇒ Βελτίωση του επιπέδου υγείας των κοινοτήτων Ρομά.</p> <p>⇒ Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.</p> <p>⇒ Καταπολέμηση των ανισοτήτων και βελτίωση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.</p> <p>⇒ Μείωση έκθεσης των Ρομά σε παράγοντες που συνδέονται με νοσήματα (Δημόσια υγεία/ Πρωτογενής πρόληψη)</p> <p>⇒ Κάλυψη των Ρομά από παρεμβάσεις έγκαιρης διάγνωσης νόσων (Δευτερογενής πρόληψη- Προσυμπτωματικός έλεγχος, προγεννητική και περιγεννητική πρόληψη, μείωση βρεφικής/παιδικής και μητρικής θνησιμότητας)</p> <p>⇒ Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων και κοινωνικής επανένταξης/ Μείωση της βλάβης από τη χρήση ουσιών και τον περιορισμό των μεταδιδόμενων ασθενειών.</p> <p>⇒ Προστασία των Ρομά σε έκτακτες υγειονομικές συνθήκες.</p>	METPO 2.7	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και σε ποιοτικές υπηρεσίες και φροντίδας υγείας.
	METPO 2.8	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε προγράμματα αγωγής υγείας και σε παρεμβάσεις πρόληψης και προαγωγής υγείας στο γενικό πληθυσμό με έμφαση στα παιδιά και τις ευάλωτες ομάδες.
	METPO 2.9	Πρόσβαση των Ρομά στο Εθνικό Πρόγραμμα Προσυμπτωματικού Ελέγχου και στο Εθνικό Πρόγραμμα Συστηματικού Προγεννητικού και Περιγεννητικού Ελέγχου
	METPO2.10	Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων
	METPO 2.11	Επείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας της νόσου του
<p>⇒ Βελτίωση της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στις δομές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής φροντίδας.</p> <p>⇒ Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική αγωγή, τη δημιουργική απασχόληση και φροντίδα.</p> <p>⇒ Επαρκής υποστήριξη των ευάλωτων Ρομά.</p> <p>⇒ Δημιουργία πολλαπλών ευκαιριών για ουσιαστική κοινωνική ένταξη των Ρομά στην τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινότητα (π.χ. σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, καλλιέργεια αθλητικής νοοτροπίας και υγιούς μοντέλου ζωής κλπ.)</p>	METPO 2.12	Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά στις υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης και φροντίδας.
	METPO 2.13	Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε υπηρεσίες παιδείας, δημιουργικής απασχόλησης, πολιτισμού, αθλητισμού, τουρισμού και αναψυχής
ΣΤΕΓΑΣΗ		
<p>⇒ Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (επαρκής και ποιοτική μη διαχωρισμένη στέγαση, πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό και βασικές υποδομές, εξάλειψη διαβίωσης σε πολυπληθή νοικοκυριά)</p> <p>⇒ Ένταξη των Ρομά στον αστικό ιστό σε τοπικό επίπεδο ώστε να είναι εφικτή η σταδιακή κοινωνική τους ένταξη, συμμετοχή και συμπερίληψη στα κοινωνικά δρώμενα.</p>	METPO 2.14	Πρόσβαση των Ρομά σε μη διαχωρισμένη στέγαση και σχετικές διευκολύνσεις.
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΥΛΩΝΑΣ 3	Πρόληψη και καταπολέμηση των στερεοτύπων και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά

<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Εξάλειψη των εγκλημάτων και της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος Ρομά. ⇒ Μείωση του ποσοστού των Ρομά που βιώνουν διακρίσεις. ⇒ Προώθηση της ομαλής κοινωνικής συνύπαρξης των Ρομά και μη Ρομά στην τοπική κοινωνία - Μείωση του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα έχοντας Ρομά γείτονες. ⇒ Διασφάλιση της δυνατότητας των Ρομά να καταγγέλουν διακρίσεις. ⇒ Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα αποδοχής της διαφορετικότητας και της κουλτούρας των Ρομά. ⇒ Προβολή των πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων των Ρομά. 	METPO 3.1	Δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού, των εγκλημάτων μίσους και των διακρίσεων εις βάρος των Ρομά.
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΠΥΛΩΝΑΣ 4	Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Ενίσχυση της αυτοδιαχείρισης και κοινωνικής χειραφέτησης των Ρομά ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή. ⇒ Ανάπτυξη συνθηκών κοινωνικού διαλόγου, διαβούλευσης και συναίνεσης στην τοπική κοινωνία. ⇒ Ενίσχυση της ενεργής συμμετοχής των Ρομά και ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών στα κοινωνικά δρώμενα. ⇒ Διασφάλιση συμμετοχής των Ρομά στις επιτροπές και όργανα σχεδιασμού και παρακολούθησης της ΕΣΚΕ Ρομά. ⇒ Ενίσχυση της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών και ΜΚΟ στα θέματα της ΕΣΚΕ Ρομά. ⇒ Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην πολιτική ζωή σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. 	METPO 4.1	Ενίσχυση της ενδυνάμωσης των Ρομά, με έμφαση σε νέους και γυναίκες Ρομά.
	METPO 4.2	Ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά και της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας.

Ακολούθως παρουσιάζεται αναλυτικός πίνακας των σχεδιαζόμενων μέτρων, στοχευμένων (targeted) και γενικών (mainstream) δράσεων και παρεμβάσεων προς όφελος των Ρομά στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021- 2030.

Οι **γενικές δράσεις (mainstream)** αφορούν παρεμβάσεις που απευθύνονται στον γενικό πληθυσμό και για τις οποίες θα ληφθούν οι απαραίτητες ρυθμίσεις ώστε να επωφελούνται ισότιμα και οι Ρομά **(επισημαίνονται με γαλάζια σκίαση στον πίνακα.)**. Για τις δράσεις αυτές προβλέπονται οι καταλλήλες ενέργειες, προκειμένου οι Ρομά να ενημερωθούν για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να επωφεληθούν και να υποστηριχθούν για τη συμμετοχή τους (reach-out actions).

Οι **στοχευμένες (targeted) δράσεις** αφορούν παρεμβάσεις που απευθύνονται είτε σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, που συμπεριλαμβάνουν Ρομά, είτε απευθύνονται συγκεκριμένα σε Ρομά **(επισημαίνονται με πράσινη σκίαση στον πίνακα.)**. Και για αυτές τις δράσεις προβλέπονται ειδικές ενέργειες ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά (reach-out actions) για την διευκόλυνση της πρόσβασης των ωφελούμενων σε αυτές.

Επισημαίνεται, ότι οι δράσεις, που παρουσιάζονται στον πίνακα που ακολουθεί, αποτυπώνουν τον ισχύοντα προγραμματισμό κατά τη φάση σύνταξης του παρόντος σχεδίου δράσης, σύμφωνα με τις διαβουλεύσεις με τους συναρμοδίους φορείς και τον προγραμματισμό δράσεων στο ΕΣΠΑ 2021 – 2027 και δύνανται να υπόκεινται σε αναθεώρηση και συμπλήρωση ανάλογα με την πορεία υλοποίησης των δράσεων και επανεκτίμηση των υφιστάμενων αναγκών, στο πλαίσιο της παρακολούθησης και αναθεώρησης της υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 και του ΕΣΠΑ 2021 – 2027.

Πίνακας 16. Επιχειρησιακοί στόχοι, μέτρα και δράσεις – Σχέδιο Δράσης ανά πυλώνα της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030⁷⁷

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ & ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ⁷⁸	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ^{79*}
<p>Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και φτώχειας μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.</p> <p>Μείωση του κοινωνικοοικονομικού χάσματος και φτώχειας μεταξύ των παιδιών Ρομά και μη Ρομά.</p> <p>Ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε επιδοματικές παροχές και οικονομικές διευκολύνσεις για το γενικό πληθυσμό.</p> <p>Στήριξη των Ρομά σε υψηλό κίνδυνο αποκλεισμού.</p>	Μέτρο 1.1. Πρόσβαση των Ρομά σε επαρκείς εισοδηματικούς πόρους και κοινωνική ασφάλιση) –ειδικά βοηθήματα (1ος πυλώνας ΕΕΕ)	1.1.1. Εφαρμογή Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) και Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης ανασφάλιστων υπερηλίκωννοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός Πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας/ ΟΠΕΚΑ
		1.1.2 Χορήγηση εθνικής σύνταξης, προαιρετική ασφάλιση μακροχρονίως ανέργων για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος λόγω γήρατοςνοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
		1.1.3 Τακτική επιδότηση ανεργίας, επίδομα μακροχρονίως ανέργων, ειδικό βοήθημα μετά τη λήξη της τακτικής επιδότησης ανεργίας και ειδικό βοήθημα μετά από τρίμηνη παραμονή στο μητρώο ανέργωννοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		1.1.4. Ειδικά βοηθήματα σε όσους εξέτισαν ποινή στερητική της ελευθερίας (αποφυλακισθέντες), ειδικό βοήθημα λόγω επίσκεψης εργασίας ή διακοπής εργασιών, επίδομα λόγω αφερεγγυότητας του εργοδότη, επίδομα διαθεσιμότητας και βοήθημα ανεργίας αυτοτελώς και ανεξαρτήτως απασχολούμενων-ασφαλισμένων του e-ΕΦΚΑ)νοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
	Μέτρο 1.2. Πρόσβαση των Ρομά σε παροχές οικονομικής στήριξης και υπηρεσίες	1.2.1 Επίδομα παιδιού, επίδομα γέννησης	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
		1.2.3 Συμπληρωματικές παροχές μητρότητας, ειδική παροχή προστασίας μητρότηταςνοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων	ΟΑΕΔ

⁷⁷Με γαλάζια σκίαση στον πίνακα επισημαίνονται οι γενικές δράσεις (mainstreaming) στους ωφελούμενους των οποίων συμπεριλαμβάνονται και Ρομά ενώ με πράσινη σκίαση επισημαίνονται οι ειδικές δράσεις (targeted) που στοχεύουν σε Ρομά.

⁷⁸Επιλογές: Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά, ευπαθείς ομάδες συμπεριλαμβανόμενων Ρομά, έμφαση σε Ρομά/αφορά Ρομά

⁷⁹ Εδώ αναφέρεται ο φορέας που διαθέτει τους πόρους και συντονίζει την υλοποίηση της δράσης σε εθνικό επίπεδο. Οι δράσεις υλοποιούνται κατά περίπτωση από φορείς της κεντρικής διοίκησης και της περιφερειακής και τοπικής αυτοδιοίκησης καθώς και άλλων φορέων.

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ & ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ⁷⁸	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ^{79*}
	στήριξης και προστασίας της μητρότητας, της οικογένειας και του παιδιού				Ρομά	
		1.2.4 Οικονομική ενίσχυση αναδοχής, επίδομα ενίσχυσης οικογενειών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών νοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
		1.2.5 Πρόγραμμα εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής 2014-2020 Πρωτόκληση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση για παιδιά σε ανάγκη και ιδιαίτερα ευάλωτα παιδιά "νέα Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής" υπό το πρίσμα της Εγγύησης για το Παιδί, ⁸⁰ 2021-2027 νοικοκυριά	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021 – 2027 Τομεακό & ΠΕΠ (2022 και εξής)	Ενεργό και αναμένεται να συνεχιστεί στο ΕΣΠΑ 2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων/ΕΕΤΑΑ
		1.2.6. Δράσεις καταπολέμησης της παιδικής επαιτείας ⁸¹ – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης απευθυνόμενες σε Ρομά.	Προϋπολογισμός ΕΛ.ΑΣ	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη Ελληνική Αστυνομία
	Μέτρο 1.3. Πρόσβαση των Ρομά με αναπηρία σε επιδοματικές παροχές ΑμεΑ.	1.3.1 Επίδομα κίνησης ΑμεΑ, διατροφικό επίδομα σε νεφροπαθείς, μεταμοσχευμένους καρδιάς, ήπατος κ.λπ. νοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Οικονομικών
		1.3.2 Διατροφικό επίδομα σε νεφροπαθείς, μεταμοσχευμένους καρδιάς, ήπατος κ.λπ.. Πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης ατόμων με βαριά αναπηρία, πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης ατόμων με βαριά νοητική υστέρηση, πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης παραπληγικών – τετραπληγικών και ακρωτηριασμένων ανασφάλιστων και ασφαλισμένων του Δημοσίου, πρόγραμμα ενίσχυσης ατόμων με συγγενή αιμολυτική αναιμία ή συγγενή αιμορραγική	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Οικονομικών

⁸⁰ Με το άρθρο 35 του ν.4704/2020 (Α'133) θεσπίστηκε παράλληλο πρόγραμμα οικονομικής στήριξης οικογενειών με παιδιά προσχολικής ηλικίας, για πρόσβαση των παιδιών σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς. Σκοπός του προγράμματος είναι αφενός η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των ωφελούμενων μητέρων, αφετέρου η διεύρυνση αριθμού ωφελούμενων της δράσης Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής σε υπαλλήλους Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. των Ο.Τ.Α. και σε εργαζόμενους ιδιωτικού τομέα

⁸¹ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του παιδιού 2021 – 2023 καθώς και την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί.

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ & ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ⁷⁸	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ^{79*}
		διάθεση, Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσοανεπάρκειας (AIDS), πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης κωφών και βαρήκοων ατόμων, Πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης ατόμων με αναπηρία όρασης, πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης ατόμων με εγκεφαλική παράλυση, οικονομική ενίσχυση ασθενών και αποθεραπευμένων χανσενικών και μελών των οικογενειών τους νοικοκυριά				
	Μέτρο 1.4. Πρόσβαση των Ρομά σε ευνοϊκές φορολογικές και δημοσιονομικές ρυθμίσεις/ ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση ιδιωτικού χρέους	1.4.1 Φορολογικές ρυθμίσεις: ρυθμίσεις ως προς την άμεση φορολογία, ρυθμίσεις ως προς τη φορολογία κεφαλαίου και περιουσιολογίου, ρυθμίσεις ως προς την έμμεση φορολογία, ρυθμίσεις για τέλη και ειδικές φορολογίες, ρυθμίσεις για την ευνοϊκή πολιτική εισπράξεων, πρόσβαση σε επαρκή θέρμανση, συνταξιοδοτικές ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους συνταξιούχους του Δημοσίου που εξαιρούνται από τις διατάξεις του ν.4387/2016 σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 4 αυτού νοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Οικονομικών
		1.4.2 Διευκολύνσεις για υπερχρεωμένα νοικοκυριά	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Οικονομικών
	Μέτρο 1.5. Πρόσβαση των Ρομά σε βασικά είδη διαβίωσης	1.5.1 Επισιτιστική βοήθεια και κάλυψη βασικών υλικών στερήσεων, συνοδευτικά μέτρα (ψυχολογική στήριξη, κοινωνικά φροντιστήρια κλπ) ⁸²	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021 - 2027	Ενεργή και αναμένεται να συνεχιστεί στο ΕΣΠΑ 2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων/ ΕΙΕΑΔ
		1.5.2 Παροχή σχολικών γευμάτων σε μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης - Πρόγραμμα "Σχολικά Γεύματα"	Κρατικός Προϋπολογισμός ως το πέρας της σχολικής χρονιάς 2023-2024	Ενεργή και αναμένεται να συνεχιστεί στο ΕΣΠΑ 2021-2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

⁸² Στο πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΤΕΒΑ) οι Ρομά συμμετέχουν ως δικαιούχοι του ΕΕΕ.

ΠΥΛΩΝΑΣ Ι: ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ & ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ⁷⁸	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ^{79*}
		1.5.3 Ολοκληρωμένα Σχέδια Τοπικών Δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας (Παιδιά ΕΚΟ,Ρομά, οικογένειες κάτω από το όριο της φτώχειας/επαπειλούμενες από φτώχεια με παιδιά έως 17 ετών)	ΕΣΠΑ 2021 - 2027 (ΕΚΤ-ΠΕΠ)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-Επιτελική Δομή Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΔΚΑ)
	Μέτρο 1.6. Πρόσβαση των Ρομά στην ηλεκτρική ενέργεια	1.6.1. Επιδοτήσεις αντιμετώπισης της ενεργειακής φτώχειας: κοινωνικό οικιακό τιμολόγιο, ενημέρωση και εκπαίδευση των πληττόμενων νοικοκυριών στο πλαίσιο των καθεστώτων επιβολής υποχρέωσης ενεργειακής απόδοσης, πρόγραμμα "Εξοικονομώ - Αυτονομώ", διάθεση "ενεργειακής κάρτας" σε πληττόμενα νοικοκυριά Μητρώο ευάλωτων πελατών με ειδικά μέτρα προστασίας	Κρατικός Προϋπολογισμός -ΕΣΠΑ 2021-2027 («Εξοικονομώ») /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
	Μέτρο 1.7 Πρόσβαση των Ρομά σε διευκολύνσεις μετακίνησης και χρήσης Μέσων Μαζικής Μεταφοράς	1.7.1. Επιδοτήσεις μετακίνησης: Δωρεάν μετακίνηση στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς της Αθήνας για τα ΑμεΑ, τους ανέργους και τους εγγεγραμμένους στον ΟΑΕΔ, μειωμένο εισιτήριο για πολυτέκνους,χορήγηση δελτίου στάθμευσης ΑμεΑ, δωρεάν διέλευση από διόδους των κινητικά αναπήρων,διευκόλυνση μετακινήσεων φοιτητών-τριών (μειωμένο εισιτήριο)	Κρατικός Προϋπολογισμός /διαρκής	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Εξάλειψη του διαχωρισμού των παιδιών Ρομά στο σχολείο και ενίσχυση της συμπεριληπτικής γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ) & δια βίου μάθησης.</p> <p>Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική υποχρεωτική εκπαίδευση (νηπιαγωγεία)</p> <p>Αύξηση της συμμετοχής των Ρομά στη γενική εκπαίδευση,</p>	<p>Μέτρο 2.1 Υποστηρικτικές δράσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την μείωση της πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης.</p>	2.1.1 Ένταξη και εκπαίδευση των παιδιών Ρομά - Δράση 2: «Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους» ⁸³	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 από 2016 έως 2023	Ενεργή	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας και εποπτευόμενοι φορείς
		2.1.2 Υποστήριξη της κοινότητας Ρομά/ ευαισθητοποίηση φορέων και σύνδεση τοπικής κοινότητας /ενισχυτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις μέσω εξατομικευμένων και ομαδικών προσεγγίσεων εντός των οικισμών Ρομά	ΕΣΠΑ 2021-2027		Αφορά Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας Υλοποίηση ΑΕΙ
		2.1.3 Αναδιαμόρφωση και υποστήριξη των Τάξεων Υποδοχής (ΤΥ) και των Δομών Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφυγοπαίδων (ΔΥΕΠ)	ΕΣΠΑ 2021-2027		Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας και εποπτευόμενοι φορείς
		2.1.4 Υποστήριξη της συστηματικής φοίτησης και απόκτησης βασικών δεξιοτήτων μαθητών Ρομά και προερχόμενων από ΕΚΟ {Τάξεις Υποδοχής στο πλαίσιο των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (ΖΕΠ), εκπαιδευτικό υλικό κλπ}	ΕΣΠΑ 2021-2027	Αναμένεται	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας
		2.1.5 Υποστηρικτικές Δράσεις για τη φοίτηση στη δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση για Ρομά και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες/ Υποστήριξη της συστηματικής φοίτησης μαθητών Ρομά και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στο σχολείο	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας και εποπτευόμενοι φορείς
		2.1.6 Σχολικοί Διαμεσολαβητές στο πλαίσιο του Έργου «Inclusive Schools for Roma»	Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα "Rights,	Δράση σε εξέλιξη από	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ινστιτούτο

⁸³Μείωση και πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και προώθηση της ισότιμης πρόσβασης σε καλής ποιότητας προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων (τυπικών, άτυπων και μη τυπικών) δυνατοτήτων μάθησης για την επανένταξη στην εκπαίδευση και κατάρτιση.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ), ανώτατη εκπαίδευση & δια βίου μάθηση.</p> <p>Πρόσβαση στα υποστηρικτικά και συμπληρωματικά μέσα της εκπαίδευσης, όπως υποτροφίες, βραβεία, εξειδικευμένα προγράμματα.</p> <p>Μείωση της μαθητικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης των Ρομά από την</p>			Equality and Citizenship” (Grant Agreement, number: 881953 — Inclusive Schools REC- AG-2019 / REC-RDIS-DISC-AG-2019)	1-06-2020 έως 31-05-2022		Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) σε συνεργασία με οργανώσεις
		2.1.7 Ενίσχυση ήπιων και άλλων δεξιοτήτων με έμφαση σε παιδιά από μειονεκτούσες ομάδες και ΕΚΟ	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας και εποπτευόμενοι φορείς
		2.1.8 Δημιουργία/αναβάθμιση εκπαιδευτικού υλικού για την υποστήριξη της απόκτησης δεξιοτήτων μαθητών προερχόμενων από ΕΚΟ, π.χ. Ρομά, πρόσφυγες, μετανάστες	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Παιδείας και εποπτευόμενοι φορείς
		2.1.9 Υποτροφίες/βραβεία επιμελούς φοίτησης για μαθητές Ρομά δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ιδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)
		2.1.10 Χορήγηση προπτυχιακών υποτροφιών στο πλαίσιο των πράξεων της δράσης «Πρόγραμμα οικονομικής ενίσχυσης επιμελών φοιτητών που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες»	ΕΠ ΑΝΑΔΕΔΒΜ 2014 - 2020	Ενεργή	Συμπεριλαμβάνει Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ιδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)
		2.1.11 Στήριξη έγκαιρης ολοκλήρωσης των σπουδών στην ανώτατη εκπαίδευση με έμφαση σε ΕΚΟ	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ιδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)
		2.1.12 Χορήγηση υποτροφιών για προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς και σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού ή ακραίας φτώχειας, καθώς και Ρομά που παρέχουν υπηρεσίες	2020 – 2023	Ενεργή	Συμπεριλαμβάνει Ρομά	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)-Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
εκπαίδευση και την ΕΕΚ. Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά με αναπηρία στην εκπαίδευση.		διαμεσολάβησης) ⁸⁴				
		2.1.13 Δράσεις δια βίου μάθησης και ανάπτυξης δεξιοτήτων για άτομα με χαμηλά προσόντα	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Συμπεριλαμβάνει Ρομά	Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ)
		2.1.14 Πειραματική εφαρμογή προγράμματος διδασκαλίας της γλώσσας Ρομανί στο Δημοτικό βάσει σχετικής πρότασης του Συμβουλίου της Ευρώπης (αφορά μαθητές Ρομά δημοτικού σχολείου, εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και την κοινότητα των Ρομά (γονείς, κηδεμόνες, διαμεσολαβητές, ευρύτερη κοινότητα κλπ)	ΥΠΑΙΘ/ΙΕΠ/Συμβούλιο της Ευρώπης 2021 - 2023	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)/ Συμβούλιο της Ευρώπης
		2.1.15 Επιμόρφωση σε πρακτικές υποστήριξης των μαθητών και των μαθητριών στο πλαίσιο της Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας (ΔΔ) ⁸⁵ προς όφελος ευάλωτων μαθητών (κοινωνικές ομάδες, πχ. πρόσφυγες, Ρομά, κ.ά.)	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 2019 – 2022	Ενεργή δράση	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)
		2.1.16Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών εκπαίδευσης στις αρχές της συμπεριληπτικής διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και διάχυση εκπαιδευτικού υλικού και καλών πρακτικών στην Α' βάρθμια, Β' βάρθμια, Επαγγελματική εκπαίδευση	ΥΠΑΙΘ/ΙΕΠ: Α' φάση (Νοέμβριος 2020-Απρίλιος 2021) ΕΣΠΑ 2014 – 2020 (Σεπτέμβριος 2021-Φεβρουάριος 2022)	Ενεργή δράση	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)
		2.1.17 Επιμόρφωση εκπαιδευτικών που έχουν προσληφθεί σε σχολικές μονάδες που φοιτούν	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπο σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων/

⁸⁴ Η δράση εμπεριέχεται στο Πρωτόκολλο Συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ) και αφορά τριάντα πέντε (35) υποτροφίες κατ' ακαδημαϊκό έτος για την παρακολούθηση προπτυχιακών προγραμμάτων και μεταπτυχιακών προγραμμάτων του ΕΑΠ.

⁸⁵ Πραγματοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων για 25.000 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας (συμπεριλαμβανομένης της προσχολικής) και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην αξιοποίηση νέων παιδαγωγικών πρακτικών που σχετίζονται με τις διαστάσεις της διαφοροποιημένης διδακτικής προς όφελος όλων ανεξαιρέτως των μαθητών και των μαθητριών με ή και χωρίς αναπηρίες, μαθητικών πληθυσμών από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, πχ. πρόσφυγες, Ρομά, κ.ά.

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		παιδιά μεταναστών/προσφύγων, Ρομά, μαθητών ΕΚΟ κλπ.				Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)/ ΑΕΙ
		2.1.18 Ανάλυση bottleneck και επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη συμπεριληπτική εκπαίδευση	ChildGuarantee III-Pilot Πυλώνας 5: Υλοποίηση δράσεων στους τομείς της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης (από Ιανουάριο 2021 έως Ιούλιο 2022)	Ενεργή δράση	Έμφαση σε Ρομά	UNICEF&ΕργαστήριοΜελέτης, Διδασκαλίας και Διάδοσης της Ελληνικής Γλώσσας, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας σε συνεργασία με το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
		2.1.19 Κοινωνική ένταξη στον ψηφιακό μετασχηματισμό της Εκπαίδευσης – Πρόγραμμα voucher «Ψηφιακή Μέρα»	TAMEIO ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργεία Παιδείας και Θρησκευμάτων/ Υπουργείο Οικονομικών/ Ανάπτυξης και Επενδύσεων/ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων
		2.1.20 Προγράμματα απόκτησης βασικών δεξιοτήτων κοινωνικής ένταξης - ελληνομάθεια / Δράσεις απόκτησης ελληνικών γλωσσικών δεξιοτήτων εκ μέρους των μεταναστών -ΥΤΧ - προσφύγων, Ρομά και μουσουλμάνων Ρομά ⁸⁶	ΕΣΠΑ ΠΕΠ 2021-2027	Δράση υπο σχεδιασμό	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων / Υπουργείο Εργασίας &Κοινωνικών Υποθέσεων
		2.1.21 Ένταξη Ευάλωτων Κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ) στα σχολεία-Τάξεις Υποδοχής ΖΕΠ / ενίσχυση σχολικών μονάδων με ψυχολόγους - κοινωνικούς λειτουργούς με στόχο τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μαθητών/τριών προερχόμενων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και μαθητών/τριών με	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 & Εθνικό ΠΔΕ	Σε εξέλιξη	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέα Παιδείας

⁸⁶Προγράμματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, η ενίσχυση ή ανάπτυξη οριζόντιων, ψηφιακών και κοινωνικών, δεξιοτήτων, ενέργειες κοινωνικής ένταξης (γνωριμία με κρατικούς και κοινωνικούς φορείς κ.ά.)

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες				
		2.1.22 Πρόγραμμα εξειδικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, πρόγραμμα μέτρων εξατομικευμένης υποστήριξης μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	ΕΣΠΑ2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021 – 2027 Τομεακό & ΠΕΠ Κρατικός Προϋπολογισμός	Σε εξέλιξη	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.1.23 Πρόβλεψη δυνατότητας εγγραφών μαθητών-τριών που ανήκουν σε οικογένειες μετακινούμενων πληθυσμών χωρίς μόνιμη κατοικία – Ατομικό Δελτίο Υγείας μαθητή/-τριας	Η δράση δεν προκαλεί δαπάνη.	Σε εξέλιξη	Έμφαση σε Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων /Υπουργείο Εσωτερικών
		2.1.24 Μεταφορά μαθητών-τριών δημόσιων σχολείων από τις περιφέρειες, μεταφορά μαθητών των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης από τον τόπο διαμονής τους ή από συγκεκριμένο τόπο συγκέντρωσής τους, στο σχολείο και αντίστροφα ⁸⁷ .	Κρατικός Προϋπολογισμός- Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόρους Περιφερειών	Σε εξέλιξη	Συμπεριλαμβάνει Ρομά	Υπουργείο Εσωτερικών / Περιφέρειες
	Μέτρο 2.2 Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στη γενική εκπαίδευση, επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, ανώτατη	2.2.1 Γενική Εκπαίδευση: δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση - Ενιαίος τύπος Ολοήμερου Νηπιαγωγείου, Ενιαίος τύπος Ολοήμερου Δημοτικού σχολείου / Ημερήσιο Γυμνάσιο Ενισχυτική Διδασκαλία	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ 2021-2027 και εθνική συμμετοχή και Εθνικό ΠΔΕ	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέα Παιδείας
		2.2.2 Εργαστήρια δεξιοτήτων στο νηπιαγωγείο, το Δημοτικό και το Γυμνάσιο	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

⁸⁷ Σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 50025/2018 (Β' 4217) «Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες» του Υπουργού Εσωτερικών, του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, η μεταφορά μαθητών δημοσίων σχολείων οργανώνεται και διενεργείται από τις Περιφέρειες, προκαλείται ετήσια δαπάνη σε βάρος του προϋπολογισμού των οικείων Περιφερειών, η οποία καλύπτεται από τους αποδιδόμενους σε αυτές Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους που τους αποδίδονται από το ΥΠΕΣ.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
	εκπαίδευση & δια βίου μάθηση.	2.2.3 Εσπερινά Γυμνάσια, Γενικά Λύκεια και Επαγγελματικά Λύκεια για ανήλικους εργαζόμενους/-ες μαθητές/-τριες και ενήλικες μαθητές/-τριες	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.4 Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ.) και Πρότυπα Επαγγελματικά Λύκεια(Π.ΕΠΑ.Λ.) Πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑΛ» ⁸⁸	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΚΤ και εθνική συμμετοχή	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων - Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΠΕΘ
		2.2.5 Ενισχυτική διδασκαλία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	ΕΣΠΑ 2014-2020 και Εθνικό ΠΔΕ	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέα Παιδείας
		2.2.6 Εσπερινά Γυμνάσια και Γενικά Λύκεια για ανήλικους εργαζόμενους/-ες μαθητές/-τριες και ενήλικες μαθητές/-τριες	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.7 Ινστιτούτα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης (ΙΕΚ) - Πειραματικά και Θεματικά Ι.Ε.Κ. - Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (Ε.Σ.Κ.)/ Γραφεία Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (ΓΕΑΣ) των δημοσίων ΙΕΚ	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και εποπτευόμενοι φορείς
		2.2.8 Μεταλυκειακό έτος - τάξη μαθητείας/ προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης, κατάταξη αποφοίτων Ι.Ε.Κ. και μεταλυκειακού έτους - Τάξης μαθητείας σε τμήματα Α.Ε.Ι. συναφούς ειδικότητας κατόπιν εξετάσεων πιστοποίησης	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.9 Ενιαία Ειδικά Επαγγελματικά Γυμνάσια - Λύκεια (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.)	Κρατικός Προϋπολογισμός	Ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων	

⁸⁸Μείωση της σχολικής διαρροής μέσα από τη δράση των ψυχοκοινωνικών δικτύων αλλά και την Εναλλακτική Ενισχυτική Διδασκαλία.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.2.10 Κέντρα Διεπιστημονικής Αξιολόγησης, Συμβουλευτικής και Υποστήριξης (ΚΕ.Δ.Α.Σ.Υ.)	Κρατικός Προϋπολογισμός	Ενεργή	Ρομά Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.11. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ), τμήματα προετοιμασίας στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ) για τη συμμετοχή στις εξετάσεις απόκτησης απολυτηρίου τίτλου δημοτικού σχολείου της παρ. 5 του άρθρου 9 του π.δ. 79/2017 (Α' 109)	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020	Ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.)
		2.2.12. Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑ.Σ.) Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ. - Λειτουργία Πειραματικών Επαγγελματικών Σχολών Μαθητείας ΟΑΕΔ	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.2.13 Σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Δημοτικό Σχολείο, Γυμνάσιο ή Σ.Δ.Ε., ΓΕ.Λ. ή ΕΠΑ.Λ.), δημόσια Ι.Ε.Κ., Ε.Σ.Κ., δημόσια Κ.Δ.Β.Μ. και τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας σε καταστήματα κράτησης	Κρατικός Προϋπολογισμός	Ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.14 Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
		2.2.15 Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)	ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην τυπική αγορά εργασίας.	Μέτρο 2.3 Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε διαθέσιμες υποστηρικτικές υπηρεσίες ένταξης στην αγορά εργασίας.	2.3.1 Ατομική συμβουλευτική σε άνεργους (ΟΑΕΔ), σύνταξη Ατομικού Σχεδίου Δράσης βάσει αποτελεσμάτων Ατομικής συμβουλευτικής (ΟΑΕΔ), Ομαδικές Συμβουλευτικές σε άνεργους (ΟΑΕΔ)	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
Βελτίωση της απασχολησιμότητας των Ρομά.		2.3.2 Γραφεία Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας σε 50 ΕΠΑΣ Μαθητείας και 30 ΙΕΚ ΟΑΕΔ (Λειτουργία ΓΕΑΣ και στελέχως τους με Συντονιστές – Συμβούλους), Γραφεία Επαγγελματικής Ανάπτυξης και Σταδιοδρομίας (Γ.Ε.Α.Σ.) των Δημοσίων ΙΕΚ	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ ΕΣΠΑ 2014 – 2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση.		2.3.3 Σύμβουλοι Σταδιοδρομίας και Σύμβουλοι Ψυχολόγοι στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ)	ΕΣΠΑ 2014 – 2020	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Ι.ΝΕ.ΔΙ.ΒΙ.Μ.)
Μείωση του εργασιακού χάσματος μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.		2.3.4 Γραφεία Διασύνδεσης, Γραφεία Πρακτικής Άσκησης και Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στα Πανεπιστήμια	Κρατικός Προϋπολογισμός ΕΣΠΑ 2014 – 2020	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΑΕΙ
		2.3.5 Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης / επιμόρφωσης ωφελουμένων ανέργων στο πλαίσιο του 3ου πυλώνα του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος (ΕΕΕ) ⁸⁹	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης

⁸⁹ Πολλοί Ρομά έχουν χαμηλό εισόδημα, το οποίο στη συντριπτική πλειοψηφία είναι πολύ κάτω από το όριο της φτώχειας. Στην πλειονότητα τους είναι ωφελούμενοι του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ) αποτελεί εμβληματικού χαρακτήρα παρέμβαση στην κοινωνική προστασία και τη θέσπιση κοινωνικών δικαιωμάτων, με στόχο την ενδυνάμωση και την υποστήριξη των οικονομικά αδύναμων. Στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας 2021 – 2027, το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων έχει θέσει τα στόχο 20.000 δικαιούχοι του ΕΕΕ κατ’ έτος, πέραν της οικονομικής ενίσχυσης (πρώτος πυλώνας) να λαμβάνουν **συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά (δευτέρος πυλώνας)** και δράσεις ενεργοποίησης και ένταξης στην αγορά εργασίας **μέσω του ΟΑΕΔ (τρίτος πυλώνας)**.

Οι «Υπηρεσίες 2ου πυλώνα» στο πλαίσιο συνεδρίας στην Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου ή στο Κέντρο Κοινότητας περιλαμβάνουν, αρχικά, ενημέρωση και εκτίμηση των αναγκών και διασύνδεση με προγράμματα που καλύπτουν τις εξειδικευμένες ανάγκες του ατόμου/νοικοκυριού, π.χ. επίδομα στέγασης, υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής στήριξης, νομική συνδρομή, εξειδικευμένες υπηρεσίες για παιδιά, ΑμεΑ, κ.λπ. Επιπλέον, στο πλαίσιο των υπηρεσιών του 3ου πυλώνα, δημιουργείται Ατομικό Σχέδιο Δράσης κατόπιν συνέντευξης του ωφελούμενου με Εργασιακό Σύμβουλο του ΟΑΕΔ. Μετά την κατάρτιση του ΑΣΔ, ο ωφελούμενος θα μπορεί δυνάμει να παραπεμφθεί σε υφιστάμενες δράσεις κατάρτισης/απασχόλησης. Οι δράσεις απευθύνονται σε δικαιούχους του ΕΕΕ ηλικίας 20-60 ετών οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι άνεργοι και οι οποίοι εφόσον κληθούν είναι

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Μείωση του έμφυλου εργασιακού χάσματος για τις γυναίκες Ρομά. Μείωση των Ρομά εκτός εκπαίδευσης, κατάρτισης και απασχόλησης (NEETs).	Μέτρο 2.4 Πρόσβαση ανέργων και ευάλωτων Ρομά σε προγράμματα ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης γενικού πληθυσμού και ευάλωτων ομάδων.	2.3.6 Περιφερειακοί μηχανισμοί υποστήριξης υφιστάμενων και νέων φορέων ΚΑΛΟ.	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπΚΟ)
		2.4.1 Προγράμματα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την απασχόληση ανέργων νέων, μακροχρόνια ανέργων -Προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας	Προϋπολογισμός ΟΑΕΔ	Ενεργά με βάση συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης λήξης	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.2 Πρόγραμμα Επιχειρηματικότητας νέων 18-29 ετών	ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.3 Προώθηση της απασχόλησης μέσω Προγραμμάτων Κοινωφελούς Χαρακτήρα	ΕΣΠΑ 2014-2020	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ/ Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας(ΑπΚΟ)
		2.4.4 Πρόγραμμα Επιχορήγησης 50 θέσεων Εργονομικής Διευθέτησης του χώρου εργασίας για ΑμεΑ	Προϋπολογισμός ΟΑΕΔ		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.5 Ολοκληρωμένο 4ετες "ανοικτό" πρόγραμμα για 25.000 μακροχρόνια ανέργους	ΕΣΠΑ 2021-2027 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας(ΑπΚΟ)
		2.4.6 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα εργασιακής ένταξης και επανένταξης για ευάλωτες ομάδες	ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ

υποχρεωτικό να συμμετάσχουν στις δράσεις αυτές μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα από το μήνα έγκρισης της αίτησης (για χορήγηση ΕΕΕ). Παρακολουθείται η ανταπόκριση των ωφελούμενων μέσω των μηνιαίων διασταυρώσεων που πραγματοποιούνται για την έκδοση αρχείου πληρωμής, ενώ ελέγχεται και η εκπλήρωση της υποχρέωσης κατάρτισης του Ατομικού Σχεδίου Δράσης (ΑΣΔ). Με την ισοβαρή υλοποίηση των αλληλένδετων τριών πυλώνων του ΕΕΕ εξασφαλίζεται η ολοκληρωμένη στήριξη στους πιο ευάλωτους και η υποστήριξη της σταδιακής εξόδου από αυτό μέσω κινήτρων για την ένταξή τους στον κοινωνικό ιστό και στην αγορά εργασίας.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		ανέργων			Ρομά	Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (Απκο)
		2.4.7 Πρόγραμμα Απόκτησης Εργασιακής Εμπειρίας για ανέργους νέους ηλικίας έως 29 ετών/ προσαρμογή ανέργων στον ψηφιακό μετασχηματισμό	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	
		2.4.8 Πρόγραμμα ταχύρρυθμης κατάρτισης ανέργων, με σκοπό την καταπολέμηση του ψηφιακού αναλφαριθμητισμού, τη μείωση του ψηφιακού χάσματος και τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.9 Θερμοκοιτίδες στήριξης κοινωνικών επιχειρήσεων/ δράσεις συμβουλευτικής και επαγγελματικής κατάρτισης (On the job training) ανέργων που θέλουν να δημιουργήσουν κοινωνική επιχείρηση. Επιδότηση της λειτουργίας της κοινωνικής επιχείρησης για ένα (1) έτος – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας
		2.4.10 Πρόγραμμα απασχόλησης για την επανένταξη στην αγορά εργασίας, μακροχρόνια ανέργων ηλικίας 55 ετών και άνω, με έμφαση στις γυναίκες. (Συμβουλευτική και επιχορήγηση 75-90% του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για 18-24 μήνες/ ανοικτού τύπου πρόγραμμα, σε κύκλους υλοποίησης μέχρι εξαντλήσεως του προϋπολογισμού)	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.11 Απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας νέων με αναπηρία (δράσεις συμβουλευτικής,	ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		διενέργεια careerday ανά cluster επιχειρήσεων, κατάρτιση και πιστοποίηση, απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας 6 μηνών, σε επιχειρήσεις νέων με αναπηρία.			Ρομά	ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.12 Ολοκληρωμένη παρέμβαση επαγγελματικής ενδυνάμωσης και ένταξης στην αγορά εργασίας για νέους έως 29 ετών στον αγροδιατροφικό κλάδο ⁹⁰ – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) ΕΣΠΑ 2014 -2020 έως 31/12/23	Δράση υπό υλοποίηση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.13 Πρόγραμμα ένταξης και επανένταξης στην αγορά εργασίας, ανέργων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (συμβουλευτική, εργονομική διευθέτηση χώρου εργασίας και επιχορήγηση για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων επιχειρήσεων), διάρκειας 12-24 μηνών – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ) ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.4.14 Πρόγραμμα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για νέους ανέργους 18-29 ετών (Συμβουλευτική και απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας) για 6 μήνες, με έμφαση σε τομείς αιχμής και κλάδους υψηλής ζήτησης. – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά	ΠΑΝ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΟΑΕΔ

⁹⁰ Η Πράξη, με όρους ολοκληρωμένης παρέμβασης με εξατομικευμένη προσέγγιση, εστιάζει στη δημιουργία μιας δομημένης πορείας εισόδου ή επανένταξης στην αγορά εργασίας για νέους ανέργους, απόφοιτους δευτεροβάθμιας, μεταδευτεροβάθμιας, πτυχιούχους ΑΕΙ ή ΤΕΙ και αφορά στην εξειδικευμένη ανάπτυξη και ενίσχυση επαγγελματικών δεξιοτήτων στον κλάδο της αγροδιατροφής, για την αναβάθμιση των επαγγελματικών γνώσεων και προσόντων.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ

(εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		στη δράση αυτή				
		2.4.15 Δράσεις στεγαστικής αποκατάστασης, συμβουλευτικής υποστήριξης, επαγγελματικής κατάρτισης, κοινωνικής και εργασιακής ένταξης για νέους ωφελούμενους δομών παιδικής προστασίας και ανήλικους παραβάτες	ΠΑΝ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ) ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.4.16 Υλοποίηση προγραμμάτων για την καταπολέμηση της ανεργίας σε περιοχές - θύλακες υψηλής ανεργίας				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.17 Δημιουργία πολιτιστικών hubs από ανέργους				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.18 Θερμοκοιτίδες στήριξης κοινωνικών επιχειρήσεων				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.19 Ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και στήριξη της σύνδεσης με την αγορά εργασίας				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.20 Ολοκληρωμένη παρέμβαση ένταξης στην κοινωνία και την αγορά εργασίας, μεταναστών - υπηκόων τρίτων χωρών, με έμφαση την κοινωνική επιχειρηματικότητα				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.21 Θερμοκοιτίδες στήριξης κοινωνικών επιχειρήσεων				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ

(εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.4.23 Επιχορήγηση των φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας στην Ελλάδα				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.24 Απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας νέων με αναπηρία				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.25 Μηχανισμός και ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος για τους NEETs				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.26 Υλοποίηση στοχευμένων δράσεων NEETs				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.27 Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τον εντοπισμό, ευαισθητοποίηση για συμμετοχή νέων 18-25 ετών σε δράσεις Δήμων και της τοπικής κοινωνίας (national roll out)				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.28 Δημιουργία μόνιμου μηχανισμού και Ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης δράσεων Κοινωνικής Οικονομίας				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.29 Χρηματοδότηση clusters για την προώθηση πρωτοβουλιών Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.30 Δράσεις για την ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας, σε εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης.				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.4.31 Δημιουργία hubs προώθησης των κοινωνικών καινοτομιών				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.32 "Ανοικτό" πρόγραμμα ένταξης 20.000 γυναικών στην αγορά εργασίας				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.33 Πρόγραμμα συμβουλευτικής και εργασιακής ένταξης των ευάλωτων ομάδων, μέσω των κοινωνικών επιχειρήσεων ένταξης. Πρόγραμμα Ανοιχτού Τύπου.				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.34 Ολοκληρωμένη παρέμβαση ενίσχυσης της δημιουργίας και λειτουργίας Κοινωνικών Επιχειρήσεων Ένταξης.				Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
		2.4.35 Απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας νέων παραβατών (δράσεις συμβουλευτικής και παρακολούθησης της πορείας του νέου, διενέργεια careerday ανά cluster επιχειρήσεων, κατάρτιση και πιστοποίηση, απόκτηση)	ΠΑΝ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας (ΑπκΟ)
	Μέτρο 2.5 Εξειδικευμένες υποστηρικτικές δράσεις για την	2.5.1 Πρόγραμμα νέας επιχειρηματικότητας για την απασχόληση ατόμων με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες (Ρομά)	ΕΣΠΑ ΠΕΠ 2014 – 2020	Αναμένεται	Αφορά Ρομά	ΟΑΕΔ

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
	ενίσχυση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση και ανάπτυξη δεξιοτήτων απασχολησιμότητας .	2.5.2 Κατάρτιση / επιδότηση εργασίας και πιστοποίηση Ρομά σε τεχνικά επαγγέλματα (π.χ. περιβαλλοντικός τομέας, ανακύκλωση) και ψηφιακές δεξιότητες	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ⁹¹	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.5.3 Κατάρτιση και πιστοποίηση Διαμεσολαβητών Ρομά - ενίσχυση του θεσμού της κοινωνικής διαμεσολάβησης/ σχεδιασμός συστημικών δράσεων κατάρτισης, ενίσχυση δεξιοτήτων και πιστοποίησης διαμεσολαβητών/-τριών Ρομά. Στόχος είναι η καλλιέργεια συγκεκριμένων γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων για την επιτέλεση του πολύπλευρου ρόλου τους για την ενίσχυση της ένταξης και της συμμετοχής τους, όπως είναι οι κοινωνικές δεξιότητες, οι δεξιότητες διαπραγμάτευσης και διαχείρισης συγκρούσεων, οι δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης και οι επικοινωνιακές δεξιότητες ⁹² .	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.5.4. Επιμόρφωση 20 νέων Ρομά επιστημόνων και 6μηνη Πρακτική άσκηση 20 (2) νέων Ρομά στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας	Πρόγραμμα Rights, Equality and Citizenship (REC)	Σε εξέλιξη	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης

⁹¹ Άξονας: Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή/ 3.4 Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές

⁹² Ο ρόλος της κοινωνικής διαμεσολάβησης ανάγεται σε κομβικό μοχλό για την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε όλα τα πεδία παρέμβασης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030, εξυπηρετώντας την αμεσότερη ενημέρωση και κινητοποίηση της ομάδας στόχου, ώστε να αυξηθεί η πρόσβαση των ωφελούμενων στις διαθέσιμες υποστηρικτικές υπηρεσίες και δράσεις. Επίσης, συμβάλλει στην επιδιωκόμενη ενδυνάμωση των Ρομά, ιδιαίτερα των γυναικών και των νέων, καθώς και στην ενεργή συμμετοχή των Ρομά στα κοινωνικά δρώμενα σε τοπικό επίπεδο. Ιδιαίτερη σημασία έχει η εμπλοκή περισσότερων Ρομά στην παροχή των υπηρεσιών κοινωνικής διαμεσολάβησης και η ανάπτυξη επαρκούς δικτύου διαμεσολαβητών Ρομά, ειδικά στις περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά, αλλά και ανά τομέα παρέμβασης, ήτοι στην εκπαίδευση, στην απασχόληση, στην υγεία κλπ.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
						της Φτώχειας
		2.5.5 Πρόγραμμα εκπαίδευσης, αμειβόμενης πρακτικής άσκησης και επιδοτούμενης τοποθέτησης σε θέσεις εργασίας για Διαμεσολαβητές Ρομά σε σχολεία κατά προτεραιότητα στην Αττική	Child Guarantee Πυλώνας 4: Δεξιότητες ζωής και ετοιμότητα για εργασία για ευάλωτους νέους ⁹³	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	UNICEF και ΟΑΕΔ
	Μέτρο 2.6 Προγράμματα ενεργητικής ένταξης Ρομά/ ευάλωτων ομάδων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο	2.6.1 Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού. Η δράση περιλαμβάνει υπηρεσίες συμβουλευτικής & κατάρτισης, επιδότησης ενοικίου, ευαισθητοποίησης & ενημέρωσης του πληθυσμού των Ρομά, αλλά και της ευρύτερης κοινότητας με απώτερο στόχο την ένταξη των ωφελουμένων στην απασχόληση.	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – 13 Περιφέρειες ΟΤΑ
		Καταπολέμηση του ψηφιακού αποκλεισμού των Ρομά για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας (Επιδότηση Απόκτησης εξοπλισμού και πρόσβασης στο διαδίκτυο για ευπαθείς κοινωνικά ομάδες -ΥΤΧ (tablet και δωρεάν σύνδεση 1 έτους)	ΕΠ «Ψηφιακή Μεταρρύθμιση»		Γενικός Πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	
		2.6.2 Ολοκληρωμένες Δράσεις ένταξης στην αγορά εργασίας μέσω της ενίσχυσης της κοινωνικής οικονομίας ⁹⁴	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός Πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης

⁹³ Διάρκεια 6 έως 9 μήνες και έναρξη από τον Σεπτέμβριο 2021

⁹⁴ Δράσεις ενίσχυσης της κοινωνικής ένταξης και απασχολησιμότητας ευπαθών ομάδων (ΑμεΑ, Ρομά, μετανάστες, NEETs) που θα περιλαμβάνουν Συμβουλευτική- Mentoring, Κατάρτιση και Επιδότηση της Απασχόλησης μέσω και της ίδρυσης Φορέων Κοινωνικής και Αλληλεγγύης Οικονομίας (ν. 4430/2016 – Α' 205 και ν. 4756/2020 –Α' 235).

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.6.3 Πιλοτικές Δράσεις εισαγωγής κοινωνικής καινοτομίας στην εφαρμογή εθνικών και τοπικών πολιτικών και δράσεων κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας ⁹⁵)	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.6.4 Παρεμβάσεις σε μειονεκτικές περιοχές με ενίσχυση κοινωνικών υποδομών με σκοπό την προώθηση των ίσων ευκαιριών, της ενεργού συμμετοχής και της βελτίωσης της απασχολησιμότητας	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.6.5 Πρόγραμμα απασχόλησης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων Περιφέρειας Αττικής, Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Νοτίου Αιγαίου - Κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, βελτίωση των συνθηκών εργασίας των απασχολούμενων Ρομά, στήριξη τους στον εργασιακό χώρο, εξάλειψη των εμποδίων ένταξης στην αγορά εργασίας καθώς και διασφάλιση ίσων ευκαιριών	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΟΑΕΔ (ενδιάμεσος φορέας υλοποίησης)
		2.6.6 Στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων CLLD - LEADER	ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
		2.6.7 Ενίσχυση εγκατάστασης νέων αγροτών	ΕΣΠΑ 2014-2020 και 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

⁹⁵ Αφορά την ενίσχυση Περιφερειακών/Τοπικών Πρωτοβουλιών Κοινωνικής Καινοτομίας με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, μέσω της εφαρμογής δυναμικών και ενεργητικών μεθόδων και πρακτικών κοινωνικής ένταξης, όπως ο θεσμός των socialhubs στις Περιφέρειες και θερμοκοιτίδα απασχόλησης / επιχειρηματικότητας για άτομα με αναπηρία

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Βελτίωση του επιπέδου υγείας των κοινοτήτων Ρομά.</p> <p>Μείωση του χάσματος του προσδόκιμου ζωής μεταξύ των Ρομά και του γενικού πληθυσμού.</p> <p>Καταπολέμηση των ανισοτήτων και βελτίωση της πρόσβασης των Ρομά σε ποιοτικές δημόσιες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.</p> <p>Θεραπεία, Πρόληψη επιπλοκών και αποκατάσταση στους ήδη νοσούντες (τριτογενής πρόληψη)</p>	Μέτρο 2.7 Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και σε ποιοτικές υπηρεσίες και φροντίδας υγείας	2.7.1 Βελτίωση πρόσβασης στο Δίκτυο Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (πρόσβαση ανασφάλιστων στις Πρωτοβάθμιες Υπηρεσίες Υγείας, πρόσβαση στις δομές για την πρόληψη και τη θεραπεία χρόνιων νοσημάτων, πρόσβαση σε πρωτοβάθμιες και κοινοτικές υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε κάθε τομέα ψυχικής υγείας (ΤΟΨΥ)	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Υγείας
		2.7.2 Πρόσβαση σε παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες στο πλαίσιο των Κινητών Μονάδων Ψυχικής Υγείας των Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (νπιδ) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρ.11 του ν. 2716/1999 (Α' 96) και των Μονάδων Ψυχικής Υγείας (Κέντρα Ψυχικής Υγείας, Ιατροπαιδαγωγικά Κέντρα) των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου (νπδδ).	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΕΣΠΑ 2014-2020	Νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (ν.π.ι.δ.) μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα του άρ.11 του ν. 2716/1999 (Α' 96) και των Μονάδων Ψυχικής Υγείας (νπδδ)
		2.7.3 Κινητές μονάδες για την παροχή υπηρεσιών ψυχοκοινωνικής υποστήριξης παιδιών και εφήβων (δημιουργία 13 κινητών μονάδων για την παροχή υπηρεσιών πρώιμης διάγνωσης στο πλαίσιο της πρόληψης, ψυχολογικής υποστήριξης και θεραπευτικής καθώς και παροχή ψυχιατρικών υπηρεσιών σε παιδιά και εφήβους)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021 – 2022	ΝΠΙΔ - ΑΜΚΕ
		2.7.4 Πρόσβαση στις Μονάδες Ημερήσιας Νοσηλείας με σκοπό τον περιορισμό των εισαγωγών στα νοσηλευτικά ιδρύματα και των σχετικών δαπανών, όπου θα πραγματοποιούνται συγκεκριμένες χειρουργικές επεμβάσεις (οφθαλμολογικές, ορθοπεδικές, ενδοσκοπήσεις, κλπ), διαγνωστικές εξετάσεις και ορισμένες θεραπείες (πχ ογκολογική αγωγή), οι οποίες δεν απαιτούν μακράς διάρκειας νοσηλεία	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Υγείας

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Μείωση έκθεσης των Ρομά σε παράγοντες που συνδέονται με νοσήματα (Δημόσια Υγεία/ πρωτογενής πρόληψη): Ενημέρωση για την υγιεινή διατροφή, τις εθνικές διατροφικές οδηγίες και τις συστάσεις και τη σωματική δραστηριότητα - αντιμετώπιση υποσιτισμού/ διατροφή/ άθληση άσκηση, καταπολέμηση του καπνίσματος, πρόληψη του καρκίνου, πρόληψη των εξαρτήσεων, εμβολιασμοί, σεξουαλική - αναπαραγωγική υγεία - πρόληψη των νόσων του</p>		2.7.5 Πρόσβαση σε χώρους εποπτευόμενης χρήσης και σε μονάδες σωματικής αποτοξίνωσης	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Υγείας
		2.7.6 Δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη των ανασφάλιστων πολιτών του Ε.Σ.Υ	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Υγείας
		2.7.7 Πρόγραμμα ιατροφαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης για άνεργους νέους μέχρι 29 ετών/παροχές ασθένειας σε είδος (ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη) για άνεργους ηλικίας 29 έως 55 ετών/παροχές ασθένειας σε είδος (ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη) για μακροχρόνια άνεργους άνω των 55 ετών	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων
		2.7.8 Πρόσβαση σε υπηρεσίες κατ' οίκον φροντίδας υγείας, νοσηλείας και ανακουφιστικής φροντίδας σε ασθενείς και πάσχοντες από σοβαρές και χρόνιες παθήσεις) – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κρατικός Προϋπολογισμός	Υπουργείο Υγείας
		2.7.9 Κοινотικά Κέντρα Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων/ Δημιουργία τεσσάρων (4) Κοινοτικών Κέντρων Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη παιδιών και εφήβων μέσω της παροχής κοινοτικών υπηρεσιών ψυχικής υγείας (Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Τακτικός Προϋπολογισμός Υπουργείου Υγείας – ΕΣΠΑ 2021-2027	ΑΜΚΕ (αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με ΝΠΙΔ)
		2.7.10 Παρεμβάσεις Κέντρων Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας) – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή από τον ΟΚΑΝΑ ως εποπτευόμενος φορέας των κέντρων πρόληψης	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Τακτικός Προϋπολογισμός Υπουργείου Υγείας – ΕΣΠΑ 2021-2027	ΟΚΑΝΑ/Κέντρα Πρόληψη

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
στόματος, ψυχοκοινωνικά προβλήματα στα παιδιά	Μέτρο 2.8 Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά σε προγράμματα Αγωγής Υγείας και παρεμβάσεις πρόληψης και προαγωγής Υγείας στο γενικό πληθυσμό με έμφαση στα παιδιά και ευάλωτες ομάδες (πρωτογενής πρόληψη)	2.8.1 Διεξαγωγή έρευνας, καταγραφή και τακτική παρακολούθηση των διατροφικών συνηθειών και διατροφικής κατάστασης ελληνικού πληθυσμού (πρόβλεψη για συμπερίληψη Ρομά) – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΕΣΠΑ 2021-2027	Υπουργείο Υγείας
		2.8.2 Δράσεις ενημέρωσης για την υγιεινή διατροφή, τις εθνικές διατροφικές οδηγίες, τις συστάσεις και τη σωματική δραστηριότητα (πρόβλεψη για διάχυση και σε Ρομά)– Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025 ⁹⁶	Υπουργείο Υγείας
		2.8.3 Προγράμματα Αγωγής και Προαγωγής Υγείας για την υγιεινή διατροφή, τα τρόφιμα και τη σωματική δραστηριότητα στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση /εκπαίδευση εκπαιδευτικών /συμμετοχή Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας - Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025	Υπουργείο Υγείας
		2.8.4 Προγράμματα και αθλητικές δραστηριότητες εκτός σχολικού προγράμματος.– Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ⁹⁷	Υπουργείο Υγείας
		2.8.5 Παροχή οδοντιατρικής φροντίδας, με έμφαση στην προληπτική οδοντιατρική, σε όλα τα παιδιά και εφήβους ηλικίας 6-18 ετών (Προβλέπει μεταξύ άλλων ανάπτυξη και λειτουργία Κινητών Μονάδων Στοματικής Υγείας για παρέμβαση σε ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (πρόσφυγες, Ρομά, άπορους, εξαρτημένους, ψυχικά πάσχοντες, κ.α.)		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά		

⁹⁶Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης ΣΠΥΡΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ – ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΛΚΑΜΨΗΣ 2021-2025

⁹⁷Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025 -Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης ΣΠΥΡΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ –ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΑΛΚΑΜΨΗΣ 2021-2025

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.8.6 Προγράμματα προαγωγής υγείας και πρόληψης κατά του καπνίσματος – Δράσεις ενημέρωσης/ προγράμματα υποστήριξης διακοπής καπνίσματος (πρόβλεψη για διάχυση και σε Ρομά)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025 ΕΣΠΑ 2021 -2027	Υπουργείο Υγείας
		2.8.7 Προγράμματα πρόληψης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών ειδικά στο μαθητικό πληθυσμό) – Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή.	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025	Υπουργείο Υγείας
		2.8.8 Προγράμματα για την αντιμετώπιση των νέων μορφών εξάρτησης (διαδίκτυο, αλκοόλ, τυχερά παίγνια κλπ	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025	Υπουργείο Υγείας
		2.8.9 Σχεδιασμός και υλοποίηση προγράμματος εμβολιασμών – Εθνικό πρόγραμμα πρόληψης)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -202	Υπουργείο Υγείας
		2.8.10 Πρόγραμμα Σεξουαλικής Αγωγής σε μαθητές/τριες Γυμνασίου στο πλαίσιο των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων/ θεματικός άξονας «Ζω Καλύτερα/Ευ ζην»	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά		Υπουργείο Παιδείας/ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής
		2.8.11 Ευαισθητοποίηση μαθητών/τριών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε θέματα αντισύλληψης και σεξουαλικής αγωγής (πρόγραμμα που περιλαμβάνει παρουσιάσεις - εισηγήσεις σε μαθητές/τριες σχολείων, σε θέματα αντισύλληψης και σεξουαλικής αγωγής από εξειδικευμένες συμβούλους-μαίες. (Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού)	Ενεργή με έναρξη το 2014	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Διαρκής δράση με έναρξη το 2014 Δεν προκαλεί δαπάνη	ΓΓΔΟΠΙΦ /Περιφερειακό Γενικό Νοσοκομείο-Μαιευτήριο «ΕΛΕΝΑ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ» /Γραφεία Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Κάλυψη των Ρομά από παρεμβάσεις έγκαιρης διάγνωσης νόσων (δευτερογενής πρόληψη)⁹⁸</p> <p>Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων</p> <p>Κοινωνική επανένταξη των Ρομά και αντιμετώπιση των εξαρτήσεων και των εξαρτητικών συμπεριφορών.</p> <p>Μείωση της βλάβης από τη χρήση ουσιών και τον περιορισμό των μεταδιδόμενων ασθενειών</p>	<p>Μέτρο 2.9 Πρόσβαση των Ρομά στο Εθνικό Πρόγραμμα Προσυμπτωματικού Ελέγχου και στο Εθνικό Πρόγραμμα συστηματικού και Περιγεννητικού Ελέγχου (δευτερογενής πρόληψη)</p>	2.9.1 Πρόσβαση των Ρομά σε δωρεάν προληπτικές εξετάσεις για άτομα 21-65 ετών κατά 50%, 50-69 ετών κατά 85% και στο 10% ενεργού πληθυσμού σε βάθος 2 ετών (50-69 ετών) (εξετάσεις καρκίνου τραχήλου της μήτρας, καρκίνου του μαστού, καρκίνου του παχέος εντέρου)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2025 ⁹⁹	Υπουργείο Υγείας
		2.9.2 Πρόσβαση των εγκύων Ρομά σε προγεννητικό έλεγχο (35% των εγκύων με προτεραιότητα των γυναικών κάτω από το όριο της φτώχειας/ τελικός αριθμητικός στόχος 92.000 γυναίκες)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2025	Υπουργείο Υγείας
		2.9.3 Περιγεννητικός έλεγχος νεογνών Ρομά (35% των νεογνών κατά προτεραιότητα από ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού- τελικός αριθμητικός στόχος 92.000 νεογνά)	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά		
	<p>Μέτρο 2.10 Πρόσβαση των Ρομά σε προγράμματα καταπολέμησης των εξαρτήσεων</p>	2.10.1 Πρόληψη από εξαρτήσεις/ Εθνικό Πρόγραμμα Αντιμετώπισης του Αλκοόλ (ΕΠΑΑ)/ Προγράμματα θεραπείας (με ή χωρίς φαρμακευτική υποστήριξη) ατόμων που κάνουν χρήση ψυχοτρόπων ουσιών/ Κάλυψη με υπηρεσίες για την καταπολέμηση εξάρτησης από το αλκοόλ.	Αναμένεται	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας 2021-2025	
		2.10.2 Επιμόρφωση στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά και των διαμεσολαβητών Ρομά και των στελεχών του Ο.ΚΑ.ΝΑ για τις ιδιαίτερες συνθήκες και τα ειδικά χαρακτηριστικά της ομάδας-στόχου με στόχο τη βελτίωση της ενημέρωσης, της πρόσβασης και της ένταξης των Ρομά σε προγράμματα θεραπείας εξαρτήσεων.	Αναμένεται	Αφορά Ρομά	Υπό διερεύνηση ΕΣΠΑ 2021-2027	Μνημόνιο συνεργασίας ΟΚΑΝΑ – Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.10.3 Δημιουργία Δίκτυου Ομοτίμων της ομάδας στόχου,	Αναμένεται	Αφορά Ρομά	Υπό διερεύνηση	Μνημόνιο

⁹⁸ Προσυμπτωματικός έλεγχος, -Προγεννητική και Περιγεννητική πρόληψη -Αύξηση του ποσοστού κάλυψης του συνόλου των εγκύων και των νεογνών με υπηρεσίες προγεννητικού και περιγεννητικού ελέγχου. Μείωση παιδικής θνησιμότητας /Τερματισμός αποτρεψίμων θανάτων νεογνών και παιδιών (<5 ετών) -- Μείωση της μητρικής θνησιμότητας

⁹⁹ Εθνικό Σχέδιο Δράσης Δημόσιας Υγείας 2021 -2025 -ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΥΡΟΣ ΔΟΞΙΑΔΗΣ

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		με παράλληλη εκπαίδευση και εποπτεία για τη βελτίωση της ενημέρωσης, της πρόσβασης και της ένταξης των Ρομά σε προγράμματα θεραπείας εξαρτήσεων.			ΕΣΠΑ 2021-2027	συνεργασίας ΟΚΑΝΑ – Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.10.4 Πιλοτικές παρεμβάσεις σε καταυλισμούς/οικισμούς Ρομά (Τύπου 1) από την ομάδα StreetWork του Ο.ΚΑ.ΝΑ., καθώς και Δράσεις StreetWork και Δικτύου Άμεσης Πρόσβασης, με διανομή υγειονομικού υλικού ασφαλούς χρήσης από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ./ παροχή συμβουλευτικών/ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών γονεϊκής στήριξης σε εξαρτημένους γονείς και διασύνδεση με φορείς και ενημέρωση της ομάδας-στόχου για τις διαθέσιμες υπηρεσίες, τα προγράμματα θεραπείας και τους τρόπους αντιμετώπισης της εξάρτησης.	Αναμένεται	Αφορά Ρομά	Υπό διερεύνηση ΕΣΠΑ 2021-2027	Μνημόνιο συνεργασίας ΟΚΑΝΑ – Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
Προστασία Ρομά σε έκτακτες υγειονομικές συνθήκες	Μέτρο 2.11 Επείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των συνεπειών της πανδημίας του	2.11.1 Σχέδιο Δράσης- ενημέρωση και στοχευμένες ενέργειες πρόληψης για τον περιορισμό διασποράς της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19). Συνεργασία με εμπλεκόμενους φορείς και διαμεσολαβητές Ρομά/ δράσεις ενημέρωσης για εμβολιασμό - Διενέργεια εμβολιασμών/επιτόπιες	Ενεργή	Αφορά Ρομά	Εθνική Εκστρατεία Εμβολιασμού Κρατικός προϋπολογισμός	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)»						
ΥΓΕΙΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
	κορωνοϊού(COVID-19) ¹⁰⁰	επισκέψεις/διεξαγωγή διαγνωστικών τεστ.				Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας/ Υπουργείο Υγείας - Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας Φροντίδας/ ΕΟΔΥ
		2.11.2 Έκτακτες χρηματοδοτήσεις για προμήθειες υγειονομικού υλικού καθώς και λοιπών υπηρεσιών (ενημέρωση, απολύμανση, παροχή πόσιμου νερού) στο πλαίσιο της λήψης μέτρων αποφυγής και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού(COVID-19)σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά.	Ενεργή	Αφορά Ρομά	Κρατικός προϋπολογισμός 2.485.000€	Υπουργείο Εσωτερικών, Περιφέρεια Θεσσαλίας και 106 Δήμοι με οικισμούς/ καταυλισμούς Ρομά

¹⁰⁰Στο πλαίσιο των μέτρων περιορισμού της διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19), η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, επεσήμανε την ανάγκη λήψης κατεπειγόντων μέτρων για τους καταυλισμούς τύπου 1 και 2 με σκοπό την ανάσχεση της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) σε πληθυσμούς Ρομά. Κατόπιν εισήγησης της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, το Υπουργείο Εσωτερικών ενέκρινε έκτακτες χρηματοδοτήσεις συνολικού Π/Υ 2.485.000€ σε εκατόν έξι (106)Δήμους και μία Περιφέρεια της χώρας, για προμήθειες υγειονομικού υλικού καθώς και λοιπών υπηρεσιών (ενημέρωση, απολύμανση, παροχή πόσιμου νερού) στο πλαίσιο της λήψης μέτρων αποφυγής και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού(COVID-19) σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά. Κατόπιν σχετικής έγγραφης επικοινωνίας και παρακολούθησης του ζητήματος εκ μέρους της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας εκτιμάται ότι το 80% περίπου των χρηματοδοτούμενων Δήμων προέβησαν σε σχετικές προληπτικές ενέργειες.

Επιπλέον, λόγω των έκτακτων συνθηκών στο πλαίσιο των μέτρων για την ανάσχεση της εξάπλωσης της νόσου του κορωνοϊού (COVID -19), σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, επισημάνθηκε η ανάγκη χορήγησης του κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού (tablet, wi-fi, κλπ) για τη συμμετοχή μαθητών Ρομά στην εξ αποστάσεως διδασκαλία (τηλεκαπαίδευση) έτσι ώστε να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία όλων των μαθητών που φοιτούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τέλος, στο πλαίσιο της Εθνικής Εκστρατείας Εμβολιασμού κατά της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) υλοποιήθηκε δράση εμβολιασμού των Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς/οικισμούς. Ειδικότερα, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας του Υπουργείου Υγείας, τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), καθώς και με την υποστήριξη των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας και τη συνδρομή οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών, σχεδίασε, οργάνωσε και υλοποιεί Σχέδιο Δράσης με στόχο το συντονισμό, την ενημέρωση και τον εμβολιασμό των πληθυσμών Ρομά, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά και την ευαλωτότητα της εν λόγω ομάδας.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Βελτίωση της καθολικής και ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στις δομές κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής φροντίδας.</p> <p>Επαρκής υποστήριξη των ευάλωτων Ρομά.</p> <p>Αύξηση της συμμετοχής των παιδιών Ρομά στην προσχολική αγωγή, δημιουργική απασχόληση και φροντίδα.</p> <p>Δημιουργία πολλαπλών ευκαιριών για ουσιαστική κοινωνική ένταξη των Ρομά στην τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινότητα (π.χ. σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, καλλιέργεια αθλητικής νοοτροπίας και υγιούς μοντέλου ζωής κλπ.)</p>	<p>Μέτρο 2.12 Διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά στις υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης και φροντίδας.</p>	2.12.1 Ανάπτυξη και Λειτουργία Κοινωνικών Κέντρων (μετεξέλιξη Κέντρων Κοινότητας και Δομών Φτώχειας) / Παραρτήματα Ρομά των Κοινωνικών Κέντρων των ΟΤΑ α' βαθμού/ Διαμεσολαβητές Ρομά /	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΔΚΑ ΝΠΔΔ-με σχετική αρμοδιότητα
		2.12.2 Δομές και Παραρτήματα Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.12.3 Λειτουργία Κέντρων Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΗΗΦ)	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ με σχετική αρμοδιότητα
		2.12.4 Λειτουργία Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ με σχετική αρμοδιότητα
		2.12.5 Λειτουργία Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ με σχετική αρμοδιότητα
		2.12.6 Συμβουλευτικά Κέντρα γυναικών - θυμάτων βίας και πολλαπλών διακρίσεων, Ξενώνες φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας και των παιδιών τους σε όλες τις μορφές ή / και πολλαπλών διακρίσεων (π.χ.	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΓΓΔΟΠΙΦ ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ με σχετική αρμοδιότητα

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		μετανάστριες, πρόσφυγες, μονογονείς, ΑμεΑ, Ρομά, άνεργες κ.λπ.)				
		2.12.7 Ξενώνες Επείγουσας και Βραχυπρόθεσμης Φιλοξενίας	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων/Υποθέσεων/ΕΚΚΑ
		2.12.8 Λειτουργία Υπνωτηρίων, Ανοικτών Κέντρων Ημέρας Αστέγων, Ξενώνων Μεταβατικής Φιλοξενίας	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2014-2020 και 2021-2027	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	ΝΠΔΔ/ΝΠΙΔ με σχετική αρμοδιότητα
		2.12.9 Πρόγραμμα "Βοήθεια στο Σπίτι"	Κρατικός Προϋπολογισμός	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων/Υπουργείο Εσωτερικών
		2.12.10 Δράσεις εξισορρόπησης προσωπικής και επαγγελματικής ζωής μέσω της Ενίσχυσης Οικογενειακής Συνοχής - Δράσεις Ενίσχυσης ευάλωτων οικογενειών στο πλαίσιο εφαρμογής ατομικών σχεδίων για την πρόληψη της ιδρυματοποίησης καθώς και για την υποστήριξη των οικογενειών στο πλαίσιο εφαρμογής του συστήματος αναδοχής και υιοθεσίας. Πρόληψη ιδρυματοποίησης, περιθωριοποίησης για παιδιά και νέους με αναπηρία (περιλαμβάνει παρεμβάσεις ψυχολογικής υποστήριξης/συμβουλευτικής, εκπαίδευσης/ενημέρωσης γονέων, εκπαίδευσης σε τέχνη/ απασχόληση και συνδρομής σε επαγγελματική αποκατάσταση (Child - Youth Guarantee)	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.12.11 Κοινωνική ένταξη ατόμων με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού και πρώιμη παρέμβαση.	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-Γενική Γραμματεία

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
						Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.12.12 Διασφάλιση παρουσίας διερμηνέων νοηματικής γλώσσας κατά την εξέταση κωφών από τα ΚΕΠΑ/ Πρόγραμμα εξ αποστάσεως διερμηνείας με την αξιοποίηση ειδικού εξοπλισμού. ¹⁰¹	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.12.13 Ολοκληρωμένες δράσεις για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και την ενίσχυση της παιδικής προστασίας ¹⁰² .	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027 ΠΕΠ 2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
	Μέτρο 2.13 Διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε υπηρεσίες παιδείας, δημιουργικής απασχόλησης, πολιτισμού, αθλητισμού, τουρισμού και αναψυχής	2.13.1 Παροχή ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας σε βρέφη, νήπια και παιδιά σε δημόσιους και ιδιωτικούς Βρεφικούς, Βρεφονηπιακούς, Παιδικούς Σταθμούς, Βρεφονηπιακούς Σταθμούς Ολοκληρωμένης Φροντίδας και Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ ¹⁰³).	ΕΣΠΑ 2014-2020 ΕΣΠΑ 2021-2027 και ΠΔΕ Υπουργείου Εσωτερικών	Ενεργή δράση – συνεχιζόμενη στο ΕΣΠΑ 2021-2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων/ΕΕΤΑΑ
		2.13.2 Πρόσβαση των παιδιών με αναπηρίες σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης και δημιουργικής απασχόλησης (ΚΔΑΠ ΑμεΑ) με στόχο την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους/ Θεσμός επαγγελματία	ΕΣΠΑ 2014-2020 τομεακό και ΠΕΠ ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Υπό σχεδιασμό για να συμπεριληφθ	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων-ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης

¹⁰¹Το πρόγραμμα εφαρμόζεται ήδη από το ΕΙΚ από κρατικούς πόρους. Πρόκειται για επέκταση του προγράμματος σε όλες τις υπηρεσίες του Δημόσιου Τομέα και αφορά εκπαίδευση/απασχόληση προσωπικού

¹⁰²Περιλαμβάνονται πιλοτικές περιφερειακές/ τοπικές δράσεις προστασίας της οικογένειας και παιδικής προστασίας στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ChildGuatantee), ελεύθερη πρόσβαση όλων των παιδιών που βρίσκονται σε συνθήκες φτώχειας, στην ποιότητα της φροντίδας και της εκπαίδευσης στην παιδική ηλικία, στην εκπαίδευση, στην υγεία, στην αξιοπρεπή στέγαση και την επαρκή διατροφή

¹⁰³Στόχοι του προγράμματος είναι: η αύξηση και διατήρηση της απασχόλησης των ωφελούμενων γυναικών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα και η στήριξη των ωφελούμενων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβασή τους στην εργασία.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		αναδόχου για παιδιά ΑμεΑ	ΠΕΠ 2021-2027	εί στο ΕΣΠΑ 2021-2027		
		2.13.3 Πρώιμη Παρέμβαση στήριξη μητέρων και Οικογενειών για Παιδιά με Αναπηρία - Υποστήριξη της Κοινωνικής Ένταξης Παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος ¹⁰⁴	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Υπό σχεδιασμό για να συμπεριληφθ εί στο ΕΣΠΑ 2021-2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης
		2.13.4 Κρατικό Κατασκηνωτικό Πρόγραμμα– Κατά περίπτωση θα πραγματοποιηθούν στοχευμένες δράσεις ενημέρωσης και υποστήριξης των Ρομά στη δράση αυτή	Α)Κρατικός Προϋπολογισμός Β) ΛΑΕ ΟΠΕΚΑ	Ενεργή Δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας / ΟΠΕΚΑ
		2.13.5 Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης της συμμετοχής νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας / εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια (π.χ. εργαστήριο μητέρας – παιδιού), παιδικές κατασκηνώσεις και παιδικούς σταθμούς	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021 – 2027	Υπό σχεδιασμό για να συμπεριληφθ εί στο ΕΣΠΑ 2021-2027	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΔΚΑ 13 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΟΤΑ Α΄βαθμού
		2.13.6 Δράσεις υποστήριξης της συμμετοχής παιδιών Ρομά σε παιδικές κατασκηνώσεις	Πρόγραμμα ΕΟΧ Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά (smallgrantscheme)	Ενεργή Δράση	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Στρατηγικός Εταίρος: Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και

¹⁰⁴ Περιλαμβάνει Δράσεις εξειδικευμένης έγκαιρης διάγνωσης της παιδικής αναπηρίας (πχ με νοητική αναπηρία ή και με διαταραχές αυτιστικού φάσματος) σε οικογένειες -μητέρες χαμηλών εισοδημάτων - Πρώιμη Παρέμβαση για Παιδιά με Αναπηρία - Υποστήριξη της Κοινωνικής Ένταξης παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος)

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
						Καταπολέμησης της Φτώχειας Φορέας Διαχείρισης: ΕΥ ΑΠΚΟ Διεθνής Εταίρος: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) ΟΤΑ Α΄ Βαθμού Κοινωνία των Πολιτών
		2.13.8 Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές	ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021 – 2027	Υπό σχεδιασμό	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔΚΑ/ΕΥΣΕΚΤ

ΠΥΛΩΝΑΣ II. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ / ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		2.13.9 Κοινωνική ένταξη και ενσωμάτωση μέσω δραστηριοτήτων Πολιτισμού - Αθλητισμού και Τουρισμού - Υποστηρικτικές δράσεις ενίσχυσης της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής/παρακολούθησης ευπαθών κοινωνικά ομάδων σε πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και δράσεις αναψυχής και τουρισμού ¹⁰⁵	ΕΣΠΑ 2021-2027	Υπό σχεδιασμό	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης/ Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού/ Γενική Γραμματεία Αθλητισμού

¹⁰⁵ Η Δράση αυτή εμπεριέχει ειδική προσέγγιση στις Ομάδες - Στόχους λόγω των κοινωνικών χαρακτηριστικών (ΑμεΑ και συνοδοί αυτών, Ρομά που χρήζουν ενίσχυσης σχέσεων εμπιστοσύνης, παιδιά από οικογένειες που βιώνουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, ανήλικοι παραβάτες, παιδιά σε ιδρύματα -δομές παιδικής προστασίας). Ενδεικτικές επιμέρους Δράσεις: Τουριστικές Δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων και εναλλακτικών μορφών τουρισμού (όπως αθλητικός τουρισμός), αθλητικές δραστηριότητες εξειδικευμένες για ΑμεΑ και για παιδιά, πολιτιστικές δραστηριότητες (χορωδίες, θεατρικά εργαστήρια, ομάδες κοινωνικής δράσης και προσφοράς, μορφωτικές επισκέψεις σε μουσεία, γκαλερί και χώρους ευρύτερου πολιτιστικού ενδιαφέροντος, διοργάνωση εικαστικών εκθέσεων και συνεδρίων). Συγκεκριμένα αφορά:

-Προγράμματα και εκδηλώσεις άθλησης για όλους (ΠΑγΟ και ΕΑγΟ) (Υπουργική απόφαση με αρ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΟΠΑΑ/ΕΥΔΣ/69097/2670/170/2020 του Υφυπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού- Β' 461), Τα προγράμματα και οι εκδηλώσεις άθλησης για όλους (Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο.) τα οποία σχεδιάστηκαν από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) αποτελούν προνομιακό χώρο ελεύθερης πρόσβασης στην άσκηση, δημιουργώντας παράλληλα ένα δυνατό αθλητικό πυλώνα που συνδυάζεται και συμπληρώνει αυτούς της σχολικής φυσικής αγωγής και του αγωνιστικού αθλητισμού, με τελικό στόχο την δια βίου άθληση των πολιτών. Τα Π.Α.γ.Ο. και οι Ε.Α.γ.Ο. υλοποιούνται με την κεντρική ευθύνη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού δια της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, σε συνεργασία με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και άλλους φορείς, όπως αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητικά σωματεία, μορφωτικούς συλλόγους, πολιτιστικούς συλλόγους, αθλητικά κέντρα, φορείς διοργάνωσης προγραμμάτων εργασιακής άθλησης, φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κ.λπ. και απευθύνονται σε όλους τους πολίτες. Στα ειδικά δομημένα ΠΑγΟ μεγάλης διάρκειας συμπεριλαμβάνονται προγράμματα «Άθλησης Ρομά», για άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών σε αμιγή ή μεικτά τμήματα, με στόχο την ένταξή τους- μέσω του αθλητισμού- στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

-Συμμετοχή των Ρομά σε αθλητικά σωματεία με χρήση αθλητικών voucher.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ

(εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)

ΣΤΕΓΑΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης (επαρκής και ποιοτική μη διαχωρισμένη στέγαση, πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό και βασικές υποδομές, εξάλειψη διαβίωσης σε πολυπληθή νοικοκυριά)</p> <p>Ένταξη των Ρομά στον αστικό ιστό σε τοπικό επίπεδο ώστε να είναι εφικτή η σταδιακή κοινωνική τους ένταξη, συμμετοχή και συμπερίληψη στα κοινωνικά δρώμενα.</p>	Μέτρο 2.14 Πρόσβαση των Ρομά σε μη διαχωρισμένη στέγαση και σχετικές διευκολύνσεις.	2.14.1 Στεγαστική αποκατάσταση Ρομά (επιδότηση ενοικίου – βελτίωση συνθηκών διαβίωσης - δημιουργία υποδομών και αντικατάσταση παραπηγμάτων με οικισμούς	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ΠΕΠ ΕΣΠΑ 2021-2027	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΔΚΑ ΟΤΑ Α΄ Βαθμού
		2.14.2 Οργανωμένοι χώροι προσωρινής μετεγκατάστασης) – Βάσει αιτημάτων των Δήμων (άρθρο 159 του ν. 4483/2017 – Α΄ 107)	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ΕΣΠΑ 2021-2027	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	ΟΤΑ Α΄ Βαθμού
		2.14.3 Ολοκληρωμένο πιλοτικό έργο Προσωρινής Μετεγκατάστασης Οικισμού Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων του Δήμου Κατερίνης στα πρότυπα της κοινωνικής κατοικίας	Πρόγραμμα ΕΟΧ Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Στρατηγικός Εταίρος: Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας Φορέας Διαχείρισης: ΕΥ ΑΠΚΟ Φορέας Υλοποίησης: Δήμος Κατερίνης Διεθνής Εταίρος: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)
		2.14.4 Δράσεις πρόσβασης σε προσιτή κατοικία για άστεγους, οικογένειες με σοβαρή υλική στέρηση που διαβιούν σε επισφαλή κατοικία –υποδομές, ενεργειακές αναβαθμίσεις κλπ (Δίκτυο Κοινωνικής Κατοικίας)	ΕΣΠΑ 2021-2027	Υπό σχεδιασμό	Ευπαθείς ομάδες συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων – ΕΔ ΕΔΚΑ
		2.14.5 Επίδομα στέγασης	Κρατικός Προϋπολογισμός	Ενεργή δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.14.6 Καθορισμός όρων και προϋποθέσεων	Κρατικός	Ενεργή δράση	Γενικός	Υπουργείο Εργασίας και

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙ. «ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΙΜΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑΣΣΕ ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΓΑΘΑ (εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση)						
ΣΤΕΓΑΣΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		χορήγησης επιδόματος στεγαστικής συνδρομής σε ανασφάλιστους υπερήλικες	Προϋπολογισμός		πληθυσμός συμπεριλαμβαν ομένων Ρομά	Κοινωνικών Υποθέσεων / ΟΠΕΚΑ
		2.14.7 Πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία»	Κρατικός Προϋπολογισμός	Ενεργή δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβαν ομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.14.8 Απογραφή/Ψηφιοποίηση δεδομένων ακίνητης περιουσίας – Αξιοποίηση ακινήτων για τη στέγαση ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας	Υπό σχεδιασμό δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβαν ομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		2.14.9 Πρόγραμμα επιδότησης στέγασης και σίτισης για μαθητές των ΕΠΑΣ Μαθητείας ΟΑΕΔ.	Προϋπολογισμός ΟΑΕΔ	Ενεργή δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβαν ομένων Ρομά	ΟΑΕΔ
		2.14.10 Ανάπτυξη ολοκληρωμένου σχεδιασμού για την ανάπτυξη του θεσμού της κοινωνικής κατοικίας -στεγαστικής αποκατάστασης ως εργαλείο για δράσεις κοινωνικής ένταξης. ¹⁰⁶	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Υπό σχεδιασμό δράση	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβαν ομένων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης

¹⁰⁶ Η δράση θα ακολουθήσει την πιλοτική εφαρμογή η οποία θα χρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. [Μελέτες Ωρίμανσης - Σχέδιο Δράσης και Εθνικής Στρατηγικής για την υλοποίηση πολιτικών στέγασης για ευπαθείς ομάδες (άποροι, άνεργοι, Ρομά, κακοποιημένες γυναίκες, αποφυλακισμένοι, πρώην χρήστες/απεξαρτημένοι, άστεγοι)]. Εφαρμογή Οριζόντιου Προγράμματος σε συνέχεια του πιλοτικού.

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ και ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Εξάλειψη των εγκλημάτων και της ρητορικής μίσους, του ρατσισμού και των πολλαπλών διακρίσεων σε βάρος Ρομά.	Μέτρο 3.1 Δράσεις για την πρόληψη και καταπολέμηση του ρατσισμού, των εγκλημάτων μίσους και των διακρίσεων σε βάρος των Ρομά.	3.1.1 Δράσεις πρόληψης και καταπολέμησης των διακρίσεων και των στερεοτύπων κατά των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μέσω ενεργειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού, κυρίως μαθητών και νέων και με τη συμμετοχή των οργανώσεων Ρομά και των ίδιων των Ρομά (π.χ. ενημέρωση, επιμόρφωση, συμμετοχή σε δράσεις κλπ). Προβολή και ανάδειξη των πολιτιστικών και ιστορικών στοιχείων των Ρομά/ Ημέρες Μνήμης Ρομά ¹⁰⁷ .	ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά και γενικό πληθυσμό	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ΟΤΑ Α' Βαθμού
Μείωση του ποσοστού των Ρομά που βιώνουν διακρίσεις.		3.1.2 Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της γλώσσας Ρομανί (πilotικό πρόγραμμα για τη δημιουργία του αναγκαίου προγράμματος σπουδών και προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών σχετικά με τις διαλέκτους Ρομανί)	Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής/ ΥΠΑΙΘ	Υπό σχεδιασμό (έναρξη pilotικής εφαρμογής το σχολικό έτος 2021-2022)	Αφορά μαθητές Ρομά, εκπαιδευτικούς και μαθητές	Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής/ ΥΠΑΙΘ σε συνεργασία με το Συμβούλιο της Ευρώπης και τοπικές κοινότητες Ρομά
Πρώθηση της ομαλής κοινωνικής συνύπαρξης των Ρομά και μη Ρομά στην τοπική κοινωνία –		3.1.3 Εκπόνηση Επικοινωνιακής Στρατηγικής και επικοινωνιακού Σχεδίου Δράσης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 - 2030	ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά και γενικό πληθυσμό	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων - Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
Μείωση του ποσοστού του γενικού πληθυσμού που αισθάνεται άβολα έχοντας Ρομά γείτονες.		3.1.4 Υλοποίηση επιμορφωτικού προγράμματος από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) σε θέματα διαπολιτισμικότητας, στερεοτύπων για τους Ρομά, κοινωνικής ένταξης και συμπερίληψης των Ρομά για εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, στελέχη των Περιφερειών και των Δήμων, στελέχη υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα στέγασης, προσωπικό υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής ένταξης και συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού/ απασχόλησης. ¹⁰⁸	"Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης ΙΝ.Ε.Π. 2014-2021" του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα». ΕΣΠΑ 2021 – 2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά εργαζόμενους στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, υπαλλήλους ΟΤΑ, επαγγελματίες στον τομέα της κοινωνικής ένταξης κλπ.	ΕΚΔΔΑ/ ΙΝ.Ε.Π. ΚΕΔΙΒΙΜ Πανεπιστημίων Σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
Διασφάλιση της δυνατότητας των Ρομά να		3.1.5 Συστημικές εκπαιδευτικές/επιμορφωτικές δράσεις άρσης στερεοτύπων και διακρίσεων σε βάρος των Ρομά για εργοδότες και επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, καθώς	ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά εργοδότες και επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων στο δημόσιο και ιδιωτικό	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και

¹⁰⁷ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

¹⁰⁸ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ και ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
καταγγέλλουν διακρίσεις. Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα αποδοχής της διαφορετικότητας και της κουλτούρας των Ρομά.		και διαμεσολαβητές, που εργάζονται στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά και στα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας/ Κοινωνικών Κέντρων της χώρας. Προβλέπεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση επιμορφωτικών προγραμμάτων μεγάλης κλίμακας σε θέματα διαπολιτισμικότητας, άρσης στερεοτύπων και διακρίσεων για τους Ρομά, κοινωνικής ένταξης και συμπερίληψης των Ρομά για εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, στελέχη των Περιφερειών, των Δήμων και των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας/ Κοινωνικών Κέντρων της χώρας, διαμεσολαβητές και συναφείς οργανισμούς στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Οι εκπαιδευτικές δράσεις θα σχεδιαστούν και θα υλοποιηθούν σε συνεργασία με οργανώσεις Ρομά. Επιδιώκεται η βελτίωση της σχέσης μεταξύ των υποστηρικτικών δομών του κράτους και των παρόχων κοινωνικών υπηρεσιών σε όλο το φάσμα του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και του πληθυσμού των Ρομά και η άρση των στερεοτυπικών και ρατσιστικών αντιλήψεων, καθώς και η βελτίωση της αμοιβαίας επικοινωνίας, με στόχο την προώθηση της αντιμετώπισης και εξυπηρέτησης των Ρομά χωρίς προκαταλήψεις και με πνεύμα ισότητας, αποδοχής της διαφορετικότητας και προώθηση της ένταξης στον κοινωνικό ιστό χωρίς διακρίσεις.			τομέα, υπαλλήλους ΟΤΑ, επαγγελματίες στον τομέα της κοινωνικής ένταξης, στελέχη υπηρεσιών που ασχολούνται με θέματα στέγασης, προσωπικό υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής ένταξης, συμβούλους επαγγελματικού προσανατολισμού/ απασχόλησης κ.ά.	Καταπολέμησης της Φτώχειας
		3.1.6 Ολοκληρωμένη Παρέμβαση συντηρητικής εκπαίδευσης αστυνομικού προσωπικού σε θέματα κοινωνικής διαμεσολάβησης και προληπτικής ασφάλειας, σε επιλεγμένες περιοχές με υψηλές συγκεντρώσεις Ρομά (Περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Κρήτης)	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης του Δημόσιου Τομέα (ΕΣΠΑ 2014-2021 Ε.Π.ΜΔΤ) 191.446€	Ενεργή Δράση	Αφορά αστυνομικό προσωπικό	Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α) / Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ και ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		3.1.7 Ανάδειξη θετικών προτύπων Ρομά με τη συμμετοχή των οργανώσεων Ρομά και των ίδιων των Ρομά ¹⁰⁹ / Ανάδειξη έργου εκλεγμένων-αιρετών και επιστημόνων, επιτυχημένων επιχειρηματιών Ρομά ή Ρομά σε θέσεις ευθύνης, με έμφαση σε νέους και γυναίκες Ρομά.	Υπό σχεδιασμό	Σε εξέλιξη	Αφορά Ρομά και γενικό πληθυσμό	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας σε συνεργασία με φορείς π.χ. UNICEF, IKY, συλλόγους Ρομά
		3.1.8 Προώθηση της οικοδόμησης εμπιστοσύνης μεταξύ των εισαγγελέων και στοχευμένων κοινοτήτων αναφορικά με το ρατσιστικό έγκλημα ¹¹⁰ .	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ REC – ΠΔΕ 2020 – 2021	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	
		3.1.9 Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα "Rights, Equality, Citizenship" (REC) για την «Ανάπτυξη Ολοκληρωμένης Στρατηγικής κατά του ρατσισμού, της μισαλλοδοξίας και των εγκλημάτων μίσους». ¹¹¹	ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ REC – ΠΔΕ 2020 – 2021	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Κέντρο Πολιτικών Ερευνών του Παντείου Πανεπιστημίου
		3.1.10 Φυλλάδιο με τίτλο «Η Δημόσια Διοίκηση απέναντι στο ρατσιστικό έγκλημα» ¹¹² (επανεκτύπωση 10.000 αντιτύπων – ενίσχυση της διάχυσης στο δημόσιο τομέα)	Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2021	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Δικαιοσύνης
		3.1.11 Λειτουργία Τμημάτων Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας (ένα στην Υποδιεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής και ένα στην Υποδιεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας της Διεύθυνσης Ασφάλειας Θεσσαλονίκης) και εξήντα οκτώ (68) Γραφεία Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας (στις περιφερειακές Υπηρεσίες Ασφαλείας της Χώρας) ¹¹³	Προϋπολογισμός ΕΛ.ΑΣ.	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας / Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας
		3.1.12 Λειτουργία ειδικής τηλεφωνικής γραμμής «11414» και ηλεκτρονικής φόρμας καταγγελιών στην ιστοσελίδα της ελληνικής αστυνομίας (www.astynomia.gr)	Προϋπολογισμός ΕΛ.ΑΣ.	Σε εξέλιξη	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας / Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας

¹⁰⁹ Όπως το βίντεο νεαρής Ρομά από το Δενδροπόταμο <https://www.elculture.gr/blog/article/i-zoi-ton-gynaikon-roma-stin-ellada-allazei-mia-syzitisi-me-tin-27chroni-marianna-apo-ton-dendropotamo> της UNICEF Ελλάδας

¹¹⁰ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

¹¹¹ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

¹¹² Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

¹¹³ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023

ΠΥΛΩΝΑΣ ΙΙΙ. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ και ΤΩΝ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΩΝ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		3.1.13 Μηχανισμός Υπουργείου Δικαιοσύνης για την καταγραφή περιστατικών ρατσιστικής βίας από την ΕΛ.ΑΣ. /Ενίσχυση και βελτίωση του υφιστάμενου συστήματος	Προϋπολογισμός ΕΛ.ΑΣ.	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας / Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας Υπουργείο Δικαιοσύνης
		3.1.14 Αντιμετώπιση και διερεύνηση εγκλημάτων που τελούνται μέσω διαδικτύου και αφορούν ρατσισμό, ρατσιστική βία και ρητορική μίσους. ¹¹⁴	Προϋπολογισμός ΕΛ.ΑΣ.	Συνεχώς ενεργή	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανομένων Ρομά	Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη / Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας / Διεύθυνση Κρατικής Ασφάλειας

¹¹⁴ Στη Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος Δι.Δ.Η.Ε λειτουργεί σε 24ώρη βάση το Κέντρο Επιχειρήσεων Cyberalert, το οποίο δέχεται καταγγελίες των πολιτών, οι οποίες υποβάλλονται είτε μέσω της ειδικής γραμμής καταγγελιών (11188), είτε μέσω της διεύθυνσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: ccu@cybercrimeunit.gov.gr είτε μέσω της διαδικτυακής πύλης (portal) της Ελληνικής Αστυνομίας.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>Ενίσχυση της αυτοδιαχείρισης και κοινωνικής χειραφέτησης των Ρομά ως προς τα δικαιώματα και υποχρεώσεις τους στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή.</p> <p>Ανάπτυξη συνθηκών κοινωνικού διαλόγου, διαβούλευσης και συναίνεσης στην τοπική κοινωνία.</p> <p>Ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά και ιδιαίτερα των νέων και των γυναικών στα κοινωνικά δρώμενα.</p> <p>Διασφάλιση συμμετοχής των Ρομά στις επιτροπές και τα όργανα σχεδιασμού</p>	Μέτρο 4.1 Ενίσχυση της ενδυνάμωσης των Ρομά, με έμφαση σε νέους και γυναίκες Ρομά.	4.1.1 Δραστηριότητες των Ομάδες Δράσης (Task Force) για την Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά σε τέσσερις (4) Περιφέρειες με μεγάλες συγκεντρώσεις Ρομά (Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και Δυτική Ελλάδα) για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσης των Ρομά ¹¹⁵	Πρόγραμμα ΕΟΧ 2014-2020 «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά»	Ενεργή	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Στρατηγικός Εταίρος: Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας Φορέας Διαχείρισης: ΕΥ ΑΠΚΟ Φορέας Υλοποίησης: ΕΥ ΕΔΚΑ Δήμος Κατερίνης Διεθνής Εταίρος: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)
		4.1.2 Τοπικές δράσεις ενίσχυσης της ενεργού συμμετοχής των Ρομά και ενδυνάμωσης κυρίως νέων και γυναικών	Πρόγραμμα ΕΟΧ 2014-2020 «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά»	Ενεργή	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Στρατηγικός Εταίρος: Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας Φορέας Διαχείρισης: ΕΥ ΑΠΚΟ Φορέας Υλοποίησης: ΕΥ ΕΔΚΑ Δήμος Κατερίνης Διεθνής Εταίρος: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)
		4.1.3 Υποστήριξη της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά στη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας (συστημική δράση) ¹¹⁶	ΕΠΑΝΑΔΕΔΒΜ2021-2027	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας

¹¹⁵ Στρατηγικός Εταίρος: Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, Φορέας Διαχείρισης: ΕΥ ΑΠΚΟ, Φορέας Υλοποίησης: ΕΥ ΕΔΚΑ, Διεθνής Εταίρος: Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA))

¹¹⁶ Περιλαμβάνει ενδεικτικά:

- Αναβάθμιση της εθνικής βάσης δεδομένων χαρτογράφησης των οικισμών και περιοχών διαβίωσης Ρομά <http://database.roma-ekka.gr> και διασύνδεση με το νέο Γεωπληροφοριακό Σύστημα στο πλαίσιο του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης Συντονισμού και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής/ άντληση στοιχείων από περιφερειακά συστήματα δομών κοινωνικής ένταξης.
- Μελέτες επί ειδικών ζητημάτων και αναγκών για την ομάδα στόχου (π.χ. Διεξαγωγή πανελλαδικής έρευνας για το επίπεδο υγείας των Ρομά, μελέτη σχετικά με ζητήματα ενδοσχολικής βίας διακρίσεων και ψυχοκοινωνικών προβλημάτων παιδιών Ρομά και τρόπους αντιμετώπισης, έρευνα συμμετοχής Ρομά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, κλπ).
- Έρευνα παρακολούθησης και αποτύπωσης στοιχείων βάσει του πλαισίου δεικτών της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
<p>και παρακολούθησης της ΕΣΚΕ Ρομά.</p> <p>Ενίσχυση της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών και ΜΚΟ στα θέματα της ΕΣΚΕ Ρομά.</p> <p>Ενθάρρυνση της συμμετοχής των Ρομά στην πολιτική ζωή σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.</p>		4.1.4 Αναβάθμιση και επικαιροποίηση της πλατφόρμας ενημέρωσης και διαβούλευσης για θέματα Ρομά https://egroma.gov.gr	ΕΣΠΑ 2021-2027 Πρόγραμμα ΕΟΧ 2014-2020 «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά»	Δράση σε φάση σχεδιασμού	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		4.1.5 Ανάπτυξη δράσεων του Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ – Ευρωπαϊκή Πλατφόρμα Ρομά.	Πρόγραμμα Rights, Equality and Citizenship (REC)	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		<p>Το Έργο Roma Platform 2020 διάρκειας 24 μηνών (REC- REC-RDIS-NRCP-AG-2020 – Restricted call for proposals to support National Roma platforms) διευρύνει τις δυνατότητες διαβούλευσης και εστιάζει σε σημαντικά ζητήματα στο πλαίσιο της νέας ΕΣΚΕ Ρομά. Αντικείμενο του έργου αποτελεί:</p> <p>(α) η διοργάνωση δύο (2) συναντήσεων εθνικής εμβέλειας στο πλαίσιο της διαβούλευσης για τη νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030,</p> <p>(β) η επιμόρφωση είκοσι (20) νέων Ρομά επιστημόνων και την χρηματοδότηση δύο (2) εξ αυτών για πρακτική άσκηση στην Γενική Γραμματεία διάρκειας έξι (6) μηνών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για τους Ρομά,</p> <p>(γ) η σύνταξη μεθοδολογίας για την απογραφή/καταγραφή της ειδικής κοινωνικής ομάδας των Ρομά και την πιλοτική εφαρμογή της προτεινόμενης μεθοδολογίας σε έναν Δήμο,</p> <p>(δ) η καταγραφή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ατόμων με εμπειρία και δράση στους τομείς που άπτονται της κοινωνικής ένταξης των Ρομά (stakeholders mapping).</p>	<p>Πρόγραμμα Rights, Equality and Citizenship ((REC- REC-RDIS-NRCP-AG-2020 – Restricted call for proposals to support National Roma platforms)</p> <p>Π/Υ: 199.970,16€</p>	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. ΠΡΩΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		4.1.6 Δράσεις ενδυνάμωσης των Ρομά στον τομέα των διακρίσεων βάσει φύλου για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού γυναικών Ρομά ¹¹⁷ - Δράσεις ενημέρωσης και ενδυνάμωσης Ρομά για τους πρώιμους και εξαναγκαστικούς γάμους και τις προβλέψεις του ελληνικού δικαίου, καθώς και για τα δικαιώματα του παιδιού, για την καταπολέμηση της ενδοοικογενειακής και έμφυλης βίας και των διακρίσεων λόγω φύλου εις βάρος γυναικών Ρομά. – θεματικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης (π.χ. μείωση της σχολικής διαρροής κοριτσιών Ρομά). Δράσεις ενδυνάμωσης για γυναίκες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες (π.χ. έρευνα γυναικών Ρομά ΑμεΑ) στο πλαίσιο του ΕΣΔ_ΑΜΕΑ της ΓΓΔΟΠΙΦ ¹¹⁸	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων και Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		4.1.7 Δράσεις ενδυνάμωσης και κοινωνικής επανένταξης των Ρομά με αναπηρία ή/και χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ΕΥ ΕΔΚΑ
		4.1.8 Υλοποίηση δράσεων ενδυνάμωσης εφήβων και γυναικών Ρομά - Ανάπτυξη μοντέλου υποστήριξης (peer support) από Ρομά σε Ρομά στις θεματικές της διατροφής και της υγείας (συμπεριλαμβανομένης της αναπαραγωγικής υγείας), της γονεϊκότητας, των έμφυλων ρόλων και της παιδικής προστασίας σε 100 γυναίκες στην περιοχή του Δενδροποτάμου	(από Ιούλιο 2021 έως Νοέμβριο 2022)	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	UNICEF & Solidarity Now

¹¹⁷ Συνέργεια με το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025

¹¹⁸ Στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα ΑΜΕΑ, η ΓΓΔΟΠΙΦ θα διεξάγει έρευνα για την κατάσταση των γυναικών Ρομά που είναι άτομα με αναπηρία.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		4.1.9 Ενίσχυση της συμμετοχής νέων γυναικών Ρομά στο πρόγραμμα ενδυνάμωσης νέων γυναικών 18-35 ετών WOMENTORS	Πρόγραμμα Active Citizens Fund/χρηματοδοτικός μηχανισμός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) 2014 – 2021 (EEAGrants)	Ενεργή δράση	Αφορά Ρομά	Ίδρυμα Λαμπράκη Αποστολή Άνθρωπος
		4.1.10 Ολοκληρωμένη παρέμβαση για τον εντοπισμό, ευαισθητοποίηση για συμμετοχή νέων 18-25 ετών σε δράσεις Δήμων και της τοπικής κοινωνίας (national rollout) (Εκπόνηση μελετών, δράσεις δημοσιότητας, συμβουλευτική, κατάρτιση και πιστοποίηση) ¹¹⁹ .	ΕΣΠΑ 2021-2027		Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανόμενων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας
	Μέτρο 4.2 Ενίσχυση της συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και κοινωνική ζωή και της ανάπτυξης σχέσεων εμπιστοσύνης και συνεργασίας.	4.2.1 Συστημικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της ισότητας, της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά (δράσεις ανάπτυξης συνεργασίας και διοικητικής ικανότητας των δημόσιων αρχών, ενίσχυσης της συμμετοχικότητας των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών σε θεσμικά όργανα και επιτροπές (κυρίως Ρομά), δράσεις ευαισθητοποίησης και καταπολέμησης των διακρίσεων, των στερεοτύπων και του αντιτσιγγανισμού	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Γενικός πληθυσμός συμπεριλαμβανόμενων Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- ΕΔ ΕΣΠΑ Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΟΤΑ Α΄ Βαθμού
		4.2.2 Διαβουλεύσεις πλατφόρμας δικτύωσης και ανταλλαγής απόψεων σχετικά με τις προκλήσεις και τις καλές πρακτικές για την ένταξη των Ρομά σε 10 χώρες της ΝΑ Ευρώπης (SEE- RomaPlatform) με τη συμμετοχή των οργανώσεων Ρομά και των ίδιων των Ρομά.	UNICEF & Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας	Ενεργή Δράση	Αφορά Ρομά	UNICEF και Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας
		4.2.3 Λειτουργία φόρουμ Ρομά με τη συμμετοχή συλλογικών φορέων και οργανώσεων Ρομά - Διοργάνωση ετήσιας Συνδιάσκεψης Ρομά με τη συμμετοχή συλλογικών φορέων και οργανώσεων Ρομά	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας Συλλογικοί φορείς και οργανώσεις Ρομά
		4.2.4 Ενίσχυση του θεσμού της κοινωνικής	ΕΣΠΑ 2021-2027	Δράση υπό	Αφορά Ρομά	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών

¹¹⁹ Η δράση αποτελεί επέκταση του πιλοτικού προγράμματος με φορείς υλοποίησης την ΚΕΔΕ και το ΙΤΑ.

ΠΥΛΩΝΑΣ IV. ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΟΥ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΖΩΗ						
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΜΕΤΡΟ	ΔΡΑΣΗ	ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ/ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΡΑΣΗΣ	ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
		διαμεσολάβησης με το σχεδιασμό συστημικών δράσεων για την κατάρτιση, ενίσχυση δεξιοτήτων και πιστοποίηση Διαμεσολαβητών Ρομά, με τη συμμετοχή των ίδιων των Ρομά. Στόχος είναι η καλλιέργεια συγκεκριμένων γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων για την επιτέλεση του πολύπλευρου ρόλου τους για την ενίσχυση της ένταξης και της συμμετοχής των Ρομά, όπως είναι οι κοινωνικές δεξιότητες, οι δεξιότητες διαπραγμάτευσης και διαχείρισης συγκρούσεων, οι δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης και οι επικοινωνιακές δεξιότητες.		σχεδιασμό		Υποθέσεων- ΕΔ ΕΔΚΑ Συλλογικοί φορείς και οργανώσεις Ρομά
		4.2.5 Συμμετοχή εφήβων και νέων Ρομά στο Child Guarantee Steering Committee -4.2.7 Συμμετοχή εφήβων κα νέων Ρομά στο πρόγραμμα Generation Unlimited (UNICEF & Junior Achievement)- Συμμετοχή εφήβων και νέων Ρομά σε διαβούλευση νέων (UNICEF & Junior Achievement Youth Consultation)		Δράση υπό σχεδιασμό	Αφορά μόνο Ρομά	E.E –UNICEF
		4.2.6 Ενίσχυση της ενεργού πολιτεότητας νέων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων μέσω της δημιουργίας και πιλοτικής λειτουργίας μιας συμπεριληπτικής Διαπεριφερειακής Ψηφιακής Συνέλευσης Νέων με τη συμμετοχή των οργανώσεων Ρομά και των ίδιων των Ρομά. (Η Δράση περιλαμβάνει: έρευνα πεδίου σε πέντε (5) Περιφέρειες-στόχους της χώρας: Αττικής, Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Δυτικής Ελλάδας και Ηπείρου, επιμορφωτικές δράσεις σε θέματα ενεργού πολιτεότητας και τοπικής διακυβέρνησης, δημιουργία ψηφιακής πλατφόρμας για λειτουργία Διαπεριφερειακής Ψηφιακής Συνέλευσης Νέων, έρευνα διερεύνησης ζητημάτων συμπεριφορικής αλλαγής, διοργάνωση στοχευμένης καμπάνιας ενημέρωσης / ευαισθητοποίησης)	Υπό διερεύνηση	Δράση υπό σχεδιασμό	Έμφαση σε νέους και νέες Ρομά έως 29 ετών	Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων- Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (Ε.Ε.Τ.Α.Α.)

6.5 Στρατηγικές συνεργασίες

Η επίτευξη επιμέρους κομβικών στόχων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 υποστηρίζεται από συμπράξεις και συνέργειες της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας με φορείς στρατηγικής σημασίας σε κομβικά ζητήματα κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

6.5.1 Ελληνική Στατιστική Αρχή

Έχει διαπιστωθεί ότι βασικό μειονέκτημα για την αντιπροσωπευτικότητα, αποτελεσματικότητα και συνολική αποτίμηση των σχεδιαζόμενων παρεμβάσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά είναι η έλλειψη επίσημων και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων σε εθνικό επίπεδο σχετικά με τους Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας έχει προχωρήσει σε στενή και συστηματική συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) για την πλήρη καταγραφή των Ρομά μέσω της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2021, που πρόκειται να διενεργηθεί από την Ελληνική Στατιστική Αρχή κατά το τελευταίο τρίμηνο του τρέχοντος έτους. Συγκεκριμένα ελήφθη πρόνοια ώστε να διενεργηθεί απογραφή των καταυλισμών Ρομά στο πλαίσιο της απογραφής συλλογικών καταλυμάτων και της συλλογής στοιχείων για βασικά δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων και νοικοκυριών, καθώς και στοιχείων αναφορικά με τις συνθήκες διαβίωσής τους. Λαμβάνεται επίσης μέριμνα για τη συνδρομή των συλλογικών φορέων Ρομά στο εγχείρημα, με ειδικούς απογραφείς και διερμηνείς/διαμεσολαβητές από τις κοινότητες Ρομά, με στόχο να επιτευχθεί μια ρεαλιστική και αξιόπιστη αποτύπωση του υφιστάμενου πληθυσμού που θα επιτρέψει το μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό πιο στοχευμένων πολιτικών και δράσεων, ιδίως προς όφελος των Ρομά που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και διαβιούν σε συνθήκες ακραίας υλικής και κοινωνικής στέρησης.

6.5.2 Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ)

Ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι ο βασικός μοχλός υλοποίησης των πολιτικών που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης για τα αδύναμα κοινωνικά στρώματα και τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού. Συνεπώς, συμβάλλει αποφασιστικά σε μια σειρά από στοχεύσεις της ΕΣΚΕ Ρομά, ιδιαίτερα μέσω της διασφάλισης της ισότιμης πρόσβασης στον Πυλώνα Ι «Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά». Η διασφάλιση της πρόσβασης των Ρομά στις επιδοματικές πολιτικές που αφορούν στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού γίνεται μέσα από τη βελτίωση της πρόσβασης στις ψηφιακές πλατφόρμες που εξυπηρετούν την παροχή των επιδομάτων και τη συνεχή προσπάθεια μέσα από συνεργασία με την ΗΔΙΚΑ για να καταστούν οι πλατφόρμες εύκολα προσβάσιμες από τους πολίτες. Επιπλέον, σε στενή συνεργασία με τα Κέντρα Κοινότητας σε όλη την Ελλάδα παρέχεται η δυνατότητα στους Ρομά, τόσο να ενημερωθούν αναφορικά με τα δικαιώματά τους, όσο και να προχωρήσουν με τη βοήθεια των στελεχών των Κέντρων Κοινότητας τις αιτήσεις τους. Τέλος, μέσα από την ανάπτυξη καναλιών εξυπηρέτησης του κοινού όπως είναι ο ενιαίος τηλεφωνικός αριθμός 1555 του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, δίνεται η δυνατότητα για πιο άμεση απάντηση στα τυχόν ερωτήματα και απορίες των Ρομά συμπολιτών μας. Σημειώνεται, επίσης, ότι μέσα από το πρόγραμμα Σχολικά Γεύματα παρέχεται μία σημαντική βοήθεια προς τους Ρομά και ενισχύεται η παραμονή των παιδιών Ρομά στο σχολείο. Στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής θα επιδιωχθεί η περαιτέρω βελτίωση της πρόσβασης των Ρομά στην πληροφόρηση για τις υπηρεσίες και παροχές του ΟΠΕΚΑ, καθώς και η στενότερη διασύνδεση των Κοινωνικών Κέντρων/ Παραρτημάτων Ρομά με τον ΟΠΕΚΑ για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ωφελούμενων.

6.5.3 Συνεργασία με φορείς του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας προχώρησε εντός του 2020 σε συνεργασία με τις αρμόδιες διευθύνσεις του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, τη Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (Γ.Γ.Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ.

&N.)καθώς και εποπτευόμενους φορείς, όπως το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ), το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ)¹²⁰. Στόχος είναι η συστηματική παρακολούθηση και άντληση δεδομένων που αφορούν στη φοίτηση των Ρομά στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση¹²¹ και τον σχεδιασμό ενισχυτικών παρεμβάσεων για τη φοίτηση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τη βελτίωση της πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, καθώς και την καταπολέμηση της μαθητικής διαρροής. Επιπλέον, θα δοθεί έμφαση στην αντιμετώπιση βασικών ζητημάτων που εμποδίζουν εν τοις πράγμασι τη συμμετοχή και την ένταξη των παιδιών Ρομά στην σχολική διαδικασία ανάλογα με την ηλικία και τις ανάγκες τους (π.χ. ανάγκες σχολικών κτιρίων και σχολικών αιθουσών, μη εγγραφή τους στα υφιστάμενα σχολεία, προβλήματα μετακίνησής τους σε σχολεία εκτός οικισμών κλπ.).

Επίσης, η Γενική Γραμματεία υποστηρίζει, συμμετέχοντας στις διαδικασίες διαβούλευσης, το έργο "Inclusive Schools for Roma", το οποίο υλοποιείται από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Προγράμματος "Rights, Equality and Citizenship" Inclusive Schools REC-AG-2019 / REC-RDIS-DISC-AG-2019, στοχεύοντας στην επιτυχή ενσωμάτωση των μαθητών/τριών Ρομά στο σχολείο μέσα από την ανάπτυξη οδηγών, υποστηρικτικού υλικού και σχεδίων δράσης, την επιμόρφωση πενήντα (50) διαμεσολαβητών και την πιλοτική εφαρμογή για ένα (1) σχολικό έτος σε είκοσι (20) επιλεγμένα σχολεία στην ελληνική επικράτεια.

6.5.4 Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ)

Κατόπιν υπογραφής μνημονίου συνεργασίας τον Φεβρουάριο του 2022, ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ). Πρωθείται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων για θέματα κοινωνικής ένταξης, τα οποία απευθύνονται σε εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, διοικητικούς υπαλλήλους, επιστημονικό προσωπικό και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό που απασχολείται σε δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες στους τομείς της εκπαίδευσης, κατάρτισης, απασχόλησης, υγείας κλπ. Στόχος είναι η κατάλληλη εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού που έρχεται σε άμεση επαφή με τις κοινότητες των Ρομά κατά την εκτέλεση του καθημερινού επαγγελματικού τους έργου, στο πλαίσιο της επίτευξης του στρατηγικού στόχου για την πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων και των στερεοτύπων και την προώθηση της συμπερίληψης και άρσης των όρων του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιήθηκε ήδη ειδικό επιμορφωτικό πρόγραμμα από το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ) του ΕΚΔΔΑ, από τον Απρίλιο ως τον Ιούλιο 2021¹²² με τίτλο: «Πολιτικές και μηχανισμοί για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά» για τους απασχολούμενους στα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας των Δήμων της χώρας.

6.5.5 Συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας

Ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και του Υπουργείου Υγείας προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις των ανισοτήτων ως προς τον κοινωνικοοικονομικό προσδιορισμό της υγείας των Ρομά, όπως η φτώχεια, οι υποβαθμισμένες συνθήκες διαβίωσης, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι διακρίσεις. Επιπλέον, επιδιώκεται να αντιμετωπιστούν ειδικοί παράγοντες κινδύνου που πλήττουν το επίπεδο υγείας και μειώνουν το προσδόκιμο ζωής των Ρομά σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένων συμπεριφορικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών

¹²⁰ Το ΙΚΥ είναι η Εθνική Μονάδα για την εφαρμογή του το Προγράμματος Erasmus+ και συμβάλλει πολλαπλά στην ανάπτυξη πολιτικών και για τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, μέσω των προγραμμάτων που χρηματοδοτεί. Επίσης με το εμβληματικό πρόγραμμα υποτροφιών για Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ), συμβάλλει ενεργά στην πρόσβαση και στην παραμονή των μαθητών και φοιτητών Ρομά στην ανώτατη εκπαίδευση και στη μείωση του ποσοστού των NEETs, υποστηρίζοντας την πρόληψη του φαινομένου του κοινωνικού και επαγγελματικού αποκλεισμού μέσω της εκπαίδευσης.

¹²¹ Στο πλαίσιο λειτουργίας του ενιαίου πληροφοριακού συστήματος myschool του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

¹²² Το πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο της πράξης "Υλοποίηση δράσεων κατάρτισης ΙΝ.Ε.Π. 2014-2021" του Ε.Π. «Μεταρρύθμιση δημόσιου τομέα».

παραγόντων κινδύνου για την υγεία, όπως η αυξημένη θνησιμότητα από μη μεταδοτικές ασθένειες, ο αυξημένος επιπολασμός διαφόρων μεταδοτικών νοσημάτων, το κάπνισμα, η κακή διατροφή, η έλλειψη σωματικής άσκησης, η πλημμελής ατομική και στοματική υγιεινή, η κατανάλωση αλκοόλ καθώς και η χρήση ψυχοδραστικών ουσιών. Σημαντικό πεδίο συνέργειας αποτελεί επίσης η αποτελεσματική διαχείριση των υγειονομικών κρίσεων όπως η πανδημία για την προστασία των Ρομά που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.

Με στόχο τη βελτίωση του επιπέδου υγείας και της υγιεινής διαβίωσης των Ρομά επιδιώκεται η συνέργεια για τον σχεδιασμό στοχευμένων δράσεων για την πρόληψη, προστασία και προαγωγή της υγείας τους στο πλαίσιο των Στρατηγικών Στόχων του Υπουργείου Υγείας για την τριετία 2021-2023, του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021 – 2025 και ειδικότερα του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης «Σπύρος Δοξιάδης», το οποίο στοχεύει στη βελτίωση των δεικτών υγείας του γενικού πληθυσμού και ιδιαίτερα των ευάλωτων ομάδων¹²³. Παράλληλα θα εξεταστούν από κοινού οι δυνατότητες για την υλοποίηση συστημικών παρεμβάσεων με έμφαση σε ζητήματα παρακολούθησης του επιπέδου υγείας των Ρομά, αξιοποίησης Διαμεσολαβητών Υγείας¹²⁴ με στόχο την τεκμηριωμένη πληροφόρηση των Ρομά για την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων για την προστασία της υγείας τους και την ενίσχυση της συμμετοχής τους στο Εθνικό Πρόγραμμα Συστηματικού Προσυμπτωματικού Ελέγχου και άλλα προγράμματα πρόληψης και προαγωγής υγείας του πληθυσμού, με έμφαση στα παιδιά και τις ευάλωτες ομάδες, καθώς και την ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση των επαγγελματιών υγείας σε θέματα άρσης στερεοτύπων για τους Ρομά.

6.5.6 Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (Ε.Ο.Δ.Υ)

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας προχώρησε σε συνεργασία με τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) για τον εμβολιασμό των Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς/οικισμούς κατά της νόσου COVID-19. Επιδιώκεται επίσης η συνέργεια σε θέματα που αφορούν την προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των χρόνιων νοσημάτων, την επιδημιολογική επιτήρηση, και την απόκριση σε έκτακτους κινδύνους υγείας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά και την ευαλωτότητα της εν λόγω ομάδας.

6.5.7 Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.)

Τον Σεπτέμβριο του 2021 υπεγράφη τριετές Πρωτόκολλο Συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης και του Οργανισμού Κατά των Ναρκωτικών (Ο.ΚΑ.ΝΑ.) με στόχο τη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου και συνεκτικού πλαισίου παρεμβάσεων και δράσεων σε καταυλισμούς/οικισμούς Ρομά, με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής ομάδας-στόχου. Απώτερος στόχος, στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030, είναι αφενός η ισότιμη πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας και αφετέρου, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Ο.ΚΑ.ΝΑ., η μείωση της βλάβης και η κοινωνική επανένταξη της ευπαθούς ομάδας των Ρομά και η αντιμετώπιση των εξαρτήσεων και των εξαρτητικών συμπεριφορών μέσω της διασύνδεσης των ωφελούμενων του πληθυσμού-στόχου με προγράμματα θεραπείας.

Η συνεργασία αυτή αποσκοπεί να συμβάλει στη δημιουργία συνδυασμένων δράσεων ενημέρωσης και πρόληψης μέσω εκπαιδευτικών σεμιναρίων με στόχο την επιμόρφωση τόσο των συνεργατών/στελεχών της

¹²³ Η Γενική Γραμματεία Δημόσιας Υγείας έχει ως αποστολή την ανάπτυξη, εφαρμογή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών και των προγραμμάτων του Εθνικού Σχεδίου Δημόσιας Υγείας στη βάση της Εθνικής Στρατηγικής Δημόσιας Υγείας, καθώς και το συντονισμό των φορέων δημόσιας υγείας με όλους τους συναρμόδιους φορείς, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία (ν.4675/2020 –Α' 54).

¹²⁴ «Άρθρο 61 Διαμεσολαβητές Υγείας - Συντονιστές Υπηρεσιών Υγείας» για ευπαθείς (ευάλωτες και ειδικές) ομάδες του πληθυσμού του ν. 4368/2016 (Α' 21).

Γενικής Γραμματείας, όσο και των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά και των Κέντρων Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένων και των διαμεσολαβητών Ρομά, ώστε να επιτευχθεί καλύτερη πρόσβαση και ενημέρωση στην κοινότητα των Ρομά και παρακίνηση για ένταξη σε θεραπεία. Επιπλέον, αφορά σε πιλοτικές παρεμβάσεις σε καταυλισμούς/οικισμούς Ρομά (Τύπου 1) από την ομάδα Street Work του Ο.ΚΑ.ΝΑ., καθώς και Δράσεις Street Work και Δίκτυο Άμεσης Πρόσβασης με διανομή υγειονομικού υλικού ασφαλούς χρήσης από τον Ο.ΚΑ.ΝΑ. με στόχο τη μείωση της βλάβης από τη χρήση ουσιών και τον περιορισμό των μεταδιδόμενων ασθενειών, την παροχή συμβουλευτικών/ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών, τη διασύνδεση με φορείς και την ενημέρωση της ομάδας-στόχου για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τους τρόπους αντιμετώπισης της εξάρτησης.

6.5.8 Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ενισχύει τη συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Δημόσιας Τάξης του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για θέματα πρόληψης της παραβατικότητας καθώς και με την Γενική Γραμματεία Αντεγκληματικής Πολιτικής για θέματα κοινωνικής επανένταξης.

6.5.9 Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α)

Τον Σεπτέμβριο του 2020 υπεγράφη Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ του Κέντρου Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α) και της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας με σκοπό θεματικές παρεμβάσεις σε ζητήματα ασφάλειας και κοινωνικής ένταξης ευπαθών ομάδων, όπως οι Ρομά. Τον Δεκέμβριο του 2020, βάσει της σχετικής Προγραμματικής Συμφωνίας μεταξύ του ΚΕ.ΜΕ.Α και της Γενικής Γραμματείας, ξεκίνησε η υλοποίηση του προγράμματος «Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Συντηρητικής Εκπαίδευσης Αστυνομικού Προσωπικού σε θέματα Κοινωνικής Διαμεσολάβησης και Προληπτικής Ασφάλειας, σε επιλεγμένες περιοχές – στόχους της χώρας με σημαντικές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις Ρομά», το οποίο υλοποιείται από το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη. Το έργο προϋπολογισμού 191.446€ συγχρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μεταρρύθμισης του Δημόσιου Τομέα (ΕΣΠΑ-ΕΚΤ-Ε.Π.ΜΔΤ) και έχει διάρκεια υλοποίησης δεκαεπτά (17) μήνες. Αφορά στη συντηρητική εκπαίδευση σε θέματα κοινωνικής διαμεσολάβησης Ρομά και προληπτικής ασφάλειας αστυνομικών «πρώτης γραμμής» που υπηρετούν σε περιοχές της χώρας με σημαντικές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις Ρομά (Περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Κρήτης). Τον πυρήνα της ομάδας παρέμβασης προβλέπεται να αποτελέσει το αστυνομικό προσωπικό Αστυνομικών Υπηρεσιών, που έρχονται σε άμεση επαφή με τις κοινότητες των Ρομά κατά την εκτέλεση του καθημερινού επαγγελματικού τους έργου. Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ως καθ' ύλην αρμόδιος φορέας για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ενσωμάτωσης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο κατευθύνει, εποπτεύει και παρακολουθεί όλες τις ενέργειες που απαιτούνται για την υλοποίηση των παρεμβάσεων του έργου.

Επιπλέον, στο πλαίσιο σύμπραξης της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας με το ΚΕ.ΜΕ.Α και την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.), σχεδιάζεται δράση για την ενίσχυση της ενεργού πολιτικότητας (activecitizenship) νέων ευάλωτων κοινωνικών ομάδων μέσω της δημιουργίας και πιλοτικής λειτουργίας μιας συμπεριληπτικής Διαπεριφερειακής Ψηφιακής Συνέλευσης Νέων με έμφαση σε νέους και νέες Ρομά.

6.5.10 UNICEF

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και το Γραφείο της UNICEF στην Ελλάδα συμφώνησαν σε μία βάση συνεργασίας στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030, η οποία αφορά στα ακόλουθα:

- ✓ Δημιουργία μιας **πλατφόρμας δικτύωσης, διαβούλευσης και ανταλλαγής απόψεων (SEE- Roma Platform)** με την υποστήριξη του Περιφερειακού Γραφείου της UNICEF Ευρώπης και Κεντρικής

Ασίας, με σκοπό την παροχή στήριξης και τεχνογνωσίας σχετικά με τις προκλήσεις και τις καλές πρακτικές για την ένταξη των Ρομά σε δέκα (10) χώρες της ΝΑ Ευρώπης και τη σύναψη συμφωνίας για ένα κοινό πλαίσιο επίτευξης στόχων, εφαρμογής και παρακολούθησης παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων και την ανάπτυξη συνεργειών στα θέματα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Στο επίκεντρο της συνεργασίας των δύο φορέων, διάρκειας εννέα (9) μηνών, τίθενται τα ζητήματα των διαρκών διακρίσεων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες, τα παιδιά και οι έφηβοι Ρομά, με έμφαση στις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Οι ομάδες αυτές αποτελούν την πλειονότητα των Ρομά στην εν λόγω περιοχή, έχουν βιώσει έντονη φτώχεια, περιθωριοποίηση και επίμονα εμπόδια στην πρόσβασή τους σε θεμελιώδεις τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως την υγεία, τη διατροφή, τη στέγαση, την εκπαίδευση, την απασχόληση και την ενεργό συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα. Μια εκ των σημαντικών δράσεων που προβλέπει η συμφωνία συνεργασίας είναι η διεξαγωγή πέντε(5) μηνιαίων θεματικών εργαστηρίων (thematic exchanges webinars) σε κομβικά ζητήματα προτεραιότητας, με στόχο την ανάδειξη των σημαντικών προκλήσεων καθώς και στρατηγικών για την αντιμετώπισή τους.

- ✓ **Συνεργασία και ανταλλαγή στοιχείων στο πλαίσιο χαρτογράφησης φορέων, ενώσεων και οργανώσεων που δραστηριοποιούνται σε θέματα κοινωνικής ένταξης των Ρομά**, με σκοπό την ανάπτυξη συνεργειών για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση προγραμμάτων για την ένταξη των Ρομά.
- ✓ Προώθηση ζητημάτων που αφορούν τα παιδιά Ρομά στο πλαίσιο της πιλοτικής εφαρμογής της πρωτοβουλίας «**Εγγύηση για το Παιδί**» (ChildGuarantee)¹²⁵ στα πεδία της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης και της ανάπτυξης δεξιοτήτων για τη μετάβαση στην ενήλικη ζωή.
- ✓ Προώθηση ζητημάτων που αφορούν τους νέους Ρομά στο πλαίσιο της διεθνούς πρωτοβουλίας «**Generation Unlimited**» που έχει θέσει στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος παγκοσμίως τα ζητήματα της αναβάθμισης των δεξιοτήτων των νέων και της ισότιμης πρόσβασης σε ευκαιρίες εκπαίδευσης, απασχόλησης και επιχειρηματικότητας.

Επιπλέον, η UNICEF Ελλάδος υποστηρίζει τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας με εργαλεία αναφοράς στα ευρύτερα πεδία δραστηριοποίησης της UNICEF που αφορούν στα παιδιά, τους νέους και την οικογένεια. Παράλληλα, παρέχει τεχνογνωσία για τη συλλογή δεδομένων και την ανάλυση των κοινωνικών και οικονομικών σημείων ευαλωτότητας των παιδιών και των οικογενειών.

6.5.11 Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ)

Τον Αύγουστο του 2020 υπεγράφη πρωτόκολλο συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), σχετικά με τη χορήγηση τριάντα πέντε (35) υποτροφιών ετησίως για προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα του ΕΑΠ σε άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Στόχος είναι η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση, η αναβάθμιση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων και η ένταξη στην αγορά εργασίας των ευάλωτων κοινωνικά ομάδων. Οι υποτροφίες απευθύνονται σε αποφοίτους Λυκείου για την παρακολούθηση προπτυχιακών προγραμμάτων και σε πτυχιούχους για την παρακολούθηση μεταπτυχιακών προγραμμάτων του ΕΑΠ με δικαιούχους άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς και σε συνθήκες

¹²⁵ <https://www.unicef.org/greece/child-guarantee> Στην 3^η φάση της δράσης προετοιμασίας του Σχεδίου για την Εγγύηση για το Παιδί, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με τη UNICEF θα δοκιμάσει πιλοτικά την υλοποίηση της πρωτοβουλίας στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία, την Κροατία, την Ιταλία, τη Λιθουανία και τη Γερμανία. Το 24μηνο πιλοτικό πρόγραμμα «Δοκιμή της εγγύησης για το παιδί στα κράτη μέλη της ΕΕ» θα παρουσιάσει καινοτόμες προσεγγίσεις και θα αναπτύξει εθνικά σχέδια δράσης για τη μείωση της παιδικής φτώχειας και την αντιμετώπιση συστηματικών μειονεκτημάτων για τα παιδιά που βρίσκονται σε ανάγκη. Σε αυτά περιλαμβάνονται τα παιδιά που κινδυνεύουν από φτώχεια και αποκλεισμό, τα παιδιά σε ιδρύματα, τα παιδιά από μειονοτικές ομάδες, τα παιδιά που ζουν με αναπηρία και τα παιδιά με προσφυγικό ή μεταναστευτικό υπόβαθρο, Ρομά κλπ. Η παρέμβαση θα συμβάλει, επίσης, στην ενίσχυση των ικανοτήτων των κρατών μελών να συλλέγουν, να αναλύουν και να παρουσιάζουν δεδομένα σχετικά με δείκτες που σχετίζονται με την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

κοινωνικού αποκλεισμού ή ακραίας φτώχειας, καθώς και Ρομά που παρέχουν υπηρεσίες διαμεσολάβησης, σε ωφελούμενους λόγω αστεγίας, πρώην φιλοξενούμενους δομών παιδικής προστασίας ή φιλοξενούμενους δομών παιδικής προστασίας που έχουν υπερβεί το 18ο έτος της ηλικίας τους. Οι υποτροφίες αφορούν στην επιλογή και δωρεάν φοίτηση σε 2 θεματικές ανά έτος ή 2 θεματικές ανά εξάμηνο, ανάλογα με την ακαδημαϊκή διάρθρωση κάθε προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού προγράμματός του ΕΑΠ. Η χορηγηθείσα υποτροφία, ετήσια ή εξαμηνιαία, δύναται να ανανεώνεται κατά ένα έτος ή εξάμηνο αντίστοιχα, υπό την προϋπόθεση της επιτυχούς ολοκλήρωσης τουλάχιστον μίας θεματικής ανά έτος ή εξάμηνο σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών και κατά την πρόβλεψη σχετικής απόφασης του ΕΑΠ.

Το ΕΑΠ προκήρυξε την προσφορά 35 θέσεων φοίτησης για τα ακαδημαϊκά έτη 2020-2021 και 2021-2022¹²⁶ στα οχτώ (8) Προπτυχιακά, ένα (1) ειδικό Πρόγραμμα και τριάντα-οχτώ (38) Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Από τις τριάντα τέσσερις (34) υποτροφίες που χορηγήθηκαν για το ακαδημαϊκό έτος 2020-2021, οι δεκατρείς (13) αφορούσαν Ρομά και διαμεσολαβητές Ρομά, οι τέσσερις (4) ωφελούμενους λόγω αστεγίας και δεκαεπτά (17) πρώην φιλοξενούμενους δομών παιδικής προστασίας, ενώ 17 νέες υποτροφίες έχει χορηγήσει το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο για το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022.

6.5.12 Συλλογικές οργανώσεις Ρομά

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης & Καταπολέμησης της Φτώχειας ενισχύει τη συνεργασία και τη διαβούλευση με το τριτοβάθμιο όργανο εκπροσώπησης ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ, δευτεροβάθμιες ομοσπονδίες καθώς και πρωτοβάθμια όργανα Ρομά (συνλόγους, φορείς, σωματεία) σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο ή συλλογικότητες που δρουν συστηματικά στο πεδίο. Διασφαλίζεται η εκπροσώπηση των Ρομά στα βασικά όργανα παρακολούθησης της υλοποίησης των μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 (Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή, Φόρουμ Ρομά, Παρατηρητήριο Ρομά) καθώς και στη διοργάνωση ετήσιας Συνδιάσκεψης Ρομά με τη συμμετοχή συλλογικών φορέων και οργανώσεων Ρομά. Επίσης, επιδιώκεται η συνεργασία για την υλοποίηση αναγκαίων ενεργειών, με στόχο την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής των Ρομά και την αποτύπωση αναγκών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

6.5.13 Ένωση Ελλήνων Διαμεσολαβητών Ρομά και Συνεργατών

Το Μνημόνιο Συνεργασίας μεταξύ της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και της Ένωσης Ελλήνων Διαμεσολαβητών Ρομά και Συνεργατών, που υπεγράφη τον Ιούλιο του 2021, εστιάζει στην αποτελεσματικότερη προσέγγιση των κοινοτήτων Ρομά και στη διάχυση ενημέρωσης για τις δράσεις και τις πολιτικές στο πλαίσιο της υλοποίησης και παρακολούθησης της ΕΣΚΕ Ρομά και του Σχεδίου Δράσης 2021-2030. Στόχος είναι η ενίσχυση της συμμετοχής και η ενδυνάμωση των Ρομά καθώς και η υποστήριξη του έργου της Γενικής Γραμματείας μέσω της παροχής ειδικών γνώσεων, εισηγήσεων και προτάσεων σε καίρια ζητήματα που αφορούν στο στρατηγικό σχεδιασμό και ιδίως στα ζητήματα κοινωνικής διαμεσολάβησης σε κοινότητες Ρομά. Η συνεργασία δύναται να αφορά σε: α) δράσεις ευαισθητοποίησης τόσο του γενικού πληθυσμού όσο και των τοπικών κοινοτήτων Ρομά γύρω από ζητήματα κοινωνικής ένταξης, ισότητας, καταπολέμησης των διακρίσεων και αρμονικής κοινωνικής συνύπαρξης, β) σε εκπαιδευτικές/επιμορφωτικές δράσεις επαγγελματιών διαφόρων ειδικοτήτων, κυρίως κοινωνικών επιστημών, καθώς και κοινωνικών διαμεσολαβητών, που εργάζονται στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά και στα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας της χώρας, γ) αυτοψίες σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά στη χώρα, με σκοπό τη διαπίστωση των συνθηκών διαβίωσης των τοπικών κοινοτήτων Ρομά και τις ανάγκες για βελτίωση αυτών.

¹²⁶ Προκήρυξη υποτροφιών ΕΑΠ για το ακαδημαϊκό έτος 2021 – 2022 <https://www.eap.gr/2021/07/30/prosfora-35-theseon-programmata-spyvdon>

6.6. Έκτακτες δράσεις και συνεργασίες για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19

1. Στο πλαίσιο των μέτρων περιορισμού της διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, επεσήμανε την ανάγκη λήψης κατεπειγόντων μέτρων για τους καταυλισμούς τύπου 1 και 2 με σκοπό την ανάσχεση της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19) σε πληθυσμούς Ρομά. Κατόπιν εισήγησης της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, το Υπουργείο Εσωτερικών ενέκρινε έκτακτες χρηματοδοτήσεις συνολικού Π/Υ 2.485.000€ σε εκατόν έξι (106) Δήμους και μία Περιφέρεια της χώρας, για προμήθειες υγειονομικού υλικού καθώς και λοιπών υπηρεσιών (ενημέρωση, απολύμανση, παροχή πόσιμου νερού) στο πλαίσιο της λήψης μέτρων αποφυγής και διάδοσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 σε οικισμούς και καταυλισμούς Ρομά. Κατόπιν σχετικής έγγραφης επικοινωνίας και παρακολούθησης του ζητήματος εκ μέρους της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας εκτιμάται ότι το 80% περίπου των χρηματοδοτούμενων δήμων προέβησαν σε σχετικές προληπτικές ενέργειες.

2. Επιπλέον, λόγω των έκτακτων συνθηκών στο πλαίσιο των μέτρων για την ανάσχεση της εξάπλωσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, επισημάνθηκε η ανάγκη χορήγησης του κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού (tablet, wi-fi, κλπ) για τη συμμετοχή μαθητών Ρομά στην εξ αποστάσεως διδασκαλία (τηλεκπαίδευση) έτσι ώστε να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία όλων των μαθητών που φοιτούν στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

3. Τέλος, στο πλαίσιο της Εθνικής Εκστρατείας Εμβολιασμού κατά της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, υλοποιήθηκε δράση εμβολιασμού των Ρομά που διαβιούν σε καταυλισμούς/οικισμούς. Ειδικότερα, η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, σε συνεργασία με την Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας του Υπουργείου Υγείας, τον Εθνικό Οργανισμό Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ), καθώς και με την υποστήριξη των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας και τη συνδρομή οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών σχεδίασε, οργάνωσε και υλοποιεί Σχέδιο Δράσης με στόχο το συντονισμό, την ενημέρωση και τον εμβολιασμό των πληθυσμών Ρομά, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά και την ευαλωτότητα της εν λόγω ομάδας.

6.7 Σύνδεση της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 με λοιπές στρατηγικές

Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 διασφαλίζει συνέργειες με επιμέρους εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης που σχετίζονται με τον τομέα της κοινωνικής ένταξης, με στόχο την επίτευξη συνδυασμένων παρεμβάσεων, συμπληρωματικότητας δράσεων, οικονομικών κλίμακας και τη μεγιστοποίηση θετικών αποτελεσμάτων. Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η κάλυψη ειδικών αναγκών διαφορετικών υπο-ομάδων Ρομά, όπως Ρομά με αναπηρία, παιδιά, γυναίκες, ηλικιωμένοι, χρονίως πάσχοντες, Ρομά από τρίτες χώρες κλπ.

Συγκεκριμένα, στο επίπεδο των εσωτερικών συνεργειών, η ΕΣΚΕ Ρομά συνδέεται με τα εξής:

- ❑ **Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας 2021 – 2027¹²⁷:** Στόχος της νέας Εθνικής Στρατηγικής είναι η ανάπτυξη μίας ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης και καταπολέμησης του εργασιακού και κοινωνικού αποκλεισμού, κυρίως των ειδικών και ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού. Η νέα Εθνική Στρατηγική δομείται σε τέσσερις (4) επιχειρησιακούς άξονες: Επιχειρησιακός Άξονας 1: Πρόσβαση σε επαρκείς πόρους και βασικά υλικά, Επιχειρησιακός Άξονας 2: Πρόσβαση σε αποτελεσματικότερες και ποιοτικότερες υπηρεσίες, Επιχειρησιακός Άξονας 3:

¹²⁷ <https://ypergasias.gov.gr/se-dimosia-diavoulefsi-i-nea-ethniki-stratigiki-gia-tin-koinoniki-entaxi-kai-meiosi-tis-ftocheias/>

Ένταξη στην αγορά εργασίας, βελτίωση της απασχολησιμότητας και πρόσβαση στην απασχόληση, Επιχειρησιακός Άξονας 4: Διακυβέρνηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Καταπολέμηση της Φτώχειας. Μεταξύ των ωφελούμενων συμπεριλαμβάνονται οι Ρομά, ενώ προβλέπονται συμπληρωματικές δράσεις για την αποφυγή της μαθητικής διαρροής Ρομά, την πρόσβαση των Ρομά σε κατάλληλη στέγη, τη διασφάλιση κατάλληλων συνθηκών διαβίωσης και την καθολική πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, καθώς το δημόσιο σύστημα υγείας καλύπτει χωρίς διακρίσεις τις ιατροφαρμακευτικές τους ανάγκες. Η Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας συνιστά αναγκαίο όρο για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027. Κατά τη σύνταξή της λήφθηκαν υπόψη οι τομεακές εθνικές στρατηγικές και τα σχέδια δράσης, καθώς και οι αντίστοιχες ευρωπαϊκές στρατηγικές, σχέδια δράσης και πρωτοβουλίες.

- ❑ **Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023**¹²⁸: Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, ακολουθώντας τις κατευθύνσεις του Σχεδίου Δράσης της ΕΕ κατά του Ρατσισμού 2020-2025, θέτει βασικούς μακροπρόθεσμους στόχους σχετικά με την αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων του ρατσισμού, της μισαλλοδοξίας, της ρατσιστικής βίας και των διακρίσεων. Εστιάζει στη διασφάλιση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, παρέχοντας τη δυνατότητα στους πολίτες να ζήσουν σε μία δημοκρατική κοινωνία χωρίς διακρίσεις ενισχύοντας αποτελεσματικά το στάδιο της πρόληψης. Επίσης, δίνει έμφαση στην ευαισθητοποίηση για τον σεβασμό της αρχής της ισότητας, της ίσης μεταχείρισης και της αξιοπρέπειας όλων των διαβιούντων στην ελληνική επικράτεια σε μία πλουραλιστική κοινωνία που βασίζεται στο κράτος δικαίου. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης υποστηρίζεται από το πρόγραμμα Rights, Equality And Citizenship (REC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2016 – 2020). Οι ανωτέρω στόχοι θα επιτευχθούν με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων που εμπλέκουν όλους τους σχετικούς φορείς της Κυβέρνησης και της κοινωνίας υπό τους εξής άξονες προτεραιότητας: Α) Διακρίσεις, στερεότυπα, προκαταλήψεις, Β) Καταπολέμηση ρατσιστικού εγκλήματος, Γ) Ευαισθητοποίηση – Ενημέρωση, Δ) Ένταξη/Ενδυνάμωση και Ε) Οριζόντιες - διατομεακές πολιτικές. Το Σχέδιο Δράσης αναφέρεται στον αντιτσιγγανισμό ως μια συνήθη μορφή ρατσισμού, η οποία έχει τις ρίζες της στον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία βλέπει και αντιμετωπίζει εκείνους που θεωρούνται «τσιγγάνοι» σε μια διαδικασία ιστορικής «αποξένωσης», η οποία βασίζεται σε στερεότυπα και συμπεριφορές, συχνά ακούσια ή ασυνείδητα. Ο αντιτσιγγανισμός αποτελεί ένα ιστορικά κατασκευασμένο, σύμπλεγμα ρατσισμού ενάντια σε κοινωνικές ομάδες που αναγνωρίζονται με τον όρο «τσιγγάνος» ή άλλους συναφείς όρους. Περιλαμβάνει μια ομογενοποιημένη αντίληψη και περιγραφή αυτών των ομάδων, απόδοση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών σε αυτές και είναι βαθιά ριζωμένος στις κοινωνικές και πολιτισμικές στάσεις και τις θεσμικές πρακτικές. Από το 2005 προβλέπει συγκεκριμένες δράσεις για την καταπολέμησή του, εντάσσοντας τους Ρομά στην κατηγορία Α της ομάδας στόχου, ήτοι στις ομάδες στόχους που αποτελούν δυνητικά θύματα των φαινομένων του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας.
- ❑ **Στρατηγικοί Στόχοι του Υπουργείου Υγείας για την τριετία 2021-2023 και Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021-2025**: Οι Στρατηγικοί Στόχοι και οι άξονες παρέμβασης του Υπουργείου Υγείας με χρονική περίοδο εφαρμογής την τριετία 2021-2023¹²⁹ εστιάζουν μεταξύ άλλων στη λήψη μέτρων σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, για την εξάλειψη των εμποδίων στην

¹²⁸ Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας 2020 – 2023 https://moj.gov.gr/wp-content/uploads/2021/01/Ethniko-Sxedio-Drasis-kata-tou-Ratsismou-kai-tis-Misallodoxias_final_cover.pdf

¹²⁹ <https://www.moh.gov.gr/articles/newspaper/c92-strathgikos-sxediasmos/apofash-strathgikwn-stoxwn-2020-2022/8266-apofash-strathgikwn-stoxwn-etoy-2021>

πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας και στην άρση των ανισοτήτων στην υγεία. Ειδικότερα, προβλέπεται η ανάπτυξη ολοκληρωμένου συστήματος υγειονομικής υποστήριξης ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων (Ρομά, άστεγοι, πρόσφυγες, κ.λ.π.) και των απαραίτητων δομών (προσφυγικοί καταυλισμοί, προαναχωρησιακά κέντρα, φυλακές κλπ.) καθώς και μέτρα για την προστασία της υγείας των ευπαθών ομάδων και των κοινωνικά αδύναμων ομάδων.

Επιπλέον, το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021-2025¹³⁰ της Γενικής Γραμματείας για τη Δημόσια Υγεία του Υπουργείου Υγείας συνιστά την πρώτη διατομεακή προσπάθεια στην Ελλάδα για στοχευμένη και στρατηγικά σχεδιασμένη πολιτική για τη δημόσια υγεία που υιοθετεί την αρχή «Υγεία σε Όλες τις Πολιτικές» (Health in All Policies). Στοχεύει στην προώθηση των πολιτικών της πρόληψης της νόσου, της προστασίας και προαγωγής της υγείας του πληθυσμού και στην εξάλειψη παραγόντων κίνδυνου για την υγεία, (κοινωνικοοικονομικών, συμπεριφορικών και περιβαλλοντικών). Η Εθνική Στρατηγική Δημόσιας Υγείας περιλαμβάνει άξονες όπως: πρωτογενής πρόληψη, δευτερογενής πρόληψη, τριτογενής πρόληψη, προστασία του πληθυσμού σε έκτακτες υγειονομικές καταστάσεις και αναβάθμιση του Συστήματος Παροχής Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας. Συγκεκριμένα, προβλέπει δράσεις για ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού συμπεριλαμβανομένων των Ρομά και ειδικά στο Στρατηγικό Στόχο 1: πρωτογενής πρόληψη - παρεμβάσεις προβλέπει και τις ενέργειες που στοχεύουν στη μείωση της συχνότητας εμφάνισης νοσημάτων, αναπηριών ή βλαβών και πραγματοποιούνται πριν από την εμφάνιση αυτών. Το 5ετές Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία περιλαμβάνει μετρήσιμους στόχους και προβλέπει ενδεχόμενες συμπράξεις μεταξύ φορέων του Δημοσίου και άλλων φορέων. Η Αρχή του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας «δεν αφήνουμε κανέναν πίσω» (leave no one behind) διέπει οριζόντια τον πολιτικό και επιχειρησιακό άξονα του Εθνικού Σχεδίου. Μεταξύ των βασικών αρχών που διέπουν τις υπηρεσίες και δράσεις δημόσιας υγείας υπέρ των πολιτών τίθεται η άμβλυνση των επιπτώσεων των ανισοτήτων ως προς κοινωνικοοικονομικούς προσδιοριστές της υγείας, όπως η φτώχεια, η ανεργία, το γήρας, η αναπηρία, το φύλο και η εθνικότητα.

- ❑ **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2020 - 2023¹³¹:** Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία παρέχει ένα σαφές, συνεκτικό και συστηματικό πλαίσιο δράσης με μακροπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης για τη χάραξη δημόσιας πολιτικής που βασίζεται σε δεδομένα με στόχο τη βελτίωση της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία (Πυλώνας Ι). Θεμελιώνεται η δικαιωματική προσέγγιση της αναπηρίας κατ' εφαρμογή της Σύμβασης ΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Πυλώνας ΙΙ). Διασφαλίζεται η καθολική προσβασιμότητα στο φυσικό, δομημένο και ψηφιακό περιβάλλον αλλά και στις μεταφορές (Πυλώνας ΙΙΙ). Η συμμετοχή σε κάθε έκφανση της ζωής (Πυλώνας ΙV) και η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας και της δημόσιας διοίκησης (Πυλώνας V) συνιστούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος και συμβάλλουν καθοριστικά στην ένταξη και την ανεξάρτητη διαβίωση των ατόμων με αναπηρία. Η συνεργασία των δημιουργικών δυνάμεων όλων των εμπλεκόμενων φορέων διευκολύνει την αξιοποίηση και απορρόφηση της χρηματοδότησης για τα άτομα με αναπηρία και ενισχύει το τουριστικό μας προϊόν με θεσμικές παρεμβάσεις στο πλαίσιο του προσβάσιμου τουρισμού (Πυλώνας VI). Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2020 – 2023 ακολουθεί τις κατευθύνσεις της **Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2021 – 2030**, η οποία στοχεύει στη διασφάλιση της πλήρους συμμετοχής των ΑμεΑ στην κοινωνία σε ισότιμη βάση με τους άλλους πολίτες, τόσο εντός της ΕΕ όσο και πέρα απ' αυτήν, σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που κατοχυρώνουν την ισότητα και την απαγόρευση των

¹³⁰Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία 2021-2025 <https://www.moh.gov.gr/articles/health/domes-kai-driseis-gia-thn-ygeia/ethnika-sxedia-drashs/8776-ethniko-sxedio-drashs-gia-th-dhmosia-ygeia-2021-2025>

¹³¹Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία 2020 – 2023 <https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2020/12/2020-ethniko-sxedio-drasis-amea.pdf>

διακρίσεων ως ακρογωνιαίους λίθους των πολιτικών της ΕΕ. Διασφαλίζει την προσβασιμότητα των ΑμεΑ σε αγαθά, υπηρεσίες και υποστηρικτικά μέσα, τη συμμετοχή σε θεμελιώδη δικαιώματα, την ισότητα, την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την απασχόληση, την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, την απαγόρευση των διακρίσεων κλπ.

Ο στόχος 9 του Πυλώνα II του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις γυναίκες με αναπηρία αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην «ενσωμάτωση της διάστασης της αναπηρίας στη διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής για γυναίκες και κορίτσια Ρομά, πρόσφυγες, αιτούσες άσυλο και γυναίκες που η κατάστασή τους προσομοιάζει με αυτήν των γυναικών προσφύγων».

- ❑ **Εθνική Στρατηγική για την Αποϊδρυματοποίηση:** Η αποϊδρυματοποίηση εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο στηρίζεται στις αρχές της ισότιμης συμμετοχής, της ένταξης, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της επιλογής και του ελέγχου της ζωής και στο δικαίωμα λήψης υποστήριξης σύμφωνα με τις ιδιαίτερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των ωφελουμένων. Το όραμα της στρατηγικής για την αποϊδρυματοποίηση είναι η ανάπτυξη ενός σταθερού πλαισίου συστημάτων κοινωνικής υποστήριξης, έτσι ώστε τα παιδιά - με ιδιαίτερη έμφαση στα παραμελημένα παιδιά και τα παιδιά με αναπηρία - οι ενήλικες με αναπηρία και οι ηλικιωμένοι με διάφορες ανάγκες υποστήριξης να μπορούν να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία μέσω της παροχής υπηρεσιών στην κοινότητα. Στόχος είναι η σταδιακή μείωση των ιδρυμάτων και μετάβαση των ενηλίκων, ηλικιωμένων και παιδιών με αναπηρία σε δομές υποστηριζόμενης διαβίωσης στην κοινότητα και η ανάπτυξη μιας σειράς υπηρεσιών στο πλαίσιο της κοινότητας για την πρόληψη και αποφυγή της ιδρυματοποίησης.
- ❑ **Νέο πλαίσιο για την προσχολική αγωγή των παιδιών 0-4 ετών¹³²:** Το νέο πλαίσιο για την προσχολική αγωγή των παιδιών 0-4 ετών θέτει σε δημόσια βάση, ένα πλαίσιο προσχολικής αγωγής που έχει ως στόχο, μέσα από την εισαγωγή καινοτόμων παιδοκεντρικών μοντέλων, να εστιάσει στην κοινωνική, ψυχολογική, νοητική και συναισθηματική καλλιέργεια των παιδιών ηλικίας 0-4, αλλά και στον εντοπισμό μαθησιακών δυσκολιών ή άλλων διαταραχών. Κεντρικοί άξονες του πλαισίου είναι η ανάπτυξη, η καθοδήγηση και η βελτίωση των ικανοτήτων καθώς και η επιτάχυνση της ενσωμάτωσης των παιδιών στην κοινωνία. Αποτελεί μία καίρια παρέμβαση ρυθμιστικού χαρακτήρα για το ημερήσιο πρόγραμμα προσχολικής αγωγής των δημοτικών, δημόσιων και ιδιωτικών σταθμών. Είναι επίσης, η πρώτη φορά, που μπαίνουν στο επίκεντρο οι ανάγκες των παιδιών και όχι αποκλειστικά το κτιριολογικό κριτήριο και η στελέχωση των δομών. Καθιερώνεται ένα ενιαίο, ολιστικό, καθημερινό πρόγραμμα που θα προσφέρει στα βρέφη και στα νήπια την ευκαιρία μέσω διαφορετικών δραστηριοτήτων και ερεθισμάτων να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και στους γονείς τους να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία αυτή. Θα γίνεται, επίσης, τακτικός έλεγχος όλων των βρεφών και νηπίων για την έγκαιρη ανίχνευση τυχόν αδυναμιών και δυσκολιών και την έγκαιρη παραπομπή τους σε ειδικούς. Βασική αρχή του νέου πλαισίου είναι η διασφάλιση της παροχής δωρεάν ποιοτικής προσχολικής αγωγής και φροντίδας, προσβάσιμης σε όλα τα παιδιά, με στόχο την άμβλυνση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων.
- ❑ **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025¹³³:** Το νέο Εθνικό Σχέδιο Δράσης είναι πλήρως εναρμονισμένο με την ανάλυση του πλαισίου στρατηγικής, όπως προσδιορίζεται από την Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για την Βιώσιμη Ανάπτυξη, την Στρατηγική του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ισότητα των Φύλων 2018-2023, την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Ισότητα των Φύλων

¹³² Νέο πλαίσιο για την προσχολική αγωγή των παιδιών 0-4 ετών <https://paidi.gov.gr/diavoulefsi-neo-plaisio-gia-tin-prosxoliki-agogi>

¹³³ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025 <http://www.opengov.gr/minlab/?p=5334>

2020-2025¹³⁴, το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία και τις απαιτήσεις για την Ισότητα των Φύλων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027, του οποίου συνιστά αναγκαίο όρο. Στόχος του νέου Σχεδίου Δράσης, που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση τον Ιούλιο του 2021, είναι να προωθήσει ένα συνεκτικό πλέγμα πολιτικών που θα προωθή την οριζόντια ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου στις τομεακές πολιτικές, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το ραγδαία μεταβαλλόμενο κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, καθώς και όλες τις ιδιαίτερες συνθήκες που έφερε η πανδημία. Για πρώτη φορά γίνεται μια συντονισμένη προσπάθεια ενσωμάτωσης προτάσεων πολιτικής από όλα τα Υπουργεία για την ένταξη δράσεων που προωθούν την ισότητα των φύλων σε όλες τις σχεδιαζόμενες πολιτικές και προβλέπεται διαδικασία παρακολούθησης της υλοποίησής τους σε κεντρικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025 οργανώνεται σε τέσσερις θεματικούς Άξονες Προτεραιότητας, καθένας εκ των οποίων επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη διάσταση των πολιτικών ισότητας των φύλων, ως εξής: 1. Πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας για την προστασία των γυναικών από την άσκηση κάθε μορφής βίας και τη σημασία της ευαισθητοποίησης των φορέων και των πολιτών. 2. Ισότιμη συμμετοχή γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων/ ηγετικούς ρόλους με σκοπό την ενεργοποίηση των γυναικών και των κοριτσιών για τη συμμετοχή τους στα κοινά και την προετοιμασία κάλυψης θέσεων ευθύνης. 3. Ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας για την ενίσχυση της γυναικείας εργασίας και επιχειρηματικότητας και την εναρμόνιση της επαγγελματικής και της προσωπικής τους ζωής. 4. Ενσωμάτωση διάστασης φύλου σε τομεακές πολιτικές, προκειμένου να αναδειχθούν τα οφέλη της για όλους τους εμπλεκόμενους, την κοινωνία, την οικονομία και την ανάπτυξη. Ο προσδιορισμός του περιεχομένου του νέου Σχεδίου Δράσης έγινε για πρώτη φορά, στο πλαίσιο του Εθνικού Συμβουλίου Ισότητας Φύλων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9 του ν. 4604/2019 (Α' 50) και κατόπιν συλλογής προτάσεων των συναρμόδιων Υπουργείων.

- ❑ **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021 - 2023**¹³⁵: Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021 – 2023, αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, αποτελεί μία ολοκληρωμένη στρατηγική για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και περιλαμβάνει τις δράσεις των φορέων που συγκροτούν τον «Εθνικό Μηχανισμό Εκπόνησης, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης Σχεδίων Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού»¹³⁶ αλλά και άλλων φορέων. Εναρμονίζει την Ελλάδα με τα διεθνή πρότυπα, προωθώντας και διασφαλίζοντας την εφαρμογή των προβλέψεων της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (κυρώθηκε με τον.2101/1992 – Α' 192). Οι επτά (7) άξονες υψηλής προτεραιότητας του Εθνικού Σχεδίου για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι: 1) Καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και των επιπτώσεών της στα παιδιά, 2) Δικαιοσύνη φιλική προς τα παιδιά, 3) Προστασία των παιδιών στο πλαίσιο των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών, 4) Διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών στην υγεία, 5) Δικαιώματα των παιδιών στην εκπαίδευση, 6) Προστασία της οικογένειας και των παιδιών στην κοινότητα – αποϊδρυματοποίηση, 7) Οριζόντια δράση για τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες και διεθνής προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού.

¹³⁴ Σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ισότητα των φύλων (GAP) III για την περίοδο 2021-2025 https://ec.europa.eu/greece/news/20201125_1_el

¹³⁵ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2021 – 2023 <https://www.ministryofjustice.gr/?p=7134>

¹³⁶ Ν.4491/2017 (Α' 152)

- ❑ **Στρατηγική Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων 2021-2025**¹³⁷. Η Στρατηγική για την αντιμετώπιση της Εμπορίας Ανθρώπων για την περίοδο 2021-2025 εντάσσεται στο γενικότερο πλαίσιο του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη να ενισχύσει το αίσθημα ασφάλειας και το επίπεδο προστασίας της καθημερινής ζωής, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών, της οικογένειας και κυρίως των πιο ευάλωτων ανθρώπων και ομάδων. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί βασική προτεραιότητα του «Προγράμματος αντεγκληματικής πολιτικής 2020-2024» της Ελληνικής Αστυνομίας, ενώ στο Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Ελληνικής Αστυνομίας, η εξάλειψη της στρατολόγησης-διακίνησης ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευση αποτελεί στόχο στη «Στρατηγική Προτεραιότητα 2» για την καταπολέμηση του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος και της τρομοκρατίας. **Στόχοι της Στρατηγικής αποτελούν:** (1) ο καλύτερος συντονισμός και η ενίσχυση της επιχειρησιακής ανταπόκρισης της Ελληνικής Αστυνομίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, (2) η έγκαιρη αναγνώριση και η προστασία των θυμάτων, με έμφαση στην αποτροπή της δευτερογενούς θυματοποίησης και στην προστασία των ανηλίκων και κυρίως αυτών που προέρχονται από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (3) η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων και η προστασία των ευάλωτων ομάδων από την πιθανή θυματοποίησή τους, (4) η αποτελεσματική αντιμετώπιση των οργανωμένων κυκλωμάτων εμπορίας ανθρώπων, (5) η ενδυνάμωση της διωπηρεσιακής συνεργασίας και (6) η ενίσχυση της διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση των υποθέσεων στις οποίες εμπλέκονται διεθνικές εγκληματικές ομάδες.
- ❑ **Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη πολιτών τρίτων χωρών**¹³⁸: Ένας μικρός αριθμός Ρομά στην Ελλάδα προέρχεται από γειτονικές χώρες όπως η Αλβανία, Σερβία κ.ά. Σε συνέχεια της Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών του 2013, τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2019 η νέα Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, αρμοδιότητας του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου. Σύμφωνα με την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη (ΕΣΕ) του 2019, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών υιοθετήθηκε ως έννοια και πολιτική όπως διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως πυρήνα της θέτει την ένταξη σε τοπικό επίπεδο, δημιουργώντας τη βάση για την ενεργό εμπλοκή και συμμετοχή διαφόρων θεσμικών ή/και τοπικών παραγόντων στη διαδικασία της ένταξης, όπως είναι οι Δήμοι και οι Περιφέρειες, καθιστώντας την Τοπική Αυτοδιοίκηση βασικό συνδιαμορφωτή και φορέα υλοποίησης ενταξιακών πρωτοβουλιών με συντονισμό από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου. Οι βασικοί άξονες του σχεδιασμού του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου είναι: η πρώιμη ένταξη των αιτούντων άσυλο, η κοινωνική ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, η πρόληψη και αποτελεσματική προστασία από κάθε μορφή βίας, εκμετάλλευσης και κακοποίησης και τέλος η παρακολούθηση της ενταξιακής πορείας.
- ❑ **Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας**: Εκπονήθηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, αναμένεται να θεσμοθετηθεί εντός του 2021 και αποτελεί το πρώτο καθοριστικό βήμα για την υιοθέτηση μιας συνεκτικής στρατηγικής με σκοπό την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας στην Ελλάδα την περίοδο 2021-2030 μέσω του σχεδιασμού και της εφαρμογής στοχευμένων μέτρων πολιτικής. Στόχος του είναι η αρχική χαρτογράφηση και ανάλυση των χαρακτηριστικών των πληττόμενων νοικοκυριών με σκοπό την ορθότερη κατανόηση του φαινομένου και τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό και εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων πολιτικής για την επίτευξη των ποσοτικών στόχων που έχουν τεθεί στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) για την καταπολέμηση της ενεργειακής ένδειας. Οι κατηγορίες πελατών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες είναι οι

¹³⁷ Στρατηγική Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για την Καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, 2021-2025 <http://www.mopocp.gov.gr/images/stories//2021/prokirikseis21/29072021strathgikh.pdf>

¹³⁸ <https://migration.gov.gr/migration-policy/integration/politiki-entaxis-se-ethniko-epipedo>

οικονομικά ασθενείς, ηλικιωμένοι και άλλοι οικιακοί πελάτες. Η εξειδίκευση των σχεδιαζόμενων μέτρων πολιτικής αφορά τη διεξαγωγή δράσεων ενημέρωσης και εκπαίδευσης σε πληττόμενα νοικοκυριά, τη βραχυπρόθεσμη προστασία των πληττόμενων καταναλωτών από το φαινόμενο της ενεργειακής ένδειας και τη μακροπρόθεσμη καταπολέμηση του φαινομένου της ενεργειακής ένδειας μέσω της υλοποίησης χρηματοδοτικών προγραμμάτων για τη συντεταγμένη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και την προώθηση της χρήσης ΑΠΕ σε κτίρια κατοικίας πληττόμενων νοικοκυριών.

Επιπλέον, η ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 ανταποκρίνεται στις κατευθύνσεις που τίθενται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο της **Ενισχυμένης Εγγύησης για την Νεολαία** και της **Εγγύησης για το Παιδί**. Η **Ενισχυμένη Εγγύηση για την Νεολαία** (the reinforced YouthGuarantee)¹³⁹ αφορά στη δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι όλοι οι νέοι κάτω των 30 ετών, σύμφωνα με την ευρωπαϊκή Σύσταση της 30ης Οκτωβρίου 2020, θα λαμβάνουν ποιοτική προσφορά απασχόλησης, συνεχούς εκπαίδευσης, μαθητείας, πρακτικής άσκησης, εντός τεσσάρων μηνών από τη στιγμή που χάνουν τη δουλειά τους ή εξέρχονται από την επίσημη εκπαίδευση. Η Επιτροπή συνεχίζει να στηρίζει την πλήρη ανάπτυξη των Εθνικών Προγραμμάτων Εγγυήσεων για τη Νεολαία, και ειδικά των πιο ευάλωτων νέων, σε σύνδεση και με το **Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων**.

Το Πρόγραμμα **Εγγύηση για το Παιδί (European Child Guarantee)**¹⁴⁰ της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εστιασμένο στα κοινωνικά ευάλωτα παιδιά, διασφαλίζοντας ότι κάθε παιδί που βρίσκεται σε συνθήκες φτώχειας θα έχει πρόσβαση σε δωρεάν υγειονομική περίθαλψη, δωρεάν εκπαίδευση, φροντίδα, αξιοπρεπή στέγαση και επαρκή διατροφή, στο πλαίσιο ενός ευρωπαϊκού ολοκληρωμένου σχεδίου για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Στο πλαίσιο της εθνικής πολιτικής για την ενεργή καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας, η Ελλάδα ήδη συμμετέχει στο τρίτο στάδιο του Προγράμματος αυτού, έχοντας ενεργοποιήσει αντίστοιχη συνεργασία με την UNICEF. Στο πλαίσιο αυτής της συνεργασίας υλοποιούνται πιλοτικά προγράμματα με κύριο άξονα ενεργείες πολιτικές για την αποϊδρυματοποίηση των πλέον ευάλωτων παιδιών και εφήβων. Επίσης, το πρόγραμμα υπογραμμίζει τον τεράστιο αντίκτυπο που έχει στα παιδιά η κρίση της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, η οποία επιδεινώνει περαιτέρω τον κίνδυνο φτώχειας των παιδιών, επηρεάζοντας σοβαρά την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση, θέτοντας σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχική τους υγεία και αυξάνοντας τον κίνδυνο βίας και κακοποίησης. Εστιάζει, μεταξύ άλλων, στο δικαίωμα στην εκπαίδευση για κάθε παιδί, στην πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και τη διασφάλιση ισότιμης ως προς το φύλο πρόσβασης στην εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς από την προσχολική ηλικία, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών Ρομά, των παιδιών με αναπηρία και των παιδιών-μεταναστών, στη βάση ενός μοντέλου ολιστικής προσέγγισης της παιδικής προστασίας μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης στοχευμένων και συμπληρωματικών δράσεων.

Τέλος, λαμβάνεται υπόψη και η **Εθνική Στρατηγική Ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+**¹⁴¹, όσον αφορά Ρομά, για ζητήματα πολλαπλής ευαλωτότητας και διακρίσεων.

¹³⁹ Ενισχυμένη Εγγύηση για την Νεολαία <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=el>

¹⁴⁰ Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1428&langId=en>

¹⁴¹ Εκπονήθηκε τον Ιούνιο του 2021 η έκθεση της Επιτροπής για την Εθνική Στρατηγική Ισότητας των ΛΟΑΤΚΙ+ https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/06/ethniki_statigiki_gia_thn_isothta_ton_loatki.pdf σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της αντίστοιχης στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους ΛΟΑΤΚΙ+, 2020 – 2025 https://ec.europa.eu/greece/news/20201112_4_el.

6.8 Πηγές και αρχές διαχείρισης της χρηματοδότησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 και αναμενόμενα οφέλη

Η χρηματοδότηση της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 περιλαμβάνει το σύνολο των πόρων για την επιχειρησιακή ωρίμανση των Αξόνων της, την αποτελεσματική εφαρμογή των Μέτρων της και την ανάπτυξη ενός ορθολογικού συστήματος καλής διακυβέρνησης. Συνολικά, οι δαπάνες της Στρατηγικής εντάσσονται στις ακόλουθες γενικές κατηγορίες:

- Κατηγορία 1: δαπάνες ανθρώπινων πόρων στο επίπεδο της κεντρικής διοίκησης και άλλων δημόσιων οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της παρακολούθησης της Στρατηγικής.
- Κατηγορία 2: δαπάνες λειτουργίας των δημόσιων φορέων υλοποίησης της Στρατηγικής (στελέχη, υποδομές, εξοπλισμός, εργαλεία, βάσεις δεδομένων)
- Κατηγορία 3: δαπάνες κάλυψης των εισοδηματικών παροχών προς ωφελούμενους της Στρατηγικής
- Κατηγορία 4: δαπάνες κάλυψης των παροχών σε είδος / υπηρεσιών φροντίδας προς ωφελούμενους της Στρατηγικής
- Κατηγορία 5: δαπάνες κάλυψης των μέτρων ενεργοποίησης των ωφελούμενων της Στρατηγικής
- Κατηγορία 6: δαπάνες προγραμμάτων επιμόρφωσης προσωπικού δημόσιων οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο της υλοποίησης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 7: δαπάνες υποστήριξης των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο της υλοποίησης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 8: δαπάνες υποστήριξης των φορέων της κοινότητας των Ρομά που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο της υλοποίησης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 9: δαπάνες υποστήριξης των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών που δραστηριοποιούνται στο επίπεδο της υλοποίησης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 10: δαπάνες επιστημονικής και τεχνικής υποστήριξης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 11: δαπάνες παρακολούθησης και αξιολόγησης της Στρατηγικής
- Κατηγορία 12: δαπάνες διάχυσης και δημοσιότητας της Στρατηγικής.

Στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ΕΣΚΕ Ρομά αξιοποιούνται πόροι του τακτικού προϋπολογισμού, όχι μόνο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων αλλά και των υπολοίπων συναρμόδιων Υπουργείων και εποπτευόμενων φορέων, που υλοποιούν δράσεις κοινωνικής πολιτικής και ένταξης ευάλωτων ομάδων, συμπεριλαμβάνοντας ως ωφελούμενους τους Ρομά. Οι πηγές χρηματοδότησης για την υλοποίηση των μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά αντιστοιχούν σε ένα πλέγμα δημόσιων και ιδιωτικών εξωτερικών πόρων, που περιλαμβάνουν:

- α) Εθνικούς πόρους τόσο στο πλαίσιο του τακτικού προϋπολογισμού όσο και στο πλαίσιο του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (πόροι τακτικού προϋπολογισμού εμπλεκόμενων Υπουργείων, πόροι τακτικού προϋπολογισμού εποπτευόμενων φορέων: ΟΑΕΔ, ΕΚΚΑ, ΟΠΕΚΑ, πόροι Ειδική Εισφοράς Αλληλεγγύης κλπ.
- β) Πόρους υπέρ των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (κεντρικοί αυτοτελείς πόροι και έσοδα από ανταποδοτικά τέλη)
- γ) Πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων 2014-2020 και 2021-2027 (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ΕΚΤ+, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, ΕΣΠΑ 2014-2020, ΕΣΠΑ 2021-2027)
- δ) Πόρους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Facility - RRF)
- ε) Χρηματοδοτήσεις από DG JUSTICE "Rights, Equality and Citizenship Programme" και από άλλα Γενικά και Ειδικά Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- στ) Πόρους που διατίθενται στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (EOX – E.A.A. Grants)

ζ) Ιδιωτικούς πόρους, οι οποίοι μπορεί να προέρχονται από τη διαχείριση κληροδοτημάτων, δράσεις Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή κοινωνικής προσφοράς ή από Διεθνείς Οργανισμούς (ΟΗΕ, UNICEF, Συμβούλιο της Ευρώπης κλπ.)

Οι πόροι του Κρατικού Προϋπολογισμού θα καλύψουν από το έτος 2021 τη χρηματοδότηση για την πρόσβαση των Ρομά σε δημόσια προγράμματα τακτικής ή έκτακτης επιδότησης ατόμων ή οικογενειών χωρίς επαρκείς πόρους συντήρησης ή με αυξημένες ανάγκες:

- ❑ Πρόγραμμα γενικού Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος, που εξασφαλίζει πόρους ύστερα από έλεγχο εισοδηματικών και περιουσιακών πηγών σε άτομα και νοικοκυριά που βρίσκονται σε κατάσταση ακραίας φτώχειας
- ❑ Κατηγορικά προγράμματα επιδοματικής ενίσχυσης, που εξασφαλίζουν πόρους σε επιλεγμένες κατηγορίες πληθυσμού για την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών (π.χ. αναπηρία, στέγαση κλπ.)
- ❑ Προγράμματα επιδοματικής ενίσχυσης ανέργων προνοιακού χαρακτήρα
- ❑ Προγράμματα δημόσιας αντίληψης, που εξασφαλίζουν εφάπαξ παροχές σε άτομα ή οικογένειες που πλήττονται από φυσικές καταστροφές ή αδυνατούν να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης λόγω έκτακτων γεγονότων
- ❑ Προγράμματα φορολογικών πλεονεκτημάτων (taxcredits) που χορηγούνται ύστερα από έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών σε συγκεκριμένες κατηγορίες οικογενειών
- ❑ Σύνθετες δημογραφικές παροχές.

Πόροι του ΕΣΠΑ 2021-2027¹⁴² θα αποτελέσουν βασική πηγή χρηματοδότησης των παρεμβάσεων της ΕΣΚΕ Ρομά με έμφαση στους ακόλουθους ειδικούς στόχους του Στόχου 4 «**Απασχόληση, Εκπαίδευση και Κοινωνική Προστασία**»¹⁴³:

Στόχος α) Βελτίωση της πρόσβασης στην **απασχόληση**

Στόχος ε) Βελτίωση της ποιότητας, της συμμετοχικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των **συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης** με την αγορά εργασίας

Στόχος στ) Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε **ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση**, και της ολοκλήρωσή τους, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως την γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση,

Στόχος ζ) Προώθηση της δια βίου μάθησης

Στόχος η) Προώθηση της **ενεργού ένταξης**, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής και τη βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες

Στόχος ι) Προώθηση της **κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά**

¹⁴² Αφορά τους πόρους των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 για την εξυπηρέτηση κυρίως του Στόχου Πολιτικής 4 – Μία **Πιο Κοινωνική Ευρώπη**, που υλοποιεί τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Το **ΕΚΤ μετονομάζεται σε ΕΚΤ+** επιδιώκει την υποστήριξη των Κρατών Μελών για την επίτευξη υψηλών επιπέδων απασχόλησης, δίκαιης κοινωνικής προστασίας και εκπαιδευμένου και ανθεκτικού εργατικού δυναμικού και θα συγχωνεύσει τα ακόλουθα Ταμεία και Προγράμματα: το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ), το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας στους Απόρους (ΤΕΒΑ/FEAD), το Πρόγραμμα για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EaSI).

¹⁴³ Επιστημαίνεται ότι με βάση την αρχιτεκτονική του Ελληνικού ΕΣΠΑ 2021-2027, το Τομεακό Πρόγραμμα «**Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού-Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» θα υποστηρίξει οριζόντιες δράσεις που αφορούν την απασχόληση, την εκπαίδευση και τη δια βίου μάθηση, καθώς και συστημικές δράσεις ενώ θα δημιουργηθεί ξεχωριστός άξονας προτεραιότητας για την Επισιτιστική Βοήθεια και Υλική Στήριξη (ΕΒΥΣ). Παράλληλα, τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα θα υποστηρίξουν στο πλαίσιο του Στόχου 4 μέσω του ΕΤΠΑ έργα για την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική πρόνοια, και μέσω του ΕΚΤ+ όλες τις δράσεις για τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό (τέως Θ.Σ.9).

Στόχος ια) Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες

Στόχος ιβ) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών

Στόχος ιγ) Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης με παροχή τροφίμων και/ή βασικής υλικής βοήθειας προς τους απόρους.

Παράλληλα, αντιπροσωπευτικές δράσεις της ΕΣΚΕ Ρομά που αφορούν στη στέγαση και βελτίωση συνθηκών διαβίωσης θα συγχρηματοδοτηθούν από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης**, αξιοποιώντας την ρήτρα του άρθρου 20 της *Πρότασης Κανονισμού για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Διαχείριση των Συνόρων και των Θεωρήσεων*, που προβλέπει ότι το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Συνοχής μπορούν να παρέχουν από κοινού στήριξη για την υλοποίηση πρωτοβουλιών (προγράμματα) στο πλαίσιο του Στόχου 4 «Επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη». Παράλληλα, το ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ+ μπορούν να χρηματοδοτούν με συμπληρωματικό τρόπο και με την επιφύλαξη ορίου 10% της στήριξης από τα εν λόγω Ταμεία για κάθε προτεραιότητα ενός προγράμματος, το σύνολο ή μέρος μιας πράξης της οποίας οι δαπάνες είναι επιλέξιμες για στήριξη από το άλλο Ταμείο βάσει των κανόνων επιλεξιμότητας που ισχύουν για το εν λόγω Ταμείο, υπό την προϋπόθεση ότι αυτού του είδους οι δαπάνες είναι απαραίτητες για την εφαρμογή.

Επίσης, σε περιφερειακό επίπεδο, οι Περιφέρειες, μέσω των **Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων**, εξασφαλίζουν τη χρηματοδότηση των περιφερειακών τους δράσεων, αξιοποιώντας τους ενωσιακούς πόρους, ενώ παράλληλα, επικεντρώνονται στη βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων υπέρ των ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού (κεντρικοί αυτοτελείς πόροι και έσοδα από ανταποδοτικά τέλη).

Το **Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»¹⁴⁴**, συμβολίζοντας το νέο παραγωγικό μοντέλο της χώρας, αποτελείται από τέσσερις (4) πυλώνες. Έναν πράσινο, έναν ψηφιακό, έναν κοινωνικό και αυτόν που αφορά στον οικονομικό και θεσμικό μετασχηματισμό. Ως προς τον τρίτο, τον κοινωνικό πυλώνα, οι επενδύσεις του σχεδίου περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, μεγάλα προγράμματα με στόχο την αύξηση της απασχόλησης με ιδιαίτερη έμφαση και ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων και τον ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαίδευσης. Η ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 συμβαδίζει με τις προτεραιότητες του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. **Πόροι του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0»**, στο πλαίσιο του πυλώνα Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή (Υγεία, Παιδεία, Κοινωνική Προστασία) και του Άξονα 3.4 «Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικές πολιτικές», θα καλύψουν στοχευμένες υποστηρικτικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στην απασχόληση, την κατάρτιση, την επιδότηση εργασίας και την πιστοποίηση Ρομά σε τεχνικά επαγγέλματα, την απόκτηση ψηφιακών δεξιοτήτων, την ποιοτική επαγγελματική εκπαίδευση και δια βίου μάθηση και τη συμμετοχή των Ρομά και ειδικά των νέων και γυναικών στην τοπική κοινωνία, μέσω της ενδυνάμωσης, ανάπτυξης δεξιοτήτων κλπ. Θα καλύψει, επίσης, δράσεις ευαισθητοποίησης και καταπολέμησης των διακρίσεων και στερεοτύπων και δράσεις ενίσχυσης της κοινωνικής διαμεσολάβησης.

Πόροι του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ-ΕΟΧ) υποστηρίζουν στοχευμένες παρεμβάσεις για την κοινωνική ένταξη και ενδυνάμωση Ρομά, ειδικά σε περιοχές υψηλής συγκέντρωσης Ρομά, με στόχο την κάλυψη αναγκών στέγασης στα πρότυπα της κοινωνικής κατοικίας, την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους, την

¹⁴⁴ Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0» <https://government.gov.gr/wp-content/uploads/2021/03/Greece-2.0-EL-31032021.pdf>

ενσωμάτωση των κοινοτήτων Ρομά μέσω παρεμβάσεων στους τομείς της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της υγείας και την ενδυνάμωση των γυναικών και των νέων.

Συμπληρωματική πηγή χρηματοδότησης της ΕΣΚΕ Ρομά αποτελεί το σύνολο των ιδιωτικών πόρων που θα διατεθούν για την εξυπηρέτηση των Προτεραιοτήτων της, που περιλαμβάνουν ενδεικτικά:

- ❑ Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα για ομάδες-στόχους της Στρατηγικής
- ❑ Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον τομέα της κοινωνικής επιχειρηματικότητας για ομάδες-στόχους της Στρατηγικής
- ❑ Δημιουργία νέων θέσεων μαθητείας στον ιδιωτικό τομέα για ομάδες-στόχους της Στρατηγικής
- ❑ Δημιουργία και συντήρηση μονάδων κοινωνικής κατοικίας με αποδέκτες οικογένειες Ρομά
- ❑ Προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης προς οργανώσεις Ρομά ή φορείς υλοποίησης της Στρατηγικής
- ❑ Μικροχρηματοδοτήσεις ή μικροπιστώσεις¹⁴⁵ προς ομάδες-στόχους της Στρατηγικής που επιθυμούν να αναπτύξουν επαγγελματική δραστηριότητα
- ❑ Δωρεές φυσικών και νομικών προσώπων προς οργανώσεις Ρομά ή φορείς υλοποίησης της Στρατηγικής
- ❑ Οργανωμένες Χορηγίες φορέων του μη κερδοσκοπικού ιδιωτικού τομέα προς οργανώσεις Ρομά ή φορείς υλοποίησης της Στρατηγικής
- ❑ Προγράμματα συλλογικής σώρευσης προσφορών μέσω του διαδικτύου (*Crowdfunding*) υπέρ οργανώσεων Ρομά.

Συμπληρωματική χρηματοδότηση των Μέτρων της ΕΣΚΕ Ρομά δύναται να παρέχεται μέσω και άλλων πόρων του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της ΕΕ, τόσο κατά την περίοδο ολοκλήρωσης της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 (2021-2023), όσο και καθ' όλη την διάρκεια της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2027 (2021-2029). Στο επίπεδο αυτό θα αξιοποιηθούν ενδεικτικά οι ακόλουθες πηγές:

(α) Το **Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους 2014-2020**¹⁴⁶ (συνολικού προϋπολογισμού για την Ελλάδα 330.000.000 ευρώ) ως μηχανισμός άμεσης ενίσχυσης σε ομάδες υψηλού κινδύνου φτώχειας και αποκλεισμού, που συμβάλλει στη μείωση της απόλυτης φτώχειας με: α) την υποστήριξη εθνικών προγραμμάτων παροχών σε είδος σε απόρους για την ανακούφιση της στέρξης τροφής, της έλλειψης στέγης και της υλικής στέρξης των παιδιών¹⁴⁷ μέσω οργανώσεων εταίρων που επιλέγονται από τα κράτη μέλη, β) την υποστήριξη συνοδευτικών μέτρων που συμπληρώνουν την παροχή τροφίμων και αγαθών.

(β) Το Πρόγραμμα «**Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια**» (Rights, Equality and Citizenship Programme)¹⁴⁸, που χρηματοδοτεί τοπικά, εθνικά και διακρατικά έργα για την ένταξη των Ρομά και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

(γ) Το Πρόγραμμα «**Ευρώπη για τους Πολίτες**», το οποίο υποστηρίζει έργα που τιμούν τη μνήμη του ολοκαυτώματος των Ρομά.

¹⁴⁵ Οι μικροπιστώσεις (*microfinance/microcredit*) είναι δάνεια που χορηγούνται από ιδιωτικές ή δημόσιες τράπεζες, μη τραπεζικά ιδρύματα μικροπιστώσεων και Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις στις ακόλουθες κατηγορίες:

α) άτομα που έχασαν ή κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους, ή που αντιμετωπίζουν δυσκολίες για την ένταξη ή επανένταξη τους στην αγορά εργασίας

β) άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού ή ευάλωτα άτομα που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση όσον αφορά την πρόσβαση στη συμβατική πιστωτική αγορά και που θέλουν να ιδρύσουν ή να αναπτύξουν περαιτέρω τη δική τους πολύ μικρή επιχείρηση (ακόμα και ως αυτοαπασχολούμενοι)

γ) πολύ μικρές επιχειρήσεις, ιδίως της κοινωνικής οικονομίας

δ) πολύ μικρές επιχειρήσεις που απασχολούν άτομα από κατηγορίες υψηλού κινδύνου αποκλεισμού.

¹⁴⁶ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2014, ΕΕ L 72/12.3.2014.

¹⁴⁷ Το Ταμείο επικεντρώνεται σε αυτές τις ακραίες μορφές υλικής στέρξης όχι μόνο διότι ενδεχομένως απειλούν την ίδια την επιβίωση του ατόμου σε κρίση, αλλά και επειδή η ανεπαρκής διατροφή και η έλλειψη βασικών αγαθών δυσχεραίνουν τα άτομα να ξεφύγουν από τη φτώχεια και τον αποκλεισμό και να επωφεληθούν από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης.

¹⁴⁸ Βλ. Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1381/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη θέσπιση του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» 2014-2020, ΕΕ L 354/28.12.2013.

(δ) Το **Πρόγραμμα Erasmus+**, που συμβάλλει στην ανάπτυξη μέτρων δια βίου μάθησης για την ένταξη των Ρομά.

(ε) Το **Πρόγραμμα EU4Health**, που υποστηρίζει πρωτοβουλίες για την προαγωγή της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά στην υγειονομική περίθαλψη.

(στ) Το **Ταμείο Αλληλεγγύης**¹⁴⁹ ως μηχανισμός άμεσης συνδρομής των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν έκτακτες ανάγκες εξαιτίας απρόβλεπτων συμβάντων και φυσικών καταστροφών (άμεση στέγασση).

(ζ) Προγράμματα της **Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων** για τη δανειοδότηση σχεδίων στους τομείς α) της συνοχής και σύγκλισης και β) της στήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της κοινωνικής φροντίδας¹⁵⁰.

(η) Δράσεις της **Πρωτοβουλίας LEADER**¹⁵¹ (το μέσο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής), που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και υποστηρίζει την ανάπτυξη αγροτικών κοινοτήτων χωρίς αποκλεισμούς (μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε αγροτικές περιοχές με μεγάλο πληθυσμό Ρομά αγροτών).

(θ) Τα **Ευρωπαϊκά Προγράμματα INTERREG**¹⁵².

(ι) Τα **Ευρωπαϊκά Προγράμματα** του Στόχου «*Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία*», όπως το **Πρόγραμμα URBACT III**¹⁵³ και η **Πρωτοβουλία Urban Innovative Actions**¹⁵⁴ που θα συγχωνευθούν σε ένα ενιαίο μέσο την περίοδο 2021-2027.

(ια) Τα έργα του **Δικτύου Πόλεων**¹⁵⁵ που δίνουν προτεραιότητα στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και στην ανάπτυξη γνώσεων σχετικά με τον ρόλο των ατόμων με καταγωγή από φυλετικές ή εθνοτικές μειονότητες στην ευρωπαϊκή κοινωνία και τον πολιτισμό.

(ιβ) Το **Πρόγραμμα «Για την Κοινωνική Αλλαγή και την Καινοτομία»**¹⁵⁶ ως μηχανισμός στήριξης κοινωνικών πρωτοβουλιών των Κρατών Μελών.

(ιγ) Η **Ευρωπαϊκή «Πρωτοβουλία Απασχόληση Νέων»** ως μηχανισμός στήριξης της απασχόλησης των νέων Ρομά κάτω των 29 ετών.

(ιδ) Το **Πρόγραμμα «Ορίζων 2020»**¹⁵⁷ ως μηχανισμός υποστήριξης δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας στους τομείς της κοινωνικής ένταξης και της εκπαίδευσης των Ρομά.

Επιμέρους κομβικές πολιτικές και παρεμβάσεις στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά δύνανται να υποστηρίζονται από εργαλεία άλλων Διεθνών Οργανισμών, όπως ενδεικτικά:

¹⁴⁹ Βλ. Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2012/2002 του Συμβουλίου της 11ης Νοεμβρίου 2002 για την ίδρυση του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ΕΕ L 311/14.11.2002.

¹⁵⁰ Βλ. σχετικά www.eib.org.

¹⁵¹ Η πλέον αντιπροσωπευτική δράση της προσέγγισης LEADER είναι η **Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων** (ΤΑΠΤοΚ /CLLD), μια μέθοδος σχεδιασμού και υλοποίησης τοπικών ολοκληρωμένων αναπτυξιακών στρατηγικών, με τη συμμετοχή εταίρων σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές. Βλ. σχετικά <http://www.agrotikianaptixi.gr/el/content/leader-clld>.

¹⁵² Βλ. <https://interreg.eu/>.

¹⁵³ Βλ. <https://urbact.eu>.

¹⁵⁴ Βλ. <https://www.uia-initiative.eu/en>.

¹⁵⁵ Βλ. https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens/funding_en.

¹⁵⁶ Βλ. Κανονισμός 1296/2013 της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «Για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία («EaSI») και την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 283/2010/ΕΕ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη», ΕΕL347/20.12.2013.

¹⁵⁷ Βλ. Κανονισμός 1291/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013 «Για τη θέσπιση του προγράμματος-πλαισίου «Ορίζων 2020» για την έρευνα και την καινοτομία (2014-2020) και την κατάργηση της απόφασης αριθ. 1982/2006/ΕΚ», ΕΕL347/20.12.2013.

- (α) Δράσεις του Ευρωπαϊκού Γραφείου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (UN Human Rights Office for Europe) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) στο πεδίο της ένταξης των ευπαθών ομάδων¹⁵⁸.
- (β) Δράσεις της UNESCO μέσω ιδίως του Ευρωπαϊκού Συνασπισμού πόλεων κατά του ρατσισμού¹⁵⁹ και του Προγράμματος για την καταπολέμηση της παραπληροφόρησης, της ρητορικής μίσους και των θεωριών συνωμοσίας.
- (γ) Δράσεις του Περιφερειακού Γραφείου του Ταμείου των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) για την Ευρώπη και την Κεντρική Ασία¹⁶⁰ στο πεδίο προστασίας των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού, όπως π.χ. η πρόληψη και καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας στην Ευρώπη¹⁶¹ και η κοινωνική ένταξη των παιδιών Ρομά¹⁶².
- (δ) Δράσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για την ένταξη των Ρομά στην αγορά εργασίας¹⁶³.
- (ε) Δράσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας για τις περιφερειακές απογραφές των πληθυσμών Ρομά (Regional Roma Surveys)¹⁶⁴.
- (στ) Δράσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά, ιδίως στο πλαίσιο εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την Ένταξη των Ρομά 2020-2025¹⁶⁵.
- (ζ) Δράσεις της Αναπτυξιακής Τράπεζας του Συμβουλίου της Ευρώπης (The Council of Europe Development Bank) στο πεδίο της ένταξης των ευπαθών ομάδων¹⁶⁶.

Η διαχείριση των χρηματοδοτήσεων της ΕΣΚΕ Ρομά διέπεται από τις **γενικές αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης**¹⁶⁷ που περιλαμβάνουν:

α) την Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης

Σύμφωνα με την *Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης*, η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων των φυσικών πόρων και των δημοσιονομικών κινδύνων της χώρας, πρέπει να διενεργείται με σωφροσύνη και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας και η οποία εξειδικεύεται:

(αα) στην *αρχή της οικονομικότητας*, σύμφωνα με την οποία τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των κυβερνητικών πολιτικών πρέπει να διατίθενται έγκαιρα, στην ενδεδειγμένη ποιότητα και ποσότητα και στην καλύτερη τιμή με την χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων,

(ββ) στην *αρχή της αποδοτικότητας*, σύμφωνα με την οποία οφείλεται η τήρηση της βέλτιστης δυνατής σχέσης μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόντων αποτελεσμάτων και

(γγ) στην *αρχή της αποτελεσματικότητας*, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η επίτευξη των συγκεκριμένων αντικειμενικών στόχων και των αποτελεσμάτων που έχουν εκ των προτέρων οριστεί.

(β) την Αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας

Σύμφωνα με την αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, η Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη και λογοδοτεί στη Βουλή για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης. Όλοι οι λειτουργοί που συμμετέχουν στη δημόσια διαχείριση σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος, ασκούν τις αρμοδιότητές

¹⁵⁸ Βλ. ενδεικτικά <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/WorkingforamoreinclusivepolicytowardsmigrantRomainFrance.aspx>.

¹⁵⁹ Βλ. <https://www.eccar.info/>.

¹⁶⁰ Επισημαίνεται ότι η UNICEF προχώρησε στην σύσταση Γραφείου στην Ελλάδα (<https://www.unicef.org/greece>), το οποίο λειτουργεί με βάση την Συμφωνία της 20^{ης} Νοεμβρίου 2020 μεταξύ της Ελληνικής Κυβέρνησης και της UNICEF, εξασφαλίζοντας την παροχή στήριξης και άμεσης συνεργασίας για την εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας έναντι των παιδιών, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), που επικυρώθηκε από την Ελλάδα με το Νόμο 2101/1992.

¹⁶¹ Βλ. σχετικά το πλαίσιο του Child Guarantee Project σε <https://www.unicef.org/eca/child-guarantee-phase-iii-testing-child-guarantee-eu-member-states>.

¹⁶² Βλ. ενδεικτικά <https://www.unicef.org/eca/what-we-do/ending-child-poverty/roma-children>.

¹⁶³ Βλ. ενδεικτικά https://www.ilo.org/budapest/what-we-do/publications/WCMS_619034/lang-en/index.htm.

¹⁶⁴ Βλ. ενδεικτικά <https://www.worldbank.org/en/region/eca/publication/breaking-cycle-of-roma-exclusion-in-western-balkans>.

¹⁶⁵ Βλ. [Council of Europe Strategic Action Plan for Roma and Traveller Inclusion \(2020-2025\) CM\(2019\)161 approved by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 22 January 2020 at the 1365th meeting of the Ministers' Deputies](https://www.coe.int/t/e/rome/2020/2020-2025/CM(2019)161_approved_by_the_Committee_of_Ministers_of_the_Council_of_Europe_on_22_January_2020_at_the_1365th_meeting_of_the_Ministers'_Deputies).

¹⁶⁶ Βλ. <https://coebank.org/en/about/mission/>.

¹⁶⁷ Ον. 3871/2010 (Α' 141) ορίζει τις γενικές αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης.

τους, όπως αυτές προσδιορίζονται στον παρόντα νόμο¹⁶⁸, με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αειφορίας των οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης.

(γ) την Αρχή της διαφάνειας

Σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας όλοι οι λειτουργοί και οι φορείς που διαχειρίζονται πόρους της Γενικής Κυβέρνησης έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν την έγκαιρη πληροφόρηση, οικονομικής ή άλλης φύσης, που σχετίζεται με τη διαχείριση της δημοσιονομικής πολιτικής, ώστε να καθίσταται εφικτός ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος της άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής και της οικονομικής κατάστασης του Δημοσίου εκτός και αν η δημοσιοποίησή της θα έβλαπτε ουσιαστικά την εθνική ασφάλεια, άμυνα ή τις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας.

(δ) την Αρχή της ειλικρίνειας

Σύμφωνα με την αρχή της ειλικρίνειας, κάθε οικονομική και δημοσιονομική πρόβλεψη που παρέχεται σε οποιαδήποτε έγγραφα ή εκθέσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου¹⁶⁹, πρέπει να στηρίζεται, στον βαθμό που είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό, σε πραγματικά στοιχεία που αποτυπώνονται σε όλες τις αποφάσεις που έχει ανακοινώσει η Κυβέρνηση καθώς και σε όλες τις λοιπές περιστάσεις που ενδέχεται να έχουν ουσιαστικές δημοσιονομικές επιπτώσεις.

Κατά την διάρκεια επιχειρησιακής υλοποίησης της Στρατηγικής, βασική επιδίωξη θα είναι η εξασφάλιση υψηλού επίπεδου συντονισμού και συμπληρωματικότητας των δράσεων καθώς και η επίτευξη σημαντικών οικονομικών κλίμακας, κυρίως μέσα από:

- τη διασφάλιση συνεργειών μεταξύ των συναφών στρατηγικών που άπτονται των ζητημάτων της κοινωνικής ένταξης των Ρομά.
- αποτελεσματικότερες συνεργασίες μεταξύ των αρμόδιων οργάνων της Κεντρικής Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού και των συναρμόδιων φορέων του δημόσιου, ιδιωτικού και εθελοντικού τομέα και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών που εμπλέκονται στην υλοποίηση των Πυλώνων της ΕΣΚΕ Ρομά.
- την εφαρμογή βελτιωμένων συστημάτων και διαδικασιών διοίκησης, παρακολούθησης και διαχείρισης ποιότητας καθώς και της διευρυμένης εφαρμογής ψηφιακών συστημάτων ΤΠΕ.
- την επιτάχυνση της ολοκλήρωσης των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων του ΕΣΠΑ 2014-2020, την ωρίμανση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων και την ορθολογική αξιοποίηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2021-2027.
- στοχευμένες συνεργατικές παρεμβάσεις με έμφαση στην ενίσχυση πολιτικών πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας και πρόληψης του αποκλεισμού των Ρομά και σε δράσεις κοινωνικής καινοτομίας, αναβάθμισης δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού που δραστηριοποιείται στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά και βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας στο πεδίο των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά.
- την αξιοποίηση της τεχνογνωσίας (σε επίπεδο συστημάτων και εργαλείων) των Διεθνών Οργανισμών ή άλλων κρατών για την ορθολογική ανάπτυξη της Στρατηγικής μέσω διακρατικών συμβάσεων και συμφώνων συνεργασίας π.χ. Συμβούλιο της Ευρώπης, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), Δίκτυο Εθνικών Σημείων Επαφής της ΕΕ για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά κλπ.

Η υλοποίηση της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 αναμένεται ότι θα αποφέρει σημαντικά κοινωνικοοικονομικά αλλά και δημοσιονομικά οφέλη ως εξής:

¹⁶⁸ Ο ν.3871/2010 (Α' 141) ορίζει τις γενικές αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης.

¹⁶⁹ Ο ν. 3871/2010 (Α' 141) ορίζει τις γενικές αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης.

- Μείωση του ποσοστού φτώχειας και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά, μέσω των επιδοματικών παροχών για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και την κατοχύρωση του Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος
- Περιορισμός της επιβάρυνσης του συστήματος φροντίδας και υγείας (ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και νοσηλευτική φροντίδα)
- Μείωση των υψηλών δαπανών ιδρυματικής περίθαλψης παιδιών, αναπήρων και ηλικιωμένων Ρομά μέσω της συντονισμένης παραπομπής τους σε υπηρεσίες ανοικτής φροντίδας
- Σταδιακή μείωση των συνολικών δαπανών για επιδοματικές παροχές εξαιτίας εκούσιων επιλογών των Ρομά να αξιοποιήσουν ποιοτικές δράσεις επιχειρηματικότητας και εργασιακής ένταξης που εξασφαλίζουν εισόδο και παραμονή στην αγορά εργασίας
- Θετικός αντίκτυπος στην αγορά εργασίας, μέσω της μείωσης των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων και της βελτίωσης αποδοτικότητας και απασχολησιμότητας, ειδικά και μέσω της συμμετοχής νέων και γυναικών Ρομά στην αγορά εργασίας
- Αύξηση εισφορών στον κρατικό προϋπολογισμό και θετικός αντίκτυπος στο ΑΕΠ

7. Σύστημα Διακυβέρνησης και Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2027

Για την επίτευξη των στόχων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030, σχεδιάστηκε το σύστημα διακυβέρνησης και η διασύνδεσή του με το περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο (βλέπε και παρ.6.1 και 6.2). Με το εν λόγω σύστημα επιδιώκεται η εξασφάλιση της ενεργού συμμετοχής των εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων καθώς και ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης και του περιφερειακού τοπικού επιπέδου για την αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική και στο Σχέδιο Δράσης.

Στο πλαίσιο αυτό σημειώνεται επίσης, η λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής. Σύμφωνα με τονν.4445/2016 (Α' 236), ο Εθνικός Μηχανισμός λειτουργεί ως ενιαίος οργανικός σχηματισμός με αντικείμενο τον σχεδιασμό, την ενημέρωση, τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση οριζόντιων συνεκτικών πολυτομεακών πολιτικών κοινωνικής ένταξης και κοινωνικής συνοχής, δρώντας συνεκτικά μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και των λοιπών Υπουργείων που ασκούν κοινωνική πολιτική, χωρίς να μεταβάλλει τις αρμοδιότητές τους ως προς την υλοποίηση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της πολιτικής αυτής.

Ο Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά αποτελεί βασικό κρίκο της αλυσίδας του κύκλου των πολιτικών για τους Ρομά, διότι τα παραγόμενα αποτελέσματα από τους τομείς, η εφαρμογή, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του μηχανισμού τροφοδοτούν τη χάραξη πολιτικής και τις προτεραιότητες πολιτικών για τους Ρομά στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά.

Ο Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 θα αποτελεί διακριτή συνιστώσα του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και θα εφαρμόζεται σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο με βάση δείκτες, οι οποίοι επιτρέπουν την παρακολούθηση της προόδου κάθε προτεραιότητας και επίτευξης στόχου και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δράσεων.

Ειδικότερα, ο Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 έχει ως στόχο:

- τη συστηματική συγκέντρωση και επεξεργασία των πληροφοριών
- την αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής της Στρατηγικής και
- την έγκαιρη υποβολή προτάσεων για τη λήψη διορθωτικών μέτρων βελτίωσης του σχεδιασμού
- τη διάχυση των αποτελεσμάτων της Στρατηγικής

Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση αποτελούν δύο συμπληρωματικές διαδικασίες. Η παρακολούθηση παρέχει μέρος της εμπειρικής βάσης για την αξιολόγηση, ενώ η αξιολόγηση μπορεί να δημιουργήσει ανάγκες για τη βελτίωση του σχεδιασμού και της υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης. Η παρακολούθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής αποτελεί αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, καθ' ύλην αρμόδιου φορέα (π.δ. 84/2019, π.δ.134/2017) για το συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο και Εθνικού Σημείου Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά, ενώ η αξιολόγηση προβλέπεται να διενεργηθεί από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες.

7.1 Σύστημα Διακυβέρνησης της Στρατηγικής

Το Σύστημα Διακυβέρνησης της Στρατηγικής οργανώνεται σε δύο επίπεδα, κεντρικό και αυτοδιοικητικό.

Στο κυβερνητικό επίπεδο περιλαμβάνονται:

- Η Κυβερνητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά
- Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά
- Τα τμήματα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας για την κοινωνική ένταξη των Ρομά
- Η Επιτροπή Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων
- Το Φόρουμ Ρομά.

Στο αυτοδιοικητικό επίπεδο περιλαμβάνονται:

- Οι Ομάδες Δράσης σε περιφερειακό επίπεδο
- Τα Περιφερειακά Σημεία Επαφής
- Επιτροπή Πολιτικής ΟΤΑ α' βαθμού για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά
- Παραρτήματα Ρομά των Κοινωνικών Κέντρων των ΟΤΑ α' βαθμού

Την ενεργοποίηση, συντονισμό και λειτουργία του Συστήματος Διακυβέρνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 έχει η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ως ο καθ' ύλην αρμόδιος φορέας (π.δ.84/2019, π.δ.134/2017) για τον συντονισμό και την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά σε εθνικό επίπεδο και αποτελεί το Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά. Σε όλα τα επίπεδα και όργανα διακυβέρνησης της Στρατηγικής διασφαλίζεται η συμμετοχή και η διαβούλευση με εκπροσώπους των Ρομά και της κοινωνίας των πολιτών.

7.2 Μηχανισμός παρακολούθησης της Στρατηγικής

Η Εθνική Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά υποστηρίζει την παρακολούθηση της υλοποίησης και την αναθεώρηση του Σχεδίου Δράσης στο πλαίσιο των πυλώνων, επιχειρησιακών στόχων, μέτρων και δράσεων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 μέσω προτάσεων, εισηγήσεων και την ενίσχυση του κοινωνικού διαλόγου. Η παρακολούθηση της Στρατηγικής πραγματοποιείται μέσω διαβούλευσης και εκπόνησης εκθέσεων παρακολούθησης. Αρμόδιος φορέας για την εκπόνηση των εκθέσεων παρακολούθησης της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 είναι η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Ανά διετία συντάσσεται η αντίστοιχη *ετήσια Έκθεση Προόδου* της Στρατηγικής από τα αρμόδια Τμήματα της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. Η παρακολούθηση αφορά στην πρόοδο υλοποίησης της επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής και της προόδου υλοποίησης των οικείων παρεμβάσεων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης. Τα αρμόδια Τμήματα της Γενικής Γραμματείας συλλέγουν στοιχεία τόσο από τις αρμόδιες Διευθύνσεις της και τις συναρμόδιες υπηρεσίες και φορείς που αναφέρονται στο Σύστημα Διακυβέρνησης της Στρατηγικής, όσο και από επιμέρους στοιχεία φορέων που δύναται να τηρούν στοιχεία (βλέπε Γεωπληροφοριακό Σύστημα ΗΔΙΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ, Δήμοι κλπ.), με σκοπό την αποτύπωση αξιόπιστων δεδομένων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων παρεμβάσεων. Βασική πηγή άντλησης στοιχείων αποτελεί και το σύστημα δεικτών της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 (βλέπε 7.4)

Η Έκθεση Προόδου περιλαμβάνει αναφορά:

- στην πρόοδο υλοποίησης των δράσεων της Στρατηγικής,

- στην πρόοδο επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής,
- στην αναγνώριση προβλημάτων που παρουσιάστηκαν κατά την υλοποίηση και του τρόπου επίλυσής τους,
- στον τρόπο με τον οποίο οι παρατηρήσεις της διαβούλευσης με τα ανωτέρω όργανα λήφθηκαν υπόψη για τη βελτίωση της υλοποίησης.
- στην αποτίμηση του αντίκτυπου των μέτρων γενικής πολιτικής στους κρίσιμους τομείς ένταξης «εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση» και τη βελτίωση των δεικτών κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Η Έκθεση Προόδου διαβιβάζεται αρχικά στη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και στο *Φόρουμ ΕΣΚΕ Ρομά* για τις θέσεις τους και μετά την ενσωμάτωση τυχόν παρατηρήσεων προωθείται για έγκριση στην Κυβερνητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά. Η Έκθεση Προόδου υποβάλλεται ανά δύο (2) έτη στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και δύναται να παρουσιάζεται στη Διάρκη Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων και την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της Βουλής.

7.3 Πλαίσιο αξιολόγησης της Στρατηγικής

Η αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική ένταξη των Ρομά 2021-2030 είναι εξωτερική, ενώ αρμόδια για τις σχετικές απαιτούμενες ενέργειες είναι η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας. Η εξωτερική αξιολόγηση της Στρατηγικής προβλέπεται να διενεργηθεί σε τρεις περιόδους: το 2024 (1^η ενδιάμεση αξιολόγηση), το 2027 (2^η ενδιάμεση αξιολόγηση) και το 2030 (expost αξιολόγηση).

Στόχος της εξωτερικής αξιολόγησης είναι η διερεύνηση της συνεισφοράς της Στρατηγικής στις επιδιωκόμενες αλλαγές σχετικά με την κοινωνική ένταξη των Ρομά, όπως αντανακλώνται στους δείκτες αποτελεσμάτων της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030. Επίσης, στόχος της αξιολόγησης είναι:

1. η επιβεβαίωση, η ανάλυση και η αποτίμηση των αιτιών για τις οποίες τα αποτελέσματα της Στρατηγικής επιτυγχάνονται ή αποκλίνουν,
2. ο καθορισμός των αναγκών διορθωτικών παρεμβάσεων που θα διασφαλίσουν την επίτευξη των στόχων.

Τα βασικά ερωτήματα που θα απαντηθούν στις περιοδικές εκθέσεις αξιολόγησης θα αφορούν α) στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης, β) στην αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της Στρατηγικής και γ) στην εκτίμηση των επιπτώσεων από την υλοποίηση των παρεμβάσεων του Σχεδίου Δράσης.

Οι εκθέσεις αξιολόγησης δημοσιοποιούνται με ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας σε όλους τους φορείς που συμμετέχουν στο Σύστημα Διακυβέρνησης της Στρατηγικής. Οι εκθέσεις τροφοδοτούν τη λήψη **αποφάσεων** σχετικά με βελτιωτικές προσαρμογές τόσο στο σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση των δράσεων.

7.4 Σύστημα δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030

Βάσει της Σύστασης της 12^{ης} Μαρτίου 2021 για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030, βρίσκεται σε διαδικασία ανάπτυξης σύστημα δεικτών αξιοποιώντας το χαρτοφυλάκιο δεικτών που έχει αναπτυχθεί από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA) και τα εθνικά σημεία επαφής στο πλαίσιο της ομάδας εργασίας σχετικά με τους δείκτες (EURomaWorkingparty). Το σύστημα θα επιτρέπει τη συλλογή στοιχείων σε εθνικό επίπεδο με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι εφικτό να

συμβάλλει στην επιθυμητή κοινή παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου υλοποίησης πολιτικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ειδικότερα, ο FRA κατόπιν ενδελεχούς συνεργασίας και διαβούλευσης με τα Εθνικά Σημεία Επαφής της ΕΕ για την κοινωνική ένταξη των Ρομά (EURoma working party), τις στατιστικές υπηρεσίες, οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε ένα χαρτοφυλάκιο δεικτών (portfolio of indicators) για την παρακολούθηση και την αποτίμηση των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη των Ρομά¹⁷⁰. Η προσέγγιση του FRA βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και την παρακολούθηση της τήρησης του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά στην ίση μεταχείριση και την απαγόρευση των διακρίσεων. Βάσει της εμπειρίας των προηγούμενων ετών, ο FRA προτείνει τη δημιουργία ενός πλαισίου δεικτών το οποίο βασίζεται στο μοντέλο δείκτη δομικών/διαρθρωτικών διαδικασιών και αποτελέσματος (S-P-O) που συνέστησε το Γραφείο του ΟΗΕ του Υπατού Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) κατά την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με τη βοήθεια διάφορων συνόλων δεικτών και σε σχέση με συγκεκριμένα πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, το υπόδειγμα αυτό επιτρέπει την αξιολόγηση:

1. του νομικού και πολιτικού πλαισίου που έχει πραγματοποιηθεί (διαρθρωτικοί δείκτες)·
2. των συγκεκριμένων παρεμβάσεων για την εφαρμογή της (δείκτες διεργασιών)·
3. των επιτευγμάτων, όπως τα εκλαμβάνουν οι τελικοί ωφελούμενοι (δείκτες αποτελεσμάτων).

Ειδικότερα, με βάση τη Σύσταση του FRA, στο υπό διαμόρφωση σύστημα δεικτών παρακολούθησης και αξιολόγησης της υλοποίησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 περιλαμβάνονται οι ακόλουθες κατηγορίες δεικτών::

1. **Διαρθρωτικοί δείκτες:** σχετίζονται με κοινοτικά και εθνικά νομικά πλαίσια και στρατηγικές που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για να συμμορφωθεί η χώρα με τον «Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ» (στην περίπτωση των Ρομά, το «Πλαίσιο της ΕΕ για τις εθνικές στρατηγικές ένταξης των Ρομά»)
2. **Δείκτες διεργασιών/προόδου:** σχετίζονται με ειδικές παρεμβάσεις και δράσεις (π.χ. προγράμματα, σχέδια, μέτρα) που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για την επίτευξη των στόχων της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά με την εφαρμογή των ισχυόντων θεσμικών ρυθμίσεων.
3. **Δείκτες αποτελεσμάτων:** σχετίζονται με την κατάσταση στο σχετικό πεδίο και τυχόν αλλαγές στην πρόσβαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων με ειδικά χαρακτηριστικά, όπως η εθνοτική καταγωγή στην περίπτωση των Ρομά. Πρόκειται κυρίως για τυπικούς δείκτες, που συμπληρώνονται από δεδομένα, τα οποία θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν σύμφωνα με διάφορα κριτήρια όπως εθνοτική καταγωγή, φύλο, ηλικία. Στα κράτη μέλη στα οποία δεν υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα με βάση την εθνοτική καταγωγή, τα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως αντιπροσωπευτικοί δείκτες (proxy). Οι δείκτες ευθυγραμμίζονται με τους δείκτες του «Ευρώπη 2020» ή δείκτες για τη φτώχεια ή τον κοινωνικό αποκλεισμό μετά το 2020, καθώς και με δείκτες τομεακών πολιτικών, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η απασχόληση. Οι ανωτέρω δείκτες παρέχουν επίσης στοιχεία για τις εκθέσεις της ΕΕ σχετικά με την Ατζέντα 2030 και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (στα συναφή πεδία που σχετίζονται με την κοινωνική ένταξη και τις τομεακές πολιτικές).

Στόχος του ανωτέρω συστήματος δεικτών είναι να αποτελέσει ένα δυναμικό εργαλείο για τη συστηματική αποτίμηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών και δράσεων για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, λαμβάνοντας

¹⁷⁰ European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), Roma Working Party - Consultations on the Roma inclusion monitoring framework - Monitoring framework for an EU Roma Strategic Framework for Equality, Inclusion and Participation: Objectives and indicators https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/2020-portfolio_of_indicators_working-paper_en.pdf

υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες και τις ως σήμερα υφιστάμενες παρεμβάσεις και δράσεις αλλά και υιοθετώντας τις νέες προτεραιότητες ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της νέας περιόδου έως το 2030. Προτείνονται μετρήσιμοι και αξιόπιστοι δείκτες κατ' αναλογία με το προτεινόμενο χαρτοφυλάκιο δεικτών του FRA, οι οποίοι συμβαδίζουν με τους πυλώνες της ΕΣΚΕ Ρομά 2021 – 2030 και καλύπτουν το σύνολο των μέτρων και των δράσεων που συνθέτουν τη νέα στρατηγική στόχευση.

Το υπό διαμόρφωση πλαίσιο δεικτών αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θα αναπτυχθεί εξελικτικά η διαδικασία αξιολόγησης των παρεμβάσεων, αποτίμησης της προόδου, αναθεώρησης και εκτίμησης της ανταπόκρισης των προσπαθειών στην επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων. Τα δεδομένα που τροφοδοτούν τους δείκτες είτε αντλούνται από υφιστάμενα συστήματα (ενδεικτικά ΕΕ, FRA, ΕΛΣΤΑΤ, πληροφοριακό σύστημα Παρατηρητηρίου Ρομά, πληροφοριακά συστήματα εμπλεκόμενων Υπουργείων, δεδομένα καταγραφών από υλοποιούμενες παρεμβάσεις, κλπ.), είτε πρόκειται να συλλεγούν μέσω ειδικών ερευνών που θα συστηματοποιηθούν προς αυτό, τροφοδοτώντας ταυτόχρονα και τις τιμές βάσης των δεικτών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον καθορισμό διαδικασιών και μηχανισμών για τη διαμόρφωση συστήματος τεκμηρίωσης και αποτίμησης του αντίκτυπου των μέτρων γενικής πολιτικής στους κρίσιμους τομείς πολιτικής «εκπαίδευση, απασχόληση, υγεία, κοινωνική φροντίδα και στέγαση» (τομεακοί δείκτες), προσδιορίζοντας την αποτελεσματικότητα και το βαθμό στον οποίο καθίστανται προσβάσιμες και επωφελείς για περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι Ρομά. Στο πλαίσιο του προτεινόμενου συστήματος, η συλλογή τεκμηρίων και αποδεικτικών στοιχείων (evidence) είναι αλληλένδετες και συμπληρωματικές έννοιες και δραστηριότητες. Η κατανόηση και η ερμηνεία των αποδεικτικών στοιχείων είναι απαραίτητη, καθώς τα αποδεικτικά στοιχεία θα αποτιμήσουν την υλοποίηση των μέτρων και δράσεων καθώς και την παροχή των υπηρεσιών, θα περιγράψουν και θα ποσοτικοποιήσουν τα αποτελέσματά τους και θα αναδείξουν τις προσεγγίσεις και παρεμβάσεις που είναι πιο αποτελεσματικές.

Η εφαρμογή του συστήματος δεικτών θα βοηθήσει επιπρόσθετα:

1. το βαθμό επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής,
2. την παραγωγή των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων σύμφωνα με τον αρχικό προγραμματισμό,
3. την ορθή χρήση των διατιθέμενων πόρων σε σχέση με τις προβλεπόμενες εκροές για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, σύμφωνα με τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων με τις οποίες σχετίζονται.

Επιπλέον, η εφαρμογή του συστήματος και η συστηματική παρακολούθηση της πορείας των δεικτών, θα δώσει τη δυνατότητα για έγκαιρο εντοπισμό τυχόν αποκλίσεων από τους στόχους, καθώς και ενδεχόμενων καθυστερήσεων και εμποδίων στην πορεία υλοποίησης κάθε πυλώνα προτεραιότητας. Το σύστημα δεικτών της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2027 θα υποστηρίξει, κατά συνέπεια, την τεκμηριωμένη λήψη απόφασης με στόχο την εξεύρεση των κατάλληλων και την εφαρμογή έγκαιρων διορθωτικών μέτρων.

Σημειώνεται ότι το σύστημα δεικτών που προτείνεται για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της στρατηγικής είναι SMART, ήτοι:

- **Specific:** οι δείκτες του συστήματος μετρούν αυτό που θέλουμε να μετρηθεί
- **Measurable:** οι δείκτες του είναι μετρήσιμοι (αριθμητικά)
- **Available:** οι δείκτες του μπορούν να μετρηθούν με κόστος λογικό
- **Relevant:** οι δείκτες του σχετίζονται άμεσα με το στόχο/στόχους που τίθενται σε κάθε τομέα
- **Timebound:** η μέτρηση των δεικτών του συνδέεται με συγκεκριμένη χρονική στιγμή μέτρησης

Στο παρόν κείμενο, παρουσιάζονται οι βασικοί Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων της ΕΣΚΕ Ρομά/ Σχεδίου Δράσης 2021 – 2030, οι οποίοι θα οριστικοποιηθούν βάσει των

διαθέσιμων δεδομένων και κατόπιν συνεργασίας και διαβούλευσης με τους συναρμόδιους φορείς και εκπροσώπους των συλλογικών φορέων Ρομά.

Πίνακας 17. Δείκτες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Αποτελεσμάτων της ΕΣΚΕ Ρομά/ Σχεδίου Δράσης 2021 – 2030

Βασικοί Δείκτες (Κορμού)		
Ονομασία Δείκτη	Στοχοθεσία 2030 (2016¹⁷¹) Δείκτη	Πηγή Αναφοράς τιμής βάσης 2016
Πυλώνας 1: Πρόληψη και καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά		
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (κάτω από το 60 % του μέσου ισοδύναμου εισοδήματος μετά από κοινωνικές μεταβιβάσεις) (%)	80% (96%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Παιδιά ηλικίας <18 ετών σε κίνδυνο φτώχειας (%)	80% (99%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Άτομα που διαβιούν σε νοικοκυριό με σοβαρές υλικές στερήσεις (%)	58% (67%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Παιδιά ηλικίας <18 ετών που διαβιούν σε νοικοκυριό με σοβαρές υλικές στερήσεις (%)	58% (68%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Ποσοστό Ρομά σε νοικοκυριά όπου τουλάχιστον ένα άτομο έπρεπε να τερματίσει την ημέρα του χωρίς να έχει φάει τουλάχιστον μία φορά τον τελευταίο μήνα, μέλη νοικοκυριών (%)	35% (48%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Πυλώνας 2: Ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης των Ρομά σε βασικές υπηρεσίες και αγαθά		
Εκπαίδευση		
Παιδιά ηλικίας 3 ετών και άνω που παρακολουθούν την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (%)	75% (69%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE) ¹⁷²
Άτομα ηλικίας 20-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει την ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (%)	15% (8%) ↑	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Παιδιά Ρομά, 6-15 ετών, που παρακολουθούν μαθήματα όπου «όλοι οι συμμαθητές είναι Ρομά» όπως ανέφεραν οι ερωτηθέντες, μέλη νοικοκυριών 6-15 στην εκπαίδευση (%)	10% (13%) ↓	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Παιδιά Ρομά σε ηλικία για υποχρεωτική εκπαίδευση που φοιτούν στην εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών, 5-17 (%)	75% (69%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, μέλη νοικοκυριών, 18-24 (%)	87% (92%) ↓	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Άτομα Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομά καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, όταν ήρθαν σε επαφή με το σχολείο (ως γονέας ή μαθητής), ερωτηθέντες, 16+ (%)	15% (20%) ↓	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Απασχόληση		
Άτομα ηλικίας 20-64 ετών που δήλωσαν ως κύρια δραστηριότητα «αμειβόμενη εργασία» (συμπεριλαμβανομένης της πλήρους απασχόλησης, της μερικής απασχόλησης, των ειδικών θέσεων εργασίας, της αυτοαπασχόλησης και της περιστασιακής εργασίας ή εργασίας τις τελευταίες 4 εβδομάδες) (%)	65% (52%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Νέοι ηλικίας 15–29 ετών των οποίων η κύρια δραστηριότητα δεν είναι «ούτε στην απασχόληση, ούτε στην εκπαίδευση ούτε στην κατάρτιση» (NEET) (%)	55% (60%)	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE) European Union Agency for Fundamental Rights Database

¹⁷¹ Στην παρένθεση παρουσιάζονται οι τιμές βάσης έτους 2016

¹⁷² Commission Staff Working Document Roma integration indicators scoreboard (2011-2016) Accompanying the document Communication to the European Parliament and the Council Midterm review of the EU framework for national Roma integration strategies, SWD/2017/0286 final/2

Χάσμα απασχόλησης μεταξύ φύλων: διαφορά στο ποσοστό αμειβόμενης εργασίας μεταξύ γυναικών και ανδρών ηλικίας 20-64 ετών (%)	Αναμένεται να ποσοτικοποιηθεί κατόπιν έρευνας	Δεν υφίσταται
Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, ψάχνοντας εργασία, ερωτηθέντες, 16+ (%)	58% (63%)	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, στο χώρο εργασίας τους, ερωτηθέντες, 16+ (%)	30% (38%)	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Υγεία/Κοινωνική φροντίδα		
Διαφορά στο προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση (γενικός πληθυσμός έναντι Ρομά) (έτη)	Αναμένεται να ποσοτικοποιηθεί κατόπιν έρευνας	Δεν υφίσταται
Άτομα με περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη και κοινωνικές υπηρεσίες (%)	0% (0%)	Νόμος 4368/2016
Παιδιά Ρομά ηλικίας έως 4 ετών που ξεκινούν στην υποχρεωτική ηλικία την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και παρακολουθούν την προσχολική εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών (%)	35% (28%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό Ρομά που αξιολογούν την υγεία τους γενικά ως «Πολύ καλή» ή «Καλή», ερωτηθέντες, 16+ (%)	95% (83%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό Ρομά με ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ερωτηθέντες, 16+ (%)	90% (79%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Στέγαση		
Άτομα που ζουν σε στέρηση στέγασης (ζουν σε ένα διαμέρισμα που είναι πολύ σκοτεινό ή που έχει διαρροή στέγης/υγρούς τοίχους και/ή δάπεδα, χωρίς μπανιέρα/ντους, χωρίς εσωτερική τουαλέτα) (%)	28% (37%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Άτομα που ζουν σε νοικοκυριά που δεν έχουν τον ελάχιστο αριθμό δωματίων (%)	85% (92%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Άτομα που ζουν σε νοικοκυριά χωρίς τρεχούμενο πόσιμο νερό στο εσωτερικό της κατοικίας (%)	3% (9%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Μέσος αριθμός δωματίων ανά άτομο στο νοικοκυριό (χωρίς την κουζίνα)	0,8 (0,6) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά που δεν έχουν ούτε τουαλέτα, ούτε ντους, ούτε μπάνιο εντός της κατοικίας, μέλη νοικοκυριών (%)	25% (30%) ↓	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό Ρομά που ζουν σε νοικοκυριά με παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, μέλη νοικοκυριού (%)	93% (88%) ↑	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Πυλώνας 3: Πρόληψη και καταπολέμηση των διακρίσεων και των στερεοτύπων σε βάρος των Ρομά		
Άτομα που βίωσαν διακρίσεις (σε οποιονδήποτε τομέα) τους τελευταίους 12 μήνες, επειδή είναι Ρομά και που ανέφεραν το τελευταίο περιστατικό διάκρισης (%)	15% (7%) ↑	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Άτομα που βίωσαν διακρίσεις επειδή είναι Ρομά σε οποιονδήποτε τομέα, τους τελευταίους 12 μήνες (%)	35% (48%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Ποσοστό Ρομά που βίωσαν διακρίσεις εξαιτίας της Ρομικής καταγωγής τους τα τελευταία 5 χρόνια, όταν έψαχναν για σπίτι/κατοικία διαμονής, ερωτηθέντες, 16+ (%)	38% (44%) ↓	Πίνακας δεικτών ένταξης των Ρομά (Roma integration indicators scoreboard) 2011-2016 (EE)
Ποσοστό του γενικού πληθυσμού που δεν αισθάνεται άνετα με Ρομά γείτονες (%)	10% (16%) ↓	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Πυλώνας 4: Προώθηση της ενεργού συμμετοχής των Ρομά στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή		
Ενδιαφέρον Ρομά για την πολιτική (%)	30% (22%) ↑	European Union Agency for Fundamental Rights Database
Συμμετοχή Ρομά σε συλλογικές δραστηριότητες (%)	Αναμένεται να ποσοτικοποιηθεί κατόπιν έρευνας	Δεν υφίσταται

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι. Η συμμετοχή των δημόσιων φορέων και των Ανεξάρτητων Αρχών στην προκαταρκτική διαβούλευση της ΕΣΚΕ Ρομά

Στο πλαίσιο εκπόνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030 αρχικά κρίθηκε σκόπιμη και αναγκαία η διεξαγωγή πρωτότυπης έρευνας πεδίου (Ιανουάριος - Απρίλιος 2021), υπό την επιστημονική καθοδήγηση της Ομάδας Έργου του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω στοχευμένου ερωτηματολογίου με αντικείμενο την καταγραφή των απόψεων επιλεγμένων φορέων και υπηρεσιών για την αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης και την ανάδειξη των προτάσεων τους σχετικά με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης των Ρομά την περίοδο 2021-2030.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώθηκε σε τρία επίπεδα:

(α) Καταγραφή των παραστάσεων των φορέων ως προς την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με συγκεκριμένους οριζόντιους και τομεακούς στόχους ένταξης των Ρομά (όπως αποτυπώνονται στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Μια Ένωση ισότητας: Στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά», {SWD(2020) 530 και εξειδικεύονται στο Σχετικό Παράρτημα).

(β) Καταγραφή αντιπροσωπευτικών δράσεων των φορέων την περίοδο 2011-2020 σε σχέση με συγκεκριμένους οριζόντιους και τομεακούς στόχους ένταξης των Ρομά. Το επίπεδο αυτό διαρθρώνεται σε πέντε ενότητες: 1) Στόχευση των δράσεων (εάν αφορούν γενικά ευάλωτες ομάδες πληθυσμού με ωφελούμενους και Ρομά, είτε αφορούν μόνο τους Ρομά, 2) Δείκτες αποτελέσματος, δείκτες παρακολούθησης και αριθμός ωφελούμενων, 3) Χωροθέτηση των δράσεων και συνεργαζόμενοι φορείς υλοποίησης, 4) Χρηματοδότηση και 5) Διάρκεια.

(γ) Καταγραφή των εισηγήσεων / προτάσεων των φορέων ως προς το περιεχόμενο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021-2030 σε σχέση με την εκπλήρωση συγκεκριμένων στόχων.

Οι απαντήσεις των φορέων τροφοδότησαν σε σημαντική έκταση το πρώτοβασικό κείμενο της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030. Εν συνεχεία ακολούθησε νέος κύκλος προκαταρκτικής διαβούλευσης με τους συναρμόδιους φορείς για τη διατύπωση επισημάνσεων και προτάσεων επί του κειμένου της ΕΣΚΕ Ρομά.

Ακολούθως αναφέρονται συνολικά οι φορείς που συνέβαλαν σε όλα τα στάδια εκπόνησης της ΕΣΚΕ Ρομά 2021-2030.

Κατάλογος φορέων που συμμετείχαν στην προκαταρκτική διαβούλευση

Α. Φορείς Κεντρικής Διοίκησης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

- Γραφείο Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
- Γραφείο Ειδικής Γραμματέως Διαχείρισης Προγραμμάτων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου
- Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΥΣΕΚΤ)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

- Γραφείο Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης
- ΕΥΔ ΕΠ Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων - Τομέα Παιδείας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

- Γραφείο Υφυπουργού Δημογραφικής Πολιτικής και Οικογένειας
- Γραφείο Γενικής Γραμματέως Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης - Τομέα Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης - Τομέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης
- Διεύθυνση Καταπολέμησης της Φτώχειας
- Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής
- Διεύθυνση Πολιτικών Ατόμων με Αναπηρία
- Διεύθυνση Προστασίας Παιδιού και Οικογένειας
- Διεύθυνση Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας
- Γενική Γραμματεία Εργασίας, Διεύθυνση Ένταξης στην Εργασία

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Εσωτερικών και Οργάνωσης
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εσωτερικών - Τομέα Εσωτερικών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

- Γραφείο Υφυπουργού Προστασίας του Πολίτη
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Τάξης
- Γραφείο Γενικής Γραμματέως Αντεγκλητικής Πολιτικής
- Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας (ΑΕΑ), Επιτελικό Γραφείο Αρχηγού
- Κέντρο Μελετών Ασφαλείας (ΚΕΜΕΑ), Γραφείο Προέδρου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

- Γραφείο Υφυπουργού Υγείας
- Υφυπουργός Υγείας αρμόδια για θέματα Ψυχικής Υγείας
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Δημόσιας Υγείας, Πρόληψης και Εθελοντισμού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Υγείας (ΕΔΕΥΠΥ)
- Γραφείο Προέδρου Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ και ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

- Γραφείο Υφυπουργού Δικαιοσύνης
- Γραφείο Γενικού Γραμματέως Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Επιτελική Δομή ΈΣΠΑ Υπουργείου Δικαιοσύνης και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
-

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού

- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Αθλητισμού
- Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού (ΕΔΕΠΟΛ)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

- Γραφείο Υφυπουργού
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος
- Γραφείο Γενικής Γραμματέως Ενέργειας και Ορυκτών Υλών

ΤΑΜΕΙΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΠΟΡΟΥΣ (ΤΕΒΑ)

- Υπεύθυνος Προγράμματος

Β. ΝΠΔΔ / ΝΠΙΔ

- Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ)
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ)
- Οργανισμός Απασχόλησης και Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) - Γενική Διεύθυνση Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
- Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)
- Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών –ΙΚΥ

Γ. Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Ένωση Περιφερειών Ελλάδας
- Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
- Γραφείο Περιφερειάρχη Περιφέρεια Αττικής

Δ. Ανεξάρτητες Αρχές και Επιτροπές

- Συνήγορος του Πολίτη
- Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II. Η συμμετοχή των οργανώσεων Ρομά στην προκαταρκτική διαβούλευση της ΕΣΚΕ Ρομά

Στο πλαίσιο εκπόνησης της ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021-2030 κρίθηκε σκόπιμη και αναγκαία η διεξαγωγή πρωτότυπης έρευνας πεδίου (Ιανουάριος - Απρίλιος 2021) μέσω στοχευμένων ερωτηματολογίων με αντικείμενο την ανάδειξη των απόψεων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων της κοινότητας των Ρομά σε δύο φάσεις.

(α) Η πρώτη φάση επικεντρώθηκε στην καταγραφή των παραστάσεων της κοινότητας των Ρομά ως προς το μοντέλο σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης αντιπροσωπευτικών παρεμβάσεων της ελληνικής πολιτείας στο πεδίο της κοινωνικής τους ένταξης, με έμφαση στην αποτίμηση α) της *Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2011-2020*, β) του *Εθνικού Επιχειρησιακού Σχεδίου Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021* και γ) των *Περιφερειακών Στρατηγικών για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2015-2020*.

(β) Η δεύτερη φάση επικεντρώθηκε στην καταγραφή των παραστάσεων της κοινότητας των Ρομά ως προς την υφιστάμενη κατάσταση της ένταξης των Ρομά στην ελληνική κοινωνία, καθώς και στην ανάδειξη των προτάσεων / ισηγήσεων τους αναφορικά με τα ακόλουθα πεδία:

1. Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική συμπεριληπτική γενική εκπαίδευση
2. Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική και βιώσιμη απασχόληση
3. Πρόσβαση των Ρομά σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη και σε κοινωνικές υπηρεσίες
4. Πρόσβαση των Ρομά σε επαρκή μη διαχωρισμένη στέγαση και σε σχετικές βασικές υπηρεσίες
5. Πρόσβαση των Ρομά σε πολιτικές καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
6. Καταπολέμηση και πρόληψη του αντισιγγανισμού και των διακρίσεων
7. Προώθηση της συμμετοχής των Ρομά στα κοινά.

Τις απαντήσεις των οργανώσεων επεξεργάστηκε η Ομάδα Έργου του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και τροφοδότησαν σε σημαντική έκταση το κοινωνικοπολιτικό και το ουσιαστικό πλαίσιο της ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ 2021-2030.

Κατάλογος οργανώσεων Ρομά που συμμετείχαν στην προκαταρκτική διαβούλευση

- ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ / Πανελλαδική Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομά
- Ένωση Ελλήνων Ρομά Διαμεσολαβητών και Συνεργατών τους
- Εμπορική Ένωση Ελλήνων Τσιγγάνων
- Πανελλήνιος Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Δημιουργικός Σύλλογος Ελληνίδων Αθιγγάνων ΡΟΜ Απόρων και Άστεγων Αθιγγάνων Γυναικών (Σύλλογος Γυναικών Δενδροποτάμου)
- Πολιτισμικός Μορφωτικός Σύλλογος Γυναικών Ρομά Δροσερού Ξάνθης «Η ΕΛΠΙΔΑ»
- Συνομοσπονδία Ρομά
- Παγκρήτιος Πολιτιστικός Σύλλογος Ελλήνων Τσιγγάνων «Η ΕΛΠΙΔΑ» της φυλής Χαλκιδέων
- Σύλλογος Ελλήνων Ρομά «ΜΗΤΕΡΑ»
- Σύλλογος Γυναικών Ρομά Αμαλιάδας «ΝΕΒΕ ΡΟΜΑ»
- Ομοσπονδία Μακεδονίας «ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΡΟΜ»
- Ρομά Νταμαρίων Νέας Σμύρνης Λάρισας
- Σύλλογος Γυναικών ΡΟΜ Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης
- ΑΜΚΕ «Ρομά χωρίς Σύνορα»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ. Θεσμικό πλαίσιο – νομοθετικές ρυθμίσεις ανά τομέα κοινωνικής ένταξης των Ρομά

1. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΠΡΟΝΟΙΑΚΕΣ ΠΑΡΟΧΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΙΚΑ ΕΙΔΗ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ – ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Α. Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ): Το πρόγραμμα «Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα» (ΕΕΕ)¹⁷³ είναι ένα προνοιακό πρόγραμμα που στοχεύει α) στην εισοδηματική ενίσχυση των ατόμων που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, β) στην προώθησή τους και διασφάλιση της πρόσβασής τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και αγαθά και γ) στην υποστήριξη των δικαιούχων του προγράμματος για την ένταξη ή την επανένταξή τους στην αγορά εργασίας. Το Πρόγραμμα δεν έχει στόχο μόνο την οικονομική ενίσχυση των αιτούντων αλλά συνδυάζει και άλλες συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, παροχές και αγαθά, όπως χαρακτηριστικά, τη δυνατότητα ένταξης στο Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής συνδρομής του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ), καθώς και στο κοινωνικό τιμολόγιο παρόχων ηλεκτρικής ενέργειας, την έκπτωση στο τιμολόγιο ύδρευσης της ΕΥΔΑΠ, αλλά και την προσπάθεια επέκτασης του κοινωνικού τιμολογίου ύδρευσης σε Δήμους και δημοτικές επιχειρήσεις όλης της χώρας. Το ΕΕΕ δεν αποτρέπει τους δικαιούχους από την αναζήτηση εργασίας, αφού δεν διακόπτεται με την έναρξή της και η εισοδηματική ενίσχυση παραμένει σταθερή για έξι (6) μήνες, λαμβάνοντας υπόψη την εισοδηματική τους κατάσταση έξι μήνες πριν την έγκριση της αίτησής τους. Ένας από τους σημαντικότερους στόχους του Προγράμματος είναι η επανένταξη των δικαιούχων στην αγορά εργασίας μέσω υπηρεσιών ενεργοποίησης, συμμετοχής σε προγράμματα κοινωφελούς εργασίας ή απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας. Επιπλέον, τα νοικοκυριά με ανήλικα μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν τη φοίτησή τους στην υποχρεωτική εκπαίδευση, υποχρέωση που ελέγχεται είτε ηλεκτρονικά μέσω διασύνδεσης με την αντίστοιχη πλατφόρμα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, είτε μέσω βεβαίωσης φοίτησης από την αρμόδια σχολική μονάδα. Σε αυτό το πλαίσιο και κατόπιν αξιολόγησης πιλοτικού προγράμματος που υλοποιήθηκε σε τριάντα δύο (32) Δήμους σε όλη τη χώρα εντός του 2019 για τη διασύνδεση των ωφελουμένων του ΕΕΕ με δράσεις ενεργοποίησης και ένταξης στην απασχόληση (3ος πυλώνας του προγράμματος), ανασχεδιάστηκε η διαδικασία εντός του 2020 και ξεκίνησε η υλοποίηση σε εθνικό επίπεδο μέσα στην άνοιξη του 2021.

Β. Ευρωπαϊκό Ταμείο Βοήθειας προς τους Απόρους (ΤΕΒΑ): Η υλοποίηση του προγράμματος διανομής τροφίμων και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης γίνεται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Βοήθειας προς τους Απόρους¹⁷⁴. Το ΤΕΒΑ έχει ευθυγραμμιστεί με τους όρους του ΕΕΕ από το 2017, την περίοδο δηλαδή της καθολικής εφαρμογής του ΕΕΕ. Ειδικότερα, και σύμφωνα με την υπουργική απόφαση με αρ. Δ23/οικ.17108/875/2017 της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης(Β'1474), όπως ισχύει, από 1-6-2017 ωφελούμενοι του ΤΕΒΑ καθίστανται αυτοδίκαια οι εκάστοτε δικαιούχοι του ΕΕΕ, καθιστώντας το ΤΕΒΑ αναπόσπαστο μέρος του 2^{ου} πυλώνα του ΕΕΕ. Στο πλαίσιο των μέτρων που ελήφθησαν για την εξυπηρέτηση των ωφελουμένων και την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού, πραγματοποιήθηκαν κατ' οίκον διανομές τροφίμων στους δικαιούχους του προγράμματος.

Γ. Επίδομα Παιδιού¹⁷⁵: Η χορήγηση του επιδόματος παιδιού θεσπίστηκε με τις διατάξεις του άρθρου 214 του ν.4512/2018(Α' 5) και εφαρμόζεται σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ.Γ.Π.οικ.Δ22/11/2705/58/2018 της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών(Β' 57), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Σκοπός του επιδόματος είναι η προώθηση της ευημερίας των παιδιών, μέσω της οικονομικής ενίσχυσης των ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών, λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των εξαρτώμενων

¹⁷³ Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 235 του ν. 4389/2016 «Επείγουσες διατάξεις για την εφαρμογή της συμφωνίας δημοσιονομικών στόχων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και άλλες διατάξεις» (Α' 94), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του ν. 4445/2016 (Α' 236), το άρθρο 22 του ν. 4549/2018 (Α' 105), το άρθρο 29 του ν. 4659/2020 (Α' 21), τα άρθρα 4, 9 και 15 του ν. 4756/2020 (Α' 235) και την παρ. 3 του άρθρου 136 του ν. 4808/2021 (Α' 101) και ισχύει.

¹⁷⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 223/2014 για το Ταμείο Ευρωπαϊκής Βοήθειας προς τους Απόρους (ΕΕ L 72/12.3.2014), όπως συμπληρώθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1255/2014, (ΕΕ L 337/25.11.2014).

¹⁷⁵ Αναλυτικά: <https://opeka.gr/oikogeneies/epidoma-paidiou/>

τέκνων, το ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα¹⁷⁶ και την κατηγορία ισοδύναμου οικογενειακού εισοδήματος. Δικαιούχοι είναι οι γονείς ή τα πρόσωπα που ασκούν την επιμέλεια των παιδιών που γεννιούνται στην Ελλάδα, εφόσον μένουν νόμιμα και μόνιμα στη χώρα, εφόσον εκπληρώνονται τα εισοδηματικά όρια. Το ύψος του επιδόματος κυμαίνεται ανάλογα με τον αριθμό των εξαρτώμενων τέκνων και την κατηγορία οικογενειακού εισοδήματος. Επισημαίνεται ότι το επίδομα παιδιού απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου, συμπεριλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, ενώ δεν προσμετράται στο συνολικό, πραγματικό ή τεκμαρτό, οικογενειακό εισόδημα παρά μόνο εάν ρητά προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο οικονομικών ενισχύσεων κοινωνικής προστασίας. Η χρηματοδότηση του επιδόματος παιδιού γίνεται εξ ολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό, με τις σχετικές πιστώσεις να εγγράφονται στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και τον ΟΠΕΚΑ να έχει αναλάβει τη χορήγηση του επιδόματος.

Δ. Επίδομα Γέννησης¹⁷⁷: Με τις διατάξεις του ν.4659/2020(Α' 21) «*Επίδομα γέννησης και λοιπές διατάξεις*» θεσπίστηκε επίδομα γέννησης ύψους δύο χιλιάδων ευρώ (2.000,00€) για τα παιδιά που γεννιούνται στην Ελλάδα. Η διαδικασία για τη χορήγηση επιδόματος γέννησης καθορίστηκε με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. Δ11οικ.8523/236/20 του Υφυπουργού Οικονομικών, της Υφυπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, του Υπουργού Υγείας, του Υπουργού Εσωτερικών και του Υπουργού Επικρατείας(Β' 490). Η χορήγηση του επιδόματος γίνεται σε δύο ισόποσες δόσεις των 1.000 ευρώ, με την πρώτη να καταβάλλεται τον επόμενο μήνα από τη γέννηση του παιδιού και τη δεύτερη πέντε μήνες από τη γέννησή του. Δικαιούχοι του επιδόματος είναι τα πρόσωπα που ασκούν την επιμέλεια των παιδιών που γεννιούνται στην Ελλάδα, εφόσον μένουν νόμιμα και μόνιμα στη χώρα και το ετήσιο οικογενειακό τους εισόδημα δεν υπερβαίνει τις 40.000 ευρώ. Το επίδομα γέννησης απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου, συμπεριλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, ενώ δεν προσμετράται στο συνολικό, πραγματικό ή τεκμαρτό, οικογενειακό εισόδημα παρά μόνο εάν ρητά προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο οικονομικών ενισχύσεων κοινωνικής προστασίας. Η χρηματοδότηση του επιδόματος γίνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό και αρμόδιος για την καταβολή του είναι ο ΟΠΕΚΑ.

Ε. Επίδομα Ορεινών και Μειονεκτικών Περιοχών: Η χορήγηση του επιδόματος ορεινών και μειονεκτικών περιοχών θεσπίστηκε με τον ν.3016/2002 «για την Εταιρική διακυβέρνηση, θέματα μισθολογίου και άλλες διατάξεις» (Α'110). Σκοπός του επιδόματος είναι η οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών που διαβιούν στις περιοχές αυτές και έχουν ιδιαίτερα χαμηλά εισοδήματα, ώστε να ανταποκρίνονται στις βασικές βιοτικές τους ανάγκες. Το επίδομα χορηγείται σε οικογένειες, συμπεριλαμβανομένων των μονογονεϊκών, ως ετήσια εισοδηματική ενίσχυση ως εξής:

- εξακόσια (600,00) ευρώ, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των δικαιούχων δεν υπερβαίνει το ποσό των τριών χιλιάδων (3.000,00) ευρώ και
- τριακόσια (300,00) ευρώ, εφόσον το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των δικαιούχων κυμαίνεται μεταξύ του ποσού των τριών χιλιάδων ενός (3.000,01) ευρώ και του ποσού των τεσσάρων χιλιάδων επτακοσίων (4.700,00) ευρώ.

Το επίδομα καταβάλλεται εφάπαξ κατ' έτος στους δικαιούχους μέσω του ΟΠΕΚΑ και η χρηματοδότηση βαραίνει τον κρατικό προϋπολογισμό. Σημειώνεται ότι και το επίδομα ορεινών και μειονεκτικών περιοχών απαλλάσσεται από κάθε φόρο, τέλος, εισφορά ή κράτηση υπέρ του Δημοσίου ή τρίτου, συμπεριλαμβανομένης και της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης, ενώ δεν προσμετράται στο συνολικό, πραγματικό ή τεκμαρτό, οικογενειακό εισόδημα παρά μόνο εάν ρητά προβλέπεται από το νομοθετικό πλαίσιο οικονομικών ενισχύσεων κοινωνικής προστασίας.

¹⁷⁶ Ως ισοδύναμο οικογενειακό εισόδημα ορίζεται το συνολικό, πραγματικό ή τεκμαρτό, εισόδημα από κάθε πηγή ημεδαπής και αλλοδαπής προέλευσης προ φόρων, μετά την αφαίρεση των εισφορών για κοινωνική ασφάλιση, εξαιρουμένων των επιδομάτων που δεν προσμετρώνται στο φορολογητέο εισόδημα, όλων των μελών της οικογένειας, διαιρούμενο με την κλίμακα ισοδυναμίας.

¹⁷⁷ Αναλυτικά: <https://opeka.gr/epidoma-gennisis/>

Στ'. Πρόγραμμα Οικονομικής Στήριξης Οικογενειών με παιδιά προσχολικής ηλικίας: Με το άρθρο 35 του ν.4704/2020 (Α'133) θεσπίστηκε παράλληλο πρόγραμμα οικονομικής στήριξης οικογενειών με παιδιά προσχολικής ηλικίας για την πρόσβασή τους σε βρεφικούς, βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς. Στόχος της δράσης είναι η αύξηση της απασχόλησης μέσω της διεύρυνσης του αριθμού ωφελουμένων της δράσης «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» και σε υπαλλήλους του Δημοσίου, νπδδ των Ο.Τ.Α., αλλά και σε εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα αυξάνοντας το εισοδηματικό κριτήριο του οικογενειακού εισοδήματος κατά 3.000 ευρώ για κάθε κατηγορία. Η δράση χρηματοδοτείται από τον κρατικό προϋπολογισμό και υλοποιείται από την ΕΕΤΑΑ ΑΕ.

Ζ. Πρόγραμμα «Σχολικά Γεύματα»: Η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων έχει την εποπτεία και τον έλεγχο του Προγράμματος «Σχολικά Γεύματα». Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές/τριες δημόσιων δημοτικών σχολείων με τη σύμφωνη γνώμη των γονέων-κηδεμόνων τους και στοχεύει αφενός, στην αντιμετώπιση των αναγκών σίτισης των μαθητών/τριών που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού και αφετέρου, στην υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και την αποτροπή φαινομένων σχολικής διαρροής. Φορέας υλοποίησης είναι ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), εποπτευόμενος οργανισμός του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.

Η. Κοινωνικές Δομές Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας: Οι «Κοινωνικές Δομές Άμεσης Αντιμετώπισης της Φτώχειας» (υπνωτήρια αστέγων, ανοιχτά κέντρα ημέρας αστέγων, συσσίτια, κοινωνικά παντοπωλεία, κοινωνικά φαρμακεία) είναι ένα δίκτυο κοινωνικών δομών, που λειτουργεί σε τοπικό επίπεδο και αναπτύχθηκε προκειμένου να ανταποκρίνεται στις ανάγκες ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, αστέγους, ανθρώπους που διαβιούν στο όριο ή και κάτω από το όριο της φτώχειας.

2. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΑΤΡΟΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Α. Νοσηλευτική και Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη: Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 33 του ν. 4368/2016 (Α' 21), στο πλαίσιο των μέτρων ανακούφισης από την ανθρωπιστική κρίση και τη διασφάλιση της καθολικής υγειονομικής κάλυψης του πληθυσμού, οι Ρομά, ως πολίτες της χώρας, έχουν δικαίωμα ελεύθερης πρόσβασης στις δημόσιες δομές υγείας και δικαιούνται νοσηλευτική και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη¹⁷⁸, ανεξαρτήτως της ασφαλιστικής τους κάλυψης. Στο πλαίσιο αυτό δικαιούνται ΑΜΚΑ και έχουν τη δυνατότητα συνταγογράφησης εμβολίων και άλλων φαρμακευτικών σκευασμάτων. Επιπλέον, προβλέπεται η δυνατότητα απαλλαγής από την επιβολή συμμετοχής στη φαρμακευτική δαπάνη για οικονομικά αδύναμους και ευάλωτες κατηγορίες πολιτών. Επίσης, επισημαίνεται ότι τα Κέντρα Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων (αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων) έχουν ενταχθεί στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης από τις 10/08/2016.

Β. Εμβολιασμοί: Το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών, όπως αυτό έχει διαμορφωθεί από την αρμόδια Εθνική Επιτροπή, σύμφωνα με τα με αρ. πρωτ. Γ1α/Γ.Π.οικ.66202/05-09-2018 (ΑΔΑ: 6ΞΤ2465ΦΥΟ-Μ9Χ) και Γ1α/Γ.Π.οικ.6050/22-01-2015 (ΑΔΑ: 73ΟΖΘ-ΔΟΗ) έγγραφα της Διεύθυνσης Δημόσιας Υγείας και ισχύει για όλους τους πολίτες της χώρας, περιλαμβάνει και τον πληθυσμό Ρομά. Ως εκ τούτου, οι Ρομά που διαθέτουν ΑΜΚΑ δύνανται να προσεγγίζουν τις δημόσιες δομές για τον εμβολιασμό τους. Ωστόσο, λόγω της ευαλωτότητας του εν λόγω πληθυσμού, ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) στο πλαίσιο των

¹⁷⁸ Η νοσηλευτική περίθαλψη παρέχεται μέσω των νοσοκομείων του ν.δ. [2592/1953](#) (Α' 254), των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Υγείας νοσηλευτικών ιδρυμάτων, των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Υγείας Ν.Π.Ι.Δ., των Μονάδων Ψυχικής Υγείας του ν. [2716/1999](#) (Α' 96), των Μονάδων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας του Εθνικού Συστήματος Υγείας, των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων από το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων Νοσοκομείων, των Δημοτικών Ιατρείων, καθώς και μέσω των εποπτευόμενων από το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης ιδρυμάτων αποκατάστασης και κοινωνικής φροντίδας. Η φαρμακευτική περίθαλψη παρέχεται από τα συμβεβλημένα με τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. ιδιωτικά φαρμακεία. Φάρμακα υψηλού κόστους, που εμπίπτουν στο πλαίσιο της παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. [3816/2010](#) (Α'6), παρέχονται αποκλειστικά από τα φαρμακεία των νοσοκομείων και του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. Επίσης, πρόσβαση στις Δημόσιες Δομές Ψυχικής Υγείας παρέχεται σύμφωνα με το ν. 2716/1999 (Α' 96), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει και το άρθρο 48 του ν. 4764/2020 (Α' 256).

αρμοδιοτήτων του και η ΜΚΟ «Υγεία για Όλους» από το 2017 έως και σήμερα έχουν υλοποιήσει, κατόπιν έγκρισης της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Υγείας, κατά τα προβλεπόμενα στην παρ. 5 του άρ. 160, του ν. 4600/2019 (Α' 43) και στην υπουργική απόφαση με αρ.49627/2019 του Υπουργού Υγείας(Β'2782), διενέργεια μαζικών εμβολιαστικών δράσεων σε ομάδες πληθυσμών Ρομά (ηλικίας 9 μηνών και άνω) που διαβιούν σε καταυλισμούς, με στόχο την πρόληψη και τον έλεγχο επιδημιολογικών εξάρσεων μεταδοτικών νοσημάτων (πχ ηπατίτιδας, ιλαράς, παρωτίτιδας, κ.α.). Σημειώνεται ότι τα σκευάσματα των εμβολίων προέρχονται είτε από δωρεές, είτε από τον ΕΟΔΥ, ο οποίος διαθέτει και σχετικά στατιστικά στοιχεία.

Γ. Υποστηρικτικές παρεμβάσεις για την πρόσβαση των Ρομά στις υπηρεσίες υγείας: Με τονν. 4368/2016, (Α' 21) - «Άρθρο 61 Διαμεσολαβητές Υγείας - Συντονιστές Υπηρεσιών Υγείας:

1. *Θεσπίζονται οι «Διαμεσολαβητές Υγείας (Δ.Υ.)» με αποστολή την αρωγή σε ευπαθείς (ευάλωτες και ειδικές) ομάδες του πληθυσμού για άρση των εμποδίων στην πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας του Δημοσίου Συστήματος. Ως «Διαμεσολαβητές Υγείας (Δ.Υ.)» ορίζονται από τον Υπουργό Υγείας, κατόπιν επιλογής τους από τους αντίστοιχους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας ή τα εποπτευόμενα από τον Υπουργό Υγείας νομικά πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και εμπειρίας που ανήκουν ή προέρχονται από την τοπική κοινωνία ή τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, τα οποία προσφέρουν τις υπηρεσίες τους μέσω συμβάσεων, χρηματοδοτούμενων από Ευρωπαϊκά Ταμεία.*

2. *Καθιερώνονται οι «Συντονιστές Υπηρεσιών Υγείας (Σ.Υ.Υ.)» για ευπαθείς (ευάλωτες και ειδικές) ομάδες του πληθυσμού με καθήκον την κάλυψη των αναγκών υγείας και την παροχή υπηρεσιών υγείας. Ως «Συντονιστές Υπηρεσιών Υγείας (Σ.Υ.Υ.)» ορίζονται από τον Υπουργό Υγείας επαγγελματίες υγείας που ασχολούνται με την κοινοτική ή τη δημόσια υγεία και υπηρετούν σε φορείς ή μονάδες του Πρωτοβάθμιου Εθνικού Δικτύου Υγείας, των Νοσοκομείων του Ε.Σ.Υ. και του ν.δ. 2592/1953, καθώς και άλλων υπηρεσιών υγείας του δημοσίου ή των εποπτευόμενων και επιχορηγούμενων ολικά ή μερικά από το δημόσιο, φορέων ή μονάδων.*

3. *Με κοινή απόφαση του Υπουργού Υγείας και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού ρυθμίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις, ο τρόπος και τα κριτήρια επιλογής, το αντικείμενο του έργου, η επιμόρφωση - κατάρτιση των προσώπων στα οποία ανατίθεται ο ρόλος του «Διαμεσολαβητή Υγείας (Δ.Υ.)» και των «Συντονιστών Υπηρεσιών Υγείας (Σ.Υ.Υ.)» για ευπαθείς (ειδικές και ευάλωτες) ομάδες πληθυσμού.»*

3. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ¹⁷⁹

Α. Βρεφονηπιακοί Σταθμοί: Στο πλαίσιο της δράσης «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» η οποία συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», των Περιφερειακών Προγραμμάτων και από

¹⁷⁹ Το θεμελιώδες δικαίωμα στην κοινωνική φροντίδα διασφαλίζεται σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 2646/1998 (Α' 236), το οποίο προβλέπει:

«1. Κοινωνική φροντίδα είναι η προστασία που παρέχεται σε άτομα ή ομάδες με προγράμματα πρόληψης και αποκατάστασης και αποσκοπεί στο να δημιουργήσει προϋποθέσεις ισότιμης συμμετοχής των ατόμων στην οικονομική και κοινωνική ζωή και να τους εξασφαλίσει αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

2. ...Κάθε άτομο που διαμένει νόμιμα στην ελληνική επικράτεια και βρίσκεται σε κατάσταση ανάγκης δικαιούται κοινωνικής φροντίδας από τους φορείς του Εθνικού Συστήματος,.... Η κοινωνική φροντίδα παρέχεται μετά τη διαπίστωση του απειλούμενου άμεσου κινδύνου ή της υπάρχουσας ανάγκης και διαρκεί όσο διατηρούνται οι προϋποθέσεις χορήγησης αυτής...».

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 2646/1998 (Α' 236), παρ. 2: Η πρωτοβάθμια κοινωνική φροντίδα έχει ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ανοικτής φροντίδας και αποσκοπεί στην πρόληψη των αναγκών και στον έγκαιρο εντοπισμό προβλημάτων κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται κυρίως, στο πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού. Η δευτεροβάθμια κοινωνική φροντίδα έχει ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών φιλοξενίας ή κλειστής φροντίδας και αποσκοπεί στη θεραπεία και αποκατάσταση σωματικής, πνευματικής, ψυχικής νόσου ή αναπηρίας, ως και στην πρόληψη και αποκατάσταση των συνεπειών κοινωνικοοικονομικού αποκλεισμού. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται κυρίως στο πλαίσιο της Περιφέρειας και της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Η τριτοβάθμια κοινωνική φροντίδα έχει ως αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών ανοικτής και κλειστής κοινωνικής φροντίδας που απαιτεί υψηλή εξειδίκευση ή τεχνολογία. Οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται κυρίως στο πλαίσιο της Κεντρικής Διοίκησης και της Περιφέρειας.

εθνικούς πόρους, παρέχεται η πρόσβαση σε παιδιά προσχολικής ηλικίας σε δομές παιδικής προστασίας (όπως παιδικοί σταθμοί, Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας (Β.Σ.Ο.Φ.), Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ)). Σκοπός της δράσης είναι η παροχή ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών φροντίδας και φιλοξενίας σε βρέφη, νήπια και παιδιά σε δημόσιες και ιδιωτικές δομές. Στόχοι του προγράμματος είναι η αύξηση και η διατήρηση της απασχόλησης των ωφελούμενων γυναικών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα, καθώς και η στήριξη των ωφελούμενων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη πρόσβασή τους στην εργασία. Η υλοποίηση του προγράμματος ρυθμίζεται από κοινή υπουργική απόφαση, το συντονισμό για την κατάρτιση της οποίας έχει το Υπουργείο Ανάπτυξης. Το πρόγραμμα υλοποιείται μέσω της ΕΕΤΑΑ, με τη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ και εθνικών πόρων (Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων Υπουργείου Εσωτερικών).

Επιπλέον, με τις διατάξεις του άρ. 51 του ν.4520/2018 (Α' 30), όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 23 του ν.4659/2020 (Α' 21), θεσπίστηκε, για την ενίσχυση πολιτικών κοινωνικής αλληλεγγύης σε Δήμους, η υλοποίηση προγράμματος χρηματοδότησης των Δήμων για την ίδρυση νέων τμημάτων βρεφικής, παιδικής και βρεφονηπιακής φροντίδας σε κάθε Δήμο. Οι όροι και προϋποθέσεις του προγράμματος καθορίστηκαν με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ.Δ11/οικ.21568/620/2018 του Υπουργού Εσωτερικών, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών(Β' 1409).

Β. Κατασκηνωτικά Προγράμματα: Το Κρατικό Κατασκηνωτικό Πρόγραμμα υλοποιείται σε ετήσια βάση με στόχο τη στήριξη ευπαθών ομάδων (παιδιών ηλικίας 6-16 ετών, χαμηλών οικογενειακών εισοδημάτων, παιδιών που φιλοξενοούνται σε ιδρύματα, ατόμων με αναπηρία, ηλικιωμένων χαμηλών εισοδημάτων). Λειτουργούν τριάντα δύο (32) παιδικές κατασκηνώσεις, οι οποίες ωστόσο για το έτος 2020 λειτούργησαν υπό περιορισμούς λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19. Η χρηματοδότηση της δράσης γίνεται από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Γ. Λειτουργία ΚΔΑΠ – ΜΕΑ και ΚΔΗΦ: Τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών με Αναπηρία – ΚΔΑΠ-ΜΕΑ έχουν ως σκοπό τη δημιουργική απασχόληση των παιδιών με αναπηρία, τη συμμετοχή τους σε προγράμματα προεπαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, καθώς και την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών, τόσο στα ίδια όσο και στο οικογενειακό-συγγενικό τους περιβάλλον. Επίσης, υπηρεσίες υποστήριξης και αποκατάστασης προς τα παιδιά με αναπηρία, παρέχονται από τα Κέντρα Διημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) των οποίων οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας προσδιορίζονται στην υπουργική απόφαση με αρ. Π4α/οικ. 4633/29-09-1993 της Υφυπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων(Β' 789). Παράλληλα, αρκετοί φορείς, κυρίως νπιδ, λειτουργούν προγράμματα π.χ. πρώιμης παρέμβασης (ηλικίες 0-6) υπό την τυπική διάσταση ενός ΚΔΗΦ.

Δ. Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας: Λειτουργούν Βρεφονηπιακοί Σταθμοί Ολοκληρωμένης Φροντίδας των οποίων οι προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας από Δημοτικές Επιχειρήσεις του άρθρου 277 και του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ.), Διαδημοτικές Επιχειρήσεις, Ενώσεις Δημοτικών Επιχειρήσεων και Φορείς Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθορίζονται με την υπουργική απόφαση με αρ. Πιβ/Γ.Π. οικ. 116847/2002 του Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας(Β' 1519). Μεταξύ άλλων, έχουν ως σκοπό την απασχόληση, τη διαπαιδαγώγηση, την ψυχαγωγία, την ψυχολογική υποστήριξη ανάλογα με την ηλικία των παιδιών, την παροχή συμβουλευτικής ενημέρωσης και υποστήριξης των οικογενειών τους και την τακτική ιατρική τους παρακολούθηση.

4. ΣΤΕΓΑΣΗ – ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

Α. Προσωρινή Μετεγκατάσταση Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων: Κατ' εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 1 και 4 του άρ. 159 του ν.4483/2017 (Α' 107) και δυνάμει της υπουργικής απόφασης με αρ. 44893/Δ1.13605/2020 (ΑΔΑ: 6ΦΞΦ46ΜΤΛΚ-30Υ) του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, συγκροτήθηκε η Επιτροπή

Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων¹⁸⁰ με σκοπό την εξέταση αφενός, της σκοπιμότητας μετεγκατάστασης, σε κατάλληλα οργανωμένους χώρους, πληθυσμών Ρομά και αφετέρου της πληρότητας των αιτημάτων των Δήμων της παρ. 3 του άρ. 159 του ν.4483/2017 (Α' 107), με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης¹⁸¹.

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας έχει εντείνει τις προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης ως προς την ωρίμανση σχετικών παρεμβάσεων στον τομέα της στέγασης και την υποβολή προτάσεων εκ μέρους των Δήμων –λόγω εγγύτητας και επικουρικότητας- με έμφαση στην εξασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια του 2020 - 2021, συνεχίζονται από τη Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας οι επισκέψεις αυτοψίας σε καταυλισμούς Ρομά και συναντήσεις εργασίας, τόσο με εκπροσώπους της Κοινότητας Ρομά, όσο και με τις Δημοτικές Αρχές σε όλη την Ελλάδα, προκειμένου να προωθηθούν σχετικές παρεμβάσεις μετεγκατάστασης ή βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης ανάλογα με τις τοπικές ανάγκες.

Το Υπουργείο Υγείας, σε υλοποίηση του ν. 4483/2017 (Α' 107) και της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. ΡΟ 64/2018 του Υπουργού Εσωτερικών, του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης και της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Β' 412), όπως τροποποιήθηκε με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 28586/283/2018 του Υπουργού Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Οικονομίας και Ανάπτυξης(Β' 1924),συμμετέχοντας σε διυπουργική ομάδα τεχνικής υποστήριξης για την καταγραφή των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά και την υλοποίηση της προσωρινής μετεγκατάστασής τους, συγκέντρωσε φόρμες καταγραφής περιβαλλοντικών παραμέτρων και υγειονομικών προτάσεων για ενενήντα εννέα (99) καταυλισμούς Ρομά από όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Β. Παραχώρηση δημοτικών ακινήτων - οικοπέδων - κατοικιών: Η ένταξη δικαιούχων Ρομά στο ειδικό καθεστώς δωρεάν παραχώρησης κυριότητας και χρήσης δημοτικών ακινήτων πραγματοποιείται σύμφωνα με τη ρήτρα της παρ. 3 του άρ. 185 του ν. 3463/2006 (Α' 114):

«3. Με απόφαση του ίδιου οργάνου επιτρέπεται να παραχωρούνται δωρεάν, κατά πλήρη κυριότητα, δημοτικά ή κοινοτικά ακίνητα **σε αθίγγανους** και ομογενείς που εγκαθίστανται στην Ελλάδα και οι οποίοι έχουν ενταχθεί σε κρατικά προγράμματα στεγαστικής αποκατάστασης ή σε προγράμματα που χρηματοδοτούνται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, από το κράτος. Η ανωτέρω παραχώρηση συντελείται υπό τη διαλυτική αίρεση, ότι επί μία εικοσαετία, το παραχωρούμενο ακίνητο δεν θα πωληθεί ή δεν θα εκμισθωθεί, με εξαίρεση τη γονική παροχή. Η σχετική απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου αποτελεί τίτλο για τη μεταγραφή στα βιβλία του οικείου υποθηκοφυλακείου».

¹⁸⁰Η παρ. 1 του άρ.159 του ν. 4483/2017 (Α' 107), προβλέπει ότι:«Με σκοπό τη διασφάλιση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης επιτρέπεται η προσωρινή μετεγκατάσταση ειδικών κοινωνικών ομάδων, κατά την έννοια της παρ. 11 του άρθρου 13 του ν. 3212/2003 (Α' 308) και της παρ. 1 του άρθρου 34 του ν. 3448/2006 (Α' 57), που διαβιούν σε πρόχειρα ή παράτυπα καταλύματα, σε κατάλληλους οργανωμένους χώρους που διατίθενται αποκλειστικά για το σκοπό αυτόν από το Δημόσιο, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) ή παραχωρούνται από ιδιώτες, κατόπιν κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υγείας, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομίας και Ανάπτυξης. Η κοινή υπουργική απόφαση του προηγούμενου εδαφίου εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Επιτροπής Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων, κατόπιν αιτήματος προς αυτήν του δήμου, στην εδαφική περιφέρεια του οποίου πρόκειται να λάβει χώρα η προσωρινή μετεγκατάσταση. Η Επιτροπή Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων συνεπικουρείται από τεχνική ομάδα υποστήριξης που συστήνεται από τον κατά περίπτωση αρμόδιο Γενικό ή Ειδικό Γραμματέα στην αρμοδιότητα του οποίου ανήκει η ειδική κοινωνική ομάδα».

¹⁸¹Η παρ. 8 του άρ.159 του ν. 4483/2017 (Α' 107), η οποία κατοχύρωσε το καθεστώς της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και προβλέπει ότι: «Σε περίπτωση που η προσωρινή μετεγκατάσταση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων της παραγράφου 1 δεν είναι εφικτή λόγω έλλειψης διαθέσιμου και κατάλληλου χώρου, με κοινή απόφαση των Υπουργών της παραγράφου 1, μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων, δύνανται να εγκαθίστανται προσωρινές ή κινητές μονάδες υγιεινής και ατομικής καθαριότητας με κοινόχρηστες τουαλέτες, κοινόχρηστα λουτρά και υποδομές πλύσης ιματισμού, είτε εντός της υφιστάμενης περιοχής εγκατάστασης αυτών είτε σε γειτονική δημόσια, δημοτική ή ιδιωτική έκταση, εφόσον αυτή διατίθεται για το σκοπό αυτόν, ακόμα και όταν δεν έχει υποβληθεί σχετικό αίτημα του οικείου δήμου.»

Η ένταξη δικαιούχων Ρομά στο ειδικό καθεστώς εκποίησης οικοπέδων σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες πραγματοποιείται σύμφωνα με τη ρήτρα του άρ. 187 του ν. 3463/2006 (Α' 114), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, η οποία προβλέπει:

«1. Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν με απόφαση που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου τους να εκποιούν απευθείας οικοπέδά τους σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες, κατά προτίμηση εκείνους που κατοικούν στο δήμο ή την κοινότητα. Με άλλη απόφαση του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου καθορίζονται οι κατηγορίες των δικαιούχων, σύμφωνα με κριτήρια, όπως το ύψος του ετήσιου εισοδήματος, ο αριθμός των ανήλικων τέκνων, η κατάσταση της υγείας των μελών της οικογένειας, οι καταστροφές από θεομηνίες κ.λπ. Η επιλογή των δικαιούχων και η παραχώρηση των οικοπέδων γίνεται με απόφαση του δημοτικού ή του κοινοτικού συμβουλίου. Αν οι δικαιούχοι που πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις είναι περισσότεροι, γίνεται δημόσια κλήρωση μεταξύ αυτών.

2. Το τίμημα των οικοπέδων, που εκποιούνται με αυτόν τον τρόπο, καθορίζεται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου στο ένα τέταρτο (1/4) τουλάχιστον της τρέχουσας αξίας τους, καταβάλλεται σε πέντε ετήσιες δόσεις και διατίθεται για να εκτελεστούν έργα, κατά προτίμηση μέσα στον παραχωρούμενο χώρο. Εφόσον εκείνοι στους οποίους παραχωρούνται τα οικοπέδα δεν ανεγείρουν οικοδομή μέσα σε πέντε (5) χρόνια από την παραχώρηση, εκπίπτουν αυτοδικαίως από τα δικαιώματά τους, εκτός αν ζητήσουν παράταση της πενταετούς προθεσμίας με αίτησή τους, που περιέχει επαρκή αιτιολογία και υποβάλλεται κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους της προθεσμίας. Η προθεσμία δεν μπορεί πάντως να παραταθεί περισσότερο από μία ακόμη τριετία. Το συμβόλαιο για τη μεταβίβαση της κυριότητας συντάσσεται, αφού τηρηθούν οι προαναφερόμενοι όροι και προϋποθέσεις.

Επιτρέπεται να παραχωρηθεί από το δήμο ή την κοινότητα δικαίωμα εγγραφής υποθήκης, ώστε να λάβει στεγαστικό δάνειο εκείνος υπέρ του οποίου έγινε η εκποίηση.

Αν εφαρμοσθούν οποιαδήποτε προγράμματα αποκατάστασης αστέγων και οικονομικά αδυνάτων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία δημοτών, σε δήμους και κοινότητες που προήλθαν από συνένωση Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι κάτοικοι των τοπικών διαμερισμάτων έχουν δικαίωμα προτίμησης στα προγράμματα αυτά, εφόσον εφαρμόζονται στην περιφέρειά τους».

Η εν λόγω διάταξη συμπληρώθηκε με το άρ. 12 του ν. 4368/2016 (Α' 21) ως εξής:

«Στους αναγνωρισμένους ως δικαιούχους δημοτικών ή κοινοτικών οικοπέδων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 187 του ν. 3463/2006 (Α' 114), που δεν έχουν εκπληρώσει, μέσα στην τασσόμενη κατά τις διατάξεις του ανωτέρω άρθρου προθεσμία, μέρος ή όλες τις υποχρεώσεις τους (καταβολή τιμήματος, ανέγερση οικοδομής κ.λπ.) και εφόσον εξακολουθούν να είναι κάτοχοι των ανωτέρω οικοπέδων, αυτοί ή οι κληρονόμοι τους, μπορεί, με αιτιολογημένη απόφαση του δημοτικού συμβουλίου που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του, να δοθεί το δικαίωμα εκπλήρωσης των υποχρεώσεών τους, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία οκτώ (8) ετών από την έναρξη ισχύος του παρόντος».

Η ένταξη δικαιούχων Ρομά στο ειδικό καθεστώς παραχώρησης κατοικιών σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες πραγματοποιείται σύμφωνα με τη ρήτρα του άρ. 188 του ν. 3463/2006 (Α' 114) και προβλέπει:

«Οι δήμοι και οι κοινότητες μπορούν να ανεγείρουν κατοικίες και να παραχωρούν τη χρήση τους, χωρίς δημοπρασία, σε άστεγους και οικονομικά αδύνατους δημότες. Οι διατάξεις του άρθρου 187 εφαρμόζονται, αναλόγως, και στις περιπτώσεις αυτές».

Γ) Πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία»: Υλοποιείται από τα τέλη 2018 το Πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους» με στόχο την παροχή στέγης, κοινωνικής στήριξης και εργασιακής επανένταξης αστέγων (κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 60134/786/2017 της Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών, Β' 4545), με Διαχειριστική Αρχή το ΕΙΕΑΔ. Το Πρόγραμμα προβλέπει την επιδότηση ενοικίου στους ωφελούμενους για διάστημα έως και 18 μήνες, την κάλυψη βασικών δαπανών για οικοσκευή και υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, καθώς και την επιδότηση

εργασίας για διάστημα έως και 12 μήνες σε ποσοστό κατ' ελάχιστον 20% των ενήλικων ωφελούμενων. Παράλληλα, παρέχει ψυχοκοινωνική στήριξη στους ωφελούμενους με στόχο την ενδυνάμωση και κινητοποίησή τους, ώστε να επανενταχθούν ομαλά στον κοινωνικό ιστό. Το πρόγραμμα «Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους» αποτελεί συνέχεια και βελτίωση του πρώτου αντίστοιχου πιλοτικού προγράμματος με τίτλο «Στέγαση και Επανεκπαίδευση», η υλοποίηση του οποίου ξεκίνησε το 2014 και ολοκληρώθηκε το Φεβρουάριο του 2019. Με το άρ. 15 του ν.4756/2020 (Α' 235)¹⁸² αποκτά πλέον χαρακτήρα μόνιμης δημόσιας πολιτικής, καθώς προβλέπεται η ανά διετία εφαρμογή του από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού.

Δ) Επίδομα Στέγασης: Το Επίδομα Στέγασης θεσπίστηκε με τον ν. 4472/2017 (Α' 74) και ξεκίνησε να υλοποιείται το Μάρτιο του 2019. Στόχος του προγράμματος είναι η ενίσχυση των νοικοκυριών με χαμηλά εισοδήματα που επιβαρύνονται με το κόστος ενοικίου για την πρώτη κατοικία τους. Η υποβολή της αίτησης γίνεται μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας απευθείας από τον αιτούντα ή μέσω της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου ή το Κέντρο Κοινότητας. Το ποσό της επιδότησης ανέρχεται σε 70 ευρώ/μήνα για το μονοπρόσωπο νοικοκυριό αυξανόμενο κατά 35 ευρώ/μήνα για κάθε επιπλέον άτομο και έως του ποσού των 210 ευρώ ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού. Στη μονογονεϊκή οικογένεια χορηγείται επιπλέον προσαύξηση 35 ευρώ/μήνα. Στα νοικοκυριά με απροστατευτο/α τέκνο/α, ορίζεται επιπλέον προσαύξηση 35 ευρώ το μήνα για κάθε απροστάτευτο τέκνο. Το συνολικό εισόδημα δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 21.000€, ανεξαρτήτως της σύνθεσης του νοικοκυριού.

Ε) Δομές Αστεγών: Οι δομές αστεγών λειτουργούν βάσει της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. Δ23/οικ.19061-1457/2016 του Υπουργού Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργού Υγείας (Β' 1336), με την οποία ορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις λειτουργίας Υπνωτηρίων, Ανοικτών Κέντρων Ημέρας Αστεγών, Ξενώνων Μεταβατικής Φιλοξενίας και Υποστηριζόμενων Διαμερισμάτων για αστέγους.

5. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ/ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ / ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Η εκπαιδευτική πολιτική του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων συνίσταται αφενός στη διασφάλιση του δικαιώματος κάθε μαθητή/τριας να έχει ανεμπόδιστη και ισότιμη πρόσβαση στη γνώση και αφετέρου στην ανάδειξη της εκπαίδευσης ως αγαθού που όλοι οι νέοι και νέες μπορούν να απολαμβάνουν. Τα μέτρα και οι δράσεις που προωθούνται από το Υ.ΠΑΙ.Θ. έχουν ως πρωταρχικό στόχο να προάγουν και να ενθαρρύνουν το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς διακρίσεις φύλου, φυλής, γλώσσας ή θρησκείας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρ. 1 του ν. 1566/1985 (Α' 167): «Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά».

- Βάσει του ανωτέρω νόμου, έχει καθιερωθεί η φοίτηση στο δημοτικό σχολείο και στο γυμνάσιο ως υποχρεωτική, εφόσον οι μαθητές, ανεξαρτήτως φύλου και καταγωγής, δεν έχουν υπερβεί το 16ο έτος

¹⁸² Το άρθρο 15 του ν. 4756/2020 (Α' 235), που προβλέπει: «1. Θεσπίζεται πρόγραμμα με τίτλο «Στέγαση και Εργασία για τους αστέγους». Το πρόγραμμα απευθύνεται σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες έλλειψης στέγης και λειτουργεί συμπληρωματικά στο πλαίσιο εφαρμογής δημόσιων πολιτικών καταπολέμησης της έλλειψης αυτής. 2. Ως ωφελούμενες μονάδες ορίζονται οι ακόλουθες κατηγορίες:

α) Οικογένειες και άτομα που φιλοξενούνται σε Ξενώνες Μεταβατικής Φιλοξενίας Αστεγών και Υπνωτήρια.

β) Οικογένειες και άτομα που έχουν καταγραφεί από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων ως άστεγοι που διαβιούν στον δρόμο ή σε ακατάλληλα καταλύματα.

γ) Γυναίκες που φιλοξενούνται σε Ξενώνες Γυναικών θυμάτων βίας και δεν έχουν πρόσβαση σε κατοικία.

δ) Άτομα που φιλοξενούνται σε Ξενώνες Προσωρινής Φιλοξενίας Μονάδων Κοινωνικής Επανεκπαίδευσης Πιστοποιημένων Θεραπευτικών Προγραμμάτων Εξαρτημένων Ατόμων Φορέων του ν. 4139/2013 (Α' 74) και δεν έχουν πρόσβαση σε κατοικία».

της ηλικίας τους. Όποιος έχει την επιμέλεια του προσώπου του ανηλίκου και παραλείπει την εγγραφή ή την εποπτεία του ως προς τη φοίτηση τιμωρείται, σύμφωνα με το άρθρο 458 του Ποινικού Κώδικα.

- Προκειμένου να διευκολυνθούν ως προς τη φοίτηση ανήλικοι εργαζόμενοι μαθητές/τριες και ενήλικες μαθητές/τριες λειτουργούν εσπερινά γυμνάσια, γενικά λύκεια και επαγγελματικά λύκεια. Οι ειδικότεροι όροι και προϋποθέσεις, η διαδικασία και τα απαραίτητα πιστοποιητικά για την εγγραφή και μετεγγραφή των μαθητών/τριών σε εσπερινά γυμνάσια, ΓΕ.Λ. και ΕΠΑ.Λ. καθορίζονται με υπουργικές αποφάσεις του Υ.ΠΑΙ.Θ.σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, εφαρμόζονται οι διατάξεις της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. 79942/ΓΔ4/2019 του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και της Υφυπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων(Β' 2005).
- Αναφορικά με τη **μεταφορά των μαθητών** από και προς το σχολείο ισχύει η κοινή υπουργική απόφαση με αρ.50025/19-06-2018του Υπουργού Εσωτερικών, του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών(Β' 4217), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Οι μαθητές/τριες εγγράφονται σε σχολική μονάδα πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σύμφωνα με τη χωροταξική κατανομή των αρμόδιων Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, βάσει των διατάξεων της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. 79942/ΓΔ4/2019 (Β' 2005).Κατά συνέπεια, πρόθεση του Υ.ΠΑΙ.Θ. είναι να έχουν όλοι οι μαθητές/τριες εύκολη πρόσβαση στις σχολικές μονάδες. Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 1 της ανωτέρω κοινής υπουργικής απόφασης: *«Η ελάχιστη απόσταση της κατοικίας του μαθητή από τη σχολική μονάδα, πάνω από την οποία ο μαθητής δικαιούται δωρεάν μεταφορά, προσδιορίζεται ως εξής: ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Α. Για μεταφορά μαθητών με ειδικά μαθητικά δελτία (ΕΜΔ) και ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων α. 1.200 μέτρα για μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, β. 2.500 μέτρα για μαθητές Γυμνασίων, γ. 4.000 μέτρα για μαθητές Λυκείων και ΕΠΑΛ. ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Β. Για μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών α. 1.200 μέτρα για μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης κατ' ελάχιστον μέχρι την Β' τάξη του Δημοτικού, β. 3.000 μέτρα για μαθητές Γυμνασίων, γ. 5.000 μέτρα για μαθητές Λυκείων και ΕΠΑΛ».*
- Στο άρθρο 9 της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. 79942/ΓΔ4/2019 (Β' 2005) προβλέπεται ότι: *«Αν οι ανήλικοι/ες μαθητές/τριες που εντάσσονται σε σχολικές μονάδες της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, ανήκουν σε οικογένειες μετακινούμενων πληθυσμών και δεν έχουν μόνιμη κατοικία, ή εμπίπτουν στις διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 21 του ν. 4251/2014 (Α' 80) ή στις διατάξεις του άρθρου 71 του ν. 4547/2018 (Α' 102), οι εγγραφές τους δεν παρακωλύονται και η Διεύθυνση του σχολείου συνεργάζεται με τους τοπικούς φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση, τα ιατροκοινωνικά κέντρα, τη Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας, τα νοσοκομεία, τα ιατρικά κέντρα, καθώς και τους φορείς κοινωνικής στήριξης για την έκδοση του Ατομικού Δελτίου Υγείας του/της μαθητή/τριας. Στην περίπτωση αυτή, οι γονείς/κηδεμόνες οφείλουν να προσκομίσουν το Ατομικό Δελτίο Υγείας του/της μαθητή/τριας εντός τριμήνου από την αρχική εγγραφή.».*
- **Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.)-Τάξεις Υποδοχής (Τ.Υ.)**
Για την παροχή και διασφάλιση ίσων ευκαιριών και συνθηκών στο σύνολο των μαθητών/τριών της χώρας, το Υ.ΠΑΙ.Θ. ενισχύει την εκπαιδευτική υποστήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων με την ίδρυση των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας (Ζ.Ε.Π.). Με τις Ζ.Ε.Π. επιδιώκεται η παροχή ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση και η άρση των κοινωνικών και οικονομικών εμποδίων στην πρόοδο των μαθητών/τριών. Γενικός σκοπός της εφαρμογής του προγράμματος των Ζ.Ε.Π. είναι να διαμορφώσει και να δοκιμάσει σε πραγματικές συνθήκες σχολικής τάξης εναλλακτικές και ευέλικτες εκπαιδευτικές προσεγγίσεις διαφοροποιημένης διδασκαλίας, ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, μαθητών/τριών από περιοχές με χαμηλούς εκπαιδευτικούς και κοινωνικοοικονομικούς δείκτες.

Ο ν.3879/2010 (Α' 163) στις παρ. 1α και 1β του άρθρου 26 εισάγει τον θεσμό των Ζ.Ε.Π. «...Στόχος των Ζ.Ε.Π. είναι η ισότιμη ένταξη όλων των μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα μέσω της λειτουργίας υποστηρικτικών δράσεων για τη βελτίωση της μαθησιακής επίδοσης, όπως ιδίως η λειτουργία τάξεων υποδοχής,[...] Επιπρόσθετα, ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν την οργάνωση και τη λειτουργία των Ζ.Ε.Π., τη στελέχωσή τους με προσωπικό, την απασχόληση εκπαιδευτικών κατ' αναλογία του αριθμού των μαθητών που χρήζουν διαφοροποιημένης διδακτικής παρέμβασης και κάθε σχετικό θέμα.»

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση με αριθ. πρωτ. Φ1/63691/Δ1/13-04-2017 του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (Β'1403): «Η ίδρυση και λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής Ζ.Ε.Π. έχει ως στόχο τη συμμετοχική - ενεργητική και αποτελεσματική εκπαίδευση των μαθητών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που δεν έχουν την απαιτούμενη γνώση της ελληνικής γλώσσας (Ρομά, Αλλοδαποί, Παλιννοστούντες, Πρόσφυγες, Ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες κτλ.), ώστε στη συνέχεια αυτοί να ενταχθούν στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.».

Για το σχολικό έτος 2020-21, εκδόθηκε η εγκύκλιος με αρ. πρωτ. 102635/ΓΔ4/31-7-2020 (ΑΔΑ: 6ΓΡΧ46ΜΤΛΗ-Η6Π) και θέμα: «Οδηγίες και κατευθύνσεις για την ίδρυση και λειτουργία Τάξεων Υποδοχής (Τ.Υ.) ΖΕΠ για το σχολικό έτος 2020-2021 σε Δημόσια Γυμνάσια, Γενικά και Επαγγελματικά Λύκεια της χώρας». Η λειτουργία των Τάξεων Υποδοχής αφορά στη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου μαθητών/τριών προερχόμενων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και μαθητών/τριών με πολιτισμικές και θρησκευτικές ιδιαιτερότητες, καθώς και στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, κυρίως στο γραμματισμό αλλά και στον αριθμητισμό και, επιπλέον, σε συμπληρωματικά αντικείμενα, ώστε αυτοί/ές να καταστούν ικανοί/ές να ανταπεξέλθουν στο πρόγραμμα σπουδών τους και να παραμείνουν στο εκπαιδευτικό σύστημα ολοκληρώνοντας τις σπουδές τους. Συνεπώς, η πράξη αποσκοπεί στην ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης και την αποτελεσματική ένταξη των προαναφερόμενων μαθητών/τριών.

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση για το σχολικό έτος 2020-2021 έχουν εκδοθεί οι υπουργικές αποφάσεις με αρ. Φ1/106356/Δ1/2020 (Β'3463) και Φ1/162602/Δ1/2020 (Β' 5307) της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Ενδεικτικά, τα τελευταία τρία χρόνια για τη στελέχωση των Τάξεων Υποδοχής Ι & ΙΙ, το σχολικό έτος 2018-2019 διατέθηκαν 980 πιστώσεις, το 2019-2020 διατέθηκαν 1366 πιστώσεις και την τρέχουσα σχολική χρονιά 2020-2021 διατέθηκαν 1440 πιστώσεις για την πρόσληψη εκπαιδευτικών ΠΕ70.

Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση έχει δημοσιευθεί η υπουργική απόφαση με αρ. 131701/Δ2/2020 Υπουργική Απόφαση της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων(Β'4404), όπως διορθώθηκε με το ΦΕΚ Β' 5066/17-11-2020.

• **Αντισταθμιστική Εκπαίδευση – Ενισχυτική Διδασκαλία**

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 «**Αντισταθμιστική εκπαίδευση**» του ν. 4368/2016 (Α' 21), υλοποιείται κάθε χρόνο το πρόγραμμα της **Ενισχυτικής Διδασκαλίας** σε Σχολικά Κέντρα Αντισταθμιστικής Εκπαίδευσης, που λειτουργούν σε κάθε Γυμνάσιο ή ανά ομάδες όμορων σχολικών μονάδων Γυμνασίου.

Η Ενισχυτική Διδασκαλία αποτελεί δομή αντισταθμιστικής εκπαίδευσης, εντός του ευρύτερου εκπαιδευτικού και κοινωνικού πεδίου της πολιτείας, για την οποία αποκλειστικά αρμόδιο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, είναι το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.) μέσω της Διεύθυνσης Σπουδών, Προγραμμάτων και Οργάνωσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

Στην Ενισχυτική Διδασκαλία συμμετέχουν προαιρετικά μαθητές/τριες όλων των τάξεων του Γυμνασίου που υστερούν στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, των Μαθηματικών, της Φυσικής, της Χημείας και των Αγγλικών, με συνέπεια την αδυναμία αποδοτικής συμμετοχής τους στη διαδικασία της μάθησης ή μαθητές/τριες που επιθυμούν να βελτιώσουν την απόδοσή τους στα ανωτέρω μαθήματα.

Σκοπός της ενισχυτικής διδασκαλίας είναι η επανένταξη των μαθητών/τριών του γυμνασίου στη διαδικασία μάθησης, η βελτίωση της απόδοσής τους ώστε να ολοκληρώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση, η μείωση της μαθητικής διαρροής και της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου και η αύξηση των ποσοστών πρόσβασης στην δεύτερη βαθμίδα της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

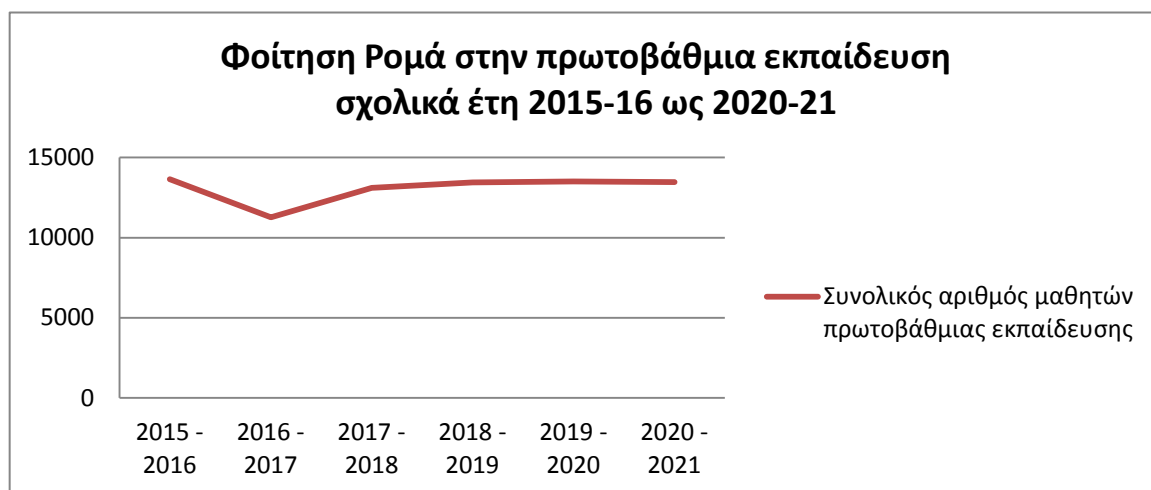
Για το σχολικό έτος 2020-21, εκδόθηκε από το Υ.ΠΑΙ.Θ. η υπουργική απόφαση με αρ. 125614/Δ2/2020 της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων(Β' 4194). Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 1 του Κεφαλαίου Α' της κοινής υπουργικής απόφασης με αρ. Δ1α/Γ.Π.οικ. 69543/2020 του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων, της Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργού Υγείας, του Υπουργού Εσωτερικών και του Υφυπουργού Υποδομών και Μεταφορών (Β' 4810), δίδεται η δυνατότητα διενέργειας της ενισχυτικής διδασκαλίας μέσω τηλεκπαίδευσης. Για αυτόν τον λόγο εκδόθηκε η εγκύκλιος με αρ. πρωτ. 156902/Δ2/17-11-2020 με πρόσθετες οδηγίες.

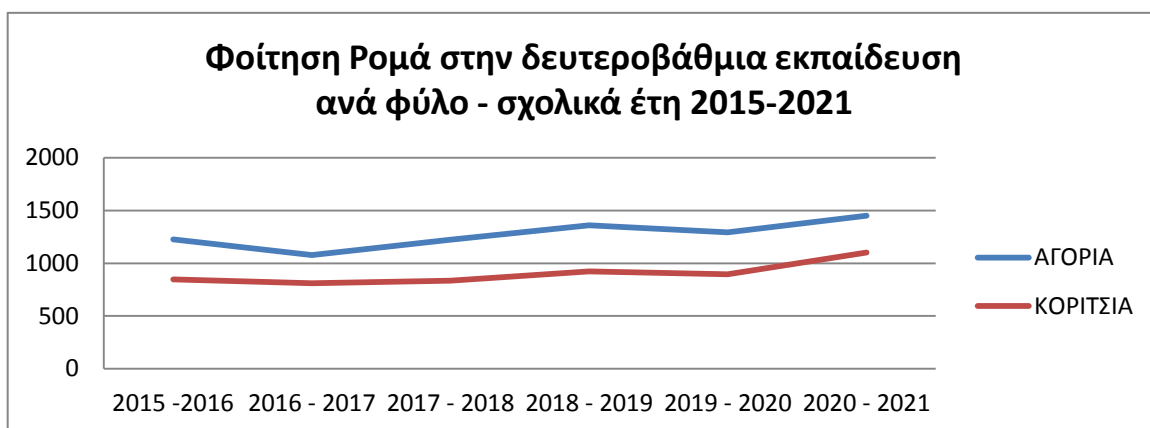
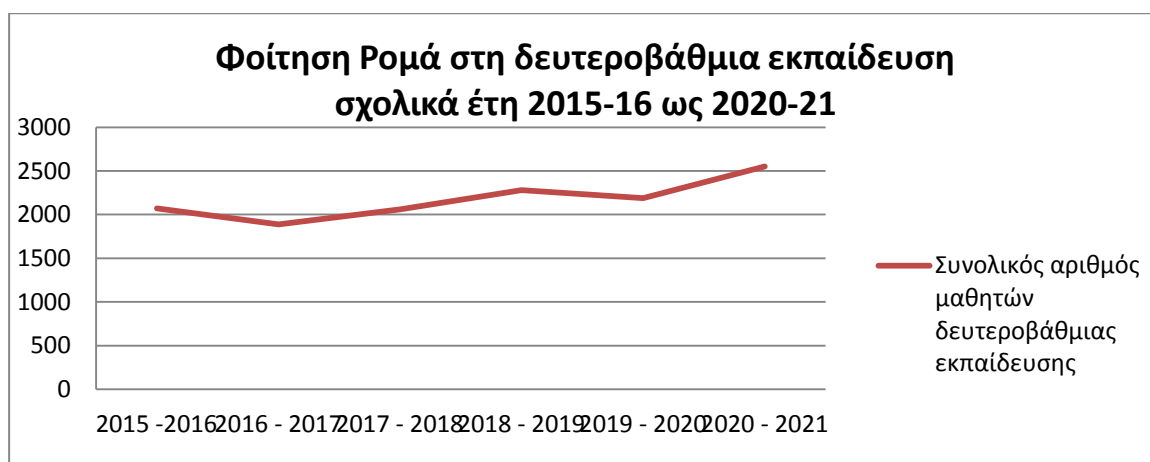
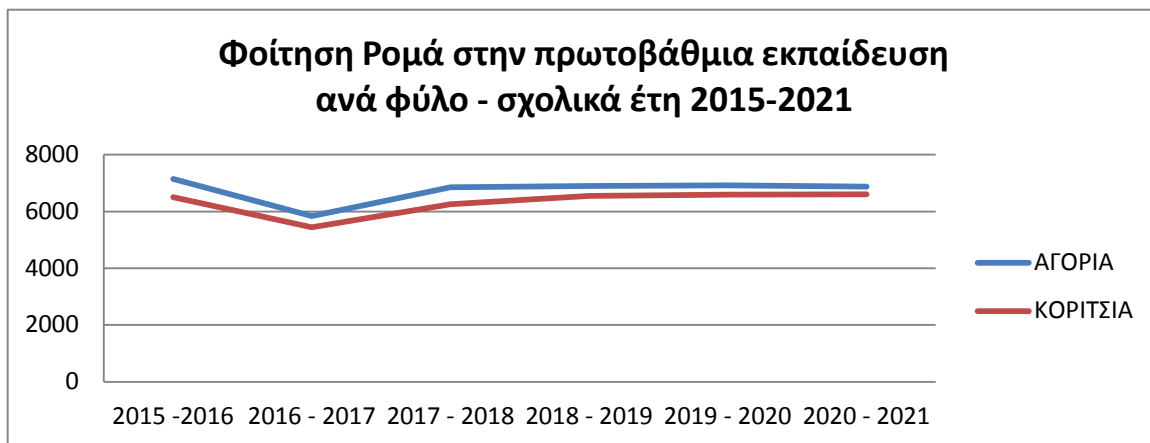
- **Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό κλάδων ΠΕ23 Ψυχολόγων και ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών**

Σύμφωνα με την υπουργική απόφαση με αρ. 142628/ΓΔ4/2017 του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (Β' 3032) «Τα μέλη του Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού που ανήκουν στους κλάδους ΠΕ23 Ψυχολόγων και ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών μπορεί να ασκούν καθήκοντα σε συγκεκριμένες σχολικές μονάδες γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οι οποίες ορίζονται σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, εφόσον συντρέχουν ιδιαίτερες ανάγκες στήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ή κρίνεται απαραίτητη η υλοποίηση προγραμμάτων ψυχοκοινωνικής και συναισθηματικής στήριξης των μαθητών». Για το σχολικό έτος 2020-2021, με την υπουργική απόφαση με αρ. 142524/ΓΔ4/2020 της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων(Β' 4716), καθορίστηκαν τα ειδικότερα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες των κλάδων ΠΕ23 Ψυχολόγων και ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών, ενώ με την υπουργική απόφαση με αρ. 150710/ΓΔ4/2020 της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων(Β' 4917) καθορίστηκαν ομάδες σχολικών μονάδων Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, στις οποίες ασκούν καθήκοντα μέλη Ε.Ε.Π. του κλάδου ΠΕ23 Ψυχολόγων και του κλάδου ΠΕ30 Κοινωνικών Λειτουργιών. Επίσης, εκδόθηκε η υπουργική απόφαση με αρ. 164412/Ε4/2020 του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων(ΑΔΑ: ΨΚΗΓ46ΜΤΛΗ-863).

ΠΟΡΕΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ ΡΟΜΑΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 2015 – 2021

Στα παρακάτω διαγράμματα αποτυπώνεται η πορεία συμμετοχής και φοίτησης Ρομά στην εκπαίδευση κατόπιν επεξεργασίας στοιχείων που διατέθηκαν στη ΓΓΚΑΚΦ από το Ενιαίο Πληροφοριακό Σύστημα Myschool του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων από το σχολικό έτος 2015-16 ως το σχολικό έτος 2020-21.

- **Πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.-Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ.»**

Το πρόγραμμα «Μια Νέα Αρχή στα ΕΠΑ.Λ.-Υποστήριξη Σχολικών Μονάδων ΕΠΑ.Λ.», συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΣΠΑ, εφαρμόστηκε πιλοτικά τη σχολική χρονιά 2017-18 σε εννέα (9) Επαγγελματικά Λύκεια και από το σχολικό έτος 2018-2019 εφαρμόζεται στο σύνολο των Επαγγελματικών Λυκείων της χώρας. Το πρόγραμμα έχει ως στόχο την αποτελεσματικότερη παροχή Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης του σχολείου στην ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μεταξύ άλλων,

προσφέρει παιδαγωγική υποστήριξη στα σχολεία για τη βελτίωση των βασικών αναγνωστικών, γλωσσικών και αριθμητικών εγγραμματισμών των μαθητών/τριών, καθώς και ψυχοκοινωνική τους στήριξη για την ομαλή ενσωμάτωσή τους στο σχολείο.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις παρακάτω δράσεις:

1. Εναλλακτική ενισχυτική διδασκαλία των μαθητών/τριών της Α' τάξης ΕΠΑ.Λ. στα μαθήματα «Νέα Ελληνικά» και «Μαθηματικά», η οποία έχει ως στόχο την ενίσχυση του γλωσσικού και αριθμητικού τους γραμματισμού.
2. Στελέχωση των ΕΠΑ.Λ. με ψυχολόγους, οι οποίοι στηρίζουν ψυχοκοινωνικά τους μαθητές/-τριες και οργανώνουν τη δικτύωση των σχολείων με υποστηρικτικές δομές ψυχοκοινωνικής υγείας της περιοχής τους.
3. Ενεργοποίηση του θεσμού του «Συμβούλου Καθηγητή» για βελτίωση της επικοινωνίας μεταξύ των μαθητών/-τριών και του κλίματος στην σχολική κοινότητα.

• **Εκπαίδευση μαθητών/τριών Ρομά με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες**

Από την αρμόδια Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, χορηγούνται στοιχεία σχετικά με το πλήθος μαθητών/τριών Ρομά με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούσαν σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), ανά τύπο σχολείου και ανά φύλο, κατά τα έτη 2015-2021.

ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΣΜΕΑΕ									
ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	2018-2019			2019-2020			2020-2021		
	Α	Θ	Σ	Α	Θ	Σ	Α	Θ	Σ
ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	6	3	9	2	4	6	1	4	5
ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ	62	21	83	44	14	58	63	24	87
ΕΙΔΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ	1	0	1						
ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ-Λ	2	2	4	1	0	1			
Ε.Ε.Ε.ΕΚ.	8	3	11	11	2	13	4	1	5
ΣΥΝΟΛΟ	79	29	108	58	20	78	68	29	97

ΠΛΗΘΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΡΟΜΑ ΣΕ ΣΜΕΑΕ									
ΤΥΠΟΣ ΣΧΟΛΕΙΟΥ	2015-2016			2016-2017			2017-2018		
	Α	Θ	Σ	Α	Θ	Σ	Α	Θ	Σ
ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ	3	2	5	3	1	4			
ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ				0	2	2	5	0	5
ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ	17	6	23	23	9	32			
ΟΛΟΗΜΕΡΟ ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ	67	12	79	38	12	50	65	19	84
ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ				14	5	19			
ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ				3	3	6			
ΕΙΔΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ-ΛΥΚΕΙΟ							1	1	2

ΕΙΔΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΜΕ ΛΥΚΕΙΑΚΕΣ ΤΑΞΕΙΣ	1	1	2						
Ε.Ε.Ε.ΕΚ.	4	1	5	5	1	6	7	2	9
ΣΥΝΟΛΟ	92	22	114	86	33	119	78	22	100

Ζητήματα που άπτονται της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση των μαθητών/τριών Ρομά με αναπηρία ή /και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, αποτελούν προτεραιότητα για την τρέχουσα εκπαιδευτική πολιτική του Υ.ΠΑΙ.Θ. Για τον λόγο αυτό, η υλοποίηση δράσεων για την παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών αξιολόγησης και υποστήριξης της εν λόγω κοινωνικά ευπαθούς ομάδας εμπίπτει στους άξονες προτεραιότητας:

- A. του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία που υλοποιείται υπό τον Συντονισμό του Υπουργού Επικρατείας αλλά και
- B. του Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης για την ισότιμη Πρόσβαση των Ατόμων με Αναπηρία στην Εκπαίδευση που υλοποιείται κατά την τρέχουσα περίοδο από το Υ.ΠΑΙ.Θ..

Τέλος, για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε σχετικά θέματα εγκρίνονται **εκπαιδευτικά προγράμματα** και **παρεμβάσεις** που υλοποιούνται από κυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς φορείς, δημόσιους οργανισμούς, φορείς τοπικής ή περιφερειακής αυτοδιοίκησης, ΑΕΙ, κ.ά., όπως για παράδειγμα άδεια εισόδου των συνεργατών του Προγράμματος «Ένταξη και Εκπαίδευση των Παιδιών Ρομά» του Ε.Κ.Π.Α. στις σχολικές μονάδες Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και το πιλοτικό πρόγραμμα Erasmus+ «RoleModels», το οποίο υλοποιείται από το ΙΚΥ, και απευθύνεται σε μαθητές/τριες που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό λόγω καταγωγής ή κοινωνικής και οικονομικής θέσης ώστε να εμπνευστούν από άτομα, προερχόμενα από το δικό τους κοινωνικό/οικονομικό περιβάλλον, τα οποία καλούνται να λειτουργήσουν ως θετικά πρότυπα.

Δια Βίου Μάθηση

Στον τομέα της δια βίου μάθησης, προωθείται η φοίτηση των Ρομά στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και στα Κ.Δ.Β.Μ., στο πλαίσιο των ακόλουθων προγραμμάτων, που υλοποιούνται από το Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης (ΙΝΕΔΙΒΙΜ):

1. Κέντρα Δια Βίου Μάθησης – Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας και Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ7 & ΑΠ8
2. Κέντρα Δια Βίου Μάθησης
3. Κέντρα Δια Βίου Μάθησης – Νέα Φάση
4. Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας.

Σύμφωνα με στοιχεία του Ιδρύματος Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (ΙΝΕΔΙΒΙΜ) του Υ.ΠΑΙ.Θ. αποτυπώνονται δεδομένα για τη φοίτηση των Ρομά σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και Κέντρα Δια Βίου Μάθησης, ως εξής:

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΦΟΙΤΗΣΗΣ ΡΟΜΑ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

ΕΤΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩ Ν ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕ ΝΩΝ ΕΤΟΥΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΩ Ν ΕΚΠΑΙΔΕΥΟΜΕ ΝΩΝ ΡΟΜΑ ΕΤΟΥΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΡΟΜΑ ΗΛΙΚΙΑΣ 18-30	ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΡΙΘΜΟΥ ΡΟΜΑ 18-30 ΕΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥ ΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΟ ΜΕΝΩΝ ΑΝΑ ΕΤΟΣ
2011	2.506,00	1.529	977	129	81	48	X	X	1,91%
2012	2.305,00	1.451	854	142	90	52	X	X	2,25%
2013	2.460,00	1.468	992	135	83	52	X	X	2,11%

2014	2.889,00	1.747	1.142	283	191	92	X	X	3,18%
2015	2.200,00	1.500	700	155	81	74	76	3,45%	3,36%
2016	2.558,00	1.541	1.017	121	82	39	54	2,11%	2,11%
2017	2.679,00	1.613	1.066	132	83	49	70	2,61%	1,82%
2018	3.805,00	2.208	1.597	367	199	168	156	4,09%	4,41%
2019	3.112,00	1.771	1.341	217	123	94	96	3,08%	3,02%
2020	2.802,00	1.607	1.195	158	95	63	72	2,56%	2,24%
ΣΥΝΟΛΑ	27.316,00	16.435,00	10.881,00	1.839,00	1108	731	448	14,45%	26,41%

ΦΟΙΤΗΣΗ ΡΟΜΑ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ -ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ & ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ ΑΠ7 & ΑΠ8			
ΑΠΟ ΜΑΡΤΙΟ ΤΟΥ 2013 έως 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2015			
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2013	4	1	5
2014	148	70	218
2015	73	49	122

ΦΟΙΤΗΣΗ ΡΟΜΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ			
ΑΠΟ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 2015 έως 28-2-2016			
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2015-2016	2		2
ΦΟΙΤΗΣΗ ΡΟΜΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ -ΝΕΑ ΦΑΣΗ			
ΑΠΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2016 έως ΣΗΜΕΡΑ			
	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΔΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
2016-2021	34	20	54
ΑΠΟ ΤΙΣ 34 ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΟΙ 13 ΕΙΝΑΙ ΑΠΟ 18-30			

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Α. Άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Σύμφωνα με το άρ. 19 του ν. 4497/2017 (Α' 171) :

«Άρθρο 19 Δικαιούχοι αδειών επαγγελματιών πωλητών υπαίθριου εμπορίου

1. Η άδεια επαγγελματία πωλητή χορηγείται σε άνεργα ενήλικα φυσικά πρόσωπα. Ειδικότερα, οι προς διάθεση άδειες κατανέμονται ως εξής:

α. Ομάδα 1: αποτελεί τουλάχιστον το 60% των προκηρυσσόμενων θέσεων και αφορά άνεργα ενήλικα φυσικά πρόσωπα, τα οποία ανήκουν στις κατηγορίες της παραγράφου 2.

β. Ομάδα 2: αποτελεί κατά μέγιστο ποσοστό το 40% των προκηρυσσόμενων θέσεων και αφορά άνεργα ενήλικα φυσικά πρόσωπα, γενικά.

2. Στην Ομάδα 1 της παραγράφου 1 περιλαμβάνονται:

α. τα άτομα με αναπηρία, από οποιαδήποτε αιτία, με ποσοστό ανικανότητας τουλάχιστον 50%,

β. οι πολύτεκνοι και τα τέκνα αυτών,

γ. οι τρίτεκνοι,

δ. οι γονείς και κηδεμόνες ανήλικων τέκνων με αναπηρία τουλάχιστον 50% ή προστάτες ατόμων με νοητική αναπηρία, αυτισμό, σύνδρομο Down, εγκεφαλική παράλυση, βαριές και πολλαπλές αναπηρίες και πολλαπλές ανάγκες εξάρτησης,

ε. άτομα που διαβιούν σε καταυλισμούς ή σε οικισμούς με χαρακτηριστικά κοινωνικού αποκλεισμού, όπως οι Ρομά. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Ανάπτυξης και Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίζεται ο τρόπος, η διαδικασία και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υπαγωγή στην παρούσα περίπτωση, στ. άτομα απεξαρτημένα από εξαρτησιογόνες ουσίες, ζ. οι προστάτες μονογονεϊκών οικογενειών, η. οι αποφυλακισθέντες, εφόσον έχουν εκτίσει πραγματικά τουλάχιστον τρία (3) έτη στερητικής της ελευθερίας ποινής.»

Β. Προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση

Οι διατάξεις της νομοθεσίας¹⁸³ για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση εφαρμόζονται σε κάθε πρόσωπο ηλικίας κάτω των δεκαοκτώ (18) ετών, το οποίο απασχολείται με οποιαδήποτε μορφής σύμβαση εργασίας ή σχέση εργασίας ή με σύμβαση έργου ή με σύμβαση ανεξαρτήτων υπηρεσιών ή αυτοαπασχολείται, πλην των απασχολούμενων με σχέση ναυτικής εργασίας στο ναυτιλιακό και τον αλιευτικό τομέα, για τους οποίους εφαρμογή έχουν ειδικές διατάξεις. Εξαιρούνται, επίσης, οι περιστασιακές και σύντομης διάρκειας ελαφριές εργασίες που αφορούν τις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες. Οι ανήλικοι, μέχρι την συμπλήρωση του 15ου έτους της ηλικίας τους (το οποίο συμπίπτει με την αποφοίτησή τους από την 9ετή υποχρεωτική εκπαίδευση) δεν επιτρέπεται να εργάζονται σε οποιαδήποτε εργασία. Εξαίρεση από τους ανωτέρω περιορισμούς καθιερώνεται για την απασχόληση των ανηλίκων αποκλειστικώς σε καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, συναφείς και παρεμφερείς εργασίες. Έτσι, με άδεια της αρμόδιας επιθεώρησης εργασίας, που χορηγείται μετά από αίτηση του εργοδότη, μπορεί να επιτραπεί η απασχόληση ανηλίκων από 3-15 ετών σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς εργασίες, για χρονικό διάστημα, που δεν επιτρέπεται να είναι μεγαλύτερο των τριών μηνών. Παράταση της άδειας και για χρονικό διάστημα που δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες κατ' έτος για κάθε παιδί, μπορεί να χορηγηθεί μόνον εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι. Η ως άνω δυνατότητα δεν ισχύει για παιδιά κάτω των επτά ετών. Επίσης, προβλέπονται ειδικότερες προστατευτικές διατάξεις για την υγεία και ασφάλεια των ανηλίκων, καθώς και για τη διασφάλιση της προστασίας τους από κινδύνους που σχετίζονται με την ευάλωτη φύση τους (σωματική, πνευματική, ηθική, κοινωνική) και την αποτροπή κάθε μορφής εκμετάλλευσης και χρησιμοποίησής τους. Σε συνέχεια του ν. 2918/2001 «Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης εργασίας 182 για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους» (Α' 119), ψηφίστηκε ο ν. 3144/2003 «Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις» (Α' 111), όπου στο άρθρο 4 προβλέπεται, με απόφαση του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ο καθορισμός των εργασιών, έργων και δραστηριοτήτων εκείνων που από τη φύση τους ή τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εκτελούνται είναι πιθανό να βλάψουν την υγεία, την ασφάλεια ή να προσβάλλουν την ηθική των ανηλίκων. Ειδικότερα, η υπουργική απόφαση με αρ. 130621/2003 του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Β' 875) καθορίζει τις εργασίες, τα έργα και τις δραστηριότητες εκείνες όπου, λόγω των ανωτέρω, απαγορεύεται να απασχολούνται οι ανήλικοι.

6. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΤΣΙΓΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

- Ν. 4808/2021 (Α' 101) "για την Προστασία της Εργασίας - Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής «Επιθεώρηση Εργασίας» - Κύρωση της Σύμβασης 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας και

¹⁸³ Σχετικό θεσμικό πλαίσιο: ν. 1837/89 (Α' 85), π. δ. 62/1998 (Α' 67), ν. 3850/2010 (Α' 84), Υ.Α. 130621/2003 (Β' 875).

παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας - Κύρωση της Σύμβασης 187 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για το Πλαίσιο Προώθησης της Ασφάλειας και της Υγείας στην Εργασία - Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2019/1158 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Ιουνίου 2019 για την ισορροπία μεταξύ της επαγγελματικής και της ιδιωτικής ζωής, άλλες διατάξεις του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και λουπές επείγουσες ρυθμίσεις". Διασφαλίζεται το δικαίωμα στην ισότητα και τη μη διάκριση στην απασχόληση και το επάγγελμα, μεταξύ άλλων για εργαζόμενες γυναίκες, καθώς και για εργαζόμενους και άλλα άτομα που ανήκουν σε μία ή περισσότερες ευάλωτες ομάδες ή ομάδες σε επισφαλείς καταστάσεις, τα οποία επηρεάζονται δυσανάλογα από τη βία και την παρενόχληση στον κόσμο της εργασίας. Υιοθετούνται μέτρα και ρυθμίσεις για την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την καταπολέμηση των μορφών συμπεριφοράς βίας και παρενόχλησης για εργαζόμενους και απασχολούμενους στον ιδιωτικό τομέα, ανεξάρτητα από το συμβατικό τους καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων των απασχολούμενων με σύμβαση έργου, ανεξαρτήτων υπηρεσιών, έμμισθης εντολής, των απασχολούμενων μέσω τρίτων παρόχων υπηρεσιών, καθώς και άτομα που παρακολουθούν κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των ασκούμενων και των μαθητευόμενων, εθελοντές, εργαζόμενοι των οποίων η σχέση εργασίας έχει λήξει, καθώς και άτομα που αιτούνται εργασία και εργαζόμενοι στην άτυπη οικονομία.

- Ν. 4779/2021 (Α' 27) «Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2010/13 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 10ης Μαρτίου 2010 για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την παροχή υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων, όπως έχει τροποποιηθεί με την Οδηγία (ΕΕ) 2018/1808 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14^{ης} Νοεμβρίου 2018 και άλλες διατάξεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης».
 - Σύμφωνα με το άρθρο 8 - Απαγόρευση υποκίνησης σε βία ή μίσος (Άρθρο 6 της Οδηγίας (ΕΕ) 2010/13) προβλέπεται ότι «Οι υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων δεν πρέπει να εμπεριέχουν υποκίνηση σε βία ή μίσος εναντίον ομάδας ανθρώπων ή μέλους ομάδας που προσδιορίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά της φυλής, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τις γενεαλογικές καταβολές, τη θρησκεία, την αναπηρία, το γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου».
 - Σύμφωνα με το άρθρο 11 - Διασφάλιση της πολυφωνίας, της ελευθερίας του λόγου και της πολιτισμικής πολυμορφίας (Άρθρο 7α της Οδηγίας (ΕΕ) 2010/13) προβλέπεται ότι «Με διάταγμα, που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού στον οποίο έχουν ανατεθεί οι αρμοδιότητες της Γενικής Γραμματείας Επικοινωνίας και Ενημέρωσης, κατόπιν γνώμης του Ε.Σ.Ρ., μπορούν να λαμβάνονται μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η κατάλληλη προβολή των υπηρεσιών οπτικοακουστικών μέσων γενικού συμφέροντος και ιδίως υπηρεσιών που προάγουν την πολυφωνία, την ελευθερία του λόγου και την πολιτισμική πολυμορφία».
 - Σύμφωνα με το άρθρο 14 - Οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις (Άρθρο 9 της Οδηγίας (ΕΕ) 2010/13) παρ. 2. «Οι οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις απαγορεύεται: α) να θίγουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, β) να εισάγουν ή να προάγουν διακρίσεις, ιδίως βάσει φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, εθνικότητας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, παθήσεως, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού».
- Ο νέος Ποινικός Κώδικας, σύμφωνα με τον ν. 4619/2019(Α' 95) προβλέπει:
 - στο άρθρο 82Α - Έγκλημα με ρατσιστικά χαρακτηριστικά, ότι «Εάν έχει τελεστεί έγκλημα κατά παθόντος, η επιλογή του οποίου έγινε λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, το πλαίσιο ποινής διαμορφώνεται ως εξής: α) Στην περίπτωση πλημμελήματος, που τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος, το ελάχιστο όριο της ποινής αυξάνεται κατά έξι μήνες. Στις λουπές περιπτώσεις πλημμελημάτων, το ελάχιστο

όριο αυτής αυξάνεται κατά ένα έτος.β) Στην περίπτωση κακουργήματος το ελάχιστο όριο ποινής αυξάνεται κατά δύο έτη.

ο στο άρθρο 137Α – Βασανιστήρια

1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός, στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη, η ανάκριση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με κάθειρξη έως δέκα έτη, εάν υποβάλλει σε βασανιστήρια κατά την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό: α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση, πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας, β) να το τιμωρήσει ή γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα. Με την ίδια ποινή τιμωρείται υπάλληλος ή στρατιωτικός, που με εντολή των προϊσταμένων του ή αυτοβούλως σφετερίζεται τέτοια καθήκοντα και τελεί τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου.
2. Με την ίδια ποινή τιμωρούνται τα βασανιστήρια τα οποία τελούνται από τα πρόσωπα και υπό τις περιστάσεις που προβλέπει η προηγούμενη παράγραφος, ακόμη και χωρίς τον αναφερόμενο σε αυτή σκοπό, εφόσον η επιλογή του παθόντος γίνεται λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται το άρθρο 82 Α.

ο στο άρθρο 184- Διέγερση σε διάπραξη εγκλημάτων, βιαιοπραγίες ή διχόνοια

1. Όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί ή διεγείρει σε διάπραξη πλημμελήματος ή κακουργήματος και έτσι εκθέτει σε κίνδυνο τη δημόσια τάξη τιμωρείται με φυλάκιση έως ένα έτος ή με χρηματική ποινή.
2. Με φυλάκιση έως τρία έτη ή χρηματική ποινή τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου αν με αυτήν επιχειρείται η τέλεση βιαιοπραγιών κατά ομάδας ή προσώπου που προσδιορίζεται με βάση τα χαρακτηριστικά της φυλής, το χρώμα, την εθνική ή εθνοτική καταγωγή, τις γενεαλογικές καταβολές, τη θρησκεία, την αναπηρία, το γενετήσιο προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου. Στην περίπτωση αυτή δεν εφαρμόζεται το άρθρο 82 Α.
3. Με φυλάκιση τιμωρείται η πράξη των προηγούμενων παραγράφων αν είχε ως άμεσο επακόλουθο την τέλεση εγκλημάτων.
4. Με την ποινή της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται και όποιος δημόσια με οποιονδήποτε τρόπο ή μέσω του διαδικτύου προκαλεί ή διεγείρει τους πολίτες σε βιαιοπραγίες μεταξύ τους ή σε αμοιβαία διχόνοια με αποτέλεσμα να προκληθεί διατάραξη της κοινής ειρήνης κατά το άρθρο 189.

- Σύμφωνα με τον ν. 4443/2016 (Α' 232) απαγορεύονται οι διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης¹⁸⁴. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και αφορά:

¹⁸⁴Σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο το θεσμικό πλαίσιο της αρχής της ίσης μεταχείρισης και της καταπολέμησης των διακρίσεων αναδεικνύεται τόσο στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη όσο και σε κείμενα του ΟΗΕ και Συμβάσεις του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας. Μέχρι το 2000 η κοινοτική νομοθεσία κατά των διακρίσεων εφαρμόζονταν μόνο στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής ασφάλισης, ενώ κάλυπτε μόνο τις διακρίσεις λόγω φύλου. Το 2000 θεσπίστηκαν δύο οδηγίες: α. η Οδηγία για την ισότητα στην απασχόληση, η οποία απαγόρευε τις διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, θρησκευτικών πεποιθήσεων, ηλικίας και αναπηρίας στον τομέα της απασχόλησης (78/2000/ΕΚ) και β. η Οδηγία για τη φυλετική ισότητα, η οποία απαγόρευε τις διακρίσεις λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής στον τομέα της απασχόλησης, αλλά και όσον αφορά την πρόσβαση στο σύστημα πρόνοιας και στην κοινωνική ασφάλιση, και την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες (43/2000/ΕΚ). Οι ανωτέρω Οδηγίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία με το ν. 3305/2005 (Α' 17). Ο ανωτέρω νόμος αντικαταστάθηκε με το ν.

- α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, καθώς και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης,
- β) την πρόσβαση σε όλα τα είδη και επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητείας, επαγγελματικής, κατάρτισης, επιμόρφωσης και επαγγελματικού αναπροσανατολισμού, συμπεριλαμβανομένης της απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,
- γ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης, ιδίως όσον αφορά τις αποδοχές, την απόλυση, την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία και σε περίπτωση ανεργίας την επανένταξη και την εκ νέου απασχόληση,
- δ) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών ή σε οποιαδήποτε επαγγελματική οργάνωση, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές, και ιδίως του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι.

Επιπρόσθετα απαγορεύονται οι διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, τόσο στο δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα, όσον αφορά:

- α) την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης,
- β) τις κοινωνικές παροχές και τις φορολογικές διευκολύνσεις ή πλεονεκτήματα,
- γ) την εκπαίδευση,
- δ) την πρόσβαση στη διάθεση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών που διατίθενται (συναλλακτικά) στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της στέγης.

- Πρόσβαση στη Δικαιοσύνη/ Νομική Βοήθεια: Στην Ελλάδα, άτομα με χαμηλό εισόδημα, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, μπορούν να υποβάλουν αίτηση για δωρεάν νομική βοήθεια¹⁸⁵. Στα θύματα ορισμένων εγκλημάτων (π.χ. ενδοοικογενειακή βία, δουλεία, εμπορία ανθρώπων, απαγωγή ανηλίκων και άλλα σοβαρά εγκλήματα, παιδιά θύματα βιασμού, σεξουαλική εκμετάλλευση κ.λπ.) παρέχεται δωρεάν νομική βοήθεια, ανεξάρτητα από το εισόδημά τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις, διορίζεται δικηγόρος από το αρμόδιο Δικαστήριο στον ενδιαφερόμενο, ο οποίος θα τον εκπροσωπήσει και θα λάβει πληρωμή από το Δημόσιο. Κάθε άλλη νομική πληροφορία που απαιτείται, θα είναι διαθέσιμη στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο από τα αρμόδια πρόσωπα των αρχών (π.χ. Εισαγγελείς). Επιπλέον, σύμφωνα με τον ν. 4251/2014 (Α' 80), όσον αφορά τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, κατά την περίοδο περίσκεψης, οι αρμόδιες εισαγγελικές, δικαστικές και αστυνομικές αρχές, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, δίνουν προτεραιότητα στην προστασία και την ασφάλεια των θυμάτων αυτών, στην παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας σε περίπτωση που δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα, στην πληροφόρησή τους σχετικά με τα δικαιώματά τους και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, καθώς και για την παροχή κάθε απαραίτητης νομικής βοήθειας. Τα θύματα εγκλημάτων που δίδονται αυτεπάγγελα, μεταξύ των οποίων και θύματα ρητορικής μίσους, εξαιρούνται από την υποχρέωση καταβολής τέλους για την έναρξη ποινικής διαδικασίας. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα υπάρχουν ορισμένες καλές πρακτικές, σχετικά με την κατάρτιση δικαστών και εισαγγελέων σε καινοτόμα θέματα, που

4443/2016 (ΦΕΚ Α' 232) ο οποίος βελτίωσε και ενίσχυσε το νομοθετικό πλαίσιο για την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των διακρίσεων στην εργασία και την απασχόληση εν γένει.

¹⁸⁵ Η συμμετοχή των δικαιούχων στα προγράμματα νομικής συνδρομής των ευπαθών ομάδων διασφαλίζεται σύμφωνα με την Οδηγία 2002/8/ΕΚ του Συμβουλίου της 27ης Ιανουαρίου 2003 για βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη επί διασυνοριακών διαφορών μέσω της θέσπισης στοιχειωδών κοινών κανόνων σχετικά με το ευεργέτημα πενίας στις διαφορές αυτές (ΕΕ L 26, 31.1.2003), όπως ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με τα άρθρα 10 και 11 του ν. 3226/2004, Α' 24), ορίζοντας ως δικαιούχους των σχετικών ευεργετημάτων είτε τα πρόσωπα «των οποίων το ετήσιο οικογενειακό εισόδημα δεν υπερβαίνει τα δύο τρίτα των κατώτατων ετήσιων ατομικών αποδοχών που προβλέπει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, είτε τα πρόσωπα που υπερβαίνουν το αντίστοιχο όριο, εάν αποδείξουν ότι δεν μπορούν να ανταποκριθούν στα δικαστικά έξοδα λόγω της διαφοράς στις δαπάνες διαβίωσης μεταξύ του κράτους μέλους κατοικίας ή συνήθους διαμονής και της Ελλάδας.

έχουν τη δυνατότητα να διευκολύνουν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για ευάλωτες ομάδες, όπως η εκπαίδευση σε επιλεγμένα θέματα ρατσισμού και ξενοφοβίας, κατάρτιση σε θέματα που σχετίζονται με την προστασία των μειονοτήτων, των ατόμων με ειδικές ανάγκες (μεταξύ των οποίων, των παιδιών) και την προστασία των μεταναστών.

- Το Εθνικό Συμβούλιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας συστάθηκε με τον ν. 4356/2015 (Α' 181) και αποτελεί ένα συλλογικό συμβουλευτικό – γνωμοδοτικό όργανο που υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
- Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) ιδρύθηκε με τον ν. 2667/1998 (Α' 281), ως το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας και αποτελεί τον εθνικό θεσμό προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη χώρα. Η ιδρυτική νομοθεσία της ΕΕΔΑ τροποποιήθηκε με τον ν. 4780/2021 (Α' 30), δυνάμει του οποίου η ΕΕΔΑ αποκτά νομική προσωπικότητα, λειτουργική ανεξαρτησία, διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια.
- Το άρθρο 14 του ν. 4443/2016 (Α' 232) ορίζει τον Συνήγορο του Πολίτη ως φορέα παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου στον ιδιωτικό, στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

7. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΡΟΜΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Α. Άσκηση πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων

Στην Ελλάδα η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος κατοχυρώνεται από τις συνταγματικές αρχές και τις διατάξεις περί καθολικής και ίσης - άμεσης ψηφοφορίας, καθώς και τους εκτελεστικούς του Συντάγματος νόμους. Το εκλογικό δικαίωμα ασκείται ισότιμα από όλους τους πολίτες, οι οποίοι πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, χωρίς απολύτως κανέναν αποκλεισμό. Συνεπώς, οι Ρομά ως Έλληνες πολίτες δικαιούνται να ασκούν όλα τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα που απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία, όπως π.χ. να ιδρύουν πολιτικά κόμματα και να συμμετέχουν ως υποψήφιοι σε όλες τις εκλογικές διαδικασίες χωρίς κανένα περιορισμό.

Β. Αστικοδημοτική κατάσταση

Σύμφωνα με τον Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας - Κ.Ε.Ι. (ν. 3284/2004, Α' 217, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 3838/2010, Α' 49), το τέκνο του Έλληνα ή της Ελληνίδας αποκτά από τη γέννησή του την ελληνική ιθαγένεια (άρθρο 1, παρ.1). Η κτήση της ελληνικής ιθαγένειας επέρχεται, ανεξάρτητα από τον τόπο γέννησης του τέκνου. Σημειώνεται ότι εξακολουθούν να είναι σε ισχύ οι διατάξεις του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας αναφορικά με την εφαρμογή της αρχής του εδάφους σε τέκνα αλλοδαπών στις περιπτώσεις ανιθαγένειας/ αγνώστου ιθαγένειας. Πιο συγκεκριμένα, τέκνο αλλοδαπών, το οποίο γεννιέται σε ελληνικό έδαφος, αποκτά την ελληνική ιθαγένεια από τη γέννησή του, εφόσον το ίδιο δεν αποκτά ή δεν μπορεί να αποκτήσει αλλοδαπή ιθαγένεια με τη γέννησή του ή είναι άγνωστης ιθαγένειας (άρθρο 1 παρ.2 εδ. β' και γ' του Κ.Ε.Ι.). Με βάση την τελευταία διάταξη, αποδίδεται η ελληνική ιθαγένεια και στα ανήλικα τέκνα Ρομά, τα οποία γεννιούνται στην Ελλάδα και είναι ανιθαγενή. Στα ληξιαρχεία των Δήμων της χώρας συντάσσονται, από τους ληξιάρχους, ληξιαρχικές πράξεις, οι οποίες βεβαιώνουν γεγονότα γεννήσεων, γάμων, θανάτων κ.λπ., που αφορούν Έλληνες πολίτες και αλλοδαπούς υπηκόους. Δεν υφίσταται κανένας περιορισμός για τους αλλοδαπούς που διαμένουν στην Ελλάδα, ως προς τη χορήγηση αποσπάσματος ληξιαρχικής πράξης, από τις αρμόδιες για τη σύνταξή τους αρχές. Αξίζει να σημειωθεί ότι, με τις διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 4659/2020 (Α' 21), προστίθεται μετά το άρθρο 21 του ν. 344/1976 (Α' 143), άρθρο 21Α, σχετικά με τη

δήλωση γέννησης, η οποία λαμβάνει χώρα σε μαιευτήριο (δημόσιο ή ιδιωτικό) ή σε μαιευτική κλινική τμήματος νοσοκομείου (ιδιωτικό ή δημόσιο), η οποία δήλωση γέννησης καταρτίζεται ηλεκτρονικά με τη χρήση υποσυστήματος δήλωσης γέννησης του Μητρώου Πολιτών. Κατ' εξουσιοδότηση αυτού, και ειδικότερα των παρ. 4 και 11 του άρ. 13, εκδόθηκε η κοινή υπουργική απόφαση με αρ.ΓΔΟΔΥ/ΔΔΥ/490/2020 των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας, Εσωτερικών και Επικρατείας(Β' 404). Η ηλεκτρονική δήλωση γέννησης καταρτίζεται από τους αρμόδιους υπαλλήλους του ιδρύματος που έλαβε χώρα ο τοκετός και σε αυτήν καταχωρίζονται τα στοιχεία που απαιτούνται για τη σύνταξη της ληξιαρχικής πράξης γέννησης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 9 και 22 του ν.344/1976 (Α' 143), καθώς και της παρ. 2 του άρθρου 3 της προαναφερθείσας κοινής υπουργικής απόφασης. Στο υποσύστημα δήλωσης γέννησης του Μητρώου Πολιτών δημιουργείται ψηφιακή δήλωση, η οποία εκτυπώνεται από τον αρμόδιο υπάλληλο και παραδίδεται στους γονείς προς επιβεβαίωση της ορθότητας των στοιχείων και την ιδιόχειρη υπογραφή τους. Η ανωτέρω δήλωση υπογράφεται και από τον ιατρό. Η οριστικοποιημένη δήλωση αποστέλλεται μέσω του συστήματος στο αρμόδιο Ληξιαρχείο ως εκκρεμότητα δήλωσης γέννησης με συνημμένη την εντός του συστήματος δήλωση. Με την παραλαβή της εισερχόμενης εκκρεμότητας ο ληξιαρχος καταρτίζει τη Ληξιαρχική Πράξη Γέννησης και τα στοιχεία που απαιτούνται για τη σύνταξη της αντλούνται μέσω του υποσυστήματος δήλωσης γέννησης, χωρίς να απαιτείται η προσκόμιση περαιτέρω δικαιολογητικών και ο έλεγχος ορθότητας των στοιχείων από το αρμόδιο Ληξιαρχείο. Στις γεννήσεις που λαμβάνουν χώρα σε μαιευτήριο (δημόσιο ή ιδιωτικό) ή σε μαιευτική κλινική/τμήμα νοσοκομείου εφαρμόζονται αποκλειστικά οι διατάξεις του άρθρου 13 του ν. 4659/2020 (Α' 21), δηλαδή μόνο με τη χρήση του υποσυστήματος δήλωσης γέννησης του Μητρώου Πολιτών, η έναρξη λειτουργίας του οποίου ετέθη σε ισχύ στις 10 Φεβρουαρίου 2020, ημέρα δημοσίευσης της σχετικής προαναφερθείσας ΚΥΑ. Οι Ρομά που έχουν την ελληνική ιθαγένεια αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του ελληνικού πληθυσμού, υπάγονται στο Σύνταγμα και τους νόμους του ελληνικού κράτους και απολαμβάνουν όλων των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται για τους Έλληνες πολίτες, εφόσον πληρούν τις αναγκαίες θεσμικές προϋποθέσεις. Προς τούτο, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η εγγραφή τους στα Δημοτολόγια, προκειμένου να αποδειχθεί η ελληνική ιθαγένεια, σύμφωνα με το άρθρο 6 του π.δ. 497/1991 (Α' 180), καθώς και το άρθρο 1 της υπουργικής απόφασης με αρ.Φ22026/4813/10.3.1992 του Υπουργού Εσωτερικών η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του παραπάνω νόμου, που ορίζει ως απαραίτητο δικαιολογητικό για εγγραφή στα δημοτολόγια της χώρας την ληξιαρχική πράξη γέννησης.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το άρθρο 62 του ν. 4554/2018 (Α' 130) ορίζει τη διαδικασία ταυτοποίησης μητέρας χωρίς αποδεικτικά στοιχεία ταυτότητας και τη διαδικασία ληξιαρχικής εγγραφής τέκνου. Το εν λόγω άρθρο καθορίζει τη διαδικασία ταυτοποίησης επίτοκων μητέρων στα μαιευτήρια, σε μια προσπάθεια προστασίας των νεογέννητων τέκνων από τον κίνδυνο της μη καταχώρησης της γέννησης τους στο χώρο του νοσοκομείου στην περίπτωση που η μητέρα δεν έχει τα απαραίτητα αποδεικτικά στοιχεία ταυτότητας. Για την εφαρμογή της εν λόγω ρύθμισης, ειδικότερες λεπτομέρειες ορίστηκαν με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 53033/672/2018 του Υπουργού Εσωτερικών, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, της Υπουργού Προστασίας του Πολίτη και του Υπουργού Υγείας(Β' 4743).

Τέλος, επισημαίνεται και η δημιουργία του νέου Πληροφοριακού Συστήματος Μητρώου Πολιτών, το οποίο διαλειτουργεί με μια σειρά από φορείς του δημοσίου και το οποίο προσφέρει τη δυνατότητα ελέγχων για τον εντοπισμό παράνομων ληξιαρχικών πράξεων γεννήσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV. Παραρτήματα Ρομά Κέντρων Κοινότητας

Α. Υφιστάμενα Παραρτήματα Ρομά

Με στόχο τη βελτίωση της κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης των Ρομά δημιουργήθηκαν τα Παραρτήματα Ρομά¹⁸⁶, τα οποία έχουν ενσωματωθεί στα Κέντρα Κοινότητας, και τα οποία αποτελούν μετεξέλιξη των Ιατροκοινωνικών Κέντρων (ΙΚ), στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (Β' 196) και των Κέντρων Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων (ΚΣΡ) την προγραμματική περίοδο 2007-2013 (Β' 824). Με τη λειτουργία τους στοχεύουν στην ανάπτυξη ενός σημείου αναφοράς για την υποδοχή, εξυπηρέτηση και διασύνδεση του συγκεκριμένου πληθυσμού με όλα τα κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες που υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης. Προσφέρουν συμβουλευτική και ψυχολογική στήριξη, υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και στοχευμένες δράσεις για την εκπαίδευση, την αντιμετώπιση της μαθητικής διαρροής και την προώθηση του αλφαριθμητισμού καθώς και δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.

Υφιστάμενα Παραρτήματα Ρομά ανά Περιφέρεια/ Δήμο¹⁸⁷

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΗΜΟΙ με ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ
1	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗΣ
2		ΔΗΜΟΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ-ΣΑΠΩΝ
3		ΔΗΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ
4		ΔΗΜΟΣ ΝΕΣΤΟΥ
5		ΔΗΜΟΣ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ
6		ΔΗΜΟΣ ΟΡΕΣΤΙΑΔΑΣ
7		ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ
8		ΔΗΜΟΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ
9	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ - ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ
10		ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ 1 ^ο
11		ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΤΑ 2 ^ο
12		ΔΗΜΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
13		ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
14		ΔΗΜΟΣ ΣΕΡΡΩΝ
15		ΔΗΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΛΑ (νέο)
16		ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΟΙΑΣ (νέο)
17	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΑΣ
18		ΔΗΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ (νέο)
19	ΗΠΕΙΡΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (νέο)
20	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
21		ΔΗΜΟΣ ΣΟΦΑΔΩΝ
22		ΔΗΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ
23		ΔΗΜΟΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ
24		ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ

¹⁸⁶ Τα Παραρτήματα Ρομά ιδρύθηκαν και διέπονται από το εξής θεσμικό πλαίσιο:

- Ν. 4368/2016 (ΦΕΚ 21 Α)
- Ν. 4445/19.12.2016, άρθρα 1-22 Εθνικός Μηχανισμός Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής (ΚΚ στο άρθρο 16)
- ΚΥΑ Δ25/22052/25/24.05.2017 (ΦΕΚ 1801 Β)
- ΚΥΑ Δ14 /15834/237/19.04.19 (ΦΕΚ 1344 Β) Καθορισμός προδιαγραφών λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας

¹⁸⁷ Τελευταία ενημέρωση: Φεβρουάριος 2022, σύμφωνα με στοιχεία που τηρούνται στα αρμόδια τμήματα για την ένταξη των Ρομά της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΔΗΜΟΙ με ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΡΟΜΑ
25		ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ 1 ^ο
26		ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ 2 ^ο
27		ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ
28	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΛΟΚΡΩΝ (νέο)
29		ΔΗΜΟΣ ΔΕΛΦΩΝ (νέο)
30	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ 1 ^ο
31		ΔΗΜΟΣ ΑΓΡΙΝΙΟΥ 2 ^ο (νέο)
32		ΔΗΜΟΣ Ι.Π. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
33		ΔΗΜΟΣ ΠΗΝΕΙΟΥ
34		ΔΗΜΟΣ ΔΥΤ. ΑΧΑΪΑΣ
35		ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ
36		ΔΗΜΟΣ ΕΡΥΜΑΝΘΟΥ
37		ΔΗΜΟΣ ΠΥΡΓΟΥ
38		ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΔΑΣ
39		ΔΗΜΟΣ ΠΑΤΡΕΩΝ (νέο)
40	ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΝΤΡ. ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΠΟΝΤΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
41		ΔΗΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ
42		ΔΗΜΟΣ ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ
43		ΔΗΜΟΣ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ (αναμονή)
44	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΣΠΑΤΩΝ - ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ
45		ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ
46		ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ
47		ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ
48		ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ
49		ΔΗΜΟΣ ΜΕΓΑΡΕΩΝ
50		ΔΗΜΟΣ ΦΥΛΗΣ
51		ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ
52		ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
53	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ
54		ΔΗΜΟΣ ΛΗΜΝΟΥ
55		ΔΗΜΟΣ ΧΙΟΥ
56		ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤ. ΣΑΜΟΥ
57		ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΣΑΜΟΥ (αναμονή)
58		ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΛΕΣΒΟΥ (νέο)
59	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΔΗΜΟΣ ΚΩ
60		ΔΗΜΟΣ ΡΟΔΟΥ
61	ΚΡΗΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
62		ΔΗΜΟΣ ΧΑΝΙΩΝ
	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	Χωρίς Παράρτημα Ρομά

Β. Αποτίμηση λειτουργίας Παραρτημάτων Ρομά

Ακολούθως αποτυπώνονται στοιχεία σχετικά με τη λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά και την εξυπηρέτηση των ωφελούμενων Ρομά σε σχέση με το συνολικό πληθυσμό Ρομά¹⁸⁸.

Εξυπηρετούμενα άτομα από τα Παραρτήματα Ρομά, %

Περιφέρεια	Παρ. Ρομά	Πληθυσμός Ρομά	Εξυπηρετούμενων ατόμων	% Εξυπηρετούμενων ατόμων
Αττική	9	32.535	14.115	43,38%
Αν.Μακεδ. & Θράκη	9	17.478	12.049	68,94%
Κεντρ. Μακεδονία	5	17.059	3.923	23,00%
Δυτ. Μακεδονία	0	266	0	0,00%
Ήπειρος	0	1.799	0	0,00%
Θεσσαλία	8	14.964	8.086	54,04%
Στερεά Ελλάδα	0	4.877	0	0,00%
Δυτική Ελλάδα	8	15.937	6.631	41,61%
Κρήτη	2	1.211	2.628	217,01%
Νότιο Αιγαίο	2	769	1.122	145,90%
Βόρειο Αιγαίο	4	472	384	81,36%
Ιόνια Νησιά	3	639	582	91,08%
Πελοπόννησος	0	2.001	0	0,00%
Επικράτεια	50	110.007	49.520	45,02%

Πηγή : Δ/ση ΚΕΚΣ, Επεξεργασία ερωτηματολογίου προς τα ΚΚ κατά το έτος 2019,

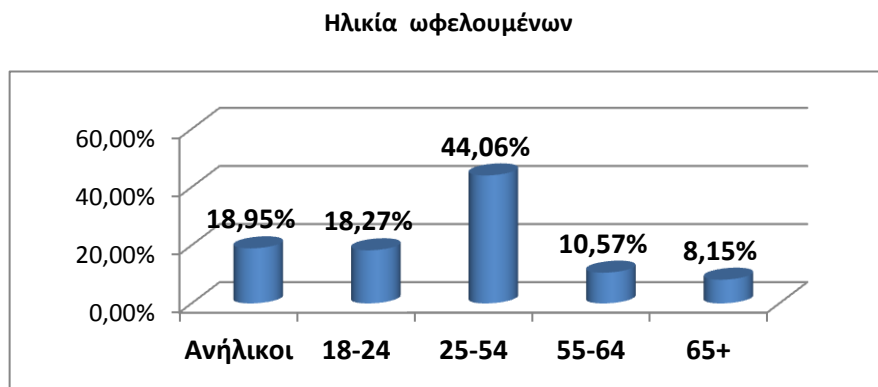
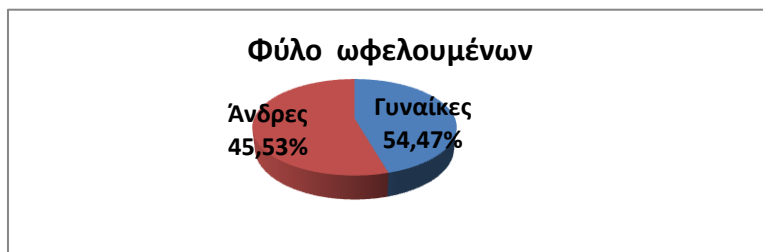
Στις Περιφέρειες που λειτουργούν Παραρτήματα Ρομά ο συνολικός αριθμός των εξυπηρετούμενων για την τριετία 2017 – 2020 ήταν 49.520, ενώ περίπου το 45% του πληθυσμού Ρομά έχει εξυπηρετηθεί τουλάχιστον μια φορά. Πιθανολογείται ότι το ποσοστό εξυπηρετούμενων είναι πολύ μεγαλύτερο, καθώς δεν συνυπολογίζονται τα εξαρτώμενα μέλη των οικογενειών και η καταχώριση των πολιτών που αυτοπροσδιορίζονται ως Ρομά στο Ε.Γ.Π.Σ. δεν είναι συστηματική.

Ποιοτικά χαρακτηριστικά των ωφελούμενων Ρομά¹⁸⁹

Σύμφωνα με στοιχεία του έτους 2018, το 54,47% των ωφελούμενων είναι γυναίκες, το 44,06% των ωφελούμενων είναι ηλικίας μεταξύ 25 ετών και 54 ετών και το 18,95% είναι ανήλικοι, ωστόσο μπορεί να είναι γονείς και να αιτούνται υπηρεσίες για τα παιδιά τους.

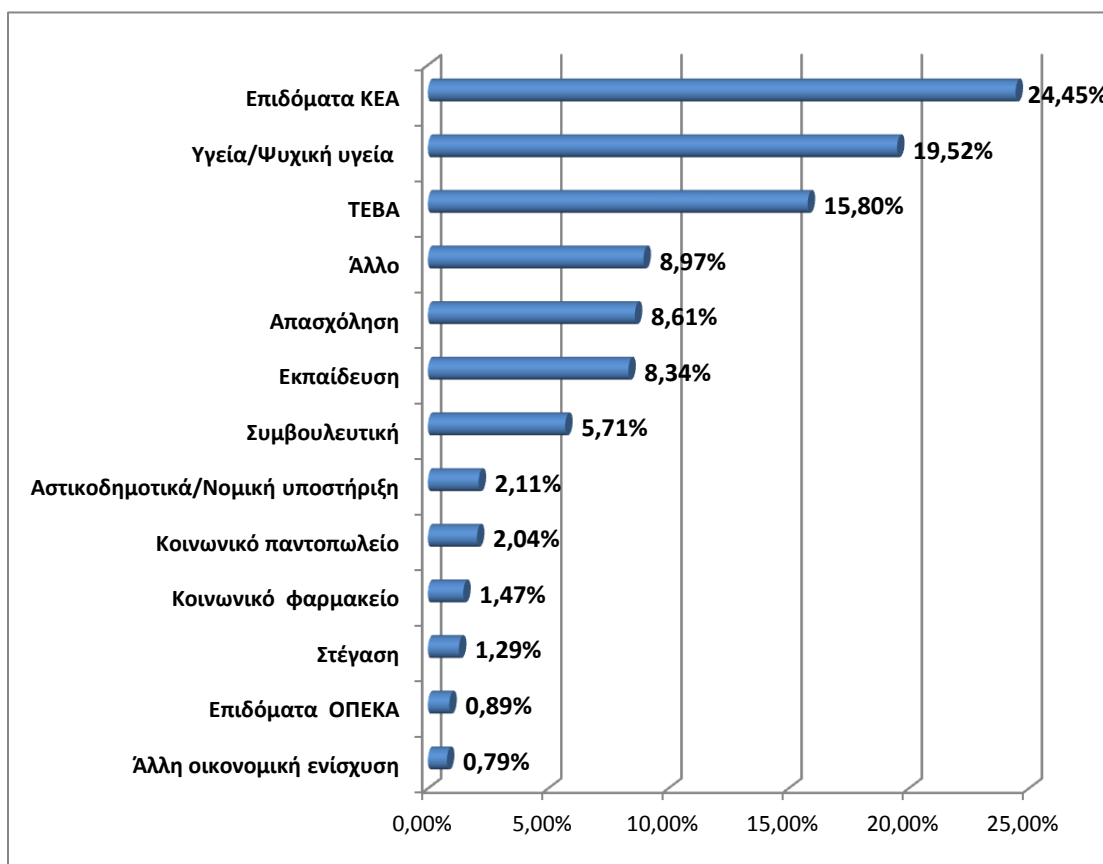
¹⁸⁸ Τα στοιχεία προκύπτουν από την Έκθεση με τίτλο «Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2019» (Φεβρουάριος 2021) που εκπόνησε η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, συμπεριλαμβάνοντας ειδικό ερωτηματολόγιο για τα Παραρτήματα Ρομά, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού του ν.4445/2016 (Α' 236). Τα αναφερόμενα στοιχεία έχουν προκύψει από τις απαντήσεις των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά στο ερωτηματολόγιο της έρευνας που διεξήγαγε κατά τα έτη 2017, 2018, 2019 η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας στο πλαίσιο της αποτίμησης της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας.

¹⁸⁹ Τα στοιχεία που παρατίθενται για τη λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά αποτελούν μέρος της Έκθεσης με τίτλο «Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2018» (Οκτώβριος 2019) που εκπόνησε η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, συμπεριλαμβάνοντας ειδικό ερωτηματολόγιο για τα Παραρτήματα Ρομά, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού του Ν.4445/2016 (Α' 236). Τα αναφερόμενα στοιχεία έχουν προκύψει από τις απαντήσεις των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά στο ερωτηματολόγιο της έρευνας που διεξήγαγε τον Οκτώβριο του 2019 η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας στο πλαίσιο της αποτίμησης της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2018.

Αιτήματα ωφελούμενων

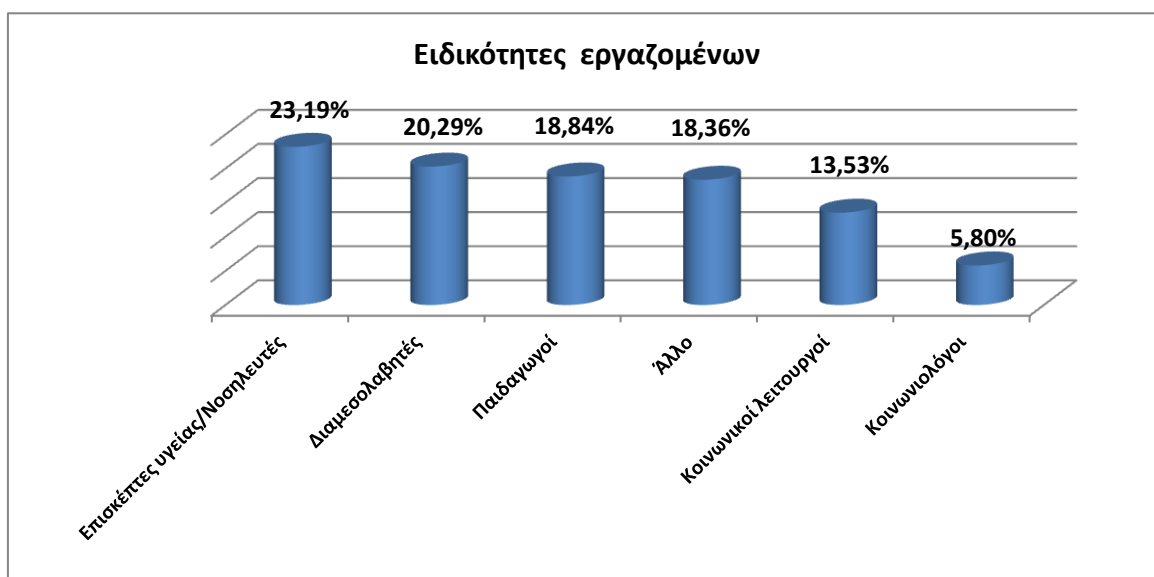
Η περιθωριοποίηση των Ρομά, η βαθιά φτώχεια και οι εξαιρετικά κακές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, που συνήθως αντιμετωπίζουν, επηρεάζουν τις πιθανότητες για πρόσβαση και ίση συμμετοχή στα κοινωνικά αγαθά, τις δυνατότητες τους, τα όριά τους και τις ευκαιρίες τους. Η λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά, μέσω των παρεχόμενων υπηρεσιών συντελούν στην άρση αυτού του αποκλεισμού. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται τα αιτήματα για τα οποία προσήλθαν στις δομές οι **20.122** πολίτες Ρομά το έτος 2018.

Το κύριο αίτημα, με ποσοστό **24,45%**, είναι το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα (ΕΕΕ), ενώ οι αιτήσεις για το ΤΕΒΑ, που γίνονται στην ίδια αίτηση με το ΕΕΕ λαμβάνουν ποσοστό **15,80%**. Τα αιτήματα για κοινωνικό παντοπωλείο και κοινωνικό φαρμακείο ανέρχονται σε **2,04%** και **1,47%** αντίστοιχα, ενώ οι αιτήσεις για επιδόματα ΟΠΕΚΑ είναι μόνο **0,89%** αφού εξυπηρετούνταν μόνο στα Παραρτήματα Ρομά της Αττικής το 2018. Τέλος, το **1,29%** αφορά τη στέγαση και το **0,79%** την οικονομική ενίσχυση από άλλους φορείς όπως οι Δήμοι. Τα αιτήματα αντιμετώπισης ζητημάτων για πρόληψη υγείας (εμβολιασμοί, προγραμματισμός ραντεβού, συνταγογράφηση) και ψυχικής υγείας (παραπομπές σε δομές υγείας) φθάνουν το **19,52%**, ενώ τα αιτήματα για συμβουλευτική και ψυχοκοινωνική στήριξη από τους ψυχολόγους των δομών αποτελούν το **5,71%** των συνολικών αιτημάτων. Το **8,61%** των ατόμων Ρομά που προσήλθαν στις δομές, ζήτησαν συμβουλευτική απασχόλησης, ανανέωση καρτών ανεργίας ΟΑΕΔ και συμμετείχαν με τη βοήθεια των στελεχών σε προκηρύξεις για εργασία. Περίπου στο ίδιο επίπεδο, με ποσοστό **8,34%** κυμαίνονται και τα αιτήματα για ενισχυτική διδασκαλία, δημιουργική απασχόληση παιδιών Ρομά και για εγγραφές/μετεγγραφές στα σχολεία. Τέλος, το 2,11% επί του συνολικού αριθμού των αιτημάτων αφορούσαν σε αστικοδημοτική τακτοποίηση ή παροχή νομικής στήριξης.

Στελέχωση Παραρτημάτων Ρομά¹⁹⁰

Από τους 207 εργαζόμενους στα Παραρτήματα Ρομά το έτος 2018, 127 εργαζόμενοι έχουν προηγούμενη εμπειρία απασχόλησης σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 61,35% επί του συνόλου και 76 υπάλληλοι έχουν εξειδικευμένη εμπειρία σε προγράμματα με Ρομά, αριθμός που αντιστοιχεί σε ποσοστό 36,71%.

Δικτύωση με τοπικούς φορείς

Η δικτύωση με συναρμόδιους φορείς είναι απαραίτητη προκειμένου να εκπληρωθεί ο βασικός σκοπός της δημιουργίας και λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας και των Παραρτημάτων, δηλαδή η πληροφόρηση ή/και παραπομπή των πολιτών σχετικά με τα προγράμματα πρόνοιας και κοινωνικής ένταξης που υλοποιούνται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο και η υποστήριξη των ωφελουμένων ατόμων στη

¹⁹⁰ Τα στοιχεία που παρατίθενται για τη λειτουργία των Παραρτημάτων Ρομά αποτελούν μέρος της Έκθεσης με τίτλο «Η λειτουργία των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2018» (Οκτώβριος 2019) που εκπόνησε η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής, συμπεριλαμβάνοντας ειδικό ερωτηματολόγιο για τα Παραρτήματα Ρομά, στο πλαίσιο της λειτουργίας του Εθνικού Μηχανισμού του Ν.4445/2016 (Α' 236). Τα αναφερόμενα στοιχεία έχουν προκύψει από τις απαντήσεις των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά στο ερωτηματολόγιο της έρευνας που διεξήγαγε τον Οκτώβριο του 2019 η Διεύθυνση Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας στο πλαίσιο της αποτίμησης της λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας για το έτος 2018.

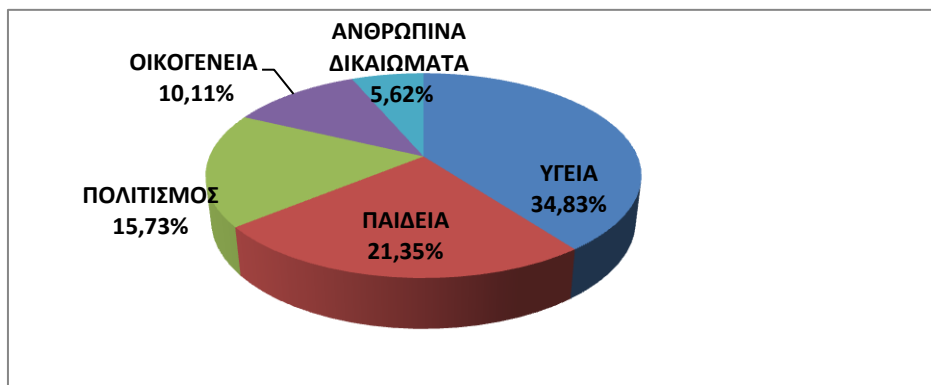
διαδικασία ένταξης στα προγράμματα αυτά. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται η ποιότητα της συνεργασίας των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά με τοπικούς φορείς, όπως προέκυψε από τις απαντήσεις τους στο σχετικό ερώτημα.

ΦΟΡΕΑΣ		
Σχολεία		4,89/5,00
Δομές φτώχειας		4,08/5,00
Φορείς υγείας		4,08/5,00
ΚΕΠ (έκδοση ΑΜΚΑ)		3,56/5,00
ΟΑΕΔ		3,15/5,00
Δήμος (θέματα ηλικιωμένων)		2,75/5,00
ΜΚΟ		2,54/5,00
Δίκτυο εθελοντών		2,13/5,00

Τα Παραρτήματα Ρομά έχουν μια πολύ καλή συνεργασία με τα σχολεία, με στόχο τη μείωση του αναλφαριθμητισμού, την άρση των διακρίσεων και τη μείωση της σχολικής διαρροής, γεγονός που συμβάλλει στην επιτυχή πρόσβαση των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση. Ομοίως, τα Παραρτήματα Ρομά συνεργάζονται με τις δομές φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, φαρμακεία, κ.ά) που λειτουργούν στους Δήμους, με σκοπό την κάλυψη βασικών αναγκών του πληθυσμού Ρομά. Επιπλέον, προκειμένου για την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την προληπτική μέριμνα υγείας δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη συνεργασία με τους τοπικούς φορείς υγείας και με τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών, για την διαχείριση των αστικοδημοτικών ζητημάτων. Οι Ρομά αντιμετωπίζουν προβλήματα αστικοδημοτικής φύσεως που σχετίζονται κυρίως, με θέματα δήλωσης γεννήσεων, βαφτίσεων, γάμων και προσδιορισμού ιθαγένειας. Ωστόσο, διαφαίνεται πως η συνεργασία των Παραρτημάτων Ρομά με τον κύριο φορέα για την απασχόληση στην Ελλάδα, τον ΟΑΕΔ, είναι σε πολύ μέτριο επίπεδο το 2018. Ο τομέας της απασχόλησης αποτελεί προτεραιότητα με στόχο την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της απασχόλησης των Ρομά, τη μείωση της αδήλωτης εργασίας, την αύξηση της προσβασιμότητας στην αγορά εργασίας και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ιδιαίτερα για τους νέους Ρομά. Αναμένουμε να αλλάξει αυτή η κατάσταση με την ενεργοποίηση του τρίτου πυλώνα για τους δικαιούχους του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Τέλος, το χαμηλό επίπεδο συνεργασίας με δίκτυα εθελοντών αποδεικνύει ότι ο εθελοντισμός δεν αποτελεί διαδεδομένη κοινωνική πρακτική για την πλειοψηφία των πολιτών.

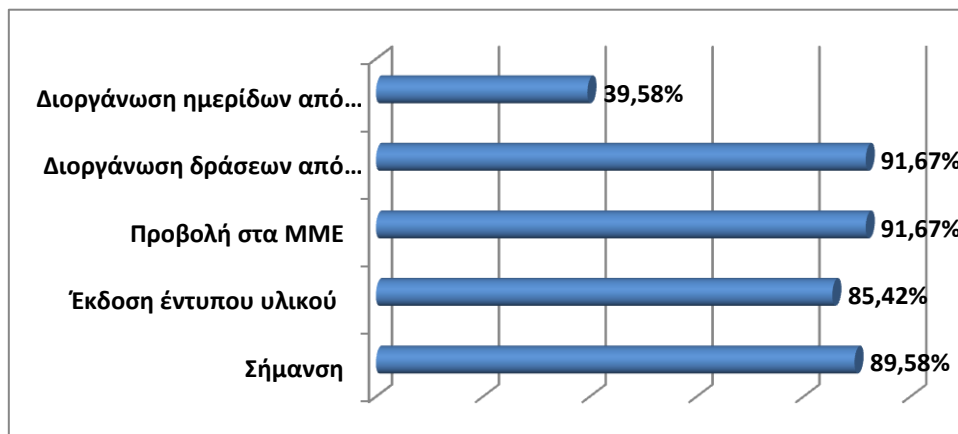
Δράσεις Παραρτημάτων Ρομά

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά, σύμφωνα με τον Οδηγό της ΜΟΔ, είναι και η ανάπτυξη δράσεων για την κοινωνικοποίηση και την κοινωνική ένταξη των Ρομά, η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων προληπτικής ιατρικής και συνθηκών υγιεινής διαβίωσης και η διοργάνωση εκδηλώσεων με επιμορφωτικό, επικοινωνιακό και κοινωνικό περιεχόμενο. Στο παρακάτω γράφημα αποτυπώνονται οι δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2018 από τα στελέχη των 49 Παραρτημάτων Ρομά που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο.

Το **34,83%** των δράσεων αφορά θέματα υγείας και συγκεκριμένα εμβολιασμούς παιδιών, προληπτικούς ιατρικούς ελέγχους, δωρεάν μαστογραφίες και testrap, ενημέρωση προγεννητικού ελέγχου σε νεαρά κορίτσια και προγράμματα ατομικής υγιεινής. Το **21,35%** των δράσεων αφορά θέματα παιδείας και περιλαμβάνουν αλφαριθμητισμό ανηλίκων, ενισχυτική διδασκαλία και ενημέρωση για σχολεία δεύτερης ευκαιρίας. Επίσης, πραγματοποιήθηκαν πολιτιστικές εκδηλώσεις σε ποσοστό **15,73%**, όπως κουκλοθέατρο και διηγήσεις ρομικών παραμυθιών από παιδιά Ρομά, επισκέψεις των παιδιών Ρομά που λαμβάνουν ενισχυτική διδασκαλία σε μουσεία, αλλά και διοργάνωση γιορτών (χριστουγεννιάτικες, πασχαλινές, γιορτή της ημέρας). Τα στελέχη των Παραρτημάτων Ρομά πραγματοποίησαν ακόμη δράσεις που αφορούσαν οικογενειακά θέματα, σε ποσοστό **10,11%**. Οι δράσεις περιελάμβαναν ημερίδες ενημέρωσης για την ενδοοικογενειακή βία, τη συμβουλευτική γονέων και ομάδες στήριξης γυναικών. Τέλος, το **5,62%** των δράσεων πραγματοποιήθηκαν με τη μορφή ημερίδων ενημέρωσης για τις διακρίσεις και τη διαχείριση της διαφορετικότητας.

Το Σχέδιο Δημοσιότητας και οι υποχρεώσεις των Δήμων για το συγχρηματοδοτούμενο Πρόγραμμα του Κέντρου Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά έχουν ως στόχο, σύμφωνα με τον Κανονισμό ΕΕ 1303/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τους Συμβουλίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2013, να προβάλλουν ισότιμα τη στήριξη και συμβολή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη του Κέντρου, να διαμορφώσουν τις συνθήκες ώστε να υπάρχει η μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή ωφελουμένων που προέρχονται κυρίως από ομάδες που βρίσκονται σε κοινωνικό αποκλεισμό και να ενημερώσουν φορείς και λοιπές υπηρεσίες με τις οποίες θα υπάρξει και συνεργασία/ δικτύωση. Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνεται κατά πόσο τηρήθηκε το Σχέδιο Δημοσιότητας από τους Δήμους. Όπως φαίνεται το 89,58% των Παραρτημάτων Ρομά έχουν την κατάλληλη σήμανση (πινακίδες), το 85,42% των Δήμων έχουν εκδώσει έντυπο υλικό (αφίσες, φυλλάδια) και το 91,67% έχουν προβάλει τα οφέλη από τη λειτουργία της δομής αλλά και όλες τις εκδηλώσεις ενημέρωσης. Τέλος, το 91,67% έχουν υλοποιήσει στοχευμένες δράσεις για τον πληθυσμό Ρομά και το 39,58% έχουν πραγματοποιήσει ημερίδες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V. Συνθετική αποτύπωση προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων που συμπεριλαμβάνουν Ρομά στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά 2011 – 2020

1. Κατηγορίες προγραμμάτων κοινωνικής ένταξης των ευπαθών ομάδων

α/α	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
1	Επιδοματικές παροχές Ελαχίστου Εγγυημένου Εισοδήματος	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
2	Εφάπαξ χρηματικές προνομιακές παροχές δημόσιας αντίληψης	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών / Χωρίς έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
3	Ειδικά επιδόματα ενίσχυσης ανέργων	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
4	Προνοιακά επιδόματα αναπήρων	Χωρίς έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
5	Συμπληρωματικές επιδοματικές στεγαστικές παροχές	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
6	Σύνθετες δημογραφικές παροχές	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
7	Συμπληρωματικές εφάπαξ παροχές πίστωσης φόρου	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
8	Προγράμματα πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες	Έλεγχος περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών / Χωρίς έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών
9	Προγράμματα εργασιακής ενεργοποίησης	Χωρίς έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών

2. Επιδοματικές παροχές ελαχίστου εισοδήματος

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ (μηνιαίως)
1	Πρόγραμμα Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα	ΥΠΕΚΥ	Άτομα και νοικοκυριά σε κατάσταση ακραίας φτώχειας	200 €
2	Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Ανασφάλιστων Υπερηλίκων	ΥΠΕΚΥ	Ηλικιωμένοι σε κατάσταση φτώχειας	360 €
3	Επίδομα παιδιών μονογονεϊκών οικογενειών	ΥΠΕΚΥ	Παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών χαμηλού εισοδήματος	- 105,65 € για μονογονεϊκή οικογένεια με ένα παιδί - 148,20 € για μονογονεϊκές οικογένειες
4	Επίδομα Αναδόχων Οικογενειών	ΥΠΕΚΥ	Ανάδοχες οικογένειες	250-850€

3.Εφάπαξ Επιδοματικές Προνοιακές Παροχές Δημόσιας αντίληψης

α/ α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ
1	Επίδομα έκτακτης ενίσχυσης σε περίπτωση φυσικών καταστροφών	ΥΠΕΣ	Πληγέντες από θεομηνία, πυρκαγιά, ατύχημα, ασθένεια	600,0€ ανά οικογένεια για την κάλυψη άμεσων βιοτικών αναγκών 4.500,00€ σε κάθε άτομο που, εξαιτίας της φυσικής καταστροφής, του προκλήθηκε μόνιμη σωματική βλάβη Έως 6.000,00€ για την αντικατάσταση οικοσυσκευής
2	Επίδομα έκτακτης ενίσχυσης αστέγων από ΟΤΑ	ΟΤΑ Α΄ΒΑΘΜΟΥ	Άστεγοι	600 €
3	Επίδομα έκτακτης ενίσχυσης απόρων από ΟΤΑ	ΟΤΑ Α΄ΒΑΘΜΟΥ	Άποροι	600€
4	Επίδομα ανασφάλιστων μητέρων	ΥΠΕΚΥ	Ανασφάλιστες γυναίκες	440€ (220€ πριν από τον τοκετό και 220€ μετά τον τοκετό)
5	Επιδόματα παλιννοστούντων ομογενών και επαναπατριζόμενων (5παροχές)	ΥΠΕΚΥ	Ομογενείς και επαναπατριζόμενοι	176,08€ 117,39€ 293,47 293,47€ 146,73€

4. Ειδικά επιδόματα ενίσχυσης ανέργων με έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ
1	Ειδικό Βοήθημα μετά από τρίμηνη παραμονή στα μητρώα των ανέργων	ΟΑΕΔ	Άνεργοι επί 3μήνες	15πλάσιο του βασικού ημερήσιου επιδόματος ανεργίας
2	Ειδικό Βοήθημα Αποφυλακισμένων	ΟΑΕΔ	Άνεργοι που έχουν εκτίσει ποινή στερητική της ελευθερίας	15πλάσιο του βασικού ημερήσιου επιδόματος ανεργίας

3	Ειδικό Βοήθημα μετά τη λήξη της τακτικής επιδότησης ανεργίας	ΟΑΕΔ	Άνεργοι για ένα μήνα μετά τη λήξη της τακτικής επιδότησης ανεργίας	13 ημερήσια επιδόματα ανεργίας
4	Ειδικό βοήθημα λόγω διακοπής λειτουργίας της εργοδότης επιχείρησης	ΟΑΕΔ	Άνεργοι	20πλάσιο του βασικού ημερήσιου επιδόματος ανεργίας
5	Επίδομα μακροχρονίως ανέργου	ΟΑΕΔ	Μακροχρόνια άνεργοι 20 - 65 ετών	200 €

5. Επιδοματικές παροχές χωρίς έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ (μηνιαίως)
1	Επίδομα ατόμων με αναπηρία όρασης (10 διαφορετικές κατηγορίες)	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με αναπηρία όρασης	362€ 697€
2	Επίδομα Κωφών και Βαρηκόων Ατόμων (4 διαφορετικές κατηγορίες)	ΥΠΕΚΥ	Κωφοί και Βαρήκοοι	362 €
3	Επίδομα τετραπληγικών, παραπληγικών και ακρωτηριασμένων (2 διαφορετικές κατηγορίες)	ΥΠΕΚΥ	Ανασφάλιστοι και ασφαλισμένοι του Δημοσίου Τετραπληγικοί, παραπληγικοί και ακρωτηριασμένοι	385,50€ 771 €
4	Επίδομα ατόμων με σοβαρή και βαριά νοητική υστέρηση	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με σοβαρή και βαριά νοητική υστέρηση, άτομα με Σύνδρομο Down, άτομα με διαταραχή αυτιστικού φάσματος κ.λ.π.	527 €
5	Επίδομα ατόμων με Συγγενή Αιμολυτική Αναιμία	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με Συγγενή Αιμολυτική Αναιμία (μεσογειακή, δρεπανοκυτταρική, μικροδρεπανοκυτταρική κ.λ.π.)	362 €
6	Επίδομα ατόμων με Αιμορραγική Διάθεση	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με Αιμορραγική Διάθεση (αιμορροφιλία κ.λ.π.)	697 €
7	Επίδομα ατόμων με Σύνδρομο Επίκτητης Ανοσοανεπάρκειας	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με σύνδρομο Επίκτητης Ανοσοανεπάρκειας (AIDS)	697 €
8	Επίδομα ατόμων με εγκεφαλική παράλυση (2 διαφορετικές κατηγορίες)	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με εγκεφαλική παράλυση	697 €

9	Επίδομα ατόμων με βαριές αναπηρίες άνω του 67%	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με βαριές αναπηρίες	313 €
10	Επίδομα κίνησης	ΥΠΕΚΥ	Άτομα με παράλυση των δύο κάτω άκρων ή ακρωτηριασμό και των δύο ποδιών, με ποσοστό αναπηρίας 67% και άνω	165€
11	Επίδομα ασθενών και αποθεραπευμένων Χανσενικών και μελών των οικογενειών τους (5 διαφορετικές παροχές)	ΥΠΕΚΥ	Χανσενικοί ασθενείς / αποθεραπεύοντες /μέλη της οικογένειάς τους	362€ 697€
12	Διατροφικό Επίδομα Νεφροπαθών (2 διαφορετικές κατηγορίες)	ΥΠΕΚΥ	Νεφροπαθείς	362 €

**6. Συμπληρωματικές επιδοματικές παροχές κάλυψης
βασικών στεγαστικών αναγκών με έλεγχο περιουσιακών και εισοδηματικών πηγών**
ν

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ
1	Επίδομα Στέγασης	ΥΠΕΚΥ	Νοικοκυριά που μισθώνουν την κύρια κατοικία τους	70 € -210 € μηνιαίως
2	Επίδομα Στεγαστικής Συνδρομής Ανασφάλιστων Υπερηλίκων	ΥΠΕΚΥ	Ηλικιωμένοι	362 € (μηνιαίως)
3	Πρόγραμμα Επιδότησης Θέρμανσης	Υπουργείο Οικονομικών	Πρόσωπα χαμηλού εισοδήματος	80 € -700 € (εφάπαξ) για αγορές πετρελαίου θέρμανσης ή κατανάλωση φυσικού αερίου ή υγραερίου

7. Σύνθετες επιδοματικές δημογραφικές παροχές

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ
1	Επίδομα Παιδιού	ΥΠΕΚΥ	Οικογένειες με εξαρτώμενα τέκνα	70 € ή 42 € ή 28 € για κάθε παιδί για το πρώτο και δεύτερο παιδί, ανάλογα με το ύψος του Εισοδήματος και 140€ ή 84€ ή 56 € από το τρίτο και για κάθε επόμενο παιδί (μηνιαίο)

2	Επίδομα Γέννησης	ΥΠΕΚΥ	Μητέρες παιδιών	2.000 € (εφάπαξ) για κάθε παιδί που γεννιέται εν ζωή στην Ελλάδα
---	------------------	-------	-----------------	--

8. Συμπληρωματικές επιδοματικές εφάπαξ παροχές πίστωσης φόρου

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΑΡΟΧΗΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	ΥΨΟΣ
1	Πρόγραμμα επιστρεφόμενης πίστωσης φόρου οικογενειών που κατοικούν μόνιμα σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές (2 παροχές)	Υπουργείο Οικονομικών	Οικογένειες που διαμένουν σε ορεινές και μειονεκτικές περιοχές	300€ 600€
2	Πρόγραμμα επιστρεφόμενης πίστωσης φόρου οικογενειών με τέκνα υποχρεωτικής εκπαίδευσης	Υπουργείο Οικονομικών	Οικογένειες με τέκνα υποχρεωτικής εκπαίδευσης	300 €

9. Υπηρεσίες Εργασιακής Ενεργοποίησης

α/α	ΤΙΤΛΟΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
1	Κάλυψη προτεινόμενης θέσης εργασίας	ΟΑΕΔ	Άνεργοι
2	Προγράμματα κοινωνικού εθελοντισμού	ΟΑΕΔ	Άνεργοι
3	Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης	ΟΑΕΔ	Άνεργοι
4	Προγράμματα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας	ΟΑΕΔ	Άνεργοι

10. Πρόσβαση σε Βασικά Αγαθά και Υπηρεσίες

α/α	ΤΙΤΛΟΣ	ΦΟΡΕΑΣ ΡΥΘΜΙΣΗΣ	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ
1	Δωρεάν νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη	Υπουργείο Υγείας	Ανασφάλιστοι και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες
2	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του Ταμείου Ευρωπαϊκής Βοήθειας Προς τους Άπορους	ΥΠΕΚΥ	Άπορα άτομα
3	Απαλλαγή από το Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ακινήτων	Υπουργείο Οικονομικών	Άνεργοι χαμηλού εισοδήματος / Πρόσωπα σε κατάσταση ανάγκης
4	Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο	Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος	Πολίτες χαμηλού εισοδήματος

5	Τιμολόγιο ευάλωτων καταναλωτών ηλεκτρικής ενέργειας	Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος	Πολίτες χαμηλού εισοδήματος
6	Κοινωνικό Τιμολόγιο Παροχών ύδρευσης	Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος	Πολίτες χαμηλού εισοδήματος
7	Δωρεάν νομική συνδρομή	Υπουργείο Δικαιοσύνης	Πολίτες χαμηλού εισοδήματος
8	Προστασία κύριας κατοικίας	Υπουργείο Οικονομικών	Ευάλωτοι οφειλέτες
9	Κοινωνικά Παντοπωλεία	Ο.Τ.Α.	Άπορα άτομα
10	Δωρεάν Νομική Βοήθεια για Νέους	Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς	Νέοι σε οικονομική αδυναμία να εξασφαλίσουν υπηρεσίες νομικής συνδρομής με ατομικούς ή οικογενειακούς πόρους
11	Ειδική Αγωγή για τα άτομα με αναπηρία	Υπουργείο Παιδείας	ΑΜΕΑ 3-18 ετών
12	Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας που προωθούν δράσεις υποδοχής και Ενισχυτικής διδασκαλίας μαθητών σε συγκεκριμένες περιοχές	Υπουργείο Παιδείας	Μαθητές με ανάγκες υποστήριξης
13	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	Υπουργείο Υγείας	Ενήλικες και παιδιά που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές
14	Υπηρεσίες Κοινωνικής Φροντίδας	ΥΠΕΚΥ/ Υπουργείο Υγείας / Υπουργείο Δικαιοσύνης / Υπουργείο Εσωτερικών	-Μονογονεϊκές οικογένειες και απροστάτευτες μητέρες -Κακοποιημένες γυναίκες και παιδιά -Άστεγοι -Χρήστες ουσιών -Αποφυλακισμένοι -Ηλικιωμένοι -Ανάπηροι
15	Πρόσβαση οφειλετών σε σαφή και διαφανή εργαλεία έγκαιρης προειδοποίησης, τα οποία εντοπίζουν περιστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε αφερεγγυότητα	Υπουργείο Οικονομικών	Οφειλέτες σε κίνδυνο αφερεγγυότητας
16	Πρόγραμμα υποτροφιών Ευπαθών κοινωνικών Ομάδων (ΕΚΟ)	Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών	Ευάλωτες κοινωνικές ομάδες συμπεριλαμβανομένων Ρομά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI. Παρεμβάσεις επιλεκτικής στόχευσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά στο πλαίσιο της ΕΣΚΕ Ρομά 2011 – 2020

A. Περιφερειακά Επιχειρησιακά Σχέδια για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά και Τοπικά Σχέδια Δράσης

Εκπονήθηκαν την περίοδο 2014-2015 ως «Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά» ή «Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά» με αναφορά είτε στις κατευθύνσεις του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Αξιολόγησης της εφαρμογής της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2012-2020, είτε την εκπλήρωση της εκ των προτέρων αιρεσιμότητας (ex-ante conditionality) για τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, ώστε να μπορέσουν να λάβουν χρηματοδοτική στήριξη από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) για υλοποίηση παρεμβάσεων με ωφελομένους τους Ρομά. Στο πλαίσιο αυτό οι αρμοδιότητες των Περιφερειών αφορούν στα ακόλουθα:

- ❑ την επεξεργασία, ομογενοποίηση και κατηγοριοποίηση των εισηγητικών προτάσεων και επιμέρους αναγκών, όπως αυτές έχουν καταγραφεί από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων και εγκριθεί από τα Δημοτικά Συμβούλια
- ❑ την ιεράρχηση και προτεραιοποίηση των αναγκών
- ❑ τη διατύπωση εισηγητικών προτάσεων για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών
- ❑ τη διαβίβαση προς έγκριση στο Περιφερειακό Συμβούλιο εισηγήσεων για τη διαμόρφωση και επικαιροποίηση των Περιφερειακών Στρατηγικών για τους Ρομά
- ❑ την εξειδίκευση των ΠΕΠ και τη δέσμευση πόρων για δράσεις για τους Ρομά που υλοποιούνται στους Δήμους
- ❑ την έγκριση των εισηγητικών προτάσεων για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση σχετικών πολιτικών από το Περιφερειακό Συμβούλιο
- ❑ την ενημέρωση του ΕΣΕ για τις τελικές προτάσεις τους.

Σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης Α' βαθμού υλοποιήθηκαν Ολοκληρωμένα Τοπικά Σχέδια Δράσης για την Ένταξη των Ρομά που εκπονήθηκαν από συγκεκριμένους Δήμους την περίοδο 2017-2019. Κάθε Σχέδιο Δράσης είναι η εξειδίκευση της Περιφερειακής Στρατηγικής σε συγκεκριμένες δράσεις που θα υλοποιηθούν από τον εκάστοτε Δήμο και έχει ως σκοπό αρχικά να αποδελτιώσει με ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία την υφιστάμενη κατάσταση των Ρομά στο Δήμο αναφοράς και στη συνέχεια να περιγράψει τις ενέργειες που πρόκειται να υιοθετηθούν το χρονικό διάστημά υλοποίησής τους, καθώς και τεκμηριωμένο ενδεικτικό προϋπολογισμό ανά είδος παρέμβασης.

B. Τυπολογία βασικών παρεμβάσεων για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά την περίοδο 2011 – 2020

Τομέας / Μέτρα	Παρεμβάσεις / Δράσεις
Στέγαση Τεχνικές μελέτες και βελτίωση υποδομών και συνθηκών διαβίωσης.	<ul style="list-style-type: none">• Παρεμβάσεις στους αμιγείς καταυλισμούς• Βελτίωση δικτύων ύδρευσης, ηλεκτροδότησης κλπ στους υφιστάμενους οικισμούς• Αναπλάσεις υφιστάμενων οικισμών• Βελτίωση οικίσκων• Αποκαταστάσεις/ανακαινίσεις υφιστάμενων κτιρίων στο υπάρχον στεγαστικό απόθεμα• Επιχορήγηση ενοικίου• Οργάνωση υποδομών κατασκήνωσης για μετακινούμενους οικισμούς.

<p>Εκπαίδευση</p> <p>Διερεύνηση αναγκών και υλοποίηση βελτιώσεων των σχολικών υποδομών</p> <p>Ενίσχυση και στήριξη της φοίτησης των παιδιών Ρομά στην Προσχολική Εκπαίδευση</p> <p>Συστημική παρέμβαση για την παρακολούθηση της εγγραφής και φοίτησης παιδιών Ρομά στις υποχρεωτικές βαθμίδες εκπαίδευσης</p> <p>Εκπαιδευτική στήριξη των μαθητών Ρομά και δράσεις κοινωνικής ένταξης</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Καταλληλότητα κτιρίων • Επαρκής σχολικός εξοπλισμός • Διασφάλιση πρόσβασης μαθητών Ρομά στο σχολείο • Προγράμματα ενίσχυσης κοινωνικών δεξιοτήτων των νηπίων μαθητών Ρομά με στόχο την ομαλή σχολική ένταξη - Σεμινάρια Προαγωγής Υγείας • Προγράμματα ενδυνάμωσης της σχέσης οικογένειας Ρομά - σχολείου • Παροχή κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού σε νηπιαγωγεία με μαθητές Ρομά • Μελέτη για την ανάπτυξη Μηχανισμού Παρακολούθησης και Καταγραφής του πληθυσμού • Ανάπτυξη του Μηχανισμού Παρακολούθησης και Καταγραφής • Εργαλεία παρακολούθησης εγγραφών και αξιολόγησης ποιότητας και συχνότητας φοίτησης - Ίδρυση τάξεων υποδοχής - Θερινά υποστηρικτικά τμήματα - Σεμινάρια ενημέρωσης σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών
<p>Απασχόληση</p> <p>Μείωση της ανεργίας των Ρομά μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και της μισθωτής εργασίας</p> <p>Χωρικά Στοχευμένες Δράσεις</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας • Νομιμοποίηση των υφιστάμενων επαγγελματικών ενασχολήσεων των Ρομά • Ανάπτυξη - εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων επαγγελματικών ενασχολήσεων των Ρομά • Διευκόλυνση της πρόσβασης σε μικροπιστώσεις • Ανάπτυξη νέων επαγγελματικών δεξιοτήτων του πληθυσμού • Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας μικρής κλίμακας • Τοπικές Δράσεις Κοινωνικής Ένταξης για Ευάλωτες Ομάδες • Αύξηση της πρόσβασης στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης • Διάγνωση εξειδικευμένων τοπικών αναγκών και ανάδειξης των αναπτυξιακών δυνατοτήτων στις περιοχές παρέμβασης. • Τοπικές στοχευμένες δράσεις προώθησης απασχόλησης και επιχειρηματικότητας
<p>Υγεία και Κοινωνική Φροντίδα</p> <p>Πρόσβαση στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας / Προγράμματα Αγωγής Υγείας / Έρευνα Πεδίου επιδημιολογικών δεδομένων</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της πρωτοβάθμιας υγείας • Ημερίδες ενημέρωσης του πληθυσμού Ρομά για τα δικαιώματα και τη χρήση των υπηρεσιών υγείας και την ορθολογική χρήση των υπηρεσιών αυτών • Κινητές Μονάδες Εμβολιασμού, πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και ψυχικής υγείας • Βιωματικές Τοπικές Παρεμβάσεις συστηματικού χαρακτήρα (σεξουαλικής αγωγής, οικογενειακού προγραμματισμού, εξαρτήσεις σε ουσίες εθισμού, συνθήκες υγιεινής κ.λπ.) • Έρευνα πεδίου υγείας και συνθηκών υγιεινής

Κέντρα Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων Πληθυσμού και στήριξης οικογένειας και παιδιού	<ul style="list-style-type: none"> • Παροχή υπηρεσιών σε θέματα υγείας και κοινωνικής φροντίδας • Υπηρεσίες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και κάλυψης βασικών αναγκών • Ανάπτυξη Δικτύων μεταξύ τοπικών φορέων κοινωνικής φροντίδας • Ενεργοποίηση Εθελοντισμού και Κοινωνικής Εταιρικής Ευθύνης • Βιωματικά Τοπικά Προγράμματα • Εκπαίδευση αρμόδιων στελεχών • Σύνδεση με αρμόδιους φορείς
Ανάπτυξη δράσεων για την ενδυνάμωση των γυναικών Ρομά	

Γ. Ενέργειες στο πλαίσιο της βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και της προσωρινής μετεγκατάστασης

Σχετικά με την κάλυψη των στεγαστικών αναγκών, τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και των υποδομών για τον πληθυσμό Ρομά στην Ελληνική Επικράτεια έχουν υλοποιηθεί έως σήμερα (2021) οι παρακάτω δράσεις:

Γ.1 Εκθέσεις Υγειονομικού Ελέγχου και Αναγνώρισης

Προκειμένου να εγκριθεί η υλοποίηση μιας παρέμβασης βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης στο πλαίσιο του άρθρου 159 του Ν. 4483/2017 (Α'107) και της κοινής υπουργικής απόφασης ΡΟ 64/7-2-2018 (Β'412), όπως τροποποιήθηκε με την κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 28586/283/2018 (Β' 1924), απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προηγούμενη πραγματοποίηση μιας έκθεσης υγειονομικής αναγνώρισης και ελέγχου από τις αρμόδιες υπηρεσίες υγειονομικού ελέγχου και περιβαλλοντικής υγείας των Περιφερειών για κάθε περιοχή παρέμβασης. Η έκθεση υγειονομικής αναγνώρισης και ελέγχου περιγράφει την υφιστάμενη κατάσταση των καταυλισμών αναφορικά με: α) υγειονομικά προβλήματα και ελλείψεις βασικών υποδομών ή/και πρόσβασης σε βασικά αγαθά κοινής ωφέλειας, και (β) τις περιβαλλοντικές συνθήκες διαβίωσης των καταυλισμών. Βάσει των πορισμάτων συστήνονται επείγοντα μέτρα προς άμεση λήψη για την υγειονομική προστασία των πολιτών και την παροχή βασικών αγαθών (υδροδότηση, ηλεκτροδότηση, συνθήκες υγιεινής, κ.λ.π.). Τα επείγοντα μέτρα έχουν προσωρινό χαρακτήρα.

Συγκεκριμένα, η κατανομή των υγειονομικών ελέγχων ανά Περιφέρεια έχει ως εξής :

- **Περιφέρεια Αττικής:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δεκατεσσάρων (14) οικισμών σε δώδεκα (12) Δήμους. Επιπλέον, έχει πραγματοποιηθεί μία (1) επιπρόσθετη έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε οικισμό του Δήμου Περάματος στη θέση του Νεκροταφείου και του Βιομηχανικού Πάρκου, που δεν υφίσταται σήμερα.
- **Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) οχτώ (8) οικισμών σε πέντε (5) Δήμους. Σημειώνεται ότι στην έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης στη θέση Ηλιάπετρα του Δήμου Τοπείρου Ξάνθης ο οικισμός εξετάστηκε τμηματικά, καθώς μόνο σε τμήμα αυτού δεκαπέντε (15) κατοικίες εκ των συνολικά ογδόντα πέντε (85) απαιτούνται οι κάτωθι διευθετήσεις για την εξασφάλιση της υγείας του πληθυσμού που διαβίει επί αυτής: α) τοποθέτηση κάδων για την αποκομιδή απορριμμάτων και μπαζών, β) ενημέρωση κατοίκων για τη σωστή διαχείριση απορριμμάτων, γ) επέκταση έργων οδοποιίας και δ) δημιουργία και σύνδεση με το δίκτυο όμβριων υδάτων.

- **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) τριών (3) οικισμών σε τρεις (3) Δήμους.
- **Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) τριών (3) οικισμών σε δύο (2) Δήμους. Επιπλέον, έχει πραγματοποιηθεί μία (1) επιπρόσθετη έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε οικισμό του Δήμου Χίου στη θέση Μερσινιδίου, που δεν υφίσταται σήμερα.
- **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) έντεκα (11) οικισμών σε τρεις (3) Δήμους. Επιπλέον, αναμένεται μία (1) επιπρόσθετη έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε οικισμό του Δήμου Πατρέων στη θέση Ριγανόκαμπου.
- **Περιφέρεια Ηπείρου:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δύο (2) οικισμών σε δύο (2) Δήμους. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί τρεις (3) επιπρόσθετες εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης : α) στον οικισμό στη θέση Τσαλάντρες της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων, β) στον οικισμό στη θέση Τσαλάντρες – κοντά στις εγκαταστάσεις Βιολογικού Καθαρισμού της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων, και γ) στον οικισμό στη θέση Γλυκή – Θεσπρωτίας του Δήμου Σουλίου, που δεν υφίσταται σήμερα.
- **Περιφέρεια Ιονίων Νήσων:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) έντεκα (11) οικισμών σε τρεις (3) Δήμους. Επιπλέον, έχει πραγματοποιηθεί μία (1) επιπρόσθετη έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε οικισμό του Δήμου Αργοστολίου στην ομώνυμη θέση, που δεν υφίσταται σήμερα καθώς ο πληθυσμός έχει μετεγκατασταθεί προσωρινά σε μισθωμένες κατοικίες μέσω προγράμματος επιδότησης ενοικίου.
- **Περιφέρεια Θεσσαλίας:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δύο (2) οικισμών σε δύο (2) Δήμους. Επιπλέον, αναμένονται τρεις (3) επιπρόσθετες εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης : α) στον οικισμό του Δήμου Φαρσάλων, β) στον οικισμό του Δήμου Σοφάδων, και γ) στον οικισμό στη θέση Μαύρικα του Δήμου Καρδίτσας.
- **Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δεκαπέντε (15) οικισμών σε δώδεκα (12) Δήμους. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί δύο (2) επιπρόσθετες εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε οικισμούς που δεν υφίσταται σήμερα, ήτοι των α) οικισμών του Δήμου Σκύδρας και β) Γυψοχωρίου του Δήμου Πέλλας. Αναμένεται μία (1) έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης του Δήμου Αμπελοκήπων – Μενεμένης του Θύλακα Τ1.
- **Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δύο (2) οικισμών σε δύο (2) Δήμους.
- **Περιφέρεια Κρήτης:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) έξι (6) οικισμών σε τρεις (3) Δήμους.
- **Περιφέρεια Πελοποννήσου:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) δεκατριών (13) οικισμών σε επτά (7) Δήμους. Επιπλέον, αναμένεται μία (1) επιπρόσθετη έκθεση υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε **οικισμό** του Δήμου Μεσσήνης στη θέση **Αγίας Τριάδας** παρά το Πολυκλαδικό Λύκειο.
- **Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας:** Έχουν ελεγχθεί, αναγνωριστεί και καταγραφεί οι συνθήκες διαβίωσης (μέσω εκθέσεων υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης) τριών (3) **οικισμών** σε

τρεις (3) **Δήμους**. Επιπλέον, έχουν πραγματοποιηθεί έξι (6) **επιπρόσθετες** εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης σε **οικισμούς που δεν υφίσταται σήμερα**, ήτοι των α) οικισμών **Αμπελακίων Μαχαίρα** του Δήμου Στυλίδας, (β) **Φούφλα** του Δήμου Λοκρών, γ) του Δήμου **Αμφίκλειας – Ελάτειας** παρά την **Εθνική Οδό**, (δ) του Δήμου Αμφίκλειας –Ελάτειας στη θέση **Νέο Κτήμα**, (ε) του Δήμου **Αμφίκλειας – Ελάτειας** στη θέση **Κάμιнос** και στ) του Δήμου Πέλλας στη θέση **Παντείχι**. **Αναμένονται** δύο (2) εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης στους οικισμούς: α) **Πυρρί** του Δήμου Θηβαίων και(β) **Κάμιнос** του Δήμου Δελφών.

Συνεπώς και σε συνέχεια των ανωτέρω έχουν διενεργηθεί έως σήμερα εκατόν επτά (107) **εκθέσεις υγειονομικού ελέγχου και αναγνώρισης**, εκ των οποίων οι δεκατέσσερις (14) **αντιστοιχούν σε οικισμούς που δεν υφίσταται πλέον** και οι ενενήντα τρεις (93) **σε οικισμούς που υφίστανται**.

Γ.2. Κοινές υπουργικές αποφάσεις για τη δημιουργία οργανωμένων χώρων προσωρινής μετεγκατάστασης ειδικών κοινωνικών ομάδων Ρομά

Έχουν εκδοθεί τρεις (3) κοινές υπουργικές αποφάσεις για τη δημιουργία Οργανωμένων Χώρων Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων Ρομά σύμφωνα με τις κανονιστικές διατάξεις του άρθρου 159 του Ν. 4483/2017 (Α' 107).

Συγκεκριμένα, οι Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις που έχουν εκδοθεί συνοψίζονται ως παρακάτω :

- Η κοινή υπουργική απόφαση με αρ. οικ.18987/124/2018 του Υπουργού Εσωτερικών, του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του Υπουργού Υγείας και του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 1276) για τη δημιουργία Οργανωμένου Χώρου Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων στη θέση «Κάμιнос» του Δήμου Δελφών. Η παρέμβαση αυτή έχει ανασταλεί δεδομένης της διαμορφωθείσας έντονης αντίδρασης του ωφελούμενου πληθυσμού Ρομά.
- Η κοινή υπουργική απόφαση με αρ. 25878/ΕΓ352/2019 του Υπουργού Εσωτερικών, του Υφυπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του Υπουργού Υγείας και του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας(Β' 2199) για τη δημιουργία Οργανωμένου Χώρου Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων στο Δήμο Φαρσάλων.
- Η κοινή υπουργική απόφαση με αρ. οικ.30151/ΕΓ/434/2019 του Υπουργού Εσωτερικών, του Υφυπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, της Αναπληρώτριας Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, του Υπουργού Υγείας και του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Β' 2887) για τη δημιουργία Οργανωμένου Χώρου Προσωρινής Μετεγκατάστασης Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων στη θέση «Πέλεκα» στο Δήμο Κατερίνης.

Γ.3.Έργα υποδομών

Τα ακόλουθα έργα υποδομών είναι ενταγμένα έργα στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων(Π.Δ.Ε.)προς την υλοποίηση βελτιώσεων, επεκτάσεων, αναπτύξεων υποδομών και σύνδεση σε αυτές :

- **Δήμος Σερρών:** Επέκταση-συμπλήρωση δικτύου ΦΟΠ (Φωτισμός Οδών και Πλατειών) στους οικισμούς Αγίου Ραφαήλ και Φλωρίνης, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 21.652,45€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500050).
- **Δήμος Λαμιέων:** Επιχορήγηση της ΔΕΥΑ Λαμίας για το έργο «Υδρευση Χώρου Μετεγκατάστασης Οικισμού ΡΟΜΑ στην Καμηλόβρυση Λαμίας», συνολικού προϋπολογισμού ύψους 27.000,00€ (Κωδικός Έργου : 2019ΣΕ05500012).

- **Δήμος Καρδίτσας:** α) Ανάπτυξη βασικών δικτύων στον οικισμό Μαύρικα Καρδίτσας (Οδοποιία – Σήμανση – Φωτισμός) - Έργο Δήμου, προϋπολογισμού ύψους 700.000,00€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500052) και β) Ανάπτυξη βασικών δικτύων στον οικισμό Μαύρικα Καρδίτσας (Υδρευση – Αποχέτευση) - Έργο ΔΕΥΑΚ, προϋπολογισμού ύψους 372.000,00€ (Κωδικός Έργου : 2019ΣΕ05500001).
- **Δήμος Ηλίδας:** Κατασκευή έργων αποχέτευσης ακάθαρτων και όμβριων υδάτων στις περιοχές Παπακαυκά και Τσιχλέικα Αμαλιάδας, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 2.333.156,39€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500047).
- **Δήμος Κατερίνης:** α) Εργασίες προετοιμασίας μετεγκατάστασης οικισμού Ρομά στον οικισμό Πέλεκα, προϋπολογισμού ύψους 88.447,34€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500051), και β) Προσωρινή Μετεγκατάσταση Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων στον οικισμό Πέλεκα, προϋπολογισμού ύψους 2.700.000,00€ (Κωδικός Έργου : 2020ΣΕ05500004).
- **Δήμος Τρικκαίων :** Κατασκευή έργων υποδομής στους οικισμούς Κηπάκι και Πύργος, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 1.307.267,92€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500041).
- **Δήμος Μεγαρέων:** Κατασκευή έργων υποδομής στην περιοχή Βλυχός, συνολικού προϋπολογισμού ύψους 730.000,00€ (Κωδικός Έργου : 2018ΣΕ05500043).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI. Ευρωπαϊκά Συγχρηματοδοτούμενα Προγράμματα επιλεκτικής στόχευσης για την κοινωνική ένταξη των Ρομά

Α. Πρόγραμμα Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) για την Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά

Το Πρόγραμμα ΧΜ ΕΟΧ 2014-2021 «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση των Ρομά»¹⁹¹, μέσα από τις δράσεις του, θα συμβάλει καθοριστικά στην επίτευξη και την παρακολούθηση των στόχων της νέας Εθνικής Στρατηγικής τόσο στον τομέα της στέγασης, προωθώντας τα πρότυπα της κοινωνικής κατοικίας, όσο και στην ενδυνάμωση μέσω της συμμετοχής των κοινοτήτων Ρομά σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Στις 10.07.2020 υπεγράφη η συμφωνία επιχορήγησης του Προγράμματος μεταξύ της Ελλάδας και των δοτριών χωρών (Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν) του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΧΜ ΕΟΧ 2014-2021) (Β' 4027) στο πλαίσιο του σχετικού Μνημονίου Κατανοήσεως (ΜοU) ανάμεσα στις δότριες χώρες και την Ελλάδα. Περιλαμβάνει δράσεις κομβικής σημασίας όπως:

1. Σύσταση Ομάδας Δράσης (Task Force) σε τέσσερις Περιφέρειες με μεγάλες συγκεντρώσεις Ρομά (Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Ανατολική Μακεδονία-Θράκη και Δυτική Ελλάδα) για την υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσής τους.
2. Ολοκληρωμένο πιλοτικό έργο στα πρότυπα της κοινωνικής κατοικίας με τίτλο «Προσωρινή Μετεγκατάσταση Οικισμού Ειδικών Κοινωνικών Ομάδων στην θέση «Πέλεκας» του Δήμου Κατερίνης», για 56 οικογένειες Ρομά με Φορέα Υλοποίησης το Δήμο Κατερίνης.
3. Τρία μικρά προγράμματα επιχορήγησης που αφορούν σε δράσεις (α) ενδυνάμωσης νέων και γυναικών Ρομά, (β) συμμετοχή παιδιών Ρομά σε παιδικές κατασκηνώσεις και (γ) σε μικρής κλίμακας τοπικές παρεμβάσεις.

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στο να διαχειριστεί τα επείγοντα ζητήματα στέγασης των Ρομά σε ένα ολιστικό πλαίσιο (δημιουργία πρότυπου οικισμού/μετεγκατάσταση Ρομά και παροχή ολοκληρωμένων υποστηρικτικών κοινωνικών υπηρεσιών στο Δήμο Κατερίνης), προσεγγίζοντας και γενικότερα ζητήματα ανεργίας, εκπαίδευσης και υγείας, καθώς και την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων των Ρομά. Η σύσταση Ομάδας Δράσης (Task Force) σε περιοχές υψηλής συγκέντρωσης πληθυσμών Ρομά θα εξασφαλίσει την αποτελεσματική υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη των Ρομά σε ό,τι αφορά στο σύνολο των πολιτικών κοινωνικής ένταξης (στέγαση, εκπαίδευση, υγεία, απασχόληση κτλ.).

Πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι το πρόγραμμα «Κοινωνική Ένταξη και Ενδυνάμωση Ρομά» λαμβάνει επιπλέον επιχορήγηση, η οποία θα διατεθεί για δράσεις ενσωμάτωσης και ενδυνάμωσης των Ρομά¹⁹².

Στρατηγικός εταίρος του προγράμματος, σύμφωνα από την από 19.3.2020 τροποποίηση του Μνημονίου Κατανοήσεως είναι η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, ενώ διαχειριστής προγράμματος έχει οριστεί η ΕΥ «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ, Τομέας Απασχόλησης και Κοινωνικής Οικονομίας» του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Στο πρόγραμμα συμμετέχει ως διεθνής εταίρος ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) με στόχο την μεταφορά τεχνογνωσίας και εξειδικευμένων τεχνικών και εργαλείων.

¹⁹¹ <https://eeagrants-roma.gr/index.php/el/%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1>

¹⁹² <https://www.eeagrants.gr/epibleon-katanomi-6-ek-eyro-ton-kondyli>

B. Έργο ROMplat 2019

Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας ως το Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για θέματα Ρομά και στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πλατφόρμας Ρομά (EU Roma Platform) υλοποιεί έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ από το πρόγραμμα Rights, Equality and Citizenship (REC), τα οποία συμβάλλουν σημαντικά στην ενίσχυση των δράσεων της πλατφόρμας και του Εθνικού Σημείου Επαφής για το σχεδιασμό, τη διαβούλευση, την παρακολούθηση των πολιτικών κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Το Έργο Romplat 2019 (REC-RDIS-NRCP-AG-2019/ Restricted call for proposals to support National Roma platforms) με διάρκεια 12 μήνες έθεσε τις βάσεις για ευρεία διαβούλευση σε κομβικά ζητήματα για την κοινωνική ένταξη των Ρομά. Στο πλαίσιο του έργου διεξήχθησαν τρεις (3) διήμερες περιφερειακές διαβουλεύσεις/εκπαιδεύσεις στην Αττική, την Κεντρική Μακεδονία και τη Δυτική Ελλάδα με τη συμμετοχή Ρομά, του προσωπικού των Παραρτημάτων Ρομά των Κέντρων Κοινότητας και άλλων εμπλεκόμενων φορέων και ατόμων σε τέσσερις (4) θεματικούς τομείς: (α) σχολική διαρροή, (β) πρώιμοι γάμοι, (γ) ζητήματα συνύπαρξης, (δ) ενδυνάμωση και κινητοποίηση των Ρομά για ισότιμη συμμετοχή στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο.

Στις διαβουλεύσεις αναδείχθηκαν προβλήματα που αντιμετωπίζουν ορισμένες κοινότητες Ρομά, όπως ο ρατσισμός, η έλλειψη στέγης και πρόσβασης σε βασικά αγαθά (νερό ή ρεύμα) και η έλλειψη νομιμοποιητικών εγγράφων. Όπως αναδείχθηκε από ομιλητές και εκπαιδευτές, η μαθητική διαρροή, η άτυπη απασχόληση και οι πρώιμοι γάμοι δεν συνδέονται με τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά ή την κουλτούρα των Ρομά, αλλά έχουν επικρατήσει λόγω των δυσμενών οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών, συνδεόμενα άμεσα με την ακραία φτώχεια. Αντίθετα, διαπιστώθηκε, ότι όπου υπάρχουν συνέργειες της πολιτείας με άλλους φορείς και δίκτυα υποστήριξης και έχουν ενδυναμωθεί οι σύλλογοι Ρομά, ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι υποστηρικτικός, μέσω και των Παραρτημάτων Ρομά, με αποτέλεσμα να καταγράφεται σημαντική πρόοδος σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ένταξης. Στις θετικές πρακτικές που παρουσιάστηκαν για την καταπολέμηση της μαθητικής διαρροής περιλαμβάνεται η καλλιέργεια συμπεριληπτικής σχολικής κουλτούρας, ώστε το σχολείο να παύσει να αποτελεί αρνητική εμπειρία για τα παιδιά Ρομά. Τα συμπεράσματα των εκπαιδεύσεων/ διαβουλεύσεων παρουσιάστηκαν στο καταληκτικό συνέδριο του Προγράμματος “ROMplat2019- Ανάπτυξη του Εθνικού Σημείου Επαφής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά”¹⁹³. Στο συνέδριο που έδωσε την ευκαιρία για ευρεία διαβούλευση συμμετείχαν εκπρόσωποι κομβικών συναρμόδιων φορέων και συλλόγων Ρομά, όπως Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA), η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ελλήνων Ρομά «ΕΛΛΑΝ ΠΑΣΣΕ», η Ένωση Ελλήνων Ρομά Διαμεσολαβητών και συνεργατών, η UNICEF, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ), το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α) του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, ο Εκπαιδευτικός και Επαγγελματικός μηχανισμός Στήριξης Νέων-ΑΜΚΕ (REVMA), Ο Φάρος του Κόσμου, ο Σύλλογος Γυναίκων Δενδροποτάμου Θεσσαλονίκης, η ΚΛΙΜΑΚΑ- Κέντρο Ημέρας για Ρομά, το Ίδρυμα Λαμπράκη, ο Συνήγορος του Παιδιού, η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, καθώς και Διαμεσολαβητές Ρομά, Εμπειρογνώμονες και Επιστήμονες που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της κοινωνικής ένταξης των Ρομά.

Το Έργο RomaPlatform 2020 διάρκειας 24 μήνες (2021-2023) (REC- REC-RDIS-NRCP-AG-2020 – RestrictedcallforproposalstosupportNationalRomaplatforms) στοχεύει να διευρύνει τις δυνατότητες διαβούλευσης και εστιάζει σε σημαντικά ζητήματα στο πλαίσιο της νέας ΕΣΚΕ Ρομά. Αντικείμενο του έργου αποτελεί:

¹⁹³Το Συνέδριο διεξήχθη την Παρασκευή 25 Ιουνίου 2021.Παρατίθεται ο σύνδεσμος για την παρακολούθηση του Συνεδρίου του Προγράμματος RomPLAT2019- Ανάπτυξη του Εθνικού Σημείου Επαφής για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, στο Youtube : <https://youtu.be/-KqSpK9if7M>

- (α) η διοργάνωση δύο (2) συναντήσεων εθνικής εμβέλειας στο πλαίσιο της διαβούλευσης για την νέα Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 - 2030,
- (β) η επιμόρφωση είκοσι (20) νέων Ρομά επιστημόνων και την χρηματοδότηση δύο (2) εξ αυτών για πρακτική άσκηση στην Γενική Γραμματεία διάρκειας έξι (6) μηνών στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ως Εθνικό Σημείο Επαφής της ΕΕ για τους Ρομά,
- (γ) η σύνταξη μεθοδολογίας για την απογραφή/καταγραφή της ειδικής κοινωνικής ομάδας των Ρομά και την πιλοτική εφαρμογή της προτεινόμενης μεθοδολογίας σε έναν Δήμο,
- (δ) η καταγραφή όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ατόμων με εμπειρία και δράση στους τομείς που άπτονται της κοινωνικής ένταξης των Ρομά (stakeholdersmapping).

Αντιπροσωπευτικές Δράσεις του ΕΣΠΑ 2014-2020 για την κοινωνική ένταξη των Ρομά

ΔΡΑΣΗ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ε.Π.	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Π/Υ
Ένταξη και εκπαίδευση των παιδιών Ρομά	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Αφορά στην ένταξη μαθητών/μαθητριών Ρομά με γλωσσικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, μέσω της υλοποίησης δράσεων για τη δημιουργία κινήτρων αναφορικά με τη μείωση της σχολικής διαρροής και προϋποθέσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων για την ευκολότερη ένταξή τους στην τοπική κοινωνία και την παραγωγική διαδικασία, στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Η προώθηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης θα επιτευχθεί κυρίως, μέσω της υλοποίησης δράσεων για την ενίσχυση της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας, την ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών, την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των ίδιων και των οικογενειών τους και την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και των στελεχών της εκπαίδευσης.	Ε.Π. “Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση”	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών / Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης / Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	2.656.046,83 €
Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	Η πράξη στοχεύει στη μείωση της εγκατάλειψης και στην ενίσχυση της πρόσβασης μαθητών μελών των κοινοτήτων Ρομά σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης (προσχολική, πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια, Γυμνάσιο, Λύκειο). Αφορά παρεμβάσεις τόσο στο σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας (μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς, στελέχη εκπαίδευσης), όσο και εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος (παρεμβάσεις οι οποίες υλοποιούνται πέραν της λειτουργίας των σχολικών μονάδων) σε περιοχές της χώρας που εμφανίζουν υψηλή συγκέντρωση πληθυσμού Ρομά. Επίσης, παρεμβάσεις γίνονται και εντός των κοινοτήτων (καταυλισμών) Ρομά εστιάζοντας σε γονείς και σε εφήβους Ρομά που δεν έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση ώστε να	Ε.Π. “Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση”	Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Πανεπιστημίου Αθηνών / Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας / Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Πανεπιστημίου Πατρών / Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης / Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης	5.479.753,78€

ΔΡΑΣΗ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ε.Π.	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Π/Υ
		ενθαρρυνθούν για τη συμμετοχή τους σε τμήματα γραμματισμού προκειμένου να αποκτήσουν το απολυτήριο Δημοτικού και να φοιτήσουν σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ).			
Κέντρα Κοινότητας με Παράρτημα Ρομά	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	Τα Παραρτήματα Ρομά αποτελούν τη μετεξέλιξη των «Κέντρων Στήριξης Ρομά και Ευπαθών Ομάδων Ένταξης», τα οποία λειτουργούσαν από τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, και στην τρέχουσα ενσωματώθηκαν στα «Κέντρα Κοινότητας» ως παραρτήματα. Τα Παραρτήματα Ρομά αποτελούν μέρος της κεντρικής δομής του Κέντρου Κοινότητας. Σε συνεργασία με τις αρμόδιες Κοινωνικές Υπηρεσίες των Δήμων αποτελούν τη δομή σύνδεσης όλων των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν με τη συγχρηματοδότηση του Ε.Κ.Τ. για τον πληθυσμό των Ρομά. Έχουν ενταχθεί πενήντα ένα (51) παραρτήματα Ρομά (ως μέρος αντίστοιχων Κέντρων Κοινότητας).	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020 (Ανατολική Μακεδονία Θράκη, Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Ιόνια Νησιά, Αττική, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη)	ΟΤΑ α' βαθμού & Φορείς που συστήνονται και εποπτεύονται από ΟΤΑ α' βαθμού (Δημοτικά ΝΠΔΔ, Κοινωφελείς Επιχειρήσεις και λοιποί δημοτικοί φορείς)	Ενδεικτικός ετήσιος π/υ για το παράρτημα Ρομά: 100.000€. με δυνατότητα χρηματοδότησης για 6 έτη.
Δρω, αλληλεπιδρώ και επιδρώ για την καταπολέμηση ρητορικής μίσους: καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικού ψηφιακού γραμματισμού σε νέους και νέες Ρομά	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	Υλοποίηση ερευνητικής πρότασης «Δρω, αλληλεπιδρώ και επιδρώ για την καταπολέμηση ρητορικής μίσους: καλλιέργεια δεξιοτήτων κριτικού ψηφιακού γραμματισμού σε νέους και νέες Ρομά» με στόχο την ενίσχυση του ακαδημαϊκού βιογραφικού ερευνητών και των ερευνητικών δεξιοτήτων τους, προκειμένου να βελτιωθούν οι προοπτικές ακαδημαϊκής/ερευνητικής καριέρας τους.	Ε.Π. "Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση"	Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης	41.041 €
Εκμάθηση ελληνικής γλώσσας και ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων για Ρομά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας			ΕΠ Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας		

ΔΡΑΣΗ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ε.Π.	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Π/Υ
Επιδότηση ενοικίου για τη βελτίωση συνθηκών στέγασης των Ρομά	ΣΤΕΓΑΣΗ/ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ	Η δράση της επιδότησης ενοικίου σχετίζεται με τη μετεγκατάσταση των Ρομά από υπάρχοντες οικισμούς σε αυτόνομες στεγαστικές δομές και διασπορά του πληθυσμού στον αστικό ιστό, βάσει σχετικών κριτηρίων που θα πρέπει να πληρούν οι επωφελούμενοι. Ο δήμος ως δικαιούχος αναλαμβάνει το ρόλο του μεσολαβητή μεταξύ ενοικιαστή και εκμισθωτή. Εντοπίζει κατοικίες για μίσθωση και άτομα-οικογένειες που μπορούν να μετεγκατασταθούν σε αυτόνομες οικίες ή διαμερίσματα στον αστικό ιστό και χορηγεί το μίσθωμα στον ιδιοκτήτη για προσυμφωνημένη περίοδο χρόνου (3 χρόνια). Τα ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Βορείου Αιγαίου έχουν προκηρύξει την Δράση. Τα ΠΕΠ Αττικής και Νοτίου Αιγαίου έχουν προχωρήσει στην ένταξη τριών (3) Έργων (Αττική: Δήμος Χαλανδρίου και Νότιο Αιγαίο: Δήμος Κω και Ρόδου).	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020 (Αττική, Δυτική Ελλάδα, Πελοπόννησος, Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο)	ΟΤΑ α' βαθμού & Φορείς που συστήνονται και εποπτεύονται από ΟΤΑ α' βαθμού (Δημοτικά ΝΠΔΔ, Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και λοιποί δημοτικοί φορείς)	4.890.000 €
Ομάδες βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης	ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ/ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ/ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ	Δημιουργία προσωρινών ή κινητών μονάδων υγιεινής και ατομικής καθαριότητας με κοινόχρηστες τουαλέτες, λουτρά και υποδομές πλύσης ιματισμού, καθώς και άλλες παρεμβάσεις όπως χαλικοστρώσεις, μυσκτονίες, εντομοκτονίες, δίκτυα κοινής ωφέλειας (αποχέτευση, ηλεκτροδότηση, υδροδότηση). Η παροχή υπηρεσιών και η λειτουργία δομών ατομικής και περιβαλλοντικής υγιεινής αναμένεται να αναπτυχθεί μέσα από δομημένη ομάδα (κατ' ελάχιστον τρία άτομα συμπεριλαμβανομένων και απασχολούμενων από την κοινότητα των ωφελουμένων), η οποία θα συνεργάζεται με όλες τις κοινωνικές και τοπικές υπηρεσίες, θα διευκολύνει το έργο και τη δράση των υγειονομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών	Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα 2014-2020 (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη)	ΟΤΑ α' βαθμού & Φορείς που συστήνονται και εποπτεύονται από ΟΤΑ α' βαθμού (Δημοτικά ΝΠΔΔ, Κοινοφελείς Επιχειρήσεις και λοιποί δημοτικοί φορείς)	2.740.230 €

ΔΡΑΣΗ	ΠΕΔΙΟ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	Ε.Π.	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ	Π/Υ
		αποκομιδής απορριμμάτων και θα φροντίζει τους κοινόχρηστους χώρους, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα της δράσης. Τα τρία ΠΕΠ έχουν προχωρήσει στην έκδοση προσκλήσεων για την συγκεκριμένη δράση, η οποία, όμως, δεν μπορεί να προχωρήσει εάν δεν εκδοθούν οι σχετικές ΚΥΑ (όπως προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 159 του Ν. 4483/2017 μετά από γνωμοδότηση της Επιτροπής Προσωρινής Μετεγκατάστασης) για κάθε περιοχή παρέμβασης.			
Σύσταση και λειτουργία σταθερού σημείου αναφοράς υπό την μορφή helpdesk στην Ειδική Γραμματεία Κοινωνικής Ένταξης των Ρομά	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ	Σκοπός του έργου ήταν η συγκρότηση μίας μονάδας υποστήριξης και αρωγής (help desk), για την υποστήριξη, την αρωγή και τη διασύνδεσή της με όλους τους αρμόδιους και εμπλεκόμενους Δημόσιους φορείς, την Κεντρική Διοίκηση, την Τοπική Αυτοδιοίκηση, συλλογικότητες και φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών που εμπλέκονται στον τομέα πολιτικής της κοινωνικής και πολιτικής ένταξης των Ρομά	Ε.Π. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020	Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Τομέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης	360.000 €
Ολοκληρωμένη παρέμβαση σε θέματα κοινωνικής διαμεσολάβησης και προληπτικής ασφάλειας, σε επιλεγμένες περιοχές – στόχους της χώρας με σημαντικές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις Ρομά	ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	Η παρέμβαση αυτή αφορά στην υλοποίηση ολοκληρωμένης εκπαιδευτικής δράσης σε θέματα κοινωνικής διαμεσολάβησης και προληπτικής ασφάλειας σε επιλεγμένες περιοχές – στόχους της χώρας. Το πλαίσιο της παρέμβασης περιλαμβάνει την ολοκληρωμένη εκπαίδευση αστυνομικού προσωπικού σε θέματα προληπτικής ασφάλειας και κοινωνικής διαμεσολάβησης Ρομά σε πέντε περιοχές - στόχους της χώρας και έχει σκοπό τον κοινωνικό διάλογο και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά, μέσω της ενίσχυσης της αμοιβαίας ευαισθητοποίησης, της όσμωσης και της αλληλοκατανόησης μεταξύ της τοπικής κοινότητας Ρομά, της τοπικής κοινωνίας και των Αρχών Προστασίας του Πολίτη.	Ε.Π. Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα 2014-2020	Κέντρο Μελετών Ασφάλειας	191.446 €